

Informacija o realizaciji priporočila Državnega zbora Republike Slovenije ob obravnavi dvaindvajsetega rednega Letnega poročila Varuha človekovih pravic za leto 2016

in

Odzivno poročilo Vlade Republike Slovenije na triindvajseto redno Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2017

ter

**Odzivno poročilo Vlade Republike Slovenije na Poročilo o izvajanju nalog DPM v letu 2017
(Državni preventivni mehanizem po Opcijskem protokolu h Konvenciji OZN proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju)**

KAZALO

I. UVOD	5
II. INFORMACIJA O REALIZACIJI PRIPOROČILA DRŽAVNEGA ZBORA REPUBLIKE SLOVENIJE OB OBRAVNAVI DVAINDVAJSETEGA REDNEGA LETNEGA POROČILA VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC ZA LETO 2016	6
MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO, SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI (MDDSZ)	2
MINISTRSTVO ZA FINANCE (MF)	16
MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO (MZI)	18
MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT (MIZŠ)	19
MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO (MJU)	24
MINISTRSTVO ZA KULTURO (MK)	29
MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE (MNZ)	31
MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR (MOP)	35
MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE (MP)	39
MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE (MZ)	51
URAD VLADE RS ZA NARODNOSTI (UVN)	56
III. ODZIVNO POROČILO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE NA TRIINDVAJSETO REDNO LETNO POROČILO VČP ZA LETO 2017	1
A. Odziv Vlade Republike Slovenije na priporočila iz Triindvajsetega rednega Letnega poročila Varuha človekovih pravic za leto 2017.....	2
B. Odziv Vlade Republike Slovenije na druge ugotovitve Varuha iz Triindvajsetega rednega Letnega poročila Varuha človekovih pravic za leto 2017.....	91
UVOD.....	91
1.1 Ocena o spoštovanju človekovih pravic in pravni varnosti v državi.....	91
1.20 Finančna neodvisnost in samostojnost Varuha.....	97
2. VSEBINA DELA IN PREGLED OBRAVNAVANIH ZADEV	99
2.1 USTAVNE PRAVICE	99
2.1.2 Etika javne besede.....	99
2.1.3 Zbiranje in združevanje.....	100
2.1.5 Varstvo osebnih podatkov.....	103
2.2 DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST	120
2.2.1 Nacionalne in etnične manjšine.....	120
2.2.3 Enake možnosti glede na invalidnost.....	126
2.3 OMEJITEV OSEBNE SVOBODE	128
2.3.5 Enota za forenzično psihiatrijo.....	128
2.3.6 Osebe z omejitvami gibanja v psihiatričnih bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih.....	128
2.3.7 Mladoletniki v vzgojnih zavodih in zavodu za usposabljanje.....	128
2.3.8 Tujci in prosilci za mednarodno zaščito.....	129
2.4 PRAVOSODJE	134
2.4.1 Sodni postopki.....	134
2.4.4 Postopek o prekrških.....	135

2.4.6 Odvetništvo in notariat	135
2.5 POLICIJSKI POSTOPKI	135
2.5.1 Splošne ugotovitve	135
2.5.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil	136
2.5.3 Dopolnjen in spremenjen normativni okvir delovanja policije	138
2.5.4 Ugotovitve iz obravnavanih pobud	139
2.5.5 Odvzem prostosti	140
2.5.6 Policijski postopki z otroki in mladoletniki	140
2.5.7 Obravnavanje pritožb zoper policiste	142
2.5.8 Zasebno varovanje, redarstvo in detektivi	143
2.6. DRUGE UPRAVNE ZADEVE.....	143
2.6.1 Tujci	143
2.6.2 Denacionalizacija	149
2.6.3 Premoženskopravne zadeve	151
2.6.5 Upravni postopki	153
2.7 OKOLJE IN PROSTOR.....	154
2.7.5 Sprejemanje okoljevarstvene zakonodaje.....	154
2.8 GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE	154
2.8.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil.....	154
2.8.6 Promet	155
2.8.7 Koncesije	156
2.10 DELOVNOPRAVNE ZADEVE.....	157
2.10.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil.....	157
2.10.5 Invalidni delavci	157
2.10.6 Zaposleni v javnem sektorju	158
2.11 POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE	159
2.11.4 Pokojninsko in invalidsko zavarovanje obsojencev.....	159
2.11.6 Problematika Zakona o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb .	160
2.12 ZDRAVSTVENO VARSTVO.....	160
2.12.3 Zakon o zdravstveni dejavnosti	161
2.12.4 Zakon o pacientovih pravicah.....	162
2.12.7 Privezovanje s pasovi kot del zdravstvene oskrbe.....	166
2.12.8 Paliativna oskrba	166
2.12.10 Zdravstveno zavarovanje	166
2.13 SOCIALNE ZADEVE	167
2.13.1 Splošno.....	167
2.13.2 Socialni prejemki in pomoči.....	170
2.13.3 Socialne storitve	170
2.13.4 Institucionalno varstvo	171
2.14 BREZPOSELNOST	173
2.14.1 Splošne ugotovitve	173

2.14.2	Uresničevanje Varuhovih priporočil.....	173
2.14.3	Aktivna politika zaposlovanja	174
2.15	PRAVICE OTROK.....	176
2.15.1	Uresničevanje Varuhovih priporočil.....	176
2.15.2	Projekt Zagovornik – glas otroka je končan	176
2.15.3	Družinska razmerja.....	176
2.15.5	Preživnine, otroški dodatki in upravljanje otrokovega premoženja	178
2.15.6	Rejništvo, skrbništvo, zavodsko varstvo.....	179
2.15.7	Otroci s posebnimi potrebami.....	179
IV. ODZIVNO POROČILO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE NA POROČILO O IZVAJANJU NALOG DPM V LETU 2017 (DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM PO OPCISKEM PROTOKOLU H KONVENCIJI OZN PROTI MUČENJU IN DRUGIM KRUTIM, NEČLOVEŠKIM ALI PONIŽEVALNIM KAZNIM ALI RAVNANJU).....		
1. IZVAJANJE NALOG IN POOBLASTIL DRŽAVNEGA PREVENTIVNEGA MEHANIZMA V LETU 2017.....		
1.4 Predlogi in pripombe k veljavnim ali predlaganim zakonom.....		
4.1	Obiski domov za starejše in (4.2) obisk posebnih socialnovarstvenih zavodov.....	1
4.3	Obisk psihiatričnih bolnišnic.....	4
4.4	Obiski policijskih postaj.....	4
4.5	Obisk Centra za tujce	5
4.6	Obisk vzgojnih zavodov, mladinskih domov in zavoda za usposabljanje	6
4.7	Obiski zavodov za prestajanje kazni zapora, njihovih dislociranih oddelkov in Prezgojnega doma Radeče	6
SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV.....		
I		

I. UVOD

Dne 8. julija 2016 je začela veljati novela Zakona o državni upravi (Uradni list RS, št. 51/2016), ki med naloge Ministrstva za pravosodje izrecno dodaja »preučevanje in načrtovanje uveljavljanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin«. Novela zakona uveljavlja delno centralizacijo pristojnosti, kar pomeni, da je pristojnost za zagotavljanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin iz pristojnosti posameznih ministrstev še vedno na ministrstvih, Ministrstvo za pravosodje pa je vsaj delno že in bo še okrepilo svojo vlogo pri preučevanju in uresničevanju njihovega uveljavljanja.

V okviru te naloge Ministrstvo za pravosodje med drugim koordinira pripravo vsakokratnega vmesnega pregleda uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila. Prav tako koordinira pripravo Informacije o realizaciji priporočila Državnega zbora RS ob obravnavi predhodnega rednega letnega poročila VČP, Odzivnega poročila Vlade RS na zadnje letno poročilo VČP ter Odzivnega poročila Vlade RS na zadnje letno Poročilo o izvajanju nalog DPM.

Ministrstvo za pravosodje je v mesecu februarju 2018 koordiniralo pripravo (drugega) vmesnega pregleda spremljanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2016, s katerim se je seznanila Vlada Republike Slovenije (v nadaljevanju: Vlada), s pregledom pa je bila seznanjena tudi Varuhinja človekovih pravic (v nadaljevanju: Varuh¹).

Skupno poročilo Vlade tvorijo trije relativno samostojni deli poročila:

- Informacija o realizaciji priporočila Državnega zbora Republike Slovenije ob obravnavi dvaindvajsetega rednega letnega poročila Varuha človekovih pravic za leto 2016,
- Odzivno poročilo Vlade RS na triindvajseto redno letno poročilo VČP za leto 2017 in
- Odzivno poročilo Vlade RS na poročilo o izvajanju nalog DPM v letu 2017.

Navedeno skupno poročilo odraža stalno prizadevanje Vlade in vseh državnih organov za zagotavljanje standardov varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državi in za zagotavljanje spoštovanja načela pravne države. Hkrati državni organi ves čas stremijo k stalnemu ozaveščanju, usposabljanju in izobraževanju o varstvu človekovih pravic in temeljnih svoboščin, vključno o mednarodnih in regionalnih standardih, saj so človekove pravice univerzalne.

¹ V besedilu tega odzivnega poročila uporabljeni izrazi, zapisani v slovnični obliki moškega spola, so uporabljeni kot nevtralni in veljajo enakovredno za oba spola.

II. INFORMACIJA O REALIZACIJI PRIPOROČILA DRŽAVNEGA ZBORA REPUBLIKE SLOVENIJE OB OBRAVNAVI DVAINDVAJSETEGA REDNEGA LETNEGA POROČILA VARUHA ČLOVEKOVIH PRAVIC ZA LETO 2016

Državni zbor je na podlagi 272. in 111. člena Poslovnika državnega zbora (Uradni list RS, št. 92/07 – uradno prečiščeno besedilo, 105/10 in 80/13) na seji dne 24. oktobra 2017 ob obravnavi Dvaindvajsetega rednega poročila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2016, sprejel naslednje priporočilo: »Državni zbor priporoča vsem institucijam in funkcionarjem na vseh ravneh, da upoštevajo priporočila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije, zapisana v Dvaindvajsetem rednem poročilu Varuha človekovih pravic Republike Slovenije za leto 2016« (Uradni list RS, št. 60/17).

Vlada Republike Slovenije se je na svoji seji dne 7. februarja 2018 s sklepom št. 07002-1/2017/36 seznanila z Vmesnim pregledom uresničevanja priporočil VČP iz dvaindvajsetega rednega Letnega poročila VČP za leto 2016 po organih. Ministrstvo za pravosodje je 9. februarja 2018 vmesni pregled poslalo Varuhu človekovih pravic (v nadaljevanju VČP) in ga tudi objavilo na svoji spletni strani (http://www.mp.gov.si/si/delovna_podrocja/aktivnosti_na_podrocju_clovekovih_pravic_in_izvrsevanja_sodb_evropskega_sodisca_za_clovekove_pravice/odzivna_porocila_vlade_na_letna_porocila_varuha_clovekovih_pravic/).

V triindvajsetem rednem letnem poročilu VČP Republike Slovenije za leto 2017 (v nadaljevanju: poročilo varuha za leto 2017) je Varuh ponovno pozdravil pripravo vmesnih pregledov uresničevanja Varuhovih priporočil, ki jih je Državni zbor sprejel ob obravnavi rednih poročil Varuha ter dejstvo, da Vlada z rednimi letnimi odzivnimi poročili na ugotovitve in priporočila Varuha izraža visoko mero spoštovanja njihovega dela, spoznanj in priporočil. Kljub temu pa je iz poročila varuha za leto 2017 še vedno razbrati tudi očitek Vladi, da ob zavzetem delu ni zmogla zagotoviti intenzivnega medsebojnega sodelovanja resornih ministrstev pri odpravljanju najkompleksnejših in še vedno nerešenih problemov, o katerih poroča v svojem poročilu za leto 2017.

Upoštevajoč navedeno in ugotovitve varuha glede uresničevanja priporočil je v nadaljevanju po organih prikazano posodobljeno stanje glede realizacije posameznih priporočil iz Letnega poročila VČP za leto 2016 (številke brez oklepaja) s primerjavo stanja iz vmesnega poročila vlade za leto 2016 (številke v oklepaju). Ocena realizacije priporočil je pripravljena po enotni legendi. Posodobljeno stanje samoocene realizacije priporočil pa je naslednje:

1. Realizirano: 13 (13);
2. delno realizirano: 25 (25);
3. stalna naloga: 24 (23);
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 6 (7) in
5. nerealizirano (tudi delno): 2 (2).

Poleg ocene stanja so dodana tudi pojasnila pristojnih organov na naslednji način:

- če je priporočilo realizirano (v celoti ali delno): navedba ukrepa, aktivnosti, s katerim je bilo priporočilo realizirano v celoti ali delno;
- če je realizacija zavrnjena zaradi nestrinjanja: navedba razlogov zanjo;
- če je priporočilo nerealizirano (delna ali celotna): navedba ukrepov in aktivnosti za realizacijo skupaj s predvideno časovnico ali navedba drugih razlogov, ki onemogočajo

realizacijo, pa ne gre za zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (npr. organizacijski, kadrovski, finančni in podobno).

Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2016 po organih:

-	Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ)	stran 2
-	Ministrstvo za finance (MF)	stran 16
-	Ministrstvo za infrastrukturo (MZI)	stran 18
-	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ)	stran 19
-	Ministrstvo za javno upravo (MJU)	stran 24
-	Ministrstvo za kulturo (MK).....	stran 29
-	Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ)	stran 31
-	Ministrstvo za okolje in prostor (MOP)	stran 35
-	Ministrstvo za pravosodje (MP)	stran 39
-	Ministrstvo za zdravje (MZ)	stran 51
-	Urad za narodnosti (UN).....	stran 56

Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2016

MINISTRSTVO ZA DELO, DRUŽINO, SOCIALNE ZADEVE IN ENAKE MOŽNOSTI (MDDSZ)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MDDSZ: 16

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 6,
2. delno realizirano: 5,
3. stalna naloga: 3,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 1,
5. nerealizirano (tudi delno): 1.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.2	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
7	Varuh od Vlade RS pričakuje, da bo čim prej zagotovila vse potrebne pogoje za dejansko delovanje formalno vzpostavljenega organa Zagovornika načela enakosti. (stran 103)	Realizirano.	<p>Skladno z določbo 50. člena ZVarD, MDDSZ še dve leti od uveljavitve tega zakona opravlja administrativno-tehnične naloge za delovanje Zagovornika načela enakosti. Administrativno-tehnične naloge za delovanje zagovornika so <u>podporne naloge organu</u>, kot so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - splošne (ureditev formalnosti ob ustanovitvi organa; urejanje prostorov; naloge glavne pisarne, vhodno – izhodna pošta, arhiviranje,...), - kadrovske zadeve (postopki novih zaposlitev, plače, kadrovski načrt,...) - finance (računi, odredbe, potni nalogi...), - naloge na področju informatike (vzpostavitev sistemov oz. dostopov). <p>MDDSZ je takoj po imenovanju Zagovornika načela enakosti pričelo z aktivnostmi za vzpostavitev samostojnega državnega organa, in sicer:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pripravilo ustrezne vloge za vpis oz. vključitev Zagovornika načela enakosti v register proračunskih uporabnikov. Uprava RS za javna plačila je dne 8. 11. 2016 izdala odločbo št. 4054-213/2016-2 o vključitvi, iz katere je razviden datum vključitve v register, in sicer

		<p>10. 11. 2016,</p> <ul style="list-style-type: none"> - aktivnosti v zvezi s pridobitvijo davčne številke. Zagovornik načela enakosti s sedežem na Kotnikovi ulici 28 v Ljubljani je bil vpisan tudi v davčni register, in sicer pod številko 55103308, - aktivnosti v zvezi s pridobitvijo matične številke. Zagovornik načela enakosti je pridobil matično številko 2516217000, - glede ureditve zavarovanja prek e-VEM je bilo predhodno potrebno preveriti način urejanja zavarovanja. Za zagovornika je bila na ZZS pridobljena registrska številka: 5425901229, <p>Skladno z veljavno zakonodajo je bil pri pripravi sprememb proračuna za leto 2017 in proračuna za leto 2018 odprt nov proračunski uporabnik s šifro PU 1318 – Zagovornik načela enakosti.</p> <p>Z dnem 9. 3. 2017 je bila izvedena prva zaposlitev pri Zagovorniku načela enakosti. Prav tako je v pripravi Postopkovnik za opravljanje administrativno-tehničnih nalog za Zagovornika in MDDSZ pospešeno izvaja aktivnosti v zvezi z iskanjem primernih prostorov za delovanje Zagovornika načela enakosti.</p> <p>Ministrstvo za javno upravo se je v zagotavljanje poslovnih prostorov za delo Zagovornika načela enakosti vključilo že v letu 2016. Jeseni leta 2016 so bili prostori za delo Zagovornika pripravljene, in sicer štiri pisarne in manjši arhiv na lokaciji Vožarski pot 12, v Ljubljani. Na tej lokaciji prostore uporabljajo še inšpektorati in sicer Zdravstveni inšpektorat RS, Inšpektorat RS za okolje in prostor, Inšpektorat RS za infrastrukturo in Transparency International Slovenija.</p> <p>Poslovni prostori, ki so bili ponujeni, so v lasti Republike Slovenije, zagovorniku bi bili na voljo brezplačno in bi zadoščali za začetek delovanja. Zagovornik je ugotovil, da prostori niso ustrezni, tako z vidika stanja (neopremljeni, v slabem stanju) kot dostopnosti za stranke. Prostorov večjih kapacitet Ministrstvo za javno upravo nima v upravljanju, saj tudi za državne organe in organe v sestavi v Ljubljani poslovne prostore najema.</p> <p>Zagovornik načela enakost je pridobil nove prostore na lokaciji Železna cesta 16, Ljubljana in v oktobru 2017 je bila izvedena selitev v nove prostore.</p>
--	--	--

			Ministrstvo je izvedlo 8 postopkov zaposlitev za Zagovornika načela enakosti.
9	Varuh priporoča, da pristojna ministrstva čim prej zagotovijo dostopnost elektronskih obrazcev za oddajo vlog prek spleta v italijanskem in madžarskem jeziku in na spletu objavijo podatke o upravnih storitvah organa v italijanskem in madžarskem jeziku. (stran 112)	Stalna naloga.	Dodatno k odzivu Urada za narodnosti: MDDSZ ima obrazce dostopne na spletni strani ministrstva: http://www.mddsz.gov.si/si/uveljavljanje_pravic/
10	Varuh ponavlja večkrat zapisano in v državnem zboru sprejeto priporočilo, naj pristojna ministrstva čim prej pripravijo spremembe predpisov, ki bodo odpravili diskriminacijo pri izvajanju prevozov gibalno oviranih študentov invalidov od kraja bivanja do kraja izobraževanja. (stran 117)	Delno realizirano.	Ministrstvo za infrastrukturo je v dopisu, št. 37101-4/2013/61-0019232 z dne 20.10. 2016, VČP pojasnilo, da bodo ministrstva pristojna za promet, invalide in izobraževanje predlagala spremembo zakonodaje v delu, ki zadeva status študenta invalida. Tako bo ministrstvo, pristojno za izobraževanje, pri pripravi novega zakona o visokem šolstvu opredelilo status študenta s posebnimi pravicami in njegove pravice. Dokler ne bodo prevozi študentov invalidov sistemsko urejeni, ministrstvo, pristojno za invalide, te prevoze financira programsko v okviru javnega razpisa za financiranje socialnovarstvenih programov. V letu 2016 je za ta namen ministrstvo zagotovilo Društvu študentov invalidov Slovenije 58.500 evrov za prevoze študentov invalidov. Ministrstvo, pristojno za invalide, financira društvo tudi v letu 2017. Prevozi študentov za invalide so v pristojnosti Direktorata za invalide, vendar se na podlagi dogovora med ministricama (MDDSZ in MIZŠ) v letu 2016, 2017 in 2018 to problematiko sofinancira v okviru socialnovarstvenih programov, ki so v pristojnosti Direktorata za socialne zadeve. V okviru navedenega je bilo dogovorjeno tudi, da del sredstev zagotovi MIZŠ. V letu 2017 je MDDSZ sofinanciralo projekt v višini 58.500,00 eur, MIZŠ ni realiziralo dogovorjenega deleža. V letu 2018 je MDDSZ za program prevozov študentov invalidov, namenilo sredstva v višini 78.000,00 eur, MIZŠ je zagotovilo delež vrednosti projekta v višini 40.000,00 eur.
2.3	OMEJITEV OSEBNE SVOBODE		
15	Varuh spodbuja čimprejšnjo sprejetje protokola med MP oziroma UIKS in MDDSZ glede namestitve v domove starejših za tiste obsojence, ki potrebujejo intenzivnejšo in zahtevnejšo nego in oskrbo, saj bo dogovor olajšal	Realizirano.	Dodatno k odgovoru MP: Po pregledu osnutka dogovora (protokola) MDDSZ ugotavlja, da je predlog za sklenitev dogovora deloma nejasen in nedorečen ter tudi v neskladju z veljavnimi predpisi. Sam postopek za sprejem v SVZ je urejen v Pravilniku o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva, ki to področje v zadostni meri ureja. Pristojnosti CSD-jev pa so

	delo vseh deležnikov v postopku morebitne namestitve osebe po prestani kazni zapora v socialnovarstveni zavod. (stran 135)		<p>razdelane v Zakonu o socialnem varstvu, področni zakonodaji ter v Katalogu javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo CSD.</p> <p>MDDSZ meni, da sklenitev predmetnega dogovora ne bi prispevala k spremembam oziroma morebitnim izboljšavam v zvezi z namestitvijo oseb v primerih prekinitve kazni zapora ali po prestani kazni zapora. Ker se zavedamo težav pri nameščanju oseb v času prekinitve kazni zapora ali po odpustu s prestajanja kazni zapora, smo iskali druge rešitve. S predstavnicami Uprave RS za izvrševanje kazenskih sankcij in s Skupnostjo socialnih zavodov smo se sestali 22. 3. 2017 in se dogovorili, da zavodi za prestajanje kazni zapora o vsakem primeru posebej obvestijo Skupnost socialnih zavodov Slovenije (SSZS), le-ta nato imenuje posebno skupino, ki bo sodelovala v posameznem postopku primerne namestitve. Tak način bo po mnenju MDDSZ pripomogel k nemotenemu nameščanju oseb v socialno varstvene zavode v primerih prekinitve kazni zapora ali po prestani kazni zapora.</p>
18	Varuh MDDSZ priporoča, naj poskrbi, da bo delovna skupina za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju čim prej začela delovati. (stran 141)	Realizirano.	<p>Delovna skupina za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju je začela delovati v začetku leta 2017. V letu 2017 se je sestala štirikrat.</p>
21	Varuh MDDSZ znova poziva, naj nemudoma sprejme vse potrebne ukrepe za ustrezne namestitve oseb, za katere sodišče odloči, da jih namestijo na varovani oddelek SVZ, oziroma da zagotovi dodatna mesta na varovanih oddelkih SVZ s sprejetjem jasnega in preglednejšega seznama (prostih) zmogljivosti v SVZ z varovanimi oddelki za namestitve (premestitev) oseb na podlagi ZDZdr. (stran 150)	Delno realizirano.	<p>MDDSZ je realiziralo del tega priporočila, ki se nanaša na javno objavljen seznam (prostih) zmogljivosti varovanih oddelkov v SVZ. Seznam je objavljen na: http://www.mddsz.gov.si/si/delovna_podrocja/sociala/dusevno_zdravje/varovani_oddelki/</p> <p>MDDSZ je delno realiziral drugi del tega priporočila, ki se nanaša na sprejetje ukrepov za ustrezne namestitve oseb, za katere sodišče odloči, da jih namestijo na varovani oddelek SVZ oziroma na zagotovitev dodatnih mest na varovanih oddelkih SVZ (VO SVZ). Problematika nameščanja na VO SVZ je medresorska, zato si MDDSZ prizadeva do rešitve skupaj z ostalimi resorji in deležniki. Na ravni državnih sekretark/jev MP, MZ in MDDSZ potekajo dogovori o reševanju nastale problematike, teh srečanj se udeležujejo tudi predstavniki/ce Skupnosti socialnih zavodov Slovenije ter Varuhinje človekovih pravic. Poleg tega se je MDDSZ s pristojnimi resorji in drugimi deležniki sestajal na delovnih srečanjih z namenom reševanja neustreznega nameščanja na VO SVZ (npr. z MP/sodišči o nameščanju na VO zgolj zaradi reševanja socialnih stisk ter nameščanja nepokretnih</p>

			<p>oseb, odvzem poslovne sposobnosti zaradi lažjega/hitrejšega sprejema v SVZ, problematika sodnih izvedencev oz. izvedencev psihiatrične stroke, sprememba Kazenskega zakonika z ukrepom obveznega psihiatričnega zdravljenja nazaj na 10 let; z MZ o širitvi mreže programov za obvezno zdravljenje na prostosti, širitvi mreže koordinatorjev nadzorovane obravnave (NO) ter javni objavi podatkov o možnostih vključevanja in kapacitetah NO). Prav tako so bile z vsemi deležniki usklajene rešitve normativne ureditve oskrbe oseb z demenco. Reševanje problematike varovanih oddelkov poteka v skladu s sklepi vladne delovne skupine za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju.</p> <p>V skladu s priporočili iz <i>Posebnega poročila Varuha človekovih pravic Republike Slovenije o kršitvah človekovih pravic oseb z duševno motnjo pri njihovem neprostovoljnem nastanjanju in obravnavi v varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov</i> MDDSZ išče možnosti za širitev kapacitet varovanih oddelkov ter sodeluje v medresorski delovni skupini za spremembo Zakona o duševnem zdravju.</p>
2.10	DELOVNA RAZMERJA		
50	Varuh ponavlja: Vlada RS mora takoj sprejeti ukrepe, ki bodo zagotovili pregleden, učinkovit in hiter sistem nadzora nad plačevanjem plač, tako v neto zneskih kot vseh odtegljajev, povezanih s plačami. (stran 275)	Realizirano.	<p>Eden od ciljev novega Zakona o delovnih razmerjih (Uradni list RS, št. 21/13, 78/13 – popr., 47/15 – ZZSDT, 33/16 – PZ-F, 52/16 in 15/17 – odl. US; v nadaljevanju besedila: ZDR-1) iz leta 2013 je bil tudi zagotavljanje večje finančne oziroma socialne varnosti delavcev z uveljavitvijo jasnejših pravnih podlag za izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi, ki jo lahko poda delavec delodajalcu v primerih neizplačila plače oziroma bistveno zmanjšanega izplačila plače, zamudi oziroma nerednem izplačevanju plače kot tudi zaradi neplačevanja prispevkov za socialno varnost s strani delodajalca. Velja poudariti, da je delavcu v primeru, če on izredno odpove pogodbo o zaposlitvi, v splošnem zagotovljen enak pravni položaj, kot bi ga imel, če bi pogodbo odpovedal delodajalec iz razlogov na njegovi strani (npr. iz poslovnega razloga):</p> <ul style="list-style-type: none"> - delavec ima pravico do odškodnine najmanj v višini izgubljenega plačila za čas odpovednega roka; - delavec ima pravico do odpravnine; - delavec ima, če izpolnjuje tudi druge predpisane pogoje, pravico do denarnega nadomestila za brezposelnost v skladu s predpisi o urejanju trga dela. <p>V zvezi z izplačilom plače je pomembna tudi določba, po kateri je pisni obračun, ki ga mora delodajalec izdati delavcu ob vsakokratnem izplačilu, verodostojna listina, na podlagi</p>

		<p>katere lahko delavec predlaga sodno izvršbo. Iz pisnega obračuna morajo biti razvidni podatki o plači, nadomestilu plače, povračila stroškov v zvezi z delom in drugi prejemki, do katerih je upravičen delavec, obračun in plačilo davkov in prispevkov ter plačilni dan. S tem delavci v primeru, ko delodajalci ne izpolnijo zakonske obveznosti zagotovitve plačila za delo, z izterjavo svoje terjatve (neizplačane plače ali drugih prejemkov) v izvršilnem postopku hitreje pridejo do poplačila.</p> <p>Globe za kršitve glede plačila za delo so bile na novo definirane in spadajo med najostreje zagrožene sankcije.</p> <p>Nadzor nad institutom plačila za delo se v skladu z ZDR-1 izvaja s strani Inšpektorata Republike Slovenije za delo (v nadaljnjem besedilu: IRSD), sistem nadzora nad plačevanjem prispevkov pa je glede na veljavno zakonodajo (17. člen Zakona o prispevkih za socialno varnost, 159. člen Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju in 11. člen Zakona o finančni upravi) v pristojnosti Finančne uprave RS (v nadaljnjem besedilu: FURS). S tem je celostno uveljavljen nadzor nad plačilom za delo ter obveznimi dajatvami, ki izvirajo iz tega.</p> <p>Globe za kršitve, ki se nanašajo na plačilo za delo (plača, regres, prispevki za socialno varnost itd.) in so opredeljene kot prekrški, predpisane v različnih predpisih iz pristojnosti FURS in IRSD ter se jih v skladu z zakonom tudi izreka, neizplačani prejemki iz delovnega razmerja pa so v skladu z ZDR-1 in Zakonom o delovnih in socialnih sodiščih terjatve, ki se jih uveljavlja pred delovnim sodiščem, z zastaralnim rokom 5 let.</p> <p>Na predlog MDDSZ je bila pripravljena dopolnitev Zakona o inšpekciji dela (ZID-1), ki se je začela uporabljati z 21.10.2017 in določa tudi možnost inšpektorja, da prepove opravljanje dela delavcev ali dejavnosti ob ugotovitvi, da le-ta ni izplačal plač. Gre za možnost inšpektorja, da lahko z odločbo prepove opravljanje dela delavcev ali delovnega procesa oziroma uporabo sredstev za delo do odprave nepravilnosti, če dvakrat v obdobju enega leta pravnomočno ugotovi prekršek, da delodajalec ni izplačal plače v skladu z določbami o plačilnem dnevu.</p> <p>MDDSZ se zaveda, da je delavec v razmerju do delodajalca šibkejša stranka, zato ves čas stremi k ureditvi, ki bi bila zanj kar najugodnejša in čim bolj enostavna. V tej luči ter z</p>
--	--	--

		<p>namenom zaščite pravic delavcev, ki jim delodajalci ne plačujejo ali pa ne obračunavajo prispevkov, Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vsebuje kar nekaj določb, ki izjemoma za delavce ter v nasprotju z zavarovalnim načelom določajo, da se jim, kljub temu da prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje niso plačani, obdobje za katero so prispevki vsaj obračunani upošteva v pokojninsko dobo in torej vsaj pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz pokojninskega zavarovanja zaradi dejstva neplačila prispevkov načeloma niso prikrajšani. Gre za ugodnost, ki je dana zgolj zavarovancem, ki so v odvisnem delovnem razmerju in na tej podlagi tudi vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in sicer zato, ker lahko na plačevanje, glede na sistem pobiranja davkov in prispevkov, vplivajo zgolj omejeno.</p> <p>Ureditev, ki pri delavcih priznava pokojninsko dobo neodvisno od plačila prispevkov, velja že dalj časa. Problematična pa je bila ureditev za delavce v primeru, ko delodajalec prispevkov ne plača in tudi ne obračuna. Zanje se je ureditev spremenila z zadnjo novelo Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 65/2017, v nadaljevanju ZPIZ-2E), ki je bila sprejeta v mesecu novembru 2017. Slednja določa novo obveznost Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje, da za delavce, ki so v zavarovanje vključeni na podlagi prvega in tretjega odstavka 14. člena, pa zanje delodajalec ni predložil obračuna davčnega odtegljaja, posreduje delodajalcu in delavcu obvestilo o tem, in sicer v roku 30 dni po prejemu podatkov od finančne uprave. Obvestilo posreduje Zavod tudi Finančni upravi RS in Inšpektoratu RS za delo.</p> <p>V okviru priprave zakonskega besedila je MDDSZ ves čas poudarjalo, da je delavec šibkejša stranka, zaradi česar ga je treba obveščati in poučiti o kršitvah delodajalca ter njegovih možnostih, vendar pa se priznanja pokojninske dobe ne sme vezati na njegovo aktivno ravnanje. Obvestilo zato vsebuje zgolj poziv, da se izjasni o morebitnem izplačilu plače, ni pa določeno, da bi to moral storiti, če bi želel, da se mu prizna pokojninska doba. Ne glede na aktivnost delavca se bo torej od 1. 1. 2018 dalje v pokojninsko dobo štel tudi celotno obdobje, za katerega delodajalec ni obračunal prispevkov, pa je Zavod v skladu s svojo zakonsko obvezo delodajalcu, delavcu, Finančni upravi RS in Inšpektoratu RS posredoval obvestilo o tem dejstvu.</p> <p>Hkrati je novela dala nova pooblastila Finančni upravi RS, saj slednja lahko v primeru, ko delodajalec ni predložil obračuna, ker ni izplačal plače, vodi prekrškovni postopek in izreče</p>
--	--	---

			globo. Poleg pristojnosti Inšpektorata RS za delo se je predpisal nov organ, ki lahko vodi prekrškovni postopek v primeru, da delodajalec ni izplačal plače in posledično ni predložil obračuna. Torej se poleg krepitev socialne varnosti delavcev, krepiti tudi nadzor nad izplačilom plač in obračunavanjem prispevkov.
51	Varuh ponavlja: Vlada RS naj zagotovi, da bodo postopki pri vseh nadzornih institucijah potekali v razumnih rokih. Predlagamo kadrovske okrepitve IRSD, kjer je to mogoče, tudi s prerazporeditvami javnih uslužbencev. (stran 277)	Stalna naloga.	<p>Tudi IRSD sodelovanje z Varuhom ocenjuje kot dobro in uspešno ter pozdravlja skupna srečanja, na katerih se lahko pogovorijo o odprtih vprašanjih in možnostih za rešitev. IRSD veseli, da Varuh z udeležbo na letnih konferencah podpira njihova prizadevanja za ustreznejše rešitve različnih vprašanj s področja dela.</p> <p>IRSD vsako leto izvede več usmerjenih akcij nadzora, ki si jih večinoma začrta že s programskimi usmeritvami za posamezno koledarsko leto. Usmerjene akcije nadzora praviloma opravlja na vsebinskih področjih, ki se skozi prijave, opravljanje nadzorov in dejansko ugotovljene kršitve kažejo kot najbolj tvegana za večje kršitve pravic delavcev. O svojih aktivnostih tudi obveščajo javnost.</p>
52	Varuh predlaga, naj se osebam, ki se v okviru zaposlitvene rehabilitacije usposablja na konkretnem delovnem mestu oziroma v izbranem poklicu, povrnejo tudi (vsaj) stroški za malico. (stran 279)	Delno realizirano	<p>Osebe, ki so v zaposlitveni rehabilitaciji v storitvi usposabljanja na konkretnem delovnem mestu oziroma v izbranem poklicu, so upravičene do denarnega prejemka za čas trajanja zaposlitvene rehabilitacije v višini 40% minimalne plače mesečno, če se storitve zaposlitvene rehabilitacije izvajajo v obsegu najmanj 100 ur in če invalid ni prejemnik denarnega nadomestila ali denarne pomoči po predpisih iz naslova pravic brezposelnih oseb ali denarnega nadomestila po predpisih iz naslova invalidskega zavarovanja (tretja alineja 17. člena ZZRZI). Ta sredstva lahko invalid porablja tudi za malico. Prav tako se mu povrnejo stroški javnega prevoza v primeru, da ga potrebuje (prva alineja 17. člena ZZRZI).</p> <p>Priporočilo Varuha bo upoštevano pri prvi pripravi novele Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.</p>
2.11	POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE		
53	ZPIZ naj opravi celovito analizo in presojo dela izvedencev, ki sodelujejo v postopkih ocene delovne zmožnosti zavarovancev, ter zoper kršilce pravil ustrezno ukrepa. (stran 292)	Delno realizirano.	<p>Glede na splošni očitke Varuha, da pobudnikom ni razumljivo, zakaj invalidska komisija ni sledila predlogu njihovega zdravnika Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije (v nadaljevanju: Zavod) navaja, da se zdravniki v zdravstvu ukvarjajo izključno z zdravstvenim stanjem pacienta, invalidska komisija pa poleg tega preuči tudi delovno dokumentacijo zavarovanca v zvezi z njegovo zmožnostjo za delo ob že postavljeni diagnozi. Prav ta kombinacija je, ob ostalih okoliščinah, podlaga za odločitve</p>

			<p>izvedenskega organa. Lečeči zdravnik oz. specialist z dokumentacijo v zvezi z delovnim mestom, poklicem itd. zavarovanca ni seznanjen.</p> <p>V zvezi z opozorilom oziroma mnenjem Varuha o posegu v zavarovančevo dostojanstvo v primeru, ko je zdravnik zavarovanca pregledal kar med kosilom v družbi sostanovalcev v domu starejših in postavljaj popolnoma neprimerna vprašanja, da bi lahko diagnosticiral demenco, Zavod pojasnjuje, da se z opozorilom oziroma mnenjem mora žal strinjati. Izpostavlja še, da je bilo ravnanje izvedenca v konkretnem primeru neprimerno ter ga tudi sam izvedenec obžaluje. Preko direktorice DSO se je zavarovanki in sorodnikom tudi opravičil.</p> <p>Hkrati Zavod pojasnjuje, da zdravniki izvedenci sicer najlažje ocenijo morebitne potrebe po pomoči in postrežbi, še posebej, ko gre za ocenjevanje stopnje demence zavarovanca, z opazovanjem njegovega funkcioniranja v vsakodnevnem življenju. Tudi zato se Zavodu ne zdi primerno izpostaviti izjemnega primera kot splošno ravnanje zdravnikov izvedencev. Dolgoletni izvedenec, ki je bil v omenjenem primeru izpostavljen, ni bil doslej nikoli obravnavan v zvezi z neustreznimi dejanji in velja za korektnega sodelavca.</p> <p>MDDSZ dodatno pojasnjuje, da zdravnike izvedence imenuje Svet Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje v skladu s 181. členom Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (Uradni list RS, št. 96/12 s spremembami).</p>
2.13	SOCIALNE ZADEVE		
62	Ponavljamo priporočilo št. 75 iz leta 2016, naj MDDSZ pripravi program odprave zaostankov reševanja pritožb o vseh socialnovarstvenih pravicah, ga javno objavi in trimesečno objavlja poročila o njegovem uresničevanju. (stran 311)	Delno realizirano.	<p>MDDSZ v nadaljevanju ponovno pojasnjuje razloge za dolgotrajno reševanje zaostankov in navaja, da zaostanki so pereč problem, zato je ena glavnih prioritet ministrstva prav njihova odprava. Trudijo se, da bi rešili čim večje število pritožb, kar pa je ob velikem številu in neprestanem prilivu novih ter ob vseh drugih zadevah, ki jih je tudi treba reševati na socialnem področju, izredno zahtevno delo. Kljub temu v hitrejše reševanje pritožb vlagamo velike napore in angažirali smo velik del kadrovskih virov.</p> <p>Na MDDSZ naj bi se po oceni, narejeni februarja 2011, dodatno zaposlilo 20 do 25 novih javnih uslužbencev (od tega 6 informatikov, ostali pa na reševanju postopkov). Dejansko pa se je število vseh zaposlenih na MDDSZ po kadrovskem načrtu vse od uveljavitve ZUPJS, torej od leta 2011 dalje, zmanjševalo, in sicer v letu 2012 za 4,1% glede na leto 2011 in v letu 2013 (do vključno marca) za dodatnih 4,7% glede na leto 2012. Skupaj se je</p>

		<p>tako število zaposlenih v dobrem letu zmanjšalo za 19 zaposlitev, izvedlo pa se je tudi več drugih ukrepov za zmanjšanje mase sredstev za plače.</p> <p>Iz vsega navedenega izhaja, da so bile namesto potrebnih 20 do 25 zaposlitev za izvajanje Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (v nadaljevanju: ZUPJS, Uradni list RS, št. 62/10, 40/11, 40/12-ZUJF, 57/12-ZPCP-2D, 14/13, 56/13-ZŠtip-1, 99/13, 14/15 – ZUUJFO, 57/15, 90/15, 38/16 – odl. US, 51/16 – odl. US in 88/16) lahko kljub maksimalnim naporom realizirane le 4 zaposlitve. Do leta 2016 se stanje na kadrovskem področju ni popravilo. Do konca leta 2013 je bil na podlagi sklepa Vlade izveden projekt reševanja zaostankov, pri čemer je bil ta uspešno izveden in se je število zaostankov zmanjšalo s preko 10.000 zaostankov na približno 3.000, ker pa je bil projekt zaključen, število zaposlenih pa se ni povečalo za načrtovane zaposlitve za nedoločen čas, se je število zaostankov ponovno začelo večati. Vse zaposlitve za določen čas pa so se po preteku projekta zaključile.</p> <p>V letih 2013, 2014, 2015 in 2016 je MDDSZ pristopilo k reševanju zaostankov na način, da je v reševanje vključilo večino zainteresiranih zaposlenih pravnikov na organu. Vlada je s sklepom št. 01000-4/2014/12 z dne 13. 11. 2014 sprejela posebni projekt »Odprava zaostankov pri reševanju pritožb na Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti«. V okviru navedenega projekta so javni uslužbenci ministrstva reševali pritožbe zoper odločbe, izdane na podlagi ZUJPS in ZSVarPre. Od septembra 2013 do septembra 2014 je bilo v projekt odprave zaostankov vključenih 20 pravnikov, zaposlenih na ministrstvu, ki so dodatno, poleg svojega dela, opravljali še naloge reševanja pritožbenih postopkov na podlagi ZUPJS.</p> <p>Na MDDSZ se zavedajo, da je uveljavljanje pravic iz javnih sredstev velikega pomena za državljane Republike Slovenije in vse prebivalce Slovenije, ki so se znašli v socialni stiski, zato smo septembra 2016 Vlado ponovno zaprosili za izdajo soglasja k zaposlitvam za določen čas in zagotovitvi sredstev za plačilo delovne uspešnosti iz naslova povečanega obsega dela. Vlada je s sklepom izdala soglasje le k uvedbi posebnega projekta »Odprava zaostankov pri reševanju pritožb na ministrstvu«, ki bo trajal do 30. 9. 2017 v okviru povečanega obsega dela, ne pa tudi k zaposlitvam za določen čas.</p> <p>Pritožbe na dodeljeno denarno socialno pomoč in varstveni dodatek se zaradi namena teh</p>
--	--	--

			<p>pravic, ki je zagotavljanje sredstev za osnovno preživetje oziroma sredstev za kritje stroškov trajnih potrošnih dobrin za osebe, ki z delom ne morejo več vplivati na svoj socialni položaj, rešujejo prednostno.</p> <p>V Sektorju za pravice iz javnih sredstev redno delo na področju pritožb ZUPJS opravlja le 5 javnih uslužbencev (v kolikor se poveča število nujnih nalog, se število rešenih pritožb zmanjša).</p> <p>Dejansko se MDDSZ že dlje časa sooča z reševanjem zaostankov na področju reševanja v omenjeni službi, saj že dlje časa beleži kadrovske podhranjenosti glede na obseg dela.</p> <p>Od meseca novembra 2016 v okviru povečanega obsega dela rešuje pritožbe 14 javnih uslužbencev (od tega 6 javnih uslužbencev iz Sektorja za pravice iz javnih sredstev, 8 pa iz ostalih direktoriatov ministrstva). V okviru povečanega obsega dela reši vsak javni uslužbenec najmanj 10 pritožb mesečno.</p> <p>Mesečno se tako reši nekaj čez 450 pritožb ZUPJS.</p> <p>MDDSZ je pripravilo vladno gradivo, s katerim ponovno seznanja Vlado Republike Slovenije z zaostanki pri reševanju pritožb s področja Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Hkrati predlaga način odprave zaostankov na MDDSZ v okviru nadaljnje izvedbe posebnega projekta »Odprava zaostankov pri reševanju pritožb na MDDSZ«. V gradivu se predlaga odprava zaostankov tudi s pomočjo dodatnih 5 zaposlitev za nedoločen čas.</p>
63	MDDSZ naj v sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje prouči možnost, da bi uveljavljanje socialnih pravic potekalo po posebnih predpisih, saj Zakon o splošnem upravnem postopku ni prilagojen posebnostim na tem področju. (stran 311)	Nerealizirano.	S predlogom novele ZUPJS, se še dodatno prilagaja oz. odstopa od koncepta Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP) in se z vami strinjamo, da ZUP ni idealna procesna rešitev za izvajanje socialnih pravic. Kljub temu pa je uporaba ZUP subsidiarna, saj imamo v področnih zakonih večino procesnih določb glede uveljavljanja pravic iz javnih sredstev. Vsekakor je želja, da se izdelata celovit in enoten sistem izvajanja zakonov, ki urejajo socialne pravice, vendar za enkrat to še ni realizirano, tudi v povezavi z odgovorom na prejšnje priporočilo.
64	Vsi državni organi, ki pripravljajo normativne akte, naj dosledno spoštujejo Resolucijo o normativni	Stalna naloga.	Podrobno pojasnilo k temu priporočilu je glede konkretnega primera zakonske ureditve podano v poglavju 2.13.4 <i>Težko razumljiva zakonska ureditev očetovskega dopusta</i> (str. 137 do 138) Odzivnega poročila Vlade RS na dvaindvajseto redno letno poročilo Varuha

	dejavnosti, razloge za morebitne izjeme pa naj posebej utemeljijo v dokumentaciji, ki je sestavni del predloga predpisa. (stran 313)		človekovih pravic za leto 2016.
2.14	BREZPOSELNOST		
66	Varuh zahteva, da MDDSZ takoj umakne predlagano spremembo ZUTD, da zamuda roka za prijavo v evidenco brezposelnih povzroči prekluzijo, zaradi katere pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti ni mogoče več uveljaviti (razen, kadar rok ne teče). (stran 327)	Realizirano.	Omenjeni predlog je MDDSZ v dogovoru s socialnimi partnerji umaknilo iz predloga novele ZUTD.
67	Varuh predlaga, naj MDDSZ spremeni 63. člen ZUTD tako, da posameznik ne bo izgubil pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti zato, ker v 30 dneh od vročitve odpovedi pogodbe o zaposlitvi ni vložil tožbe o njeni nezakonnosti, če je za kršitev oziroma za nezakonnost odpovedi o zaposlitvi izvedel šele pozneje. (stran 328)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja .	<p>ZUTD pravico do denarnega nadomestila v primerih delavcev, za katere v skladu z določbami ZDR-1 velja posebno pravno varstvo pred odpovedjo, pogojuje tudi z aktivnim ravnanjem zavarovanca, zato je med razlogi za odklonitev pravice v 8. alineji drugega odstavka 63. člena ZUTD kot takšen razlog določen tudi primer redne odpovedi s strani delodajalca, ki je podana delavcu v nasprotju z določbami ZDR-1 o posebnem pravnem varstvu delavca pred odpovedjo, delavec pa za zavarovanje svojih pravic ni zahteval arbitražne odločitve ali sodnega varstva.</p> <p>MDDSZ meni, da se v primeru, ko delavec, ki je zamudil 30-dnevni rok za uveljavljanje sodnega varstva zoper nezakonito odpoved delovnega razmerja in ki trdi, da s pravicami, ki zanj izhajajo iz posebnega pravnega varstva pred odpovedjo, ter s kršitvijo oziroma nezakonitim ravnanjem delodajalca ni bil seznanjen, na načelo varstva pravic strank v upravnem postopku ni mogoče sklicevati, saj se v takšnih primerih upravno odločanje o zahtevku za priznanje pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti prične šele po tem, ko pogoja iz 8. alineje drugega odstavka 63. člena ZUTD (t.j. vložitev tožbe pri pristojnem delovnem sodišču zoper nezakonito odpoved delovnega razmerja) ni več mogoče izpolniti. Poleg tega se postavlja vprašanje, ali in kako bi bilo sploh mogoče v okviru ugotavljanja dejanskega stanja v konkretnem upravnem postopku z dovolj visoko stopnjo verjetnosti ugotoviti okoliščino, da je delavec za kršitev oziroma nezakonnost izvedel šele po izteku roka za vložitev tožbe (upoštevanje izjave stranke in morebitna predložitev pravno pomanjkljivih listin o odpovedi ter na tej podlagi ugotovitev upravnega</p>

		<p>organa o ne seznanjenosti stranke z njenimi pravicami po prejemu odpovedi delovnega razmerja bi predstavljala precejšen odmik od splošne ureditve v ZUTD), poleg tega pa je za učinkovito uveljavljanje pravic po izgubi zaposlitve vsak posameznik dolžan poskrbeti sam, pri čemer mora biti v skladu z določbami ZDR-1 o pravnih posledicah in pravicah iz naslova brezposelnosti poučen tudi v odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Vsekakor pa lahko delavec še v času odpovednega roka pridobi ustrezne informacije o pogojih za uveljavitev pravic iz naslova brezposelnosti s strani zavoda, ki strankam v primerih nezakonitih odpovedi delovnega razmerja, če se obrnejo po pomoč na zavod v času teka zakonskega roku za vložitev tožbe, ko je še mogoče ukrepati in si zagotoviti pravico do denarnega nadomestila, po ustaljeni praksi predlaga vložitev tožbe. Ob upoštevanju navedenega ne moremo soglašati s trditvijo, da je določba 8. alineje drugega odstavka 63. člena ZUTD neustrezna.</p> <p>V skladu s 15. členom Obligacijskega zakonika (Uradni list RS št. 97/07 in spremembe) je pogodba o zaposlitvi sklenjena, ko se pogodbeni stranki sporazumeta o njenih bistvenih sestavinah. V delovnem razmerju kot stranki nastopata delavec in delodajalec in le delavec je tisti, ki je aktivno legitimiran za uveljavljanje pravice iz delovnega razmerja. Le delavec ima zoper delodajalca, v kolikor meni, da je ta kršil določila pogodbe ali zakona, pravico zahtevati odpravo kršitev in vzpostavitev zakonitega stanja, saj upravna organa prve in druge stopnje nista stranki pogodbe o zaposlitvi, pri čemer je za presojo kršitev pravic iz delovnega razmerja pristojno Delovno in socialno sodišče; postopki v delovnih sporih so brezplačni, prav tako ZDR-1 za zastopanje ne predvideva pooblaščenca, pri tem pa v postopku odločanja o pravici do denarnega nadomestila kot dokaz o izpolnitvi pogoja iz 8. alineje drugega odstavka 63. člena ZUTD zadostuje že predložitev dokazila o uveljavljanju sodnega varstva zoper delodajalca in odločitev o denarnem nadomestilu ni vezana na izid sodnega postopka.</p> <p>V skladu s 7. členom ZUP so delavcem v postopku pred zavodom kot organom prve stopnje pravice varovane ves čas postopka, prav tako pa ga je delodajalec s pravnim poukom v odpovedi pogodbe o zaposlitvi dolžan ustrezno podučiti o možnosti uveljavljanja sodnega varstva pred pristojnim delovnim sodiščem. Delavec ima, še posebno v času teka odpovednega roka, ko bi se zaradi pričakovanega prehoda v brezposelnost moral zavedati določenih sprememb bodočega socialnega položaja, prav tako vse možnosti za pravočasno seznanitev z določbami ZUTD, ki vplivajo na njegov socialni status. V skladu z</p>
--	--	--

			<p>navedenim se ne moremo strinjati s trditvijo, da je v upravnem postopku celotno breme preloženo na delavca.</p> <p>MDDSZ torej meni, da predlog, v skladu s katerim posameznik ne bi izgubil pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti zato, ker v 30 dneh od vročitve odpovedi pogodbe o zaposlitvi ni vložil tožbe o njeni nezakonnosti, če je za kršitev oziroma za nezakonnost odpovedi o zaposlitvi izvedel šele pozneje, ne opravičuje odstopa od splošne ureditve iz 8. alineje drugega odstavka 63. člena ZUTD, v skladu s katero se pravico do denarnega nadomestila v primerih delavcev, za katere v skladu z določbami ZDR-1 velja posebno pravno varstvo pred odpovedjo, pogojuje tudi z njihovim aktivnim ravnanjem.</p>
2.15	VARSTVO OTROKOVIH PRAVIC		
68	Vlada RS naj brez odlašanja pripravi analizo možnih posledic ratifikacije tretjega izbirnega protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah in na tej podlagi pripravi predlog zakona o ratifikaciji oziroma potrebne zakonske spremembe, ki bodo omogočile ratifikacijo protokola. (stran 332)	Realizirano.	MDDSZ pojasnjuje, da je Državni zbor RS dne 20. 3. 2018 sprejel Zakon o ratifikaciji Izbirnega protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah glede postopka sporočanja kršitev (MIPKOPSK). Zakon je bil v Uradnem listu RS objavljen 13. 4. 2018, veljati pa je pričel 28. 4. 2018.

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA FINANCE (MF)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MF: 2

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /,
2. delno realizirano: /,
3. stalna naloga: /,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja: 2,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.6	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
38	Varuh predlaga Ministrstvu za finance ureditev pravice do posebne davčne olajšave za preživljanje družinskih članov davčnega zavezanca (staršev in posvojiteljev) na način, da bo zavezanec lahko uveljavljal to olajšavo vedno, kadar bo družinske člane dejansko preživljal, neodvisno od tega, ali živijo z njim v skupnem gospodinjstvu ali v institucionalnem varstvu in zanje zavezanec plačuje stroške storitev. (stran 214)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja	Glej odziv MF na ponovljeno priporočilo št. 37 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.
39	Varuh predlaga Ministrstvu za finance, naj pripravi tako spremembo Zakona o dohodnini (ZDoh-2), da se seznam dohodkov iz naslova obveznega	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja.	Glej odziv MF na ponovljeno priporočilo št. 38 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.

	pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja, od katerih se dohodnina ne plača, dopolni z navedbo družinske pokojnine, katere prejemnik je otrok, star do 18 let oziroma 26 let, če se redno šola. (stran 215)		
--	---	--	--

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA INFRASTRUKTURO (MZI)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MZI: 1

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /,
2. delno realizirano: 1,
3. stalna naloga: /,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.6	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
37	Varuh znova zahteva, naj Vlada RS v zvezi s splošno problematiko občinskih cest sprejme ustrezno strategijo in časovno opredeljene konkretne ukrepe, ki bodo zagotovili urejeno in zakonito stanje. (stran 210)	Delno realizirano.	Glej odziv MZI na ponovljeno priporočilo št. 36 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA IZOBRAŽEVANJE, ZNANOST IN ŠPORT (MIZŠ)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MIZŠ: 6

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 1
2. delno realizirano: 2,
3. stalna naloga: 3,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.1	USTAVNE PRAVICE		
1	Varuh priporoča sprejetje sistemskih in drugih ukrepov za uveljavljanje načela ločenosti države in verske skupnosti, s katerimi bo posameznikom zagotovljeno, da ne sodelujejo proti svoji volji v verskih obredih, ko gre za javno šolo. V javnih vrtcih in šolah naj se uveljavi 72. člen ZOFVI, ki prepoveduje izvajanje konfesionalnih dejavnosti. (stran 69)	Realizirano.	<p>72. člen ZOFVI prepoveduje izvajanje konfesionalne dejavnosti v javnih vrtcih in šolah. Zgolj izjemoma lahko minister na predlog ravnatelja v prostorih javnega vrtca oziroma šole izven pouka ali izven časa delovanja vrtca oziroma šole dovoli verouk ali konfesionalni pouk religije, če v lokalni skupnosti za tako dejavnost ni drugih primernih prostorov (peti odstavek 72. člena ZOFVI). MIZŠ izda vsako leto okrog 50 odločb, s katerimi dovoli izvajanje verouka v prostorih šole v tekočem šolskem letu.</p> <p>ZOFVI ne določa meril za presojo primernosti prostora. V praksi pa se je izoblikovalo stališče, da v lokalni skupnosti ni primerne prostora, če prostora ni ali je v tako slabem stanju, da ogroža zdravje in varnost ljudi, če je prostor od vrtca oziroma šole oddaljen več kot 4 km in je težko organizirati prevoz ali če je prostor oddaljen od vrtca oziroma šole sicer manj kot 4 km, je pa na poti ogrožena varnost otrok. To mora ugotoviti pristojni organ za varnost in preventivo v cestnem prometu.</p> <p>Izvajanje verskih obredov v javnih vrtcih in šolah niti izjemoma ni dovoljeno, temveč gre v takšnih primerih za kršitev s strani šole, ki jo ugotavlja Inšpektorat RS za šolstvo in šport. Glede na razpoložljive podatke so take kršitve zelo redke. Menimo, da obstoječa zakonska</p>

			ureditev ustrezno ureja to področje.
2.2	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
10	Varuh ponavlja večkrat zapisano in v državnem zboru sprejeto priporočilo, naj pristojna ministrstva čim prej pripravijo spremembe predpisov, ki bodo odpravili diskriminacijo pri izvajanju prevozov gibalno oviranih študentov invalidov od kraja bivanja do kraja izobraževanja. (stran 117)	Delno realizirano.	<p>Dodatno k odgovoru MDDSZ:</p> <p>MIZŠ je k priporočilu Varuha dejavno pristopilo in v tej luči trenutno z relevantnimi deležniki aktivno pripravlja nov sistemski zakon na področju visokega šolstva (ZViS). <i>Izhodišča Zakona so pripravljena in eno od poglavij omenjenega zakona obravnava in rešuje tudi pravice študentov s posebnimi potrebami (znotraj katerih so tudi študenti invalidi).</i></p>
22	Varuh priporoča, da MIZŠ čim prej opravi celovito analizo dosedanjega dela z otroki in mladostniki, evalvacijo pilotnih projektov in vizijo za v prihodnje ter prenovo vzgojnega programa in potrebne sistemske spremembe. (stran 152)	Delno realizirano.	<p>MIZŠ je v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 razpisalo projekt Celostna obravnava otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v vzgojnih zavodih. Projekt bo trajal do septembra 2019.</p> <p>Otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami so v vzgojne zavode nameščeni z odločbo o namestitvi s strani centrov za socialno delo v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja, ali po sklepu sodišča.</p> <p>S projektom bodo v Sloveniji preizkušene nove metode in oblike dela, ki bodo po eni strani zagotavljale čimprejšnjo vrnitev otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami iz institucije v domače okolje, v samostojno življenje ali, če to zaradi različnih družinskih razmer ali otrokovih oz. mladostnikovih težav ni mogoče, v eno izmed stanovanjskih skupin, ki delujejo v okviru vzgojnega zavoda, vendar kot samostojna stanovanjska enota na drugi lokaciji. Po drugi strani bodo vzgojni zavodi spodbujeni k preventivnemu delovanju, da bi bilo v bodoče namestitev čim manj.</p> <p>Trenutno v vzgojnih zavodih z otroki in mladostniki delajo po enem vzgojnem programu, nabor različnih oblik dela se bo skozi aktivnosti javnega razpisa razširil v delovanje specializiranih stanovanjskih skupin, kjer bodo razvili različne oblike dela primerne posamezniku z namenom, da iz vzgojne skupine otrok ali mladostnik preide na primer v stanovanjsko skupino, iz stanovanjske skupine v specializirano stanovanjsko skupino, v mladinsko stanovanje ali v domače okolje oz. na trg dela v samostojno življenje.</p> <p>Cilji javnega razpisa oziroma projekta so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oblikovanje novih oblik in metod dela v stanovanjskih in vzgojnih skupinah v

			<p>vzgojnem zavodu,</p> <ul style="list-style-type: none"> - oblikovanje programov za intenzivno obravnavo otrok/mladostnikov, predvsem s težavami v duševnem zdravju in odvisnikov, - povezava vzgojnih oblik in metod dela z zaposljivostjo mladostnikov ter spremljanje otrok/mladostnikov po odpustu, - strokovna podpora družinam in vzgojno-izobraževalnim zavodom z namenom zmanjševanja vključitev v vzgojne zavode, z analizo stanja in evalvacijo dela v vzgojnih zavodih. <p>Za projekt bo namenjeno nekaj več kot 2.8 mio EUR. Razpis je zaključen.</p> <p>Po evalvaciji projekta bodo pristopili k posodobitvi Vzgojnega programa in pripravili potrebne sistemske rešitve.</p>
2.15	VARSTVO OTROKOVIH PRAVIC		
69	MIZŠ naj zagotovi sprotno pripravljane prilagojenih in prirejenih učbenikov in delovnih zvezkov za slepe in slabovidne učence v šolah. (stran 345)	Stalna naloga.	<p>Področje sofinanciranja učbenikov slepih in slabovidnih otrok je urejeno. Na leto MIZŠ nameni 40.000 za IRIS (Center za izobraževanje, rehabilitacijo, inkluzijo in svetovanje za slepe in slabovidne) ter 20.000 za Zvezo društev slepih in slabovidnih Slovenije, ki prilagaja učbenike predvsem za srednješolce, nekaj tudi za študente.</p> <p>Center IRIS letno prilagodi 8-10 učbenikov za slepe in slabovidne učence v OŠ in SŠ (v brajici in v povečanem tisku), Zveza pa pretvarja učbenike v brajico ali v zvočni zapis.</p> <p>V redne OŠ in SŠ je vključeno okrog 125 učencev in dijakov, ki potrebujejo zelo različne učbenike, šole so pri izboru učbenikov različnih založb avtonomne, kar pomeni, da ne moremo v celoti zagotoviti, da ima za konkretni predmet in razred otrok na voljo prilagojen učbenik. Prilagajanje učbenikov od MIZŠ zahteva prilagajanje besedil in opis slikovnega materiala, strokoven pregled, ponovno oblikovanje ter tisk.</p>
70	MIZŠ naj prouči možnost, da bi se v šolah pripravljala tudi ustrezna dietna kosila za učence s hudimi alergijami na neko vrsto hrane ali njene sestavine. (stran 346)	Stalna naloga.	<p>Organizacijo šolske prehrane ureja Zakon o šolski prehrani (Uradni list RS, št. 3/13, 46/14 in 46/16 – ZOFVI-K). Šolska prehrana obsega zajtrk, malico, kosilo in popoldansko malico. Šola v okviru dejavnosti javne službe za vse učence obvezno organizira malico.</p> <p>Zakon o šolski prehrani določa, da vzgojno-izobraževalni zavodi pri organizaciji šolske</p>

			<p>prehrane upoštevajo smernice za prehranjevanje v vzgojno-izobraževalnih zavodih, sprejete na Strokovnem svetu Republike Slovenije za splošno izobraževanje. Smernice predstavljajo strokovno podlago za zagotavljanje zdravstveno ustrezne prehrane v vrtcih in šolah. Le-ta se mora uskladiti z načeli zdrave prehrane pri otrocih in mladostnikih, med katere sodi tudi načelo, da so obroki sestavljeni iz priporočenih kombinacij različnih vrst živil iz vseh skupin živil.</p> <p>Šole morajo upoštevati tudi specifične prilagoditve za posamezne otroke in mladostnike, v primerih ko gre za bolezni povezane z motnjami prebave in presnove. V teh primerih so za prilagoditve obrokov prehrane potrebna mnenje ležečega zdravnika po potrebi tudi zdravnika specialista, ki predlaga jedilnike za predpisane diete ter individualno posvetovanje med starši in organizatorjem prehrane.</p> <p>Kot dodatno ponudbo lahko šola organizira tudi zajtrk, kosilo in popoldansko malico. Zakon določa, da dietne obroke, ki sodijo v dodatno ponudbo, organizira šola v skladu s svojimi zmožnostmi. Za pripravo nekaterih dietnih kosil namreč šole nimajo zmožnosti, kot so npr.: dovolj kadrov ali kadrov s specialnimi znanji (npr. ob kombinaciji različnih alergij), ustrezni prostorski pogoji (potrebe po posebnem – ločenem prostoru za pripravo hrane), možnost nabave nekaterih dietnih živil, ki jih šole v okviru javnega naročanja ne morejo zagotoviti itd. Zato menimo, da je zakonsko določilo zapisano preiščeno, saj šolam omogoča, da otrokom nudijo tista dietna kosila, ki jih lahko zagotovijo. Slovenija ima edinstven sistem organizirane šolske prehrane, v katerega vlaga tudi veliko sredstev. Področje pa je izredno zahtevno in na robu izvedbenih ter finančnih zmožnosti in v primeru dodatnih zahtev bi bilo treba razmisliti o kompleksni spremembi celotnega sistema organizirane šolske prehrane, ki bi bil primerljiv s tistimi v drugih razvitih evropskih državah.</p> <p>Šole nalogo stalno realizirajo v skladu s svojimi zmožnostmi.</p>
71	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport naj poskrbi za pripravo enotne obvezne vsebine, ki bo kot del vzgojno-izobraževalnega programa otrokom omogočila varno uporabo sodobnih komunikacijskih tehnologij. (stran 357)	Stalna naloga.	<p>MIZŠ ima na področju varne uporabe sodobnih komunikacijskih tehnologij strateške usmeritve do leta 2020 in na tem področju v sodelovanju s šolami izvaja številne projekte. Od leta 2009 je digitalna pismenost del učnih načrtov za OŠ in SŠ. Učiteljem, ravnateljem in drugim strokovnim delavcem na VIZ je zagotovljeno, da se lahko redno usposabljaajo na področju digitalnih kompetenc (vključno z varno rabo interneta).</p> <p>MIZŠ si dejavno prizadeva zagotoviti posameznikom možnost izobraževanja v varnem, odprtem, ustvarjalnem in trajnostno vzdržnem učnem okolju, podprtem z inovativno uporabo</p>

		<p>informacijsko-komunikacijske tehnologije, kar bo na učinkovit in kakovosten način omogočilo pridobitev znanja in spretnosti, ključnih kompetenc in spretnosti 21. stoletja, potrebnih za uspešno vključevanje v družbo.</p> <p>MIZŠ s tem zagotavlja tudi dvig konkurenčnosti znanja in kompetenc učencev, dijakov in študentov, da bodo lahko prispevali k inovativnosti in konkurenčnosti domačega trga in bodo bolj opolnomočeni za uspešen vstop na trg dela (vključno z EU) ter za aktivno participacijo v družbi.</p> <p>V letu 2017 so v slovenski jezik prevedli Evropski okvir digitalnih kompetenc za državljana, ki ga je izdala Evropska komisija. Le-ta se tudi promovira, ne le v formalnem izobraževanju, temveč tudi med civilnimi iniciativami in gospodarstvom.</p> <p>V letu 2016 je bila na MIZŠ ustanovljena skupina, ki je v zaključni fazi priprave podlag za vključitev temeljnih vsebin računalništva in informatike v kurikule vrtcev ter učne načrte OŠ in SŠ, kar zajema tudi varno rabo interneta in ohranjanje zdravja z IKT.</p> <p>Za doseganje vizije pri umeščanju IKT v izobraževanje spodbujamo razvoj:</p> <ul style="list-style-type: none"> • didaktike in e-gradiv, • izgradnje platforme in spodbujanja sodelovanja, • krepitve e-kompetenc pri učečih se in učiteljih, • informatizacije ustanov, • razvoja e-izobraževanja v visokem šolstvu in izobraževanju odraslih, <p>kakovost izvajanja strategije se spremlja z rednim merjenjem in evalvacijami doseženega stanja, z analizami kazalnikov (vključno s kazalniki iz strateških smernic) ter s primerjalnimi analizami RS in EU. Strateške usmeritve, sprejete v letu 2016, izhajajo iz mednarodnih in nacionalnih dokumentov in pobud, dosedanjega razvoja področja in dosežkov in spoznanj projektov uvajanja IKT v sistemu vzgoje in izobraževanja.</p>
--	--	---

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA JAVNO UPRAVO (MJU)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MJU: 4

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 3,
2. delno realizirano: ,
3. stalna naloga: 1,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.1	USTAVNE PRAVICE		
4	Varuh priporoča, da se volilna zakonodaja dopolni tako, da bo tudi osebam, ki jim je bila med desetim dnevom pred dnem glasovanja in dnem glasovanja proti njihovi volji odvzeta osebna svoboda (osebe, ki so bile nameščene v pripore, bolnišnice, psihiatrične bolnišnice ali socialnovarstvene zavode) omogočeno učinkovito uresničevanje volilne pravice. (stran 82)	Stalna naloga.	MJU je seznanjeno z navedeno pomanjkljivostjo volilne zakonodaje. Vlada je na 131. redni seji dne 21. 4. 2011 sprejela predlog novele ZVDZ, ki je vseboval tudi konkretni predlog rešitve za problematiko, na katero opozarja Varuh. Predlog rešitve je bil, da volilni odbor z volišča na dan glasovanja obišče volivca, ki ga je policija pridržala, mu je na podlagi odločbe sodišča odvzeta prostost, je v zavodu za prestajanje kazni, v bolnišnicah ali v socialnovarstvenem zavodu za institucionalno varstvo, pod pogojem, da je bil volivec v teh prostorih nameščen po roku, v katerem je mogoče zahtevati glasovanje po pošti iz Slovenije. Enak predlog rešitve je vseboval tudi predlog novele ZVDZ iz leta 2015, ki so ga v zakonodajni postopek vložili poslanci. Zakonodajni postopek je bil za oba predloga novel iz leta 2011 (na 29. seji DZ 16. 6. 2011) in 2015 (na 25. seji DZ 15. 12. 2016) neuspešno končan, in sicer zaradi nezadostnega števila podpor s strani poslancev. Marca 2017 pa je bila sprejeta poslanska novela ZVDZ-C, katere namen je bila predvsem implementacija dveh odločb ustavnega sodišča. Poslanska novela, ki je bila sprejeta, je bila zastavljena minimalistično, saj je za sprejetje potrebno široko politično soglasje (dve tretjini glasov vseh poslancev), in posledično ni naslavljala problematike, na katero opozarja Varuh. V primeru priprave predloga oz. novele ZVDZ s strani MJU, bomo to pravno praznino ponovno poskusili odpraviti.

			<p>V zvezi z navedenim priporočilom Varuha, ki se nanaša na volilno zakonodajo, MJU dodatno pojasnjuje, da v letošnjem letu, v katerem bodo v mesecu juniju redne volitve poslancev v Državni zbor Republike Slovenije, realno ni pričakovati sprememb kakršnekoli volilne zakonodaje. Takšna so tudi priporočila Beneške komisije za volilne zadeve, ki je svetovalni organ Sveta Evrope o ustavnih vprašanjih, torej, da se je spremembam volilnega sistema potrebno izogibati eno leto pred volitvami.</p>
2.7	OKOLJE IN PROSTOR		
43	Vlada RS naj merila za opredelitev prednostnih nalog za delo inšpekcijskih služb določi v predpisu, ki naj bo javno objavljen, saj bosta le tako zagotovljeni preglednost in nepristranskost dela inšpekcij. (stran 247)	Realizirano.	<p>Dodatno k odzivu MOP:</p> <p>MJU je v okviru opredelitve do 21. rednega letnega poročila o delu Varuha človekovih pravic RS za leto 2015 že poročalo, da drugi odstavek 11.a člena Zakona o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14) določa, da minister, pristojen za upravo, do 1. marca tekočega leta seznanji vlado s strateškimi usmeritvami in prioritetami, ki izhajajo iz sprejetih letnih programov dela, s katerim določi vsebino in obseg izvajanja inšpekcijskega nadzora. Pri določitvi letnega programa dela se izhaja tudi iz ugotovitev v že izvedenih inšpekcijskih nadzorih in ocene, da na posameznem področju obstaja večja verjetnost nespoštovanja oziroma kršitve zakonov in drugih predpisov.</p> <p>Na tej podlagi je Vlada s sklepom št. 06100-4/2015/15 z dne 2. 4. 2015 med drugim določila, da ministrstva, inšpektorati v njihovi sestavi in inšpekcije, ki delujejo v ministrstvih, na svojih spletnih straneh objavijo kriterije za določanje prioriteten inšpekcijskih nadzorov, upošteva oceno tveganja na posameznem področju, s čemer je po mnenju MJU že zagotovljena preglednost in nepristranskost dela inšpekcij. Vezano na izvedbo sklepa vlade so ministrstva že poročala o javni objavi kriterijev za določanje prioriteten inšpekcijskih nadzorov, ki jo še vedno zagotavljajo posamezni inšpektorati oziroma inšpekcije na svojih spletnih straneh. Po mnenju MJU je na ta način zagotovljena preglednost, objektivnost in javnost dela posamezne inšpekcije ter na ta način ustrezno varstvo pravice do enakosti pred zakonom in enakega varstva pravic.</p> <p>V zvezi z ugotovitvijo varuha, da se prednostna merila za razvrščanje prijav, inšpekcijskih postopkov in izvršilnih postopkov glede na pomembnost kršitve in določanje stopnje pomembnosti vnaprej opredelijo v predpisu in javno objavijo, pa Ministrstvo za javno</p>

upravo pojasnjuje, da je inšpektorjeva dolžnost ukrepanja, da se v razumnem času odzove na prijave, sporočila, anonimke ali druge informacije, in sicer v skladu z načelom varstva javnega interesa in varstva zasebnih interesov. To pa pomeni, da je zadeva inšpektorju že dodeljena v reševanje, zato bi razvrščanje prijav, inšpekcijskih in izvršilnih postopkov v teku, po mnenju MJU nedvomno pomenilo poseganje v inšpekcijske postopke, kar pa je v nasprotju z načelom samostojnosti.

V zvezi z opozorili Varuha glede kadrovskega primanjkljaja inšpektorjev pa se Vlada zaveda problematike popolnitve delovnih mest inšpektorjev, zato je na 125. seji dne 8. 3. 2017 ob obravnavi skupnega kadrovskega načrta sprejela sklep št. 10002-14/2016/32, da ministrstva v okviru kvote dovoljenih zaposlitev za ministrstva in organe v sestavi posebno pozornost namenijo ustrezni kadrovski popolnitvi delovnih mest inšpektorjev. V nadaljevanju je preglednica 1, iz katere je razvidno gibanje števila inšpektorjev od leta 2007 do 2016 in v zadnjih dveh letih razviden trend rasti števila inšpektorjev v organih državne uprave.

Leto	Število inšpektorjev v organih državne uprave
2007	1396,5
2008	1459
2009	1428
2010	1431
2011	1427
2012	1369
2013	1351
2014	1374
2015	1365

			2016	1371	
			<p>Vlada je na 161. redni seji dne 21. 12. 2017 s sklepom št. 10002-33/2017/8 sprejela Skupni kadrovski načrt organov državne uprave (SKN) za leti 2018 in 2019 ter ponovno, kot ob sprejemanju SKN za pretekla leta, naložila ministrstvu, da v okviru kvote dovoljenih zaposlitev za ministrstva in organe v sestavi posebno pozornost namenijo ustrezni kadrovski popolnitvi delovnih mest inšpektorjev.</p> <p>Po podatkih CKEDU na dan 31. 12. 2017 znaša število inšpektorjev v organih državne uprave 1.387, kar pomeni povečanje glede na leto 2016 (1.371 iz zgornje tabele).</p> <p>Z vidika pristojnosti MJU je priporočilo v celoti realizirano.</p>		
2.10	DELOVNA RAZMERJA				
49	Varuh ponavlja: Vlada RS naj takoj pripravi spremembe ZUJF in kot izjemo od omejitve letnega dopusta prizna merilo varovanja in nege težje telesno in zmerno, težje ali težko duševno prizadete osebe. (stran 275)	Realizirano.	<p>V zvezi z navedenim priporočilom Varuha MJU pojasnjuje, da v letu 2018 ni več posebnega zakona, ki bi omejeval število dni dopusta, kar pomeni, da bodo javni uslužbenci lahko izrabili toliko dni dopusta, kot jim bo dodeljeno skladno z merili in kriteriji, ki jih določajo zakoni in kolektivne pogodbe.</p>		
2.12	ZDRAVSTVENO VARSTVO IN ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE				
54	Vlada RS naj od vseh državnih organov, ki pripravljajo posamezne predpise ob pomoči zunanjih strokovnjakov, zahteva, da javno objavijo sestavo delovnih skupin, njihove osnovne naloge in roke za izdelavo strokovnih podlag. (stran 295)	Realizirano.	<p>Zakonodajna sled naj bi zabeležila celotno dejavnost vseh udeležencev v procesu zakonodajnega odločanja. Osnovni namen »zakonodajne sledi« je razkritje lobiranja kot metode delovanja interesnih skupin. Skladno s Poslovníkom vlade, se pri predlogih zakonov, ki jih Vlada posreduje v Državni zbor, v 7. točko uvoda predloga zakona vnesejo podatki o deležnikih, ki so sodelovali pri pripravi zakonskega predloga, in sicer gre za »Prikaz sodelovanja javnosti pri pripravi predloga zakona«, ki vsebuje med drugim tudi podatke o seznamu subjektov, ki so sodelovali, mnenja in predlogi ter pripombe javnosti ter razloge za morebitno neupoštevanje, kar delno zadostuje namenu zakonodajne sledi, saj se skladno z namenom nanaša predvsem na t.i. javno razpravo oziroma pripombe, podane v okviru javne razprave.</p> <p>Glede na zaznano pomanjkljivost, da se sicer ob zabeležki sodelovanja javnosti ne navaja</p>		

		<p>zunanjih strokovnjakov, ki so sodelovali pri pripravi določenih predpisov, je vlada pripravila in je Državni zbor Republike Slovenije dne 15. 12. 2015 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o dostopu do informacij javnega značaja (Uradni list RS, št. 102/15; ZDIJZ-E), ki je v 10. člen ZDIJZ vnesel nov peti odstavek, ki določa, da mora organ ob javni objavi predloga predpisa ali splošnega akta za izvrševanje javnih pooblastil objaviti na spletu tudi podatke o zunanjem strokovnjaku, ki je sodeloval pri pripravi predpisa. Objavi se osebno ime in naziv zunanjega strokovnjaka ali firmo in naslov pravne osebe, ki je sodelovala pri pripravi predpisa. Ureditev je v skladu s sprejetim Programom ukrepov Vlade RS za preprečevanje korupcije 2015–2016. Ker gre za spletno objavo podatkov fizičnih oseb, je v skladu z ZVOP-1 potrebna izrecna določitev v zakonu. Na tej podlagi je GSV že dopolnil Navodila za izvajanje Poslovnika Vlade RS (št. 10), kar pomeni, da se priporočilo Varuha, v delu kolikor zadeva javno objavo imen zunanjih strokovnjakov, kot je določeno z ZDIJZ in Poslovníkom vlade, že izvaja.</p>
--	--	---

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA KULTURO (MK)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MK: 2

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /,
2. delno realizirano: /,
3. stalna naloga: 1,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 1,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	Priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.1	USTAVNE PRAVICE		
3	Varuh priporoča, da se z zakonom jasneje sankcionirajo posegi v čast in dobro ime z javnimi objavami ter naj organi odkrivanja in pregona kaznivih dejanj vsaj do javne sodne obravnave skrbno varujejo osebne podatke udeležencev kazenskih postopkov. (stran 76)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja.	<p>Dodatno k mnenju MP:</p> <p>MK se strinja s stališčem Varuha, vendar pa meni, da zakonodaja na področju medijev ne predstavlja ustreznega regulativnega področja, s katerim bi lahko uredili tovrstna vprašanja.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Dejanja zoper čast in dobro ime so okvalificirana kot kazniva dejana v KZ-1 (18. poglavje) in so že sedaj ustrezno sankcionirana, saj KZ-1 čast in dobro ime še močnejše varuje pred dejanji, ki so storjena prek medijev (javna objava – objava v medijih ima strožjo kvalifikacijo in predpisano višjo kazen). - Varovanje osebnih podatkov udeležencev kazenskih postopkov, s katerimi razpolagajo organi odkrivanja in pregona kaznivih dejanj, ravno tako ne more biti predmet urejanja v medijski zakonodaji, temveč je to potrebno urediti v Zakonu o kazenskem postopku (alternativno v Zakonu o varovanju osebnih podatkov).
2.2	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
8	Varuh priporoča, da se sistematično	Stalna	Zbiranje zadevnih informacij že poteka v okviru priprave vsakoletnega poročila o izvajanju

	<p>zbirajo in analizirajo informacije posameznih ministrstev o izvajanju ukrepov iz Načrta ukrepov Vlade RS za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018, ki bodo omogočili presojo napredka pri uresničevanju pravic narodnih skupnosti v posameznem letu.</p>	<p>naloga</p>	<p>Načrta ukrepov Vlade RS za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018. Poročilo pripravlja Delovna podskupina za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti, katere delo usklajuje Urad za narodnosti RS, Ministrstvo za kulturo RS pa je pristojni predlagatelj vsakoletnega poročila za postopek seznanitve vlade in Komisije DZ za narodni skupnosti. Pripravljena in sprejeta so bila poročila za leta 2015, 2016 in 2017.</p> <p>Sistematično spremljanje izvajanja Načrta ukrepov Vlade RS za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018 predvideva tudi zadevni načrt, ki v poglavju 6 »Spremljanje izvedbe načrta ukrepov« navaja: »Za spremljanje izvedbe načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti je pristojna Delovna podskupina za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti. Na podlagi poročil posameznih resorjev, zadolženih za izvedbo ukrepov, mora delovna podskupina enkrat letno pripraviti poročilo o izvedbi ukrepov. Poročilo o izvedbi ukrepov sprejme Vlada Republike Slovenije ter z njim seznaniti Komisijo Državnega zbora za narodni skupnosti.«</p>
--	--	---------------	---

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA NOTRANJE ZADEVE (MNZ)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MNZ: 8

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /,
2. delno realizirano: 2,
3. stalna naloga: 5,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja: 1,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila ²
2.3.	OMEJITEV OSEBNE SVOBODE		
23	Varuh priporoča, da Vlada oziroma pristojno ministrstvo po opravljeni evalvaciji projekta čim prej pripravi sistemske rešitve za ustrezno nastanitev mladoletnikov brez spremstva v naši državi (str. 154)	Delno realizirano	Pojasnilo Urada Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov glede realizacije je podano v poglavju 2.3.8. <i>Tujci in prosilci za mednarodno zaščito</i> , podpoglavje <i>Uresničevanje Varuhovih pojasnil</i> , v drugem delu tega poročila z naslovom Odzivno poročilo Vlade Republike Slovenije na triindvajseto redno letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2017.
2.5	POLICIJSKI POSTOPKI		
31	Varuh znova priporoča, naj MNZ in policija nadaljujeta svoja prizadevanja za dosledno spoštovanje človekovih pravic v policijskih postopkih, s primerno komunikacijo in spoštljivim odnosom policistov do posameznikov v	Stalna naloga	MNZ si skupaj s Policijo neprestano prizadeva za dosledno spoštovanje človekovih pravic posameznikov v policijskih postopkih. MNZ je spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin tudi v temeljnih usmeritvah za izdelavo srednjeročnega načrta razvoja in dela policije za obdobje 2018-2022, izdanih v maju 2017, opredelilo kot enega osnovnih poslanstev delovanja policije. Na podlagi ugotovitev, ki izhajajo iz obravnavanih pritožbenih primerov, pa je ministrstvo tudi v začetku leta 2017 in 2018, ob posredovanju letnega poročila o reševanju pritožb za leti 2016 in 2017, Policiji poleg drugih priporočil predlagalo

² Podrobnejša dodatna pojasnila MNZ v zvezi z uresničevanjem priporočil Varuha so v odzivnem poročilu Vlade RS na triindvajseto redno letno poročilo VČP za leto 2017, v poglavju 2.5. Policijski postopki, podpoglavje 2.5.2. Uresničevanje varuhovih priporočil.

	njihovih postopkih. (stran 200)		permanentno krepitev zavzetega, prijaznega in spoštljivega odnosa policistov do strank v policijskih postopkih. Policija je priporočila ministrstva posredovala vsem policijskim enotam in jim naložila njihovo izvedbo.
32	Varuh opozarja, da mora policija dosledno spoštovati vse pravice osumljenca, ki mu je odvzela prostost, vključno s pravico do zagovornika. (stran 201)	Stalna naloga	Policija pri vseh odvzemih prostosti dosledno spoštuje vse pravice osumljenca, ki mu je odvzeta prostost, vključno s pravico do zagovornika. V letu 2016 Policija ne beleži primera, da zahtevi osumljenca kaznivega dejanja po zagotovitvi zagovornika ne bi bilo ugodeno.
33	Priporočamo, da policija pri vsakem primeru ugotavljanja in evidentiranja odvzema prostosti ravna še posebej skrbno in pri tem vselej upošteva, da je treba v čas pridržanja všteti ves čas policijskega postopka do odreditve pridržanja. (stran 201)	Stalna naloga	MNZ meni, da policija pri vsakem primeru ugotavljanja in evidentiranja odvzema prostosti ravna še posebej skrbno, pri čemer v čas pridržanja vselej všteta tudi čas policijskega postopka pred odreditvijo pridržanja. Glede na veliko število pridržanj po različnih pravnih podlagah, ugotovitve iz opravljenih nadzorov s področja odvzemov prostosti in glede na ugotovitve velikega števila opravljenih obiskov s strani Varuha na področju odvzemov prostosti, MNZ ocenjuje, da gre v konkretnem primeru za izjemen primer.
34	Varuh priporoča, naj policija poskrbi za skrbno evidentiranje vseh zaseženih predmetov na način, ki ne dopušča zamenjave z drugimi predmeti, in njihovo ustrezno shranjevanje. (stran 203)	Stalna naloga	V Policiji si stalno prizadevajo za skrbno evidentiranje vseh zaseženih predmetov in njihovo ustrezno hrambo. Za še boljše stanje na tem področju je Policija razvijala posebno aplikacijo, ki bo zagotavljala dodatno sledljivost in skrbno evidentiranje zaseženih predmetov. Aplikacija je v testni uporabi, v dejansko uporabo pa bo prešla s 1. 1. 2019.
35	Priporočamo, naj MNZ oziroma Policija izbor prič pri hišnih in osebnih preiskavah opravlja še posebej skrbno, ter da naj v sodelovanju z MP pripravi sistemsko rešitev za zagotavljanje prič pri izvedbah hišnih ali osebnih preiskav, na primer z vzpostavitvijo sodnega seznama oseb, ki bi lahko sodelovale v predkazenskem postopku kot prič pri izvedbah teh preiskav. (stran 204)	Delno realizirano.	Dodatno k pojasnilom MP: MNZ je skupaj s Policijo v preteklosti že večkrat izpostavilo problematiko zagotavljanja oseb, ki lahko sodelujejo kot prič pri hišnih in osebnih preiskavah in predlagalo različne rešitve, vendar nosilec priprave zakona, ki ureja kazenski postopek, predlogom ni sledil. MNZ oziroma Policija je v okviru strokovnega usklajevanja novele ZKP-N Ministrstvu za pravosodje predlagala, da poleg povračila stroškov solemnitetnim pričam uredi tudi način zagotovitve solemnitetnih prič na hišnih preiskavah. Ministrstvu za pravosodje je bilo predlagano, da se vzpostavi sistem solemnitetnih prič na način zagotavljanja sodnikov porotnikov ali iz vrst sodniških pripravnikov ali vzpostavi seznam sodno zapriseženih prič, primerljiv s seznamom sodnih izvedencev.
36	Priporočamo, naj policija pri	Stalna naloga	Pri komuniciranju se spoštuje ustavna določila, načelo domneve nedolžnosti in delitve

	<p>komuniciranju z javnostjo v vsakem primeru posebej skrbno pretehta, katere informacije o posamezniku in v kakšnem obsegu bo sporočila javnosti (če sploh). (stran 204)</p>		<p>oblasti, zdravje in varnost vseh v državi, zakonsko odgovornost in legitimno pravico vseh ljudi do obveščenosti ter enakopravno obravnavo vseh medijev.</p> <p>Ko se obvešča javnost o predkazenskih postopkih, se ne razkriva podatkov, ki bi lahko škodovali nadaljnji izvedbi predkazenskega ali kazenskega postopka in ki bi lahko škodili upravičenim koristim drugih oseb. V sporočila za javnost se tako uvrstijo le osnovni podatki o kriminalistični preiskavi, npr. število hišnih preiskav, vrsto obravnavanih kaznivih dejanj, višino zagroženih kazni, višino protipravne premoženjske koristi ipd.</p> <p>V vsaki fazi kriminalistične preiskave in tudi ob ali po podani kazenski ovadbi se tako vedno pretehta, kateri podatki bodo objavljeni. Javnosti se tako ne sporoči podatkov, ki bi imeli vpliv na nadaljnjo izvedbo postopka, prav tako se ne razkriva nikakršnih podatkov o posamezniku, na podlagi katerih bi bile osebe prepoznane oziroma določljive.</p>
	<p>DRUGE UPRAVNE ZADEVE</p>		
<p>41</p>	<p>Varuh predlaga, naj se v podzakonskem predpisu poenotijo merila za ugotavljanje zadostnih sredstev za preživljanje različnih kategorij tujcev, kar bi močno olajšalo delo prvostopenjskim organom. (stran 223)</p>	<p>Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja.</p>	<p>Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o načinu ugotavljanja zadostnih sredstev za preživljanje v postopku izdaje dovoljenja za prebivanje (Uradni list RS, št. 61/12, 92/14 in 2/16, v nadaljnjem besedilu: pravilnik) določa način ugotavljanja izpolnjevanja pogoja zadostnih sredstev za preživljanje, ki jih tretji odstavek 33. člena in drugi odstavek 36. člena Zakona o tujcih (Uradni list RS, št. 1/18 – uradno prečiščeno besedilo; v nadaljnjem besedilu: zakon) določata kot pogoj za izdajo ali podaljšanje dovoljenja za prebivanje tujca v Republiki Sloveniji.</p> <p>Pravilnik podrobneje opredeljuje tudi podatke iz evidenc, ki jih vodi davčni organ o dohodkih skladno z zakonom, ki ureja dohodnino, ki niso oproščeni plačila dohodnine, o davkih in obveznih prispevkih za socialno varnost ter o normiranih oziroma dejanskih stroških, ki se nanašajo na te dohodke, in o vzdrževanih družinskih članih, ki jih v postopku izdaje ali podaljšanja dovoljenja za prebivanje, zaradi ugotavljanja obstoja razloga za zavrnitev izdaje ali podaljšanja dovoljenja za prebivanje iz prve alineje prvega odstavka 55. člena zakona, to je razloga neizpolnjevanja pogoja zadostnih sredstev za preživljanje, zagotavlja davčni organ.</p> <p>Tujec, ki prvič zaproša za dovoljenje za prebivanje iz razloga zaposlitve, ter tujec, ki iz enakega razloga podaljšuje dovoljenje za prebivanje, nimata enakih virov dohodka, na podlagi katerih jima je zagotovljeno preživljanje v Republiki Sloveniji (prvi ima plačo, dogovorjeno s pogodbo o zaposlitvi, drugi pa plačo z dodatki). Enako veja tudi za tujce, ki za dovoljenje za prebivanje zaprosijo iz drugega razloga kot je zaposlitev ali delo. Tujec, ki</p>

			<p>bo v Republiki Sloveniji opravljal delo, se prav tako razlikuje od tujca, ki bo v Republiki Sloveniji zaposlen, zato je potrebno tudi pri tej kategoriji tujcev upoštevati specifično načina dokazovanja zadostnih sredstev (dokazovanje s plačilom, urejenim s podjemno pogodbo (pogodbo o delu), pogodbo o avtorskem delu, pogodbo o poslovanju ali drugo pogodbo, dogovorjeno za opravljanje dela). Posebnost predstavlja tudi kategorija tujcev, ki v Republiki Sloveniji opravljajo dejavnost samostojnega podjetnika posameznika, in tujcev, ki v Republiki Sloveniji samostojno opravljajo dejavnost kot poklic ter dobiček ugotavljajo na podlagi dejanskih prihodkov in odhodkov, ki zaradi davčne zakonodaje pri ugotavljanju zadostnih sredstev za preživljanje zahteva posebno obravnavo. Prav tako je drugačna obravnava potrebna v primeru, ko tujec zadostna sredstva za preživljanje dokazuje s sredstvi na bančnem računu ali iz drugih različnih virov.</p>
--	--	--	--

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA OKOLJE IN PROSTOR (MOP)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MOP: 8

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /,
2. delno realizirano: 8,
3. stalna naloga: /,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	Pojasnila
2.6	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
40	Vlada RS naj zaščiti kupce nepremičnin tako, da sprejme ukrepe, ki jim bodo še pred odločitvijo o nakupu omogočili vpogled v povezane (uparjene) evidence zemljiškoknjižnega in dejanskega stanja ter v upravne akte za objekt nameravanega nakupa. (stran 218)	Delno realizirano.	Glej odziv MOP na ponovljeno priporočilo št. 43 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.
2.7	OKOLJE IN PROSTOR		
42	Ministrstvo za okolje in prostor naj pripravi predpis, s katerim bo	Delno realizirano.	Glej odziv MOP na ponovljeno priporočilo št. 44 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.

	uredilo področje izpustov vonja (smradu) v okolje. (stran 244)		
43	Vlada RS naj merila za opredelitev prednostnih nalog za delo inšpekcijskih služb določi v predpisu, ki naj bo javno objavljen, saj bosta le tako zagotovljeni preglednost in nepristranskost dela inšpekcij. (stran 247)	Delno realizirano.	Glej odziv MOP na ponovljeno priporočilo št. 45 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.
44	Vlada naj Inšpektoratu RS za okolje in prostor zagotovi vse pogoje – materialne, kadrovske in finančne – za učinkovito vodenje inšpekcijskih postopkov. (stran 247)	Delno realizirano.	Glej odziv MOP na ponovljeno priporočilo št. 46 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.
45	Ministrstvo za okolje in prostor naj pripravi sistemsko rešitev pridobivanja pooblastil za izvajanje merjenja izpustov v zrak, zagotovi naj neodvisen nadzor in financiranje meritev. (stran 251)	Delno realizirano.	Glej odziv MOP na ponovljeno priporočilo št. 47 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.
2.9	STANOVANJSKE ZADEVE		
46	Ministrstvo za okolje in prostor naj čim prej	Delno realizirano.	Glej odziv MOP na ponovljeno priporočilo št. 49 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.

	<p>pripravi spremembe Stanovanjskega zakona in v njem jasno opredeli obveznost občin, da zagotovijo določeno število bivalnih enot (glede na število prebivalcev) ustreznega stanovanjskega standarda in da v določenih časovnih intervalih (npr. enkrat na leto) objavijo razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem. (stran 264)</p>		
47	<p>Od Ministrstva za okolje in prostor terjamo temeljito analizo upravljanja v večstanovanjskih stavbah in glede na ugotovitve spremembo zakonodaje, predvsem pa stalen nadzor nad delom upravnikov v večstanovanjskih stavbah. (stran 265)</p>	<p>Delno realizirano.</p>	<p>Glej odziv MOP na ponovljeno priporočilo št. 50 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.</p>
48	<p>Ministrstvo za okolje in prostor naj kadrovsko okrepi stanovanjsko inšpekcijo, da se bo ta lahko učinkovito odzivala na stanovanjsko</p>	<p>Delno realizirano.</p>	<p>Glej odziv MOP na ponovljeno priporočilo št. 51 v tabeli Pregled uresničevanja priporočil VČP iz Letnega poročila VČP za leto 2017.</p>

	problematiko. (stran 265)		
--	----------------------------------	--	--

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA PRAVOSODJE (MP)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MP: 21

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 5 (od tega s področja dela URSIKS: 3),
2. delno realizirano: 6 (od tega s področja dela URSIKS: 1),
3. stalna naloga: 6 (od tega s področja dela URSIKS: 1),
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja: 2,
5. nerealizirano: 2.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.1	USTAVNE PRAVICE		
3	Varuh priporoča, da se z zakonom jasneje sankcionirajo posegi v čast in dobro ime z javnimi objavami ter naj organi odkrivanja in pregona kaznivih dejanj vsaj do javne sodne obravnave skrbno varujejo osebne podatke udeležencev kazenskih postopkov. (stran 76)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja.	<p>Dodatno k pojasnilom MK:</p> <p>MP pojasnjuje, da so posegi v čast in dobro ime v naši ureditvi civilnopravno varovani z možnostjo oziroma pravico oškodovanca do povračila nastale škode, ki mu je s takim posegom nastala.</p> <p>Obligacijski zakonik (OZ) vsebuje posebno podpoglavje (IV. Podpoglavje, 177. člen OZ) v katerem ureja pravico oškodovanca do povrnitve premoženjske škode, ki je oškodovancu nastala s posegom v čast in dobro ime ali s širjenjem neresničnih trditev. Prav tako OZ omogoča tudi naložitev denarne odškodnine, če oškodovancu s takšnim posegom nastala nepremoženjska škoda (179. člen OZ). Nadalje se v primeru nastale nepremoženjske škode ta po veljavni ureditvi lahko restitutira tudi z možnostjo objave sodbe ali popravka, ki jo oziroma ga lahko sodišče odredi na stroške oškodovalca, sodišče pa lahko tudi odredi, da mora oškodovalec preklicati izjavo, s katero je storil kršitev, ali storiti kaj drugega, s čimer je mogoče doseči namen, ki se doseže z odškodnino (178. člen OZ). Slovenski sistem (ki izhaja iz kontinetalnega sistema) odškodninskega prava postavlja v</p>

			<p>ospredje restitucijsko funkcijo odškodnine in ne penalne funkcije. Ni pa izrecnih normativnih ovir, da sodišča ne bi vsaj v delu v okviru pravične odmere odškodnine za nepremoženjsko škodo upoštevala tudi kaznovalnega elementa oziroma penalne funkcije odškodnine, vendar le ta ne sme prednjačiti. Ministrstvo za pravosodje torej sistemsko ni naklonjeno uvajanju civilnih kazni.</p> <p>Kazenskopravno pa so posegi v čast in dobro ime z javnimi objavami opredeljeni v KZ-1, ki v osemnajstem poglavju določa kazniva dejanja zoper čast in dobro ime.</p> <p>Po mnenju MP je torej normativa glede zadevnega priporočila tako na kazenskopravnem kot na civilnopravnem področju ustrezna.</p> <p>Glede drugega dela priporočila, da naj organi odkrivanja in pregona kaznivih dejanj vsaj do javne sodne obravnave skrbno varujejo osebne podatke udeležencev kazenskih postopkov pa MP izpostavlja, da je morebitno nezakonito razkritje osebnih podatkov udeležencev kazenskih postopkov lahko že po obstoječi ureditvi predmet kazenskega pregona (kolikor gre npr. za kaznivo dejanje Zlorabe osebnih podatkov iz 143. člena KZ-1).</p>
5	<p>Varuh predlaga Vladi Republike Slovenije, naj poskrbi, da bodo sprejete normativne spremembe in te čim prej tudi izvedene, ki bodo v zakonodaji določile obdelavo osebnih podatkov s soglasjem posameznikov v skladu z zakonom o varstvu osebnih podatkov. V zakonodaji naj se opredelijo tudi kazalniki, ki se bodo zbirali ob soglasju posameznikov ali v anonimizirani obliki. (stran 91)</p>	<p>Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja.</p>	<p>Slovenija ima že ustavnopravno dokaj strogo pozicijo glede izražanja narodne pripadnosti – namreč v 61. členu Ustave Republike Slovenije, po katerem se narodno pripadnost izraža svobodno. Glede na navedeni člen Ustave mora biti vsak poseg v smer pridobivanja podatka o narodni pripadnosti razumno utemeljen, mora spoštovati svobodo človeka in biti v skladu s temeljnim ustavnim načelom sorazmernosti (2. člen v zvezi s tretjim odstavkom 15. člena Ustave Republike Slovenije) – spoštovano mora biti torej strogo načelo sorazmernosti. Tako da tovrstnega predlaganega zbiranja in obdelave osebnih podatkov (kar bi bilo treba urediti z zakonom, če bi to bilo dopustno) ni možno opravičiti s potrebnimi statističnega poročanja ali raziskovanja, če ni opravičen (utemeljen) že primarni namen za zbiranje podatka o narodni in etnični pripadnosti za potrebe postopka (glejte kriterije Varuha človekovih pravic iz leta 2013 glede kazenskega postopka na koncu te opredelitve). Prav tako, če se odmisli prej navedeni primarni namen zbiranja (za potrebe postopka), bi bilo zbiranje in obdelava podatkov o pripadnosti na podlagi osebne privolitve načeloma nesmiselno, saj nikoli ne bi dovolj ljudi dalo privolitve za to, da bi vzorec dejansko bil reprezentativen in lahko kaj pomenil z vidika ocene etnične motiviranosti kaznivih dejanj ali diskriminacije v kazenskih postopkih.</p>

			<p>Republika Slovenija pretežno zastopa to stališče, da teh podatkov ne more zbirati, da zbiranje ne bi bilo sorazmerno, tudi v odgovorih mednarodnim nadzornim organom.</p> <p>Konkretnije, v zvezi s področjem kazenskega postopka: v Predlogu Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o kazenskem postopku (ZKP-N), ki v državnem zboru ni bil sprejet, je bilo na podlagi stališča Varuha človekovih pravic iz leta 2013, predlagano, da se črta podatek o narodnosti.</p> <p>Seveda pa pravni red Republike Slovenije ne preprečuje, da nevladne organizacije ali raziskovalne organizacije ne raziskujejo same, na podlagi arhiviranih sodnih ali tožilskih spisov, kakšna je stopnja diskriminacije ali etnične motiviranosti kaznivih dejanj v Sloveniji, kar je v praksi občasno tudi že bilo izvedeno.</p> <p>Priporočila torej po mnenju MP ni možno realizirati.</p>
6	Varuh predlaga Ministrstvu za pravosodje, naj nameni dodatno pozornost spoštovanju roka iz 18. člena Uredbe o upravnem poslovanju, tj. da zagotovi, da se bo pošiljatelj dopisov v 15 dneh po prejemu izdalo vsaj obvestilo o nadaljnjem ukrepanju in o realnem roku za pošiljanje vsebinskega odgovora. (stran 92)	Stalna naloga.	MP se zaveda pomena rokov po 18. členu Uredbe o upravnem poslovanju in spoštovanje načela dobrega upravljanja in je razloge za pozen odgovor v obeh konkretnih primerih že pojasnilo in se opravičilo za zamudo.
2.3	OMEJITEV OSEBNE SVOBODE		
11	Varuh pričakuje, da bodo v postopku priprave novogradnje zapora v Ljubljani, poleg njegovih že danih pripomb, proučene oziroma upoštevane tudi pripombe in pomisleki (zunanje) stroke. (stran 126)	Realizirano.	Po izvedenem posvetu z naslovom »Gradnja novega zapora: predlogi in pomisleki«, ki ga je organiziral Inštitut za kriminologijo pri Pravni fakulteti v Ljubljani, dne 2. 6. 2017, so bili v okviru načrtovanja novogradenj ZPKZ Ljubljana in ZPKZ Ig, pomisleki zunanje stroke upoštevani zlasti v zvezi s takrat predvideno eno skupno lokacijo dveh zaporov (moškega ZPKZ Ljubljana in ženskega ZPKZ Ig). Pomisleki stroke so bili upoštevani na način, da se bo na lokaciji v Dobrunjah izvedla zgolj izgradnja Zavoda za prestajanje kazni zapora Ljubljana – Zavod za prestajanje kazni zapora Ig, kjer so zaprte ženske, pa bo ostal na

			obstoječi lokaciji in se bo prenovil in dogradil.
12	Varuh MP priporoča, da izdajo dovoljenja za obiske pripornikov natančneje uredi s spremembami in dopolnitvami določb ZKP. (stran 130)	Delno realizirano.	MP bo priporočilo ponovno upoštevalo pri pripravi naslednje novele ZKP. Rešitev je bil sicer vključena že v predlog novele ZKP-N (EPA 1855-VII), ki pa v Državnem zboru RS po vetu Državnega sveta RS ni dobila zahtevane absolutne večine.
13	Varuh URSIKS priporoča sprejetje vseh potrebnih ukrepov, da bo vsem zaprtim osebam omogočeno vsakodnevno prhanje, saj gre za temelj osebne higiene. (stran 132)	Delno realizirano.	<p>URSIKS je glede na priporočilo Varuha ponovno preverila možnosti dostopanja do prhe v vseh zavodih za prestajanje kazni zapora ter ugotovila, da je priporočilo realizirano v vseh zavodih, z izjemo ZPKZ Ljubljana, Oddelka Novo mesto, kjer je obsojencem omogočeno prhanje vsak dan, pripornikom pa zaradi kadrovske in prostorske problematike le štirikrat tedensko. Rešitev da bi se v bivalnih prostorih pripora vgradile tuš kabine, bi pomenila zmanjšano kapaciteto oddelka, kar pa glede na trenutno številčno stanje zaprtih oseb v oddelku, ne bi bila optimalna rešitev.</p> <p>URSIKS si bo še naprej prizadevala, da bi z dodatnimi kadrovske okrepitvami tudi v Oddelku Novo mesto, uspela zagotoviti vsakodnevno dostopnost prhe pripornikom.</p>
14	Varuh priporoča, naj MP in UIKS poskrbita za čimprejšnjo vzpostavitev prilagojenih prostorov za obsojence, ki v času prestajanja kazni zapora zaradi starosti, bolezni ali invalidnosti potrebujejo dodatno pomoč pri zadovoljevanju osnovnih življenjskih potreb v obliki nege ali socialne oskrbe. (stran 134)	Realizirano.	<p>Gre za priporočilo, ki je vsebinsko primerljivo priporočilu št. 19 za leto 2015.</p> <p>Kot je VČP že ugotavljal, je URSIKS v letu 2016 začela s prenovo enega od oddelkov ZPKZ Dob pri Mirni. Poleg montaže dvizne ploščadi sta do danes urejena tudi že kopalnica in stranišče, ki sta primerna za uporabo gibalno oviranim osebam. URSIKS bo položaj te skupine zaprtih oseb v nadaljevanju urejala tudi v okviru novogradnje ZPKZ Ljubljana v Dobrunjah, saj je v projektni nalogi že predviden tudi poseben oddelek (iz 60. člena ZIKS-1).</p> <p>Priporočilo štejeemo za realizirano.</p>
15	Varuh spodbuja čimprejšnjo sprejetje protokola med MP oziroma UIKS in MDDSZ glede namestitve v domove starejših za tiste obsojence, ki potrebujejo intenzivnejšo in zahtevnejšo nego in oskrbo, saj bo	Realizirano.	URSIKS in MDDSZ sta se na sestanku dne 23. 3. 2017 strinjala glede tega, kako urediti nameščanje v domove za starejše občane in posebne socialno varstvene zavode za odrasle v primerih prekinitve kazni in po prestani kazni. Glede na navedeno se v postopke namestitve vključuje tudi Skupnost socialnih zavodov Slovenije, o čemer smo VČP že pisno obvestili. Takšna rešitev je vsebinsko skladna s priporočilom VČP.

	dogovor olajšal delo vseh deležnikov v postopku morebitne namestitve osebe po prestani kazni zapora v socialnovarstveni zavod. (stran 135)		
16	Varuh priporoča dosledno spoštovanje obveznosti, da mora biti zaprtim osebam ob vsakem času omogočen dostop do zdravnika. (stran 136)	Stalna naloga.	<p>Dodatno k odzivu MZ:</p> <p>URSIKS se strinja s stališčem in opozorilom VČP, da je potrebno zaprtim osebam omogočati dostop do zdravstvenega varstva. Ob tem poudarja, da ni za prezreti vloge zdravstvenih domov (in drugih upoštevnihih subjektov) pri uresničevanju te pravice zaprtih oseb. URSIKS si je v letu 2016 še posebej prizadevala k spodbujanju aktivnosti zdravstvenih domov, ki morajo v skladu z 59. členom ZIKS-1 zagotavljati zdravstveno oskrbo obsojencev. URSIKS si je tudi v letu 2017 še posebej prizadevala k spodbujanju aktivnosti zdravstvenih domov, ki morajo v skladu z 59. členom ZIKS-1 zagotavljati zdravstveno oskrbo obsojencev.</p>
17	Varuh priporoča razmislek o ustreznosti zdajšnje ureditve ukrepov obveznega zdravljenja, saj osebe z izrečenem ukrepom obveznega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu le zaradi pomanjkanja večjega nabora načina obravnave ne bi smele biti prikrajšane za milejše ukrepe in obsojene na podaljševanje izvajanja ukrepa v zdravstvenem zavodu, če bi se z drugimi ukrepi lahko dosegel isti cilj. (stran 141)	Delno realizirano.	<p>MP je v tej zvezi že pojasnilo, da Kazenski zakonik (KZ-1) poleg varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu določa tudi varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti, sodišče pa mora v zvezi z obema ukrepoma vsakih šest mesecev preverjati, ali so pogoji za izvrševanje ukrepa še podani.</p> <p>V poročilu za leto 2017 Varuh pri priporočilu vztraja in poudarja ugotovitev sodišč, da ni možnosti neposredne nadomestitve ukrepa obveznega zdravljenja z namestitvijo v socialnovarstveni zavod. Zato Varuh ponovno ugotavlja potrebo po večjem naboru načina obravnave oseb z ukrepom obveznega zdravljenja.</p> <p>V zvezi z navedeno ugotovitvijo sodišč v konkretnih postopkih MP pojasnjuje, da je primarno potrebna proučitev, ali je s strokovnega vidika nameščanje obravnavanih oseb v socialnovarstvene zavode ustrezno. Ob tem je pomembno, da je Vlada Republike Slovenije ustanovila Delovno skupino za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju, ki je oblikovala predlog novega koncepta obravnave, ki ga bo pri svojem nadaljnjem delu po potrebi dopolnjevala oziroma spreminjala. Predlog tudi na podlagi primerjalno-pravnih analiz priporoča tri različne obravnave oseb glede na stopnjo varovanja ter po prenehanju obstoja (ponovitvene) nevarnosti storitve kaznivega dejanja tudi skupnostno obravnavo oseb v okviru socialnega</p>

			in zdravstvenega varstva. Glede na navedeno bo MP z vidika svojih pristojnosti na področju kazenske zakonodaje priporočilo Varuha v nadaljevanju obravnavalo skupaj z ugotovitvami in nadaljnimi predlogi Delovne skupine, ob čemer bo potrebno tudi proučiti, ali bi bili kazenskopravni ukrepi na obravnavanem področju sploh primerni.
19	Varuh pričakuje, da bo Ministrstvo za zdravje čim prej sprejelo vse potrebne ukrepe za določitev izvajalcev iz 2. člena Pravilnika o izvrševanju varnostnih ukrepov obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti. (stran 142)	Delno realizirano.	<p>Dodatno k odzivu MZ:</p> <p>MP se zaveda pomena priporočila in v sodelovanju z MZ išče najustreznejše rešitve. MP je v zvezi s predlogom Odredbe o seznamu zdravstvenih zavodov, ki izvršujejo varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti dodatne pripombe posredovalo dne 3. 10. 2017. MP je ponovno opozorilo, da centralizirana ureditev izvrševanja izrečenih varnostnih ukrepov obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti na eni lokaciji ni smotrna, saj pomeni napotitev vseh pacientov, ki jim je izrečen varnostni ukrep, v zdravstveni zavod v Mariboru – ne glede na prebivališče pacienta. Svoje stališče smo dodatno utemeljili z dejstvom, da gre pri osebah, ki jim je bil izrečen varnostni ukrep, pogosto za osebe, ki so v slabšem ekonomskem položaju in se v zvezi s tem poraja tudi dvom o možnosti plačila prevoza do zdravstvenega zavoda v Mariboru.</p> <p>Glede na zgoraj navedeno je bilo ocenjeno, da je z objavo odredbe smotrno počakati do prejema ustreznega števila vlog posameznih javnih zdravstvenih zavodov oziroma do izdaje ustreznega števila odločb o izpolnjevanju posebnih strokovnih in varnostnih pogojev za izvrševanje varnostnega ukrepa, na podlagi katerih bo tako še naprej omogočeno razpršeno izvajanje zdravljenja ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti. Ob tem MP sicer pozdravlja prizadevanja MZ, (poziv javnim zdravstvenim zavodom k oddaji vlog za pridobitev pravice izvrševati oba varnostna ukrepa). V zvezi z navedenim je MZ že prejel prve odzive in sicer dopis Univerzitetne psihiatrične klinike v Ljubljani, v katerem je slednja izrazila pripravljenost izvrševati varnostne ukrepe tudi v bodoče.</p> <p>MP tudi pojasnjuje, da Pravilnik o izvrševanju varnostnih ukrepov obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti v 27. členu določa, da v prehodnem obdobju (do objave odredbe v Uradnem listu RS v skladu z 148. členom ZIKS-1) izvršuje varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu Enota za forenzično psihiatrijo Oddelka za psihiatrijo Univerzitetnega kliničnega centra Maribor, varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti pa javni zdravstveni zavodi ter</p>

			<p>druge pravne in fizične osebe, ki izvajajo psihiatrično dejavnost na podlagi koncesije in izvršujejo varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti na dan uveljavitve tega pravilnika. Navedeno pomeni, da v obdobju do objave odredbe v Uradnem listu RS torej ne gre za situacijo, ko se ukrep ne bi izvrševal v nobenem zavodu, pač pa se slednji izvršuje razpršeno.</p> <p>Zaključno še glede odločbe MP pojasnjuje, da je minister za pravosodje po pridobitvi zapisnika 2. seje strokovne komisije za izdajo predhodnega mnenja o izpolnjevanju pogojev zdravstvenih zavodov za izvrševanje varnostnih ukrepov obveznega psihiatričnega zdravljenja, iz katerega izhaja, da so člani soglasno sprejeli sklep, da UKC Maribor izpolnjuje pogoje, določene v 151. členu ZIKS-1, podal soglasje k odločbi. Soglasje je bilo MZ posredovano dne 20. 9. 2017.</p>
2.4	PRAVOSODJE		
24	Varuh MP priporoča, naj v dialogu s sodstvom prouči uporabo ZVPSBNO v praksi in na tej podlagi sprejme potrebne spremembe in dopolnitve, sodstvo pa naj sprejme dodatne ukrepe za dosledno izvajanje ukrepov iz ZVPSBNO. (stran 160)	Delno realizirano.	<p>MP bo v dialogu s sodstvom proučilo uporabo Zakona o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja (ZVPSBNO) v praksi. V tem okviru bo preučilo ali so po dveh obsežnejših novelah še potrebne dodatne spremembe in dopolnitve ZVPSBNO.</p> <p>Dne 24. 12. 2016 je začel veljati Pravilnik o Službi za nadzor organizacije poslovanja sodišč (Ur. l. RS, št. 79/16), ki določa vrste in načine izvajanja nadzora, vsebino poročila o nadzoru in način seznanjanja njegovih naslovnikov, spremljanje odprave nepravilnosti in ustreznosti upoštevanja priporočil za izboljšanje poslovanja sodišč ter poročanje o opravljenih nadzorih. Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč (SNOPS) opozarja, da trenutno razpolaga le z delnimi podatki v zvezi z nadzorstvenimi pritožbami, vloženimi neposredno na sodišča ter s celotnimi podatki glede nadzorstvenih pritožb, vloženih preko MP. SNOPS od svoje ustanovitve dalje spremlja področje nadzorstvenih pritožb in bo šele po izvedeni analizi in zbranih podatkih lahko ocenila dejansko stanje na tem področju. Zadeva v zvezi s pridobivanjem podatkov o načinu rešitve nadzorstvenih pritožb na sodiščih še ni zaključena, ker je še v fazi pridobivanja vseh podatkov.</p> <p>Delne ugotovitve SNOPS kažejo na to, da je praksa sodišč pri obravnavanju nadzorstvenih pritožb neenotna in da odločitve sodišč po vsebini niso vedno takšne, da bi odražale namen ZVPSBNO, ki je v prvi vrsti v učinkovitem uresničevanju strankine pravice do sojenja v razumnem roku. Vsled navedenega in s ciljem krepitve pravic in položaja strank v sodnih postopkih bo SNOPS, kot rečeno, po opravljeni analizi in pridobljenem</p>

			vpogledu v dejansko stanje, lahko relevantno ocenila, ali so spremembe področne zakonodaje potrebne in v kakšnem obsegu.
25	Vrhovno sodišče RS spodbujamo, naj še naprej izvaja mehanizme za izboljšanje poslovanja in kakovosti sojenja, MP pa naj še naprej krepí učinkovitost delovanja nadzornih organov, da se zagotovi kakovost dela sodišč oziroma sojenja. (stran 166)	Stalna naloga.	<p>Poleg že sprejetih novel sodniške zakonodaje v luči krepitve nadzornih organov novi Zakon o sodnem svetu (Uradni list RS, št. 23/17) pomeni korak k večji odgovornosti in transparentnosti sodstva, kar je namreč pomemben element zaupanja javnosti v slovensko sodstvo. Pomembna novost zakona je zlasti prenos pristojnosti glede disciplinskega sankcioniranja sodnikov s sodišč na sodni svet, kar bo gotovo poenotilo standarde pričakovanega delovanja sodnikov na vseh slovenskih sodiščih in prispevalo k povečanju splošnega zaupanja v pravosodje. Z novim zakonom se je spremenila tudi struktura disciplinskih organov, določa se enostopenjski disciplinski postopek, novost pa je tudi ta, da bo imel predsednik Vrhovnega sodišča možnost zahteve uvedbe disciplinskega postopka. To kaže tudi na odgovornost predsednika Vrhovnega sodišča Republike Slovenije kot vrha sodne uprave za delovanje celotnega sodstva.</p> <p>Poleg tega je bil decembra 2016 sprejet Pravilnik o Službi za nadzor organizacije poslovanja sodišč (Uradni list RS, št. 79/16), ki ureja organizacijo dela Službe za nadzor organizacije poslovanja sodišč, ki deluje v okviru MP, tako da določa vrste in načine izvajanja nadzora, vsebino poročila o nadzoru in način seznanjanja njegovih naslovnikov, spremljanje odprave nepravilnosti in ustreznosti upoštevanja priporočil za izboljšanje poslovanja sodišč ter poročanje o opravljenih nadzorih. Na tej podlagi Služba za nadzor organizacije poslovanja sodišč (SNOPS) že izvaja redne in druge nadzore nad delom sodišč na podlagi Načrta nadzorov za leto 2017.</p> <p>Na podlagi veljavnega načrta nadzorov je SNOPS v letu 2017 opravljala redne nadzore na vseh okrožnih sodiščih v državi. Njihova vsebina je bila zagotavljanje učinkovitega varstva pravice strank do sojenja brez nepotrebne odlašanja na področju reševanja najstarejših nerešenih kazenskih in pravnih zadev in pregled organizacije poslovanja sodišč na teh področjih, z vidika izvajanja pooblastil predsednikov sodišč kot nosilcev sodne uprave.</p> <p>Z izdajo končnih poročil v začetku leta 2018 so bili zaključeni redni nadzori na vseh okrožnih sodiščih in administrativna ter taksna pregleda na Okrajnem sodišču v Lenartu in Okrajnem sodišču v Slovenski Bistrici. S tem je SNOPS v celoti izpolnila načrtovani obseg nadzorov za leto 2017, ki je pri izvedenih rednih nadzorih izpostavil najstarejše nerešene</p>

			<p>kazenske in pravdne zadeve na posameznem okrožnem sodišču.</p> <p>Načrt nadzorov za leto 2018 določa redne nadzore vseh okrajnih sodišč, vsebina katerih je pregled organizacije poslovanja in izvedenih ukrepov sodne uprave za zagotavljanje pravočasnosti postopkovnih dejanj in varstvo pravice do sojenja brez nepotrebne odlašanja v kazenskih zadevah, v katerih je kazenski pregon absolutno zastaral v letih 2016 in 2017 ter redne administrativne in taksne preglede na 12 okrajnih sodiščih.</p> <p>Minister pristojen za pravosodje je dne 9.4.2018 izdal odredbo za izvedbo izrednega nadzora nad izvajanjem sodne uprave na Okrožnem sodišču v Celju v zvezi z organiziranjem in spremljanjem poslovanja sodišča v primerih, ko mora sodišče o določenem dejstvu oziroma okoliščini iz sodnega spisa (posebnost poklica in status obdolženca) obvestiti drug državni organ (ministrstvo, državno tožilstvo) ali drugo pravno osebo (zbornico).</p>
26	Varuh pristojne spodbuja k iskanju konkretnih rešitev problematike izvršbe na nepremičnino kot prvega in edinega sredstva izvršbe, zlasti če ta pomeni dom dolžnika. (stran 174)	Realizirano	<p>Zadnja novela Zakona o izvršbi in zavarovanju (Uradni list RS, št. 11/18; ZIZ-L) poleg drugih sprememb vsebuje ukrepe za rešitev navedene problematike, s katerimi je ob upoštevanju varstva dolžnika upoštevana tudi upnikova pravica do sodnega varstva.</p> <p>Novela ZIZ-L vsebuje spremembe, s katerimi se želi preprečiti t. i. socialne izvršbe na nepremičnine, katerih temeljna značilnost je, da je dolg nizek in tako njegovo poplačilo s strani dolžnika realno oziroma obvladljivo, spremembe, ki so opisane v nadaljevanju, pa se nanašajo na obveščanje centra za socialno delo, predlaganje oziroma določitev drugega sredstva izvršbe namesto izvršbe na nepremičnine ter dodatne možnosti odloga izvršbe.</p> <p>Sodiščem se z novelo nalaga obveznost, da morajo tekom postopka izvršbe na nepremičnino, ki predstavlja dolžnikovo stanovanje ali stanovanjsko hišo, v kateri dolžnik živi oziroma je njegov dom, in gre za poplačilo dolga, ki je očitno nesorazmeren glede na ugotovljeno vrednost nepremičnine, obvestiti Center za socialno delo. Center za socialno delo po prejetem obvestilu začne z izvajanjem nalog, ki so mu poverjena kot javna pooblastila oziroma z izvajanjem socialno varstvenih storitev, namenjenih odpravljanju socialnih stisk in težav (na primer storitve prve socialne pomoči, osebne pomoči, pomoči družini).</p>

			<p>V opisanih primerih novela določa tudi dodatno varovalko, s katero se omogoča, da lahko dolžnik tudi kasneje kot po dosedanji ureditvi predlaga, naj sodišče dovoli drugo sredstvo izvršbe ali naj opravi izvršbo na drugi nepremičnini, sodišče pa lahko tudi po uradni dolžnosti določi drugo sredstvo izvršbe ali drugo nepremičnino, če tekom postopka iz evidenc, do katerih ima elektronski dostop ali listin, ki so mu predložene, ugotovi, da ima dolžnik drugo premoženje, ki zadošča za poplačilo upnikove terjatve.</p> <p>V opisanih primerih so z novelo določene tudi dodatne možnosti odloga izvršbe. Na podlagi obrazloženega mnenja centra za socialno delo, iz katerega izhaja, da bi takojšnja izvršba ogrozila preživljanje dolžnika ali njegovih družinskih članov, se lahko izvršba odloži za šest mesecev, sodišče lahko v takih primerih določi odlog izvršbe tudi brez (ali pred pridobitvijo) obrazloženega mnenja centra za socialno delo, vendar le za tri mesece in le enkrat; v primerih, ko obstojijo posebne okoliščine oziroma poseben položaj dolžnika, zaradi katerega bi bilo nadaljevanje izvršbe očitno nesorazmerno pa novela ZIZ-L omogoča, da sodišče odloži izvršbo na nepremičnino za primeren čas, pri tem pa upošteva tudi položaj in posledice, ki lahko zaradi odložitve izvršbe nastanejo upniku.</p>
27	Varuh poudarja, da morajo sodišča in tudi vsi drugi prekrškovni organi dosledno spoštovati temeljna ustavna jamstva poštenega sodnega postopka tudi v prekrškovnih postopkih, zlasti pa je potrebna skrbna obravnava zahtev za sodno varstvo. (stran 179)	Stalna naloga.	MP si bo tudi v nadaljevanju prizadevalo, da bo izpostavljena tema vključena v izobraževanja sodnikov, tožilcev ter sodnega in tožilskega osebja. Predstavniki MP bodo tudi v prihodnje sodelovali pri pripravi izobraževanj prekrškovnih organov, saj izobraževanje prekrškovnih organov in sodišč pripomore h krepitvi temeljnih ustavnih jamstev poštenega sojenja (t. i. <i>right to fair trial</i>). Pooblaščenim uradnim osebam prekrškovnih organov in sodnikom ter sodnemu osebju predstavljene spremembe in novosti institutov ter novejša sodna praksa, vključno s sodno prakso ESČP, s področja prekrškovnega prava, kar pozitivno vpliva na pravilno uporabo ZP-1.
28	Varuh vse državne tožilce spodbuja k vestnemu, ažurnemu in strokovno pravilnemu delu. (stran 182)	Stalna naloga.	Navedenemu priporočilu gre vsekakor slediti in izraziti strinjanje z njim. Pri tem je potrebno navesti, da Zakon o državnem tožilstvu (v nadaljevanju: ZDT-1) predpisuje vrsto vzvodov, tako v okviru zadev opravljanja državnotožilske uprave, kot tudi v okviru strokovnega nadzora. Državnotožilska uprava namreč obsega odločanje in druga opravila, s katerimi so na podlagi ZDT-1, Državnotožilskega reda in drugih podzakonskih aktov zagotovljeni pogoji za redno, vestno in učinkovito delovanje državnega tožilstva. Izrecno pa je določeno, da se zagotavljanje in nadzor nad zakonitostjo, strokovno pravilnostjo in pravočasnostjo dela državnega tožilca izvaja po določbah ZDT-1 o strokovnem nadzoru (členi 167 do 175).
29	Varuh MP priporoča, naj ob pripravi	Nerealizirano.	V zvezi s priporočilom Varuha glede proučitve priprave sprememb in dopolnitev

	naslednjih sprememb in dopolnitev državnotožilske zakonodaje prouči potrebo po ureditvi posebnega pritožbenega postopka zoper delo policistov Posebnega oddelka. (stran 189)		<p>državnotožilske zakonodaje glede potrebe po ureditvi posebnega pritožbenega postopka zoper delo policistov MP ocenjuje, da bo z vidika primerljive ureditve nadzora nad delom policistov oziroma oseb, ki izvršujejo pooblastila, s katerimi se neposredno ali posredno posega v človekove pravice, veljavno ureditev nadzora nad delom policistov posebnega oddelka treba sistemsko urediti.</p> <p>Dodatno pojasnilo: MP je v zvezi s statusom začasno dodeljenih policistov, ki opravljajo naloge odkrivanja in preiskovanja kaznivih dejanj iz pristojnosti Posebnega oddelka že pridobilo mnenje Vrhovnega državnega tožilstva, prav tako se je glede reševanjem pravic in obveznosti iz delovnega razmerja začasno premeščenih javnih uslužbencev (policistov) v Posebni oddelk seznanilo z mnenjem MJU. Vse navedeno predstavlja podlago za normativne spremembe statusnega položaja policistov Posebnega oddelka in s tem v zvezi ureditve posebnega pritožbenega postopka oziroma postopka nadzora oseb, ki izvršujejo pooblastila, s katerimi se neposredno ali posredno posega v človekove pravice.</p> <p>Ker zakonodajni postopek za spremembe in dopolnitve državnotožilske zakonodaje v letu 2017 ni bil predviden, priporočilo še ni bilo realizirano, se pa izvaja v okviru strokovne priprave besedila sprememb in dopolnitev Zakona o državnem tožilstvu.</p>
30	Varuh priporoča, naj se OZS še naprej učinkovito odziva na nepravilnosti v lastnih vrstah z učinkovitim delom svojih disciplinskih organov ter zagotovi hitro in objektivno odločanje o vloženih prijavih zoper odvetnike. (stran 190)	Stalna naloga.	<p>Veljavna zakonodaja, ki ureja disciplinski postopek zoper odvetnike, ni razlog za morebitno dolgotrajnost teh postopkov. Skladno z drugim odstavkom 60. člena Zakona o odvetništvu (ZOdv) je naloga Odvetniške zbornice Slovenije (OZS) in njenih disciplinskih organov, da zagotovijo učinkovito, nepristransko in pregledno uveljavljanje odgovornosti njenih članov za disciplinske kršitve. K hitri izvedbi disciplinskih postopkov disciplinske organe zavezujejo tudi nekatere določbe VIII.A poglavja ZOdv, ki predpisujejo roke za izvedbo posameznih dejanj v okviru disciplinskega postopka (64., 64.a, 64.b in 64.c člen ZOdv).</p> <p>Poleg tega Vlada (podobno kot Varuh) nima možnosti vlaganja pravnih sredstev zoper odločitve disciplinskih organov OZS ali celo možnosti spreminjanja njihovih odločitev. V disciplinskih postopkih pri OZS sicer sodelujejo predstavniki MP (pet predstavnikov v disciplinski komisiji prve stopnje in pet predstavnikov v disciplinski komisiji druge stopnje), ki se disciplinskih obravnav redno udeležujejo in strokovno sodelujejo v različnih senatih s člani disciplinske komisije, ki jih imenuje OZS.</p>
2. 5.	POLICIJSKI POSTOPKI		

35	Priporočamo, naj MNZ oziroma Policija izbor prič pri hišnih in osebnih preiskavah opravlja še posebej skrbno, ter da naj v sodelovanju z MP pripravi sistemsko rešitev za zagotavljanje prič pri izvedbah hišnih ali osebnih preiskav, na primer z vzpostavitvijo sodnega seznama oseb, ki bi lahko sodelovale v predkazenskem postopku kot priče pri izvedbah teh preiskav. (stran 204)	Delno realizirano	Dodatno k odzivu MNZ: MP je predlog MNZ v tej smeri proučilo v okviru sprememb zakonodaje. Institut dveh prič kot ustavna kategorija zagotavlja kontrolo javnosti nad delovanjem policije med izvajanjem hišne preiskave. Morebitna arbitrarnost in zloraba državne oblasti pri izvedbi procesnih dejanj v predkazenskem postopku (pri izvedbi hišne preiskave) se preprečuje ravno z zagotavljanjem dveh nepristranskih in neoporečnih prič, ki morata biti v ta namen prisotni ves čas hišne preiskave. Ta nepristranskost se zagotavlja z izbiro takšne priče, ki ni v konfliktu interesov na eni strani z državno oblastjo in na drugi z osebo, katere prostori so predmet preiskave. Morebitna vnaprejšnja določitev seznama prič ali celo zagotavljanje plačila s strani države, bi lahko postavljala pod vprašaj navedene bistvene lastnosti teh prič, zato je po mnenju MP takšna sistemska rešitev problematična, zato do strokovno usklajenega predloga rešitve ni prišlo.
2.13	SOCIALNE ZADEVE		
63	MDDSZ naj v sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje prouči možnost, da bi uveljavljanje socialnih pravic potekalo po posebnih predpisih, saj Zakon o splošnem upravnem postopku ni prilagojen posebnostim na tem področju. (stran 311)	Nerealizirano.	Dodatno k odgovoru MDDSZ: MP pojasnjuje, da ni resorno pristojno za Zakon o splošnem upravnem postopku. Za navedeni zakon, kot tudi za vsebino posebnih upravnih postopkov, je sistemsko pristojno MJU, zato je glede področja, na katerega se poročilo nanaša, potrebno sodelovanje med MDDSZ in MJU.
2.15	VARSTVO OTROKOVIH PRAVIC		
68	Vlada RS naj brez odlašanja pripravi analizo možnih posledic ratifikacije tretjega izbirnega protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah in na tej podlagi pripravi predlog zakona o ratifikaciji oziroma potrebne zakonske spremembe, ki bodo omogočile ratifikacijo protokola. (stran 332)	Realizirano	Glej pojasnilo MDDSZ k temu priporočilu.

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE (MZ)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MZ: 13

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 1
2. delno realizirano: 6,
3. stalna naloga: 6,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.3	OMEJITEV OSEBNE SVOBODE		
16	Varuh priporoča dosledno spoštovanje obveznosti, da mora biti zaprtim osebam ob vsakem času omogočen dostop do zdravnika. (stran 136)	Stalna naloga	Dodatno k odgovoru MP: MZ je mnenja, da zagotovitev dostopnosti do zdravnika v vsakem času ni v domeni Ministrstva za zdravje, pač pa vsakega zavoda za prestajanje kazni zapora oziroma Uprave za izvrševanje kazenskih sankcij, kajti vsak zavod ima z najbližjim zdravstvenim domom oziroma zasebnim zdravnikom koncesionarjem sklenjeno pogodbo o izvajanju zdravstvenih storitev, s katero se obe stranki dogovorita tudi o vsakokratnem nudenju nujne pomoči. MP z vidika svojih pristojnosti priporočilo izvaja kot stalno nalogo, MZ pa z vidika svojih pristojnosti zavrača realizacijo priporočila zaradi nestrinjanja.
17	Varuh priporoča razmislek o ustreznosti zdajšnje ureditve ukrepov obveznega zdravljenja, saj osebe z izrečenem ukrepom obveznega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu le zaradi	Delno realizirano.	Dodatno k odgovoru MP: Poleg pojasnil, ki jih je MZ podalo ob zadnjem poročanju, dodatno pojasnjuje, da delovna skupino za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju vodi MDDSZ ter da je delovna skupina nadaljevala z delom.

	pomanjkanja večjega nabora načina obravnave ne bi smele biti prikrajšane za milejše ukrepe in obsojene na podaljševanje izvajanja ukrepa v zdravstvenem zavodu, če bi se z drugimi ukrepi lahko dosegel isti cilj. (stran 141)		V letu 2018 je bila sprejeta Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 (Uradni list RS, št. 14/2018), ki načrtuje nadgradnjo obstoječih in vzpostavitev novih storitev za duševno zdravje v skupnosti. V tem okviru bo izvedena tudi reforma nadzorovane obravnave, kar bo povečalo možnosti za zdravljenje oseb z duševno motnjo v lokalnem, to je domačem okolju.
19	Varuh pričakuje, da bo Ministrstvo za zdravje čim prej sprejelo vse potrebne ukrepe za določitev izvajalcev iz 2. člena Pravilnika o izvrševanju varnostnih ukrepov obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti. (stran 142)	Delno realizirano	Dodatno k odzivu MP: MZ je s predstavniki MP organiziralo sestanek v decembru 2017. MZ je MP v ponovno mnenje posredovalo Odredbo o seznamu zdravstvenih zavodov, ki so pridobili pravico izvrševati varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti. MP je v svojem odgovoru z dne 18. 1. 2018 ponovno posredovalo pripombe, ki so podrobneje obrazložene tudi v tem dokumentu zgoraj (na straneh 48-49). MZ si bo dejavno prizadevalo, da se bo povečalo število izvajalcev varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti, saj je glavna pripomba MP, da bi se ta dejavnost z objavo zgoraj omenjene Odredbe sicer centralizirala. MZ bo ponovno pozvalo zdravstvene zavode, naj izrazijo svoj interes za izvajanje varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti.
20	Varuh znova spodbuja vse pristojne k vzpostavitvi posebnega (zaprtega) oddelka za otroke in mladostnike s težavami v duševnem zdravju, ki potrebujejo hospitalizacijo, da jih ne bi več nameščali na oddelke za odrasle. (stran 146)	Delno realizirano	MZ je seznanjeno, da se je v okviru Univerzitetne Psihiatrične klinike Ljubljana pripravil poseben zaprt oddelk za otroke in mladostnike s težavami v duševnem zdravju. Prostorski in tehnični pogoji za začetek delovanja omenjenega oddelka so že vzpostavljeni. Vendar nas je Univerzitetna psihiatrične klinika Ljubljana obvestila, da sta bila že dva razpisa na Zavodu za zaposlovanje in eden razpis v strokovni ISIS za pridobitev ustreznega kadra neuspešni. Razpis za prosta delovna mesta za dva strokovnjaka otroške in mladostniške psihiatrije morajo zato ponoviti.
2.12	ZDRAVSTVENO VARSTVO IN ZDRAVSTVENO ZAVAROVANJE		
54	Vlada RS naj od vseh državnih organov, ki pripravljajo posamezne	Realizirano	Dodatno k odgovoru MJU:

	<p>predpise ob pomoči zunanjih strokovnjakov, zahteva, da javno objavijo sestavo delovnih skupin, njihove osnovne naloge in roke za izdelavo strokovnih podlag. (stran 295)</p>		<p>MZ pojasnjuje, da pri pripravi ključne zakonodaje v delovne skupine vključuje različne deležnike (v odvisnosti od vsebine, ki jo predpis pokriva), tako je tudi pri predlogih zakonov, ki jih je pripravljalo ali pa začelo pripravljati v preteklem letu, poleg strokovnjakov, zaposlenih na MZ, v delovne skupine pritegnilo tudi predstavnike Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije, Nacionalnega inštituta za javno zdravje, Javne agencije za zdravila in medicinske pripomočke, Lekarniške zbornice Slovenije, predstavnike zdravništva, strokovnjake s področja kakovosti in varnosti v zdravstvu in veliko drugih deležnikov. V odgovoru na Poročilo Varuha MZ navaja tudi konkretno delovno skupino za pripravo enega od zakonov, ki je sestavljena iz predstavnikov MZ in zunanjih strokovnjakov, katerih imena so sicer navedena v vladnem gradivu, ki je javno objavljeno, v odgovoru Varuhu na njegovo Poročilo pa so tudi poimensko navedeni strokovnjaki, ki so sodelovali v delovni skupini.</p>
<p>55</p>	<p>Ministrstvo za zdravje naj v sodelovanju z Informacijskim pooblaščenem prouči možnost, da Zakon o pacientovih pravicah določi možnost odveze molčečnosti zdravnikov, kadar je pacient v javnosti že sam razkril občutljive podatke o svojem zdravstvenem stanju. (stran 296)</p>	<p>Stalna naloga</p>	<p>Varovanje poklicne skrivnosti ureja 45. člen Zakona o pacientovih pravicah (ZPacP), ki v drugem odstavku določa, da lahko dolžnosti varovanja informacij o zdravstvenem stanju pacienta zdravstvenega delavca razreši:</p> <ul style="list-style-type: none"> - pacient, - starši oziroma skrbnik za otroka pred dopolnjenim 15. letom starosti, - starši oziroma skrbnik za otroka po dopolnjenem 15. letu starosti, če so informacije potrebne za izvrševanje roditeljske pravice oziroma skrbništva, otrok pa sporočanja ni prepovedal, - oseba, ki je imela pravico do privolitve v medicinski poseg oziroma zdravstveno obravnavo, če pacient ni bil sposoben odločanja o sebi, vendar samo glede informacij o zdravstvenem stanju, ki so vezane na medicinski poseg oziroma zdravstveno obravnavo, v katero je privolila, - sodišče, - druge osebe, kadar tako določa zakon. <p>V letu 2017 je bila sprejeta novela ZPacP, ki se je osredotočala zlasti na področje spoštovanje pacientovega časa, posebnih varovalnih ukrepov, prednostne obravnave sodnih postopkov in nadzora nad zakonom, ki so bili ocenjeni kot najbolj pereči. Drugih področij pa zaradi omejenosti glede obsega ta novela ni obravnavala.</p> <p>Ocenjujemo, da javna razprava o obtožbah zdravnikov v nobenem primeru ne prispeva k izboljšanju varnosti in kakovosti zdravstvenih storitev, zato je ne želimo dodatno spodbujati temveč si s pomočjo mednarodnih izkušenj in dobrih praks prizadevamo za uvedbo sistema upravljanja z varnostnimi odkloni in tveganji za varnost pacientov v zdravstvu, ki bo temeljil</p>

			na obveznem in anonimnem poročanju o vseh varnostnih odklonih, popolni zaščiti podatkov o poročevalcih in pacientih ter katerega izključni namen bo učenje na primerih oziroma iz napak, sistemskih pomanjkljivosti in drugih odklonov.
56	Ministrstvo za zdravje naj v okviru zdravstvene reforme prouči tudi ureditev urgentne pedopsihiatrične službe, ki naj zagotovi tudi primerno triažo. (stran 298)	Stalna naloga	MZ je v letu 2017 in dodatno še v letu 2018 zagotovilo dodatna finančna sredstva za ustanovitev Enote za intenzivno otroško in adolescentno psihiatrijo na Univerzitetni psihiatrični kliniki Ljubljana. Enota za intenzivno adolescentno psihiatrijo bo po naših informacijah začela delovati v kratkem. V okviru programa, ki ga bo izvajala ta enota bodo obravnavani psihiatrični otroci in mladostniki s področja cele države. V okviru navedenega oddelka bodo obravnavani tudi urgentni primeri. Odgovor na podobno tematiko je bil že podan pod št. 20.
57	Ministrstvo za zdravje naj še v letu 2017 pripravi zakonsko ureditev opravljanja psihoterapevtskih storitev. (stran 298)	Delno realizirano	Sprejeta je bila Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018–2028 (Uradni list RS, št. 24/18), ki v poglavju 5.3.4 Psihološka in psihoterapevtska dejavnost določa normativno ureditev psihoterapije in akcijski načrt za izpeljavo le-te določa, da je potrebno osnutek predpisa pripraviti do konca leta 2018 in predpis sprejeti do konca leta 2019. Delovna skupina za pripravo zakonske ureditve psihoterapevtske dejavnosti, v katero so vključeni predstavniki relevantnih organizacij s področja psihoterapije, je bila imenovana dne 8. 3. 2018 in je že začela z delom.
58	Ministrstvo za zdravje naj v sodelovanju z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije prouči možnost cenovne razčlenitve zdravstvenih storitev (na stroške dela in stroške materiala), saj bi tako omogočili večji pregled nad porabljenimi sredstvi, pobudnikom pa omogočili možnost izbire za doplačilo nadstandarda. (stran 303)	Stalna naloga	MZ se strinja s predlogom Varuha, da skupaj z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije prouči možnost cenovne razčlenitve zdravstvenih storitev, iz katere bi bili razvidni stroški dela in materiala. S tem bi bil ne nazadnje tudi vsak pacient seznanjen, koliko stane njegovo zdravljenje. V okviru priprave nove zakonodaje s področja zdravstvenega varstva in zdravstvenega zavarovanja se bo proučila tudi možnost doplačila za nadstandardne storitve ali nadstandardni medicinski pripomoček. Sicer pa že v okviru veljavnega ZZVZZ obstaja možnost, da se zavarovanci prostovoljno zavarujejo za nadstandard oziroma za storitve, ki niso krite iz obveznega zdravstvenega zavarovanja, pri zasebnih zavarovalnicah (dodatno oziroma vzporedno zdravstveno zavarovanje).
59	Pravice, ki gredo posameznikom iz obveznega zdravstvenega zavarovanja in so odvisne od njegovega prebivališča, je treba	Delno realizirano	Glede ugotovitve Varuha o potrebi po ureditvi pravice do obveznega zdravstvenega zavarovanja za osebe, ki nimajo stalnega prebivališča v RS, MZ pojasnjuje, da bo ob naslednji spremembi ZZVZZ ali novem predlogu ZZVZZ spremenil pogoj stalnega prebivališča v prijavljeno prebivališče.

	urediti z zakonom. (stran 304)		
60	Poplačilo prenizkih nadomestil plače v času bolniške odsotnosti, ki temeljijo na napačni osnovi in o tem ne potekajo sodni postopki, naj za nazaj uredi zakon in s tem zagotovi vsem upravičencem enako obravnavo. (stran 305)	Stalna naloga	MZ bo z Zavodom za zdravstveno zavarovanje Slovenije proučilo možnost enake obravnave vseh upravičencev do poplačila prenizkih nadomestil plače v času bolniške odsotnosti, ki temeljijo na napačni osnovi, kljub temu, da svoje pravice ne uveljavljajo po sodni poti.
61	Novi Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju naj določi enako nadomestilo plače oziroma izgubljenega dohodka za krvodajalce in darovalce krvnih matičnih celic. (stran 305)	Delno realizirano	MZ v zvezi z izenačitvijo višine nadomestila za odsotnost z dela ob darovanju krvotvornih matičnih celic z odsotnostjo z dela ob krvodajalstvu, pojasnjuje, da bo ob naslednji spremembi ZZVZZ ali novem predlogu ZZVZZ uredil navedeno vprašanje v skladu s predlogom Varuha. Dodatno pojasnjujemo še, da je nov predlog ZZVZZ-1, ki ga je MZ pripravljalo v letih 2016 in 2017, že vsebuje izenačitev višine nadomestila za odsotnost z dela za omenjeno kategorijo posameznikov.
2.13	SOCIALNE ZADEVE		
65	Nacionalni inštitut za varovanje zdravja naj čim prej pripravi standarde in normative za prehrano v institucionalnem varstvu. (stran 318)	Stalna naloga	<p>Poleg pojasnil, ki jih je MZ podalo ob zadnjem poročanju, dodatno pojasnjuje, da je koordiniralo pripravo s strani Vlade lani potrjenega Akcijskega načrta za izvajanje Resolucije o nacionalnem programu o prehrani in telesni dejavnosti za zdravje 2015-2025 do leta 2018, v katerem je opredeljena aktivnost "Priprava priporočil za izvajanje organizirane prehranske oskrbe v domovih za starejše in potrditev smernic", Pri tej aktivnosti je nosilno ministrstvo sicer MDDSZ. Smernice pripravlja Aktiv prehranskih delavcev v domovih v okviru Skupnost socialnih zavodov Slovenije v sodelovanju z Nacionalnim inštitutom za javno zdravje.</p> <p>Glede konkretnega priporočila MZ dodaja, da se je Aktiv prehranskih delavcev večkrat sestal s predstavniki Nacionalnega inštituta za javno zdravje. Delo na dokumentu trenutno še poteka, saj ugotavljajo, da ga je potrebno nadgraditi s specifičnejšimi vsebinami, ki se nanašajo na medicinske oblike prehrane, kot sta enteralna in paraenteralna prehrana.</p>

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic iz njegovega Letnega poročila za leto 2016

URAD VLADE RS ZA NARODNOSTI (UVN)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na UVN: 2

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /,
2. delno realizirano: /,
3. stalna naloga: 2,
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /,
5. nerealizirano (tudi delno): /.

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.2	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
8	Varuh priporoča, da se sistematično zbirajo in analizirajo informacije posameznih ministerstev o izvajanju ukrepov iz Načrta ukrepov Vlade RS za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018, ki bodo omogočili presojo napredka pri uresničevanju pravic narodnih skupnosti v posameznem letu. (stran 111)	Stalna naloga.	<p>Za spremljanje izvedbe Načrt ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018 je pristojna Delovna podskupina za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti, v kateri sodelujeta tudi predstavnik italijanske in predstavnik madžarske narodne skupnosti. Delovna podskupina je leta 2016 na podlagi poročil posameznih resorjev, zadolženih za izvedbo ukrepov, pripravila Poročilo o izvedbi Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015-2018 za leto 2015, ki je javno dostopen na spletnih straneh Urada Vlade Republike Slovenije za narodnosti.</p> <p>Delovna podskupina se je na sestanku 19. 6. 2017 seznanila s Poročilom o izvedbi Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015-2018 za leto 2016 ter ga tudi sprejela. Na sestanku je bilo s strani udeležencev sestanka glede uresničevanju ukrepov zaznan napredek.</p> <p>Delovna podskupina je leta 2018 pripravila poročilo za leto 2017. Na sestanku Delovne podskupine 12. 6. 2018 je bil s strani predstavnika italijanske narodne skupnosti, ki se je sestanka udeležil, izraženo zadovoljstvo glede dosedanjega dela Delovne podskupine</p>

			oziroma uresničevanja načrta ukrepov.
9	<p>Varuh priporoča, da pristojna ministrstva čim prej zagotovijo dostopnost elektronskih obrazcev za oddajo vlog prek spleta v italijanskem in madžarskem jeziku in na spletu objavijo podatke o upravnih storitvah organa v italijanskem in madžarskem jeziku. (stran 112)</p>	Stalna naloga.	<p>Dodatno k odzivu MDDSZ:</p> <p>Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti je z dopisom št. 00700-1/2015-UN/21 z dne 7. 4. 2017 ministrstva opozoril, da so le-ta nosilci ukrepa iz Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015-2018 pod zap. št. 5.6 »Prevajanje obrazcev v jezik narodne skupnosti«. Hkrati jih je opozoril, da je Komisija Državnega zbora za narodni skupnosti na 7. seji, 6. 12. 2016, ob obravnavi Poročila o izvedbi Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015-2018 za leto 2015 sprejela sklep, s katerim je pozvala Vlado Republike Slovenije oziroma pristojna ministrstva in Delovno podskupino za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti, da do 31. 5. 2017 zagotovijo pogoje za izvajanje dvojezičnosti, tako da se pripravijo predpisani dvojezični obrazci v tiskani in elektronski obliki v vseh upravnih in sodnih postopkih. Glede na navedeno je Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti ministrstva zaprosil za čimprejšnjo zagotovitev prevodov obrazcev in njihovo ustrezno objavo na portalu eUprava.</p> <p>V zvezi s pripravo Poročila o izvedbi Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015-2018 za leto 2016 se je 19. 6. 2017 sestala Delovna podskupina za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnost ter sprejela sklep, s katerim je pristojne resorje pozvala, da v skladu z določeno časovnico nadaljujejo uresničevanje ukrepov, za katere so pristojni, in v ta namen zagotovijo tudi zadostna finančna sredstva. Na sestanku je bilo s strani udeležencev sestanka glede uresničevanju ukrepov zaznan napredek.</p> <p>Vlada RS je na seji 31. 8. 2017 sprejela Poročilo o izvedbi Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015–2018 za leto 2016 in z njim seznanila Komisijo Državnega zbora za narodni skupnosti.</p> <p>Vlada je sprejela poziv Delovne podskupine za pripravo načrta ukrepov za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti ter tako pristojne resorje pozvala, da v skladu z določeno časovnico nadaljujejo uresničevanje ukrepov, za katere so pristojni, in v ta namen zagotovijo zadostna finančna sredstva.</p>

			<p>Ob pripravi Poročila o izvedbi Načrta ukrepov Vlade Republike Slovenije za izvajanje predpisov na področju dvojezičnosti 2015-2018 za leto 2017 je bila glede na poizvedbe Varuha človekovih pravic Republike Slovenije v letu 2016, tako kot ob pripravi poročila za leto 2016, tudi tokrat posebna pozornost namenjena pridobitvi odzivov pristojnih resorjev glede prevajanja oziroma dostopnosti obrazcev v jeziku narodnih skupnosti.</p> <p>Delovna podskupina je ob obravnavi poročila na sestanku 12. 6. 2018 pristojne resorje pozvala, da v skladu z določeno časovnico še naprej skrbijo za uresničevanje ukrepov, za katere so pristojni, in v ta namen zagotovijo zadostna finančna sredstva.</p>
--	--	--	---

III. ODZIVNO POROČILO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE NA TRIINDVAJSETO REDNO LETNO POROČILO VČP ZA LETO 2017

Varuh je za leto 2017 pripravil podrobno letno poročilo o svojem delu. Vlada se je s poročilom VČP za leto 2017 in priporočili seznanila in ugotavlja, da so ministrstva aktivna pri odpravljanju ugotovljenih nepravilnosti.

To odzivno poročilo pomeni odziv Vlade, zaradi preglednosti pa je pri posameznih pojasnilih naveden organ oziroma organi, ki so pripravili pojasnila in so pristojni za zadevno področje.

Najprej je predstavljen odziv ministrstev in vladnih organov na vsa priporočila Varuha, ki so posebej navedena tudi v 3. poglavju varuhovega poročila (str. 419-424). Uresničevanju priporočil Varuha daje tako Vlada kot posamezna ministrstva in drugi vladni organi posebno pozornost – stališča ministrstev in drugih vladnih organov ter njihova samoocena glede stanja realizacije priporočil so prikazana v začetnem delu odzivnega poročila v obliki tabel.

Tabelarnemu pregledu sledijo odzivi ministrstev in drugih vladnih organov po posameznih poglavjih triindvajsetega Letnega poročila VČP za leto 2017.

Odzivno poročilo in številna srečanja med Varuhom in njegovimi sodelavci ter predstavniki Vlade, namenjena vsebinski obravnavi problematike, na katero Varuh opozarja v svojem letnem poročilu, odražajo zavedanje Vlade o pomenu spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter vladavine prava v Republiki Sloveniji in njena prizadevanja za iskanje ustreznih rešitev in odpravljanje ovir za polno uresničevanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter zagotavljanje dostojanstva posameznika. Tudi v primerih, ko se Vlada ne strinja z ugotovitvami in zaključki Varuha, pa so pripravljena pojasnila in argumenti za takšno stališče Vlade, saj je lahko legitimna le tista odločitev, ki je podprta z močjo argumenta.

Kot doslej, bo Vlada tudi v prihodnje redno spremljala realizacijo priporočil in bo predvidoma februarja 2019 pripravila vmesni pregled izvajanja teh priporočil.

V nadaljevanju so navedena pojasnila pristojnih organov glede danih priporočil na naslednji način:

- če je priporočilo realizirano (v celoti ali delno): navedba ukrepa, aktivnosti, s katerim je bilo priporočilo realizirano v celoti ali delno;
- če je realizacija zavrnjena zaradi nestrinjanja: navedba razlogov zanjo;
- če je priporočilo nerealizirano (delna ali celotna): navedba načrtovanih ukrepov in aktivnosti za realizacijo skupaj s predvideno časovnico ali navedba drugih razlogov, ki onemogočajo realizacijo, pa ne gre za zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (npr. organizacijski, kadrovski, finančni in podobno).

Dodana je tudi ocena realizacije 76 priporočil (priporočilo pod št. 60 se ponovi tudi pod št. 62, zato skupno število priporočil ni 77, kot je navedeno v Letnem poročilu Varuha za leto 2017) po enotni legendi. V primerjavi s predhodnim odzivnim poročilom je Vlada v letošnjem letu glede vseh priporočil, kjer je za realizacijo priporočila predvidena sprememba zakonodaje, ki pa še ni bila sprejeta, niti še ni bil pripravljen predlog spremembe, podala oceno realizacije »nerealizirano«. Prikazano je tako skupno stanje realizacije priporočil kot po ministrstvih.

Skupno stanje realizacije priporočil:

1. realizirano: 8
2. delno realizirano: 25
3. stalna naloga: 23

4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 10 in
5. nerealizirano (tudi delno): 10:

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017 po organih:

-	Vsa ministrstva in vladni organi.....	stran 2
-	Ministrstvo za delo družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ).....	stran 6
-	Ministrstvo za finance (MF)	stran 23
-	Ministrstvo za infrastrukturo (MZI)	stran 29
-	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ)	stran 32
-	Ministrstvo za javno upravo (MJU)	stran 40
-	Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ)	stran 53
-	Ministrstvo za okolje in prostor (MOP)	stran 56
-	Ministrstvo za pravosodje (MP)	stran 68
-	Ministrstvo za zdravje (MZ)	stran 83
-	Urad Vlade RS za narodnosti (UVN)	stran

88

V Ljubljani, 24. avgusta 2018

A. Odziv Vlade Republike Slovenije na priporočila iz Triindvajsetega rednega Letnega poročila Varuha človekovih pravic za leto 2017

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Vsa ministrstva in vladni organi

Skupno število priporočil, ki se nanašajo neposredno na vsa ministrstva in vladne organe: 6

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /
2. delno realizirano: /
3. stalna naloga: 6
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /
5. nerealizirano (tudi delno): /

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
1.1	OCENA O SPOŠTOVANJU ČLOVEKOVIH PRAVIC IN PRAVNI VARNOSTI V DRŽAVI		
1	Varuh priporoča, naj državni organi in organi lokalnih oblasti v skladu z načelom dobrega upravljanja in pravne države odgovarjajo na pisma, prošnje ali peticije posameznikov ali skupin prebivalcev. (stran 12)	Stalna naloga	Vlada se s priporočilom strinja in si stalno prizadeva k izboljšanju stanja na tem področju. K ravnanju v skladu s tem priporočilom nosilnike zavezuje že 5. člen Zakona o državni upravi (Uradni list RS, št. 113/5 – ZDU- UPB4 in naslednji; v nadaljevanju ZDU-1). Zaradi v praksi zaznane potrebe po prenovi, ki je v večini posledica preživetosti nekaterih določb, ki se nanašajo na elektronsko poslovanje in potrebe po odpravi administrativnih bremen za uradne osebe, je bila v letu 2018 sprejeta tudi nova Uredba o upravnem poslovanju (Uradni list RS, št. 9/18; v nadaljevanju: Uredba). Uredba sistemsko ureja upravno poslovanje organov državne uprave, organov samoupravnih lokalnih skupnosti ter drugih pravnih in fizičnih oseb, kadar na podlagi javnih pooblastil opravljajo upravne naloge. V drugem poglavju uredbe je urejeno poslovanje in zagotavljanje javnosti dela. To poglavje vsebuje

			opredelitev in način zagotavljanja splošnih informacij, ki so konkretizirane, obvezo objave seznama uradnih oseb in način njihovega izkazovanja. Prav tako vsebuje določbe o zagotavljanju javnosti dela in odzivnosti organov, državnem portalu e-Uprava in enotnem kontaktnem centru državne uprave.
2.	Varuh vsem državnim organom in organom lokalnih oblasti priporoča sprejetje ukrepov, ki bodo zagotovili odpravo vsakega neupravičenega zavlačevanja postopka in nerazumno dolgega odločanja. (stran 15)	Stalna naloga	Vlada se s priporočilom strinja in si ves čas prizadeva za sprejetje ukrepov in zagotovitev ustreznih pogojev za vodenje postopkov brez nepotrebnega odlašanja. Po gospodarski krizi, ko je bila ena izmed prioritet zmanjševanje proračunskega primanjkljaja in s tem povezano tudi zmanjševanje števila javnih uslužbencev, se v sedanjem času Vlada še vedno spoprijema s kadrovskimi primanjkljaji na različnih področjih. S tem povezane težave poskuša reševati na načine, ki obenem zagotavljajo vzdržnost javnih financ, na eni strani sicer omejeno z dodatnimi zaposlitvami javnih uslužbencev, ki odločajo v pravnih postopkih o tem tudi odziv MDDSZ k priporočilu št. 52, odziv MJU k priporočilu št. 39, odziv MOP na priporočili št. 46 in 51) in na drugi strani s stalnim izobraževanjem zaposlenih ter s sistemskimi rešitvami, usmerjenimi k zmanjševanju administrativnih bremen (npr. reorganizacija centrov za socialno delo itd.) in s tem omogočanju, da se zaposleni v večji meri posvečajo primarno strokovnim nalogam. Vlada se zaveda, da so za hitro in kvalitetno izvrševanje nalog in pooblastil izjemnega pomena tudi kvalitetni in medresorsko usklajeni predpisi, ki morajo biti sprejeti v postopku, ki zagotavlja kar najširši konsenz tudi v splošni javnosti, zaradi česar si prizadeva s sistemskimi izboljšavami v postopkih priprave predpisov prispevati k varstvu zaupanja v pravo, k spoštovanju pravne varnosti in določnosti pravnih norm ter k zakonitosti delovanja državnih organov, torej k uresničevanju načel pravne države (podrobneje o tem odzivi MDDSZ in MJU k priporočilu št. 67). V tem okviru si prizadeva tudi z ustreznim urejanjem pristojnosti posameznih organov povečati učinkovitost nadzornih mehanizmov (glej npr. odziv MDDSZ k priporočilu št. 54). Kar zadeva trajanje sodnih postopkov je napredek pri skrajševanju časa reševanja zadev razviden tudi iz tujih analiz (npr. Justice scoreboard Evropske komisije). Strankam pa so na voljo tudi pospešitvena sredstva in nadzorni mehanizmi za primere, ko pride do nedopustnega trajanja posameznih postopkov.
3.	Varuh priporoča, naj vsi organi in nadzorne institucije sprejmejo ukrepe za učinkovitejše opravljanje svojih nalog, da bi še bolj prispevali k odkrivanju nepravilnega in nezakonitega delovanja,	Stalna naloga	Vlada se s priporočilom strinja in si v okviru realnih možnosti ves čas prizadeva za izboljšanje stanja na tem področju. (Glej tudi odziv na priporočila št. 1 in 2, 5 in 67 s katerimi je to priporočilo vsebinsko tesno povezano.)

	sankcioniranju zaradi njega in zmanjševanju njegovega obsega. Med ukrepe spadajo tudi odprava kadrovskih primanjkljajev, vzpostavitev učinkovitega medsebojnega sodelovanja in jasnejša določitev pristojnosti in pooblastil (stran 16)		
4.	Državni zbor RS, Vlada RS in ministrstva naj sprejmejo ukrepe za uveljavitev temeljnega načela Ustave RS, da je Slovenija pravna in socialna država, da bi odpravili revščino ter posameznikom in njihovim družinam zagotovili pogoje za zadovoljevanje temeljnih človekovih potreb, brez diskriminacije na podlagi katerekoli osebne okoliščine. (stran 18)	Stalna naloga	Vlada se s priporočilom strinja in si ves čas prizadeva za njegovo uresničevanje. Podrobnejši odziv na to priporočilo je pripravilo MDDSZ.
5.	Varuh Vladi RS predlaga, naj zagotovi učinkovito medresorsko sodelovanje in usklajevanje pri pripravi in uveljavljanju zakonodaje in podzakonskih aktov ter drugih sistemskih ukrepov za odpravo kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin. (stran 22)	Stalna naloga	Vlada se s priporočilom strinja in si ves čas prizadeva za njegovo uresničevanje. Sistemske rešitve je predstavilo MJU v odzivu k priporočilu št. 67. Poleg navedenih ukrepov pa je bila z uveljavitvijo ZDU-1J med naloge Ministrstva za pravosodje izrecno dodana naloga »preučevanje in načrtovanje uveljavljanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin«, ter »usmerjanje ministrstev glede izvrševanja sodb mednarodnih sodišč«, kar med drugim zajema tudi medresorsko usklajevanje in oblikovanje predlogov sistemskih ukrepov, s katerimi naj se odpravijo kršitve človekovih pravic in preprečevanje kršitev človekovih pravic v bodoče.
2.12	ZDRAVSTVENO VARSTVO		
65	Vlada RS naj vsem ministrstvom in državnim organom, ki pripravljajo strokovne podlage za posamezen zakon ali vladni predpis, naloži, naj javno objavijo sestavo strokovnih delovnih teles in strokovnjakov, ki	Stalna naloga	Dodatno k odgovoru MZ: Vlada se s priporočilom strinja in si ves čas prizadeva za njegovo uresničevanje. Tako morajo predlagatelji, v skladu z Navodilom za izvajanje Poslovnika Vlade Republike Slovenije št. 10 – gradivo vlade, ki določa vsebino in obliko gradiv Vlade Republike Slovenije, navesti zunanje strokovnjake, ki so sodelovali pri pripravi dela ali celotnega gradiva, kar predstavlja t.im. zakonodajno sled. Zahtevana je navedba imena zunanjega

<p>kakor koli sodelujejo pri pripravi zakonskih rešitev. (stran 357)</p>	<p>strokovnjaka ali firme in naslova pravne osebe, ki je sodelovala pri pripravi predloga predpisa ali splošnega akta za izvrševanje javnih pooblastil. Poleg tega tč. 9 gradiva (Predstavitev sodelovanja javnosti) od predlagatelja zahteva navedbo mnenj, predlogov in pripombe z navedbo predlagateljev (imena in priimki fizičnih oseb, ki niso poslovni subjekti so izvzeti iz obveznosti). V dosledno implementacijo navedenih določil so usmerjene številne aktivnosti vlade, med drugim tudi usposabljanje javnih uslužbencev s področja posvetovanja z deležniki, ki vključuje tudi ustrezno vodenje in evidentiranje vseh predlogov in mnenj zunanjih deležnikov.</p> <p>V uresničevanje navedenega priporočila varuha so usmerjene tudi aktivnosti vlade v njenem »Vladnem programu za krepitev integritete in transparentnosti 2017-2019«, v katerem je eden izmed ukrepov tudi utrjevanje in dvig ozaveščenosti javnih uslužbencev in funkcionarjev na področju integritete in transparentnosti, ki se izvaja v obliki usposabljanj z naslovom modula: Osebna integriteta v vsakdanjem delu javnega uslužbenca oziroma, kako pri svojem delu ravnati odgovorno in etično in katerega vsebine so tudi izogibanje nasprotju interesov in ločevanje med zakonitim in nezakonitim lobiranjem. Poleg navedenih usposabljanj je Ministrstvo za javno upravo v letu 2017 v sodelovanju z Skupnostjo občin Slovenije, Združenjem občin Slovenije in Združenjem mestnih občin Slovenije izvedlo več posvetov z delovnim naslovom "PRIPRAVA OBČINSKIH PREDPISOV - Transparentnost in zakonodajna sled", katerega del so bile tudi vsebine izogibanja nasprotja interesov in lobiranja ter transparentnosti pri pripravi občinskih predpisov. Med ukrepi za prepoznavanje in odpravo tveganj nespoštovanja nasprotja interesov in nezakonitega lobiranja oziroma drugih nedovoljenih vplivov gre omeniti tudi načrte integritete, kot zakonskega orodja za krepitev integritete, ki ga morajo skladno z ZIntPK izvajati vsi državni organi. Nadzor njihovega izvajanja pa je v pristojnosti Komisije za preprečevanje korupcije.</p>
---	---

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MDDSZ: 22

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 4
2. delno realizirano: 8
3. stalna naloga: 1
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 5
5. nerealizirano (tudi delno): 4

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
1.1	OCENA O SPOŠTOVANJU ČLOVEKOVIH PRAVIC IN PRAVNI VARNOSTI V DRŽAVI		
4.	Državni zbor RS, Vlada RS in ministrstva naj sprejmejo ukrepe za uveljavitev temeljnega načela Ustave RS, da je Slovenija pravna in socialna država, da bi odpravili revščino ter posameznikom in njihovim družinam zagotovili pogoje za zadovoljevanje temeljnih človekovih potreb, brez diskriminacije na podlagi katerekoli osebne okoliščine (stran 18)	Stalna naloga	MDDSZ si ves čas prizadeva s širokim naborom socialnih transferjev in socialno varstvenih programov zagotoviti čim večjo socialno vključenost vseh posameznikov. Pri tem se MDDSZ zaveda, da so socialni transferji le blažilci revščine, ki ne glede na svojo višino, sami po sebi ne zadostujejo za zmanjševanje revščine. Ključno je večstebno reševanje na način, da se poleg transferjev zagotavljajo možnosti za aktivacijo ter kakovostne in za vse dostopne javne storitve kot sta izobraževanje in zdravstvo ter zadovoljive bivanjske razmere. Izjemno pomembna je tudi plačna politika s sistemom minimalne plače in ustreznimi razmerji med plačami in drugimi prejemki. Treba pa je poudariti, da se vsi ukrepi in dejavnosti MDDSZ za odpravo revščine ter zagotavljanje pogojev za zadovoljevanje temeljnih človekovih potreb posameznikov in njihovih družin oblikujejo in izvajajo v skladu z načelom enakega obravnavanja ne glede na katero koli osebno okoliščino, kot ga opredeljuje Zakon o varstvu pred diskriminacijo. K temu načelu so po ZVarD zavezani vsi državni organi, lokalne skupnosti, samoupravne narodne skupnosti in nosilci javnih pooblastil. (podrobnejše pojasnilo k temu priporočilu je

			v poglavju 1.1 v delu B tega poročila: Odziv Vlade Republike Slovenije na druge ugotovitve Varuha iz Triindvajsetega rednega Letnega poročila Varuha človekovih pravic za leto 2017).
2.2	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
9	Varuh priporoča sprejetje zakonodaje, ki bo sistemsko urejala pravice študentov invalidov v zvezi s študijem. (stran 130)	Delno realizirano	<p>Dodatno k odgovoru MIZŠ:</p> <p>MZI je v dopisu, št. 37101-4/2013/61-0019232 z dne 20.10. 2016, Varuhu pojasnilo, da bodo ministrstva pristojna za promet, invalide in izobraževanje predlagala spremembo zakonodaje v delu, ki zadeva status študenta invalida. Tako bo ministrstvo, pristojno za izobraževanje, pri pripravi novega zakona o visokem šolstvu opredelilo status študenta s posebnimi pravicami in njegove pravice. Dokler ne bodo prevozi študentov invalidov sistemsko urejeni, ministrstvo, pristojno za invalide, te prevoze financira programsko v okviru javnega razpisa za financiranje socialnovarstvenih programov. V letu 2016 je za ta namen ministrstvo zagotovilo Društvu študentov invalidov Slovenije 58.500 evrov za prevoze študentov invalidov. Ministrstvo, pristojno za invalide, financira društvo tudi v letu 2017. Prevozi študentov za invalide so v pristojnosti Direktorata za invalide, vendar se na podlagi dogovora med ministricama (MDDSZ in MIZŠ) v letu 2016, 2017 in 2018 to problematiko sofinancira v okviru socialnovarstvenih programov, ki so v pristojnosti Direktorata za socialne zadeve. V okviru navedenega je bilo dogovorjeno tudi, da del sredstev zagotovi MIZŠ. V letu 2017 je MDDSZ sofinanciralo projekt v višini 58.500,00 eur. V letu 2018 je MDDSZ za program prevozov študentov invalidov, namenilo sredstva v višini 78.000,00 eur, MIZŠ je zagotovilo delež vrednosti projekta v višini 40.000,00 eur.</p>
10	Varuh Vladi RS predlaga, naj zagotovi vse potrebne pogoje, da bo lahko Svet za invalide Republike Slovenije učinkovito opravljal svoje naloge. (stran 131)	Delno realizirano	<p>Na podlagi 28. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov je bil 28. 10. 2013 ustanovljen Svet za invalide RS (v nadaljnjem besedilu: Svet), ki je neodvisen tripartitni organ, katerega člani so predstavniki reprezentativnih invalidskih organizacij (7 članov), predstavniki strokovnih institucij s področja invalidskega varstva (7 članov) ter predstavniki Vlade RS (7 članov). Svet deluje kot obvezni posvetovalni forum o vprašanih invalidske politike. Člani Sveta izmed predstavnikov reprezentativnih invalidskih organizacij, strokovnih institucij s področja invalidskega varstva in Vlade RS na prvi seji Sveta izvolijo predsednika, ki je vedno predstavnik reprezentativnih invalidskih organizacij in trije podpredsedniki. Oktobra 2017 je potekel Svetu prvi štiriletni mandat, zato so bili izbrani novi člani za drugi mandat. Člani in vodstvo so bili potrjeni na prvi redni seji drugega mandata 7. 12. 2017.</p> <p>Naloge Sveta so:</p> <ul style="list-style-type: none"> - spremlja razvoj in izvajanje programov s področja invalidskega varstva ter daje

			<p>pobude za njihov razvoj in izvajanje,</p> <ul style="list-style-type: none"> - med javno obravnavo predlagateljem zakonov in drugih predpisov daje mnenje o zakonih in drugih predpisih, ki se nanašajo na invalidsko varstvo, - sodeluje pri pripravi poročil o izvajanju nacionalnih programov in daje mnenje o njih, - Vladi Republike Slovenije daje pobude, predloge in priporočila v zvezi z invalidskim varstvom, - skrbi za sodelovanje med ministrstvi in strokovnimi institucijami ter invalidskimi organizacijami, - spodbuja in spremlja izvajanje Zakona o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/08), - opravlja druge naloge skladno s sprejetimi pravili o delovanju sveta. <p>Zaradi celotnega uresničevanja 33. člena Konvencije o pravicah invalidov je potrebno Svet še bolj pravno in trajno finančno urediti kot samostojen in neodvisen subjekt, zato smo pripravili javno naročilo za pripravo analize pravno finančne strukture Sveta, ki bo zadostila vsem pogojem in bo v skladu s Konvencijo o pravicah invalidov in slovensko zakonodajo. Analiza, ki jo pripravlja Inštitut za javno upravo, je v drugi fazi priprave. Pravilna umestitev Sveta je ključnega pomena, kar pa je v našem sistemu velik izziv in zato se zavedamo, da je nujno potrebno narediti kvalitetno in strokovno analizo s strani pravne in upravne stroke, ki jo tudi pripravlja. Svet je torej v fazi preureditve tako kot zahteva Konvencija.</p>
2.3	OMEJITEV OSEBNE SVOBODE		
13	Varuh poziva k čimprejšnji uresničitvi priporočil iz posebnega tematskega poročila glede izboljšanja razmer za nameščanje in obravnavo ranljivih zaprtih oseb (starostniki, bolni, invalidi in drugi).	Delno realizirano	<p>MDDSZ ugotavlja, da je predlog za sklenitev dogovora deloma nejasen in nedorečen ter tudi v neskladju z veljavnimi predpisi. Sam postopek za sprejem v SVZ je urejen v Pravilniku o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva, ki to področje v zadostni meri ureja. Pristojnosti CSD-jev pa so razdelane v Zakonu o socialnem varstvu, področni zakonodaji ter v Katalogu javnih pooblastil, nalog po zakonu in storitev, ki jih izvajajo CSD.</p> <p>MDDSZ meni, da sklenitev predmetnega dogovora ne bi prispevala k spremembam oziroma morebitnim izboljšavam v zvezi z namestitvijo oseb v primerih prekinitve kazni zapora ali po prestani kazni zapora. Ker se MDDSZ zaveda težav pri nameščanju oseb v času prekinitve kazni zapora ali po odpustu s prestajanja kazni zapora, smo iskali druge rešitve. S predstavnicami URSIKS in s Skupnostjo socialnih zavodov so se sestali 22. 3.</p>

			2017 in se dogovorili, da zavodi za prestajanje kazni zapora o vsakem primeru posebej obvestijo Skupnost socialnih zavodov Slovenije (SSZS), le-ta nato imenuje posebno skupino, ki bo sodelovala v posameznem postopku primerne namestitve. Tak način bo po našem mnenju pripomogel k nemotenemu nameščanju oseb v socialno varstvene zavode v primerih prekinitve kazni zapora ali po prestani kazni zapora.
17	<p>Varuh poziva vse pristojne k čimprejšnji izvedbi priporočil, ki jih je Državni zbor RS izdal ob obravnavi Varuhovega Posebnega poročila o kršitvah človekovih pravic oseb z duševno motnjo pri njihovem neprostovoljnem nastanjanju in obravnavi v varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov. (stran 161) - v zvezi s priporočilom št. 21 iz Letnega poročila VČP za leto 2016 in Posebnim poročilom VČP o kršitvah človekovih pravic oseb z duševno motnjo pri njihovem neprostovoljnem nastanjanju in obravnavi v varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov</p>	Delno realizirano	<p>Vlada RS je s sklepi z dne 21. 3. 2018 določila, da resorni ministrstvi (MDDSZ in MF), v roku 14 dni najdeta rešitev za sofinanciranje in odprtje dodatnega varovanega oddelka v enem od posebnih ali kombiniranih socialnovarstvenih zavodov.</p> <p>Kljub zavedanju, da večanje kapacitet na varovanih oddelkih ne bo rešilo osnovnega problema varovanih oddelkov (torej spremembe sistema), si MDDSZ z namenom kratkoročne rešitve razbremenitve obstoječih varovanih oddelkov prizadeva za odprtje dodatnega varovanega oddelka. MDDSZ je že pristopilo k realizaciji navedenih sklepov in bo predvidoma povečalo kapacitete za 20 mest. V Domu Nine Pokorn Grmovje se načrtuje gradnja dodatnega varovanega oddelka, vendar le za osebe z demenco. Odprtje dodatnega varovanega oddelka posledično pomeni razbremenitev drugih varovanih oddelkov. Gradnja navedenega oddelka bo financirana iz lastnih sredstev zavoda, realizacija je predvidena v letu 2018. V Domu Lukavci je s prenovo možna širitev kapacitet (predvidoma 12), realizacija pa je predvidena v sredini leta 2019. Sredstva za to bo namenila država v skladu s sklepi Vlade RS.</p> <p>Delovni skupini za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju je Vlada RS skladno z navedenimi sklepi naložila, da v roku 6 mesecev (21.9.2018) pripravi kadrovske in prostorske standarde ter normative za novo specializirano obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju. Na podlagi zbranih predlogov kadrovskih in prostorskih normativov, bo predvidoma poleti 2018 sledila peta seja delovne skupine ter nadaljuje delo skupine (predlogi zakonodajnih sprememb, priprava elaborata, ogled prakse v tujini...). Problematika varovanih oddelkov socialnovarstvenih zavodov je kompleksna in medresorska in je posledica slabega izvajanja Zakona o duševnem zdravju (ZDZdr) in postavljenega neustreznega koncepta obravnave oseb z najtežjimi oblikami duševnih motenj v kombinaciji z nevarnim vedenjem (delovna skupina za t.i. poforenziko trenutno pripravlja kadrovske in prostorske standarde in normative specializirane obravnave, predvidena naslednja seja konec junija).</p>

			<p>V okviru slabega izvajanja ZDZdr je problematično predvsem naslednje: a.) nezadostno razvita mreža nadzorovane obravnave ter nezadostna komunikacija med posameznimi deležniki, b.) problematika sodnih izvedencev oziroma izvedencev psihiatrične stroke - nov zakon o sodnih izvedencih od marca 2018, večina členov v veljavo stopi v letu 2019, c.) nameščanje nepokretnih oseb na varovane oddelke, d.) nameščanje na varovane oddelke zgolj zaradi reševanja socialnih stisk, e.) postavitve osebe pod skrbništvo zgolj zaradi lažjega oziroma hitrejšega sprejema v socialno varstveni zavod.</p> <p>Skladno z navedbami na strani 172 MDDSZ pojasnjuje, da Varnostna služba v SVZ Hrastovec od 1.1.2018 ne deluje več.</p>
19	<p>Varuh priporoča, naj Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti poskrbi za sprotno objavo podatkov o številu prostih mest na vseh (verificiranih in neverificiranih) varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov. (stran 172) – v zvezi s priporočilom št. 21 iz Poročila VČP za leto 2016</p>	Realizirano	<p>Prosta mesta MDDSZ spremlja na tedenski ravni v vseh verificiranih varovanih oddelkih (zaradi prezasedenosti prostih mest ni).</p> <p>Na spletni strani MDDSZ je objavljen seznam varovanih oddelkov (za osebe z demenco). Za osebe s težavami v duševnem zdravju in/ali razvoju pa so objavljeni tudi neverificirani varovani oddelki.</p> <p>Vežano na navedbe na strani 170 glede prenove standardov in normativov ter problematiko pomanjkanja osebja na varovanih oddelkih med vikendi, kjer Varuh ugotavlja, da je razvidno, da je zaradi navedenega ob koncu tedna na voljo manj (organiziranih) aktivnosti za stanovalke in stanovalce, vključno z odhodi na sveži zrak, predvsem za tiste stanovalke in stanovalce, ki nimajo obiskov DPM predlaga prevetritev kadrovskega normativov na način, da bo tudi ob koncu tedna na voljo dovolj osebja za izvajanje aktivnosti.</p> <p>MDDSZ se zaveda, da so standardi in normativi socialnovarstvenih storitev potrebni prenove, kar je ena od prioritet do konca leta. Ustanovljena je bila delovna skupina za pripravo osnutka Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev. Načrtuje se, da bo delovna skupina jeseni nadaljevala s svojim delom. Predlogi DPM iz poročila o tematskem obisku bodo vključeni v predloge sprememb in dopolnitev standardov in normativov socialnovarstvenih storitev.</p> <p>Na področju oseb z demenco, kjer Varuh navaja, da delež pobud vezano na osebe nameščene v SVZ ostaja še naprej velik (kar je povezano z ZDZdr) dodajamo naslednja pojasnila:</p> <p>Obravnava oseb z demenco v domovih za starejše poteka z osebnim spremljanjem (brez oviranja svobode gibanja) ali v varovanih oddelkih po ZDZdr. MDDSZ skupaj z izvajalci institucionalnega varstva že dalj časa opozarja na potrebo po spremembi in dopolnitvi</p>

			<p>ZDZdr, saj imajo izvajalci zaradi veljavnih določb zakona številne težave pri izvajanju oskrbe oseb z demenco. Pripravili smo tudi predloge za spremembe in dopolnitve zakona, ki smo jih predstavili pristojnemu ministrstvu.</p> <p>Glede mnenja Varuha, da je treba podrobneje urediti zlasti vprašanje, kdaj je mogoče posamezniku pomagati s skrbnikom, kdaj pa le s skrajnim primerom odvzema poslovne sposobnosti pojasnjujemo:</p> <p>Aktiv socialnih delavcev pri SSZS je bil sklicatelj konference, na kateri smo se seznanili s primeri iz prakse in iskali rešitve, kako bi ustrezneje uredili skrbništvo za starejše v zakonodaji in v praksi okrepili sodelovanje med domovi in centri za socialno delo. V ta namen se je pri SCSD že ustanovila delovna skupina.</p> <p>Vežano na ugotovitev Varuha, da predvidene spremembe in Dopolnitve usmeritev za delo z osebami z demenco sledijo njegovim priporočilom in priporočilom državnega preventivnega mehanizma iz poročil o obiskih posameznih domov za starejše dodajamo: Dopolnitve usmeritev za delo z osebami z demenco v institucionalnem varstvu starejših so vodstva domov prejela v mesecu februarju 2018. V njih so upoštevane ugotovitve in priporočila predstavnikov Varuha človekovih pravic in Socialne inšpekcije. Dopolnitve usmeritev so bile predstavljene na srečanju direktorjev domov, 12. aprila 2018 ter na različnih strokovnih in regijskih srečanjih izvajalcev institucionalnega varstva starejših.</p> <p>Več kot polovica regijskih posvetov za predstavitev Dopolnitev usmeritev je bila izvedena pred poletjem, ostali pa bodo predvidoma v septembru.</p>
2.6	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
40	Za učinkovit potek upravnih postopkov VČP priporoča spremembo prvega in tretjega odstavka 251. člena Zakona o splošnem upravnem postopku, in sicer tako, da bodo organi druge stopnje zavezani meritorno odločiti v zadevah, ne pa, da imajo možnost o tem odločiti samostojno, kar v praksi pomeni, da v večini primerov le odpravijo odločbo organa prve stopnje in mu zadevo vrnejo v ponovni postopek. (stran 283)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja	Dodatno k odgovoru MJU: MDDSZ meritorno odloči o zadevah, ko je bilo na prvi stopnji v zadostni meri raziskano dejansko stanje. Če MDDSZ meni, da je bilo dejansko stanje pomanjkljivo raziskano, zadevo vrne v ponovno odločanje z napotkom, kaj mora CSD dodatno preveriti. V kolikor bi MDDSZ dodatno raziskoval pomanjkljivo ugotovljeno stanje, bi se postopki podaljšali - in ne kot se pričakuje, skrajšali.
2.10	DELOVNOPRAVNE ZADEVE		
52	Varuh ponavlja: Vlada RS naj zagotovi,	Realizirano	Vlada RS je v okviru obstoječih zmožnosti v okviru sistema državne uprave v kadrovskem

	<p>da bodo postopki pri vseh nadzornih institucijah potekali v razumnih rokih. Predlagamo kadrovske okrepitve Inšpektorata RS za delo, kjer je to mogoče, tudi s prerazporeditvami. (stran 331) – ponovitev priporočila št. 51 (2016)</p>		<p>načrtu uspela zagotoviti 5 novih zaposlitev na Inšpektoratu RS za delo.</p>
53	<p>Varuh priporoča, naj Vlada RS pripravi spremembe zdajšnje ureditve tako, da starši otrok s posebnimi potrebami ne bodo prizadeti in omejeni z veljavnim, največjim možnim številom dni letnega dopusta. Okoliščine varovanja in nege težje telesno in zmerno, težje ali težko duševno prizadete osebe morajo biti izrecno upoštevane pri priznavanju pravice do letnega dopusta staršev otrok s posebnimi potrebami. (stran 331) – ponovitev priporočila št. 49 (2016)</p>	Realizirano	<p>Dodatno k odgovoru MJU:</p> <p>Varuh je že v priporočilu št. 49 (2016) od Vlade RS terjal, naj takoj pripravi spremembe Zakona o uravnoteženju javnih financ (ZUJF) in kot izjemo od omejitve letnega dopusta prizna merilo varovanja in nege težje telesno in zmerno, težje ali težko duševno prizadete osebe. Vlada RS oziroma Ministrstvo za javno upravo (MJU) zavrača uresničitev navedenega priporočila z navedbo, da bi bilo ustrežnejše, če bi ureditev v Zakonu o ukrepih na področju plač in drugih stroškov dela za leto 2017 ostala nespremenjena, pri čemer bi se pravice staršev otrok s posebnimi potrebami uredile v predpisih, ki so v pristojnosti MDDSZ. Omenjeno stališče Varuh označuje kot sprenevedanje.</p> <p>Z vidika MDDSZ so v ZDR-1 kot v splošnem predpisu, ki ureja delovna razmerja, že sedaj urejeni tudi primeri, v katerih pripadajo delavcu že na podlagi zakona še dodatni dnevi letnega dopusta. Pri odmeri trajanja letnega dopusta je namreč treba upoštevati tudi kriterije po posebnih zakonih in veljavnih kolektivnih pogodbah, ki določajo dodatne dneve letnega dopusta. Daljše trajanje letnega dopusta se lahko dogovori tudi s pogodbo o zaposlitvi. Na ta način zakon omogoča, da se opredelijo dodatne okoliščine, ki zaradi posebnih potreb opravičujejo dodatne dneve letnega dopusta. Poudariti velja, da ZDR-1 določa minimum pravic, zato tudi ne določa zgornje meje števila dni letnega dopusta.</p> <p>V zvezi z izpostavljeno problematiko MDDSZ pojasnjuje, da v skladu s tretjim in četrtem odstavkom 159. člena ZDR-1 delavcu že na podlagi zakona pripadajo dodatni dnevi letnega dopusta glede na njegove osebne in socialne okoliščine. Do dodatnega dopusta v trajanju najmanj treh dni je upravičen delavec, ki neguje in varuje otroka, ki potrebuje posebno nego in varstvo v skladu s predpisi, ki urejajo družinske prejemke. Zakon tako pravico do dodatnih treh dni letnega dopusta veže na upravičenost do dodatka za nego otroka na podlagi Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list. RS, št. 26/14 in 90/15, v nadaljevanju ZSDP-1). Še enkrat pa velja poudariti, da že sam ZDR-1 v določilu prvega odstavka 161. člena določa, da je daljše trajanje letnega dopusta, kot je</p>

			določeno v 159. členu ZDR-1, lahko določeno v kolektivni pogodbi ali pogodbi o zaposlitvi. Upošteva je navedeno zakonsko ureditev MDDSZ meni, da je obstoječa ureditev v ZDR-1 primerna, specifične za posamezna področja pa je dopustno in primerno urediti v specialnih predpisih.
54	Varuh ponavlja priporočilo: Vlada RS naj sprejme in izvaja ukrepe, ki bodo zagotovili pregleden, učinkovit in hiter sistem nadzora nad izplačevanjem plač, tako neto zneskov kot vseh odtegljajev, povezanih s plačami. (stran 332) – ponovitev priporočila št. 50 (2016)	Realizirano	<p>Vlada RS je na predlog MDDSZ dne 26.9.2017 sprejela Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o inšpekciji dela (Uradni list RS, št.55/17). Le-ta uvaja tudi možnost inšpektorja, da prepove opravljanje dela delavcev ali delovnega procesa oziroma uporabo sredstev za delo do odprave nepravilnosti ob ugotovitvi, da je bil pri delodajalcu v obdobju preteklih 12 mesecev dvakrat ali večkrat pravnomočno ugotovljen prekršek, da ni izplačal plače v skladu z določbami o plačilnem dnevu, kot to določa zakon, ki ureja delovna razmerja. Gre za nov razlog za možnost izdaje fakultativne prepovedne odločbe, saj so kršitve v zvezi s plačilom za delo najpogostejše ugotovljene kršitve s strani inšpektorata od leta 2009 dalje in ker inšpektor ni imel na voljo sredstev, s katerimi bi delodajalca neposredno prisilil k določenemu ravnanju, se je kreirala ta nova rešitev, kjer lahko inšpektor z upravno prepovedno odločbo neposredno vpliva na ravnanje zavezanca do odprave nepravilnosti.</p> <p>MDDSZ meni, da je pomemben napredek na sistemski ravni na področju sistema nadzora nad izplačevanjem plač prinesla tudi novela Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju ZPIZ-2E, s katero je bila določena nova pristojnost Finančne uprave RS za izrekanje glob delodajalcu in njegovi odgovorni osebi, če v davčnem nadzoru ugotovi, da delodajalec ni predložil davčnega obračuna, ker ni izplačal plače. Na takšen način se zagotavlja pravna in socialna varnost delavcu ter hkrati preprečujejo morebitna izigravanja ter siva ekonomija.</p> <p>Namen ureditve, ki jo je prinesla novela ZPIZ-2E je v zagotovitvi upoštevanja celotnega obdobja zavarovanja v pokojninsko dobo delavcem, ki na obračunavanje prispevkov za socialno varnost nimajo vpliva, ob hkratnem obveščanju zavarovancev o posledicah neobračunanih prispevkov (nepriznavanje plač pri določanju pokojninske osnove in nepriznavanje pokojninske dobe) in o pravnih možnostih, ki jih ima za zaščito svojih pravic, skupaj s pozivom zavarovancu, da se izreče o prejemu plače (vključno z njeno višino). Delodajalca pa se seznanijo, da mora izplačati plačo, če tega še ni storil in posredovati obračun davčnega odtegljaja, sicer stori prekršek, za katerega je predpisana kazen globe.</p>

			Zavedamo se, da je delavec v razmerju do delodajalca šibkejša stranka, zato ves čas stremimo k ureditvi, ki bi bila zanj kar najugodnejša in čim bolj enostavna. V tej luči ter z namenom zaščite pravic delavcev, ki jim delodajalci ne plačujejo ali pa ne obračunavajo prispevkov, Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju vsebuje kar nekaj določb, ki izjemoma za delavce ter v nasprotju z zavarovalnim načelom določajo, da se jim, kljub temu da prispevki za pokojninsko in invalidsko zavarovanje niso plačani, obdobje za katero so prispevki vsaj obračunani upošteva v pokojninsko dobo in torej vsaj pri ugotavljanju upravičenosti do pravic iz pokojninskega zavarovanja zaradi dejstva neplačila prispevkov načeloma niso prikrajšani. Gre za ugodnost, ki je dana zgolj zavarovancem, ki so v odvisnem delovnem razmerju in na tej podlagi tudi vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, in sicer zato, ker lahko na plačevanje, glede na sistem pobiranja davkov in prispevkov, vplivajo zgolj omejeno.
55	Varuh znova priporoča spremembo Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, da bo invalidu pripadal denarni prejemek v sorazmernem deležu glede na število opravljenih ur, torej tudi, če je opravljenih ur več ali manj kot 100. Poleg tega naj se omenjenim osebam, ki se v okviru zaposlitvene rehabilitacije usposablajo na delovnem mestu oziroma v izbranem poklicu, povrnejo stroški za malico. (stran 332) – ponovitev priporočila št. 52 (2016)	Nerealizirano	Priporočilo Varuha bo upoštevano pri prvi pripravi novele Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov.
2.11	POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE		
56	Ministrstvo za zdravje naj v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti brez odlašanja določi vrste in stopnje telesnih okvar, ki so podlaga za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja. (stran 344)	Delno realizirano	Dodatno k odgovoru MZ: V začetku leta 2018 je MDDSZ zagotovil MZ sredstva, ki so namenjena za plačilo strokovnjakov, ki pripravljajo novo klasifikacijo vrste in stopnje telesnih okvar.

57	<p>Ministrstvo, pristojno za pokojninsko zavarovanje, naj pripravi strokovne podlage za ureditev, ki bo po načelu pravičnosti posameznikom omogočila vrnitev vplačanih sredstev za dokup zavarovalne dobe, katerih namen so izjalovile zakonske spremembe. (stran 344)</p>	<p>Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja</p>	<p>V zvezi s priporočilom po oblikovanju zakonodaje, ki bo omogočila vračilo prispevkov vplačanih za dokup študijskih let in vojaščine pojasnjujemo, da je bila nova ureditev vštevanja dokupljene dobe v skladu z ZPIZ-2 ter načina upokojevanja ob upoštevanju le-te že predmet ustavno sodne presoje, pri čemer Ustavno sodišče RS neustavnosti ureditve ni ugotovilo. Ob tem MDDSZ pojasnjuje, da je bila presojana tako ustavnost ureditve v povezavi z dokupom študija in služenja vojaškega roka po ZPIZ-1 kot tudi v povezavi z dokupom za enak namen po ZPIZ/92. V odločbi je bilo med drugim ugotovljeno, da ZPIZ-2 ni prinesel novosti v zvezi z načinom upoštevanja dokupljene dobe v pokojninsko dobo za posameznike, ki so dobo dokupili, ter da z uveljavitvijo ZPIZ-2 ni prišlo do poslabšanja položaja omenjene kategorije zavarovancev. Pred dopolnitvijo polne starosti so se namreč ti posamezniki lahko že po ZPIZ-1 upokojili zgolj z odbitki znižano starostno pokojnino, pri čemer so malusi enako kot po veljavni zakonodaji lahko znašali največ 18% in so bili trajni.</p> <p>So se pa z uveljavitvijo ZPIZ-2 v letu 2013 spremenili in zaostriili upokojitveni pogoji za naprej, kar je skladno z namenom reforme – torej podaljševanjem aktivnosti in dejanskega dviga starosti ob upokojitvi, pri čemer je treba poudariti, da je prišlo do sprememb pogojev za vse zavarovance in ne zgolj se zavarovance, ki so določeno obdobje dokupili.</p> <p>Ustavno sodišče je v svoji odločbi poudarilo, da so pričakovanja zavarovancev, da se njihov položaj ne glede na morebitne spremembe zakonov v več kot desetletju ne bo v ničemer spremenil, nerealna in neutemeljena. Ravno tako je Ustavno sodišče izpostavilo, da dejstvo, da so ti posamezniki dobo dokupili tudi precej časa pred morebitno izpolnitvijo pogojev za pridobitev starostne pokojnine, vključuje tudi riziko, da se bodo ti pogoji v času spreminjali in da zato mogoče ne bodo tako ugodni kot v času, ko so se odločili za dokup. To pa še ne pomeni, da je s tem njihova tako pridobljena pokojninska doba razvrednotena oziroma da je s tem poseženo v njihovo pravico do zasebne lastnine.</p> <p>Ker je temeljno pravilo pokojninskega in invalidskega zavarovanja v tem, da se pravice iz zavarovanja uveljavljajo po predpisih, ki veljajo v času nastanka zavarovalnega primera, MDDSZ meni da posamezniki z dokupom pokojninske dobe niso pridobili pravice, temveč zavarovalno oziroma pokojninsko dobo, ki je eden od pogojev za pridobitev pravice do starostne pokojnine, poleg tega pa tudi ne vidimo ni razlogov, da bi ta obdobja upoštevali oziroma obravnavali drugače kot druga obdobja, ki delijo isto usodo, še posebno, ker bi to pomenilo ugodnejšo obravnavo glede na prejšnjo ureditev. Pojasnjujemo še, da</p>
----	---	--	--

			posamezniki, ki so dokupili leta, niso bili vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje in niso prevzemali rednega tveganja, temveč so določeno število let dokupili in s tem ali izpolnili pogoje za upokojitev ali pa pridobili višjo pokojnino, kot bi jo brez dokupa zavarovalne dobe oziroma se jim tudi po veljavni zakonodaji ta doba šteje v pokojninsko dobo, zaradi katere bodo prej izpolnili pogoje za upokojitev (predčasna upokojitev) oziroma se bodo kasneje upokojili z višjo pokojnino. Nekateri izmed njih pa so morebiti tudi že uveljavili kakšno pravic iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, in sicer ob upoštevanju tudi dokupljene dobe (invalidska pokojnina, pravice iz invalidskega zavarovanja, 20% predčasne pokojnine, itd.).
58	Vlada RS naj pristojnim ministrstvom in drugim državnim organom naloži, naj začnejo pripravljati strokovne podlage, ki bodo omogočile pripravo poenotene normativne ureditve medicinskega izvedenstva v postopkih uveljavljanja pravic iz socialnega zavarovanja. (stran 346)	Nerealizirano	<p>Do ideje o uvedbi enotnega izvedenskega organa se je opredelila že Bela knjiga o pokojninah, ki je uvedbo enotnega izvedenskega organa predlagala in ga podprla, enakemu stališču pa sledi tudi MDDSZ. Prav tako je bila podpora uvedbi enotnega izvedenskega organa dana tudi v koalicijski pogodbi ter med socialnimi partnerji.</p> <p>MDDSZ meni, da bi bila uvedba enotnega izvedenskega organa smiselna vsaj v okviru zdravstvenega ter pokojninskega in invalidskega zavarovanja, morebiti pa tudi z vidika vseh ostalih socialnih zavarovanj, v okviru katerih je potrebno izdajati izvedenska mnenja medicinske stroke (dolgotrajna oskrba, področje zaposlovanja itd).</p> <p>Za uvedbo enotnega izvedenskega organa za priznavanje pravic iz socialnih zavarovanj bi bilo potrebno izvesti zakonodajne spremembe na vseh področjih, kjer je potrebna izdaja medicinskih izvedenskih mnenj, na kar je MDDSZ pri pripravi zakonodaj, ki so vsebovale problematiko podajanja teh mnenj, že večkrat opozorilo. Pri tem bi radi še poudarili, da ne gre za vprašanja poenotenja ureditve, saj je treba pri priznavanju pravic iz sistemov socialnega zavarovanja še vedno upoštevati različne kriterije (začasnost/trajnost omejitve, itd.), temveč za vzpostavitev novega, neodvisnega organa, v okviru katerega bi delovali in podajali mnenja izvedenci, ki torej ne bi bili več pod okriljem institucije, ki odloča o priznanju pravice iz zavarovanja, temveč bi šlo za zunanji izvedenski organ, ki bi v postopkih priznavanja pravic podajal izvedenska mnenja, v skladu s potrebami posameznih postopkov.</p> <p>MDDSZ pojasnjuje, da se stališča resorjev glede vzpostavitve takega organa razlikujejo.</p>
59	Vlada naj pristojnim ministrstvom naloži, naj proučijo možnost določitve mirnega	Zavrnitev realizacije	V zvezi s predlogom ureditve mirnega reševanja sporov v postopkih uveljavljanja socialnih pravic v ZPIZ-2 MDDSZ pojasnjuje, da gre za tematiko, ki bi jo bilo potrebno obravnavati

	reševanja sporov tudi v upravnem postopku oziroma v postopkih uveljavljanja socialnih pravic. (stran 348)	zaradi nestrinjanja	<p>širše in z vidika možnosti takega reševanja sporov v vseh upravnih zadevah ali pa vsaj socialnih zadevah. Ugotavljamo namreč, da se pokojninski sistem z vidika potreb po dodatnih pravnih sredstvih oziroma možnostih določitve mirnega reševanja sporov (še posebej zaradi izpostavljene dolgotrajnosti sodnih postopkov) ne razlikuje od drugih postopkov, ki se vodijo v zvezi z pravicami iz socialnih zavarovanja ali pa socialnega varstva, zato tudi v primeru, da bi bilo ocenjeno, da bi bilo tako reševanja sporov smiselno, ureditev ne bi bila smiselna v ZPIZ-2, kjer so urejene zgolj izjeme glede na splošno procesno ureditev upravnih postopkov.</p> <p>Hkrati bi izpostavili še, da so alternativne oblike reševanja sporov smiselne in mogoče zgolj v primerih zahtevkov, s katerimi lahko stranke prosto razpolagajo in se glede njih lahko poravnajo. Smiselnost uvedbe alternativnih načinov reševanja sporov v upravne postopke, med katere sodijo tudi pravice iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja, je torej tudi iz tega vidika vprašljiva, saj gre za pravice, katerih pogoje določa zakonodaja in glede katerih stranke ne morejo prosto razpolagati, zato menimo, da je trenutna ureditev pravnih sredstev zadostna, saj v primeru kršitev zakona (tako procesnega kot tudi materialnega) omogoča tako redna kot tudi izredna pravna sredstva zoper odločitve zavoda, poleg tega pa je v ZPIZ-2 določeno še posebno izredno pravno sredstvo, ki se ga v nekaterih primerih lahko poslužujejo tako stranke kot tudi Zavod. Če pa do kršitev določb zakona ni prišlo, pa se stranke o pravicah, za pridobitev katerih so določeni zakonski pogoji, ne morejo poravnati, saj ne gre za pravice, s katerimi lahko prosto razpolagajo.</p>
2.13	SOCIALNE ZADEVE		
68	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti naj na svojih spletnih straneh obnovi števec pritožb, ki bo javnost seznanjal z okvirnimi roki njihovega reševanja. (stran 364) – v zvezi s priporočilom št. 62 (2016)	Nerealizirano	<p>MDDSZ sproti spremlja stanje z okvirnimi roki njihovega reševanja. Pritožbe zoper denarno socialno pomoč in varstveni dodatek, se zaradi namena teh pravic (zagotavljanje sredstev za osnovno preživetje oziroma sredstev za kritje stroškov trajnih potrošnih dobrin za osebe, ki z delom ne morejo več vplivati na svoj socialni položaj) rešujejo prednostno. Kriterij za določanje prednosti reševanja pritožb zoper denarno socialno pomoč in varstveni dodatek izhaja iz samega namena pravic. Ostale pritožbe rešujemo po vrstnem redu, tako kot prispejo na ministrstvo. Tudi pri prednostnem reševanju pritožb zoper denarno socialno pomoč in varstveni dodatek že zaznavamo zaostanke, zato lahko stranke pričakujejo rešitev njihovih pritožb v roku 3 mesecev. Pri reševanju pritožb zoper izredno denarno socialno pomoč zaostankov praviloma ni. Pritožbe zoper odločbe o otroškem dodatku, subvenciji za znižano plačilo vrtca in državni štipendiji se rešujejo iz junija 2016, pritožbe zoper odločbe o oprostitev plačil socialnovarstvenih storitev rešujejo</p>

			iz novembra 2017. V reševanju je skupno 6.533 zadev.
69	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti naj zagotovi odločanje na drugi stopnji v zakonsko določenih rokih, stranke pa pravočasno pisno seznanj, kako lahko preprečijo izgubo pravic zaradi dolgotrajnega odločanja, na katero niso vplivale (stran 365) – v zvezi s priporočilom št. 62 (2016)	Delno realizirano	<p>Glede predloga, da naj MDDSZ zagotovi odločanje na drugi stopnji v zakonsko določenih rokih podajamo pojasnila vezano na program odprave zaostankov. MDDSZ se trudi, da bi rešili čim večje število pritožb, kar pa je ob velikem številu pritožb glede na število uslužbencev, ki pritožbe rešujejo (pri čemer poudarjamo, da na ministrstvo prispe le okoli 1 % vseh pritožb zoper odločbe centrov za socialno delo v zvezi s pravicami iz javnih sredstev) in neprestanem prilivu novih ter ob vseh drugih zadevah, ki jih je tudi treba reševati na socialnem področju (priprava predlogov zakonov, izvedba projekta reorganizacije centrov za socialno delo, itd.), izredno zahtevno delo. Tako se ob povečanju števila nujnih nalog, število rešenih pritožb posledično zmanjša. Opozorjamo še, da socialna zakonodaja rešuje socialne stiske, zato se pritiski na socialne pravice večajo.</p> <p>V Poročilu iz leta 2016 je MDDSZ že obrazložil razloge za kadrovske podhranjenosti (kljub temu, da se je ministrstvo trudilo organizirati delo z razpoložljivimi kadri, se je ta le še zmanjševal) ter povezavo z večanjem števila zaostankov pri reševanju pritožb zoper pravice iz javnih sredstev. V izogib ponavljanju niso navedeni znova, vendar pa je MDDSZ decembra 2017 Vlado Republike Slovenije ponovno zaprosili za izdajo soglasja k 5 zaposlitvam za nedoločen čas in zagotovitvi sredstev za plačilo delovne uspešnosti iz naslova povečanega obsega dela oziroma za nadaljevanje posebnega spodaj navedenega projekta, ki omogoča, da zaostanki naraščajo počasneje.</p> <p>Vlada Republike Slovenije je januarja 2018 s sklepom izdala soglasje k nadaljevanju posebnega projekta »Odprava zaostankov pri reševanju pritožb na ministrstvu«, ki bo trajal do 31. 10. 2018 v okviru povečanega obsega dela. Ocenjuje se, da bo v okviru tega projekta rešenih okoli 160 dodatnih pritožb na mesec (poleg reševanja pritožb v okviru rednega dela). V zvezi s prošnjo za dodatne zaposlitve pa je Vlada Republike Slovenije sprejela sklep, št. 024-20/2017/13 z dne 10. 1. 18, da se v okviru usklajevanja skupnega kadrovskega načrta organov državne uprave pri kadrovskem načrtu ministrstva posebej upošteva okoliščina odprave zaostankov pri reševanju pritožb.</p> <p>V zvezi s predlogom, da naj se stranke pravočasno pisno seznanj, kako lahko preprečijo izgubo pravic zaradi dolgotrajnega odločanja, na kateri niso vplivale, MDDSZ odgovarja, kot sledi v nadaljevanju. Takšno opozorilo bi bilo lahko del prvostopenjske odločbe ali</p>

			<p>dopisa, s katerim je odločba poslana. Določbe ZUP nalagajo uradni osebi dolžnost, da pravno neuki in nevedni stranki zagotovi vso nujno pomoč za uveljavljanje njenih pravic. Pomoč neuki stranki se ne omejuje zgolj na dolžnost poučevanja o procesnih pravicah v upravnem postopku, saj le tega ni mogoče ločiti od pouka o materialnih pravicah, ker so prve povezane z drugimi. Uradna oseba je zaradi svojega strokovnega znanja dolžna opozoriti vsakogar na možnost uveljavitve pravice po materialnih predpisih, kadar glede na dejansko stanje izve ali presodi, da ima opozorjeni podlago za uveljavitev kakšne pravice (2. odstavek 7. člena ZUP).</p> <p>Večja aktivnost uradne osebe se zahteva pri uveljavljanju socialnih pravic, ki so namenjene zagotavljanju preživetja in dostojnega življenja najbolj ranljivih skupin, kot so stari, bolni in brezposelni. Pravica do socialne varnosti je z Ustavo RS izrecno priznana kot človekova pravica in je za njeno uresničevanje potrebno aktivno delovanje države. Od uradne osebe se zahteva, da stranki zagotovi pridobitev socialnih pravic tudi z aktivnim postopanjem, tako da jo v okviru načela zaslišanja opozori, kdaj in kako lahko pridobi določeno pravico. S tem je zadoščeno tako varstvu pravic strank kot tudi varstvu javne koristi. Uradna oseba mora stranki posredovati svoje videnje dejanskih in pravnih okoliščin zadeve, med njimi tudi uspeh dokazovanja in predvideno vsebino odločitve, kar je še posebej pomembno v primeru, ko je rezultat postopka za stranko neugoden. MDDSZ bo predlog proučilo.</p>
70	Varuh predlaga, naj se hkrati z reorganizacijo centrov za socialno delo poenoti tudi njihov informacijski sistem, tako da bo sistem sam opozoril, ali je bila odločba izdana, ne pa tudi odpremljena ali vročena stranki. (stran 366)	Delno realizirano	<p>MDDSZ pojasnjuje, da se za potrebe reorganizacije centrov za socialno delo nadgrajuje tudi informacijski sistem centrov za socialno delo IS CSD. Poleg tega MJU s 1.1.2019 uvaja nov dokumentni sistem KR PAN, katerega bodo med prvimi začeli uporabljati tudi centri za socialno delo. Pričakuje se, da bo s tem dokončno vzpostavljen tudi sistemski nadzor nad vročanjem odločb.</p> <p>S ciljem, da se zagotovi primerljiv standard storitev, prilagodi organizacija novim strokovnim izzivom ter zagotovi kakovostno obravnavo vseh uporabnikov, je med prioritetami MDDSZ reorganizacija CSD. Centri za socialno delo so bili v preteklih letih na eni strani podvrženi dodatnim delovnim obremenitvam na račun uvedbe Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (v nadaljevanju: ZUPJS), na drugi strani pa so se povečevale tudi potrebe po nujenju strokovne pomoči različnim skupinam uporabnikov. Sedanja praksa je kazala na preveliko razdrobljenost CSD in obremenjenost z upravnimi postopki, premalo poudarka na razvoju in krepitvi storitev, različne standarde storitev,</p>

			<p>pomanjkanje specialistov v manjših CSD, uporabo različnih pisarniških, računovodskih, upravljalnih sistemov idr. MDDSZ namerava s projektom reorganizacije CSD vzpostaviti posodobljen socialnovarstven sistem, ki bo omogočal enovit, hiter, strokoven in učinkovit, v uporabnika usmerjen, način ukrepanja. Cilji projekta reorganizacije CSD so: poenostaviti upravne postopke ZUPJS in s tem razbremeniti delavce CSD, povečati učinkovitost, vzpostaviti skupne službe in s tem racionalizirati upravljalne procese (racionalizacija dela, virov in sredstev), omogočiti ustrezno izvajanje strokovnih nalog (več časa namenjeno tem nalogam), omogočiti razvoj novih oblik strokovnega dela, poenotiti delovanje CSD in drugo. Rok zaključka reorganizacije CSD je 1.10.2018. Reorganizacija vključuje tri spremembe: uvedbo informativnega izračuna, socialno aktivacijo in novo organizacijsko strukturo. Z reorganizacijo uvajamo rešitve, ki prinašajo predvsem koristi uporabnikom storitev centrov za socialno delo po vsej Sloveniji. Z reorganizacijo ustanovljamo 16 novih centrov za socialno delo. Iz obstoječih 62 centrov za socialno delo se oblikuje 63 enot centrov za socialno delo (do sedaj največji Center za socialno delo Maribor se bo preoblikoval v dve enoti), ki bodo ohranile svojo avtonomnost. Takšna organizacija omogoča več časa za terensko delo, saj bodo posamične enote centrov za socialno delo razbremenjene administrativno upravnih postopkov. Na centrih za socialno delo Slovenije se je postopno, od 1. 10. 2017 dalje, zaposlilo 62 pripravnikov.</p>
71	<p>Vlada RS naj pripravi predlog sprememb Zakona o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in izbirnega protokola h konvenciji o pravicah invalidov, ki bodo upoštevale uveljavljeno slovensko pravno terminologijo. (stran 373)</p>	<p>Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja</p>	<p>Leta 2007, ko je Republika Slovenija ratificirala Konvencijo o pravicah invalidov, je Ministrstvo za zunanje zadeve imenovalo Strokovno skupino za redakcijo prevoda slovenskega besedila Konvencije o pravicah invalidov. V strokovni komisiji so sodelovali strokovnjaki s področja invalidskega varstva in predstavniki invalidov. Prav tako sta pri redakciji sodelovali prevajalka in lektorica. Besedilo konvencije je bilo posredovano v pregled in pripombe vsem ministrstvom v Republiki Sloveniji. Zaradi navedenega ocenjujemo, da je prevod Konvencije o pravicah invalidov ustrezen.</p>
2.14	<p>BREZPOSELNOST</p>		
72	<p>Varuh predlaga, naj MDDSZ 63. člen ZUTD spremeni tako, da posameznik ne bo izgubil pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti, ker v 30 dneh od vročitve odpovedi o zaposlitvi ni vložil tožbe o njeni nezakonnosti, če je za kršitve ali nezakonnost odpovedi o zaposlitvi</p>	<p>Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja</p>	<p>Na priporočilo št. 72 je MDDSZ že podalo pojasnila, in sicer v odzivu Vlade RS na Letno poročilo Varuha človekovih pravic (v nadaljevanju: VČP) za leto 2016 (priporočilo št. 67).</p> <p>Pri že izraženem stališču vztrajajo in dodajajo, da je tako za invalide kot za ostale osebe, ki so na podlagi določb Zakona o delovnih razmerjih (v nadaljevanju: ZDR-1) deležne posebnega delovno pravnega varstva pred odpovedjo, pomembna čim višja stopnja zaposlenosti in vključenosti na trg dela, zato odklonitev pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti delavcu invalidu v primeru nezakonnite odpovedi pogodbe o</p>

	<p>izvedel šele pozneje. (stran 379) – v zvezi s priporočilom št. 67 (2016)</p>		<p>zaposlitvi (tj. kljub negativnem mnenju komisije ali odsotnosti mnenja komisije), če delavec za zavarovanje svojih pravic ne zahteva sodnega varstva, prispeva k spodbujanju invalidov za zavarovanje lastnega delovno pravnega položaja. Odpoved, ki jo delodajalec poda delavcu invalidu kljub negativnemu mnenju komisije, namreč ni skladna z zakonodajo, ki ureja način odpovedi pogodbe o zaposlitvi invalidu (ZDR-1, ZZRZI ter ZPIZ-1 v povezavi z ZPIZ-2), zato so delavci invalidi dolžni uveljavljati arbitražno ali sodno varstvo, v okviru katerega naj se za vsak konkretni primer posebej ugotovi nezakonitost odpovedi pogodbe o zaposlitvi. Ob navedenem ponovno poudarjamo, da se denarno nadomestilo prizna že na podlagi obvestila o vložitvi tožbe in se ne čaka na zaključek sodnega postopka.</p> <p>Opisana ureditev pogojev za priznanje pravice do denarnega nadomestila v primeru delavcev invalidov dopolnjuje sistemsko ureditev delavcev pod posebnim delovno pravnim varstvom pred odpovedjo, saj v primerih nezakonitih odpuščanj z vidika delovno pravne zakonodaje predstavlja dodatno garancijo, da bo delavec uveljavljal sodno varstvo. Določilo 63. člena ZUTD je treba vsebinsko razumeti v kontekstu zakonsko urejenega načina odpovedi pogodbe o zaposlitvi invalidu (ZDR-1, ZZRZI ter ZPIZ-1 v povezavi z ZPIZ-2). MDDSZ meni, da opisana ureditev pripomore k bistveno večji zaposlenosti invalidov ter s tem k njihovi socialni varnosti.</p> <p>V zvezi s priporočilom št. 72 MDDSZ meni, da predlog za spremembo 7. alineje drugega odstavka 63. člena ZUTD zgolj iz razloga neseznanjenosti delavca invalida z nezakonitostjo odpovedi pogodbe o zaposlitvi, ki je bila podana kljub negativnemu mnenju komisije, ni utemeljen. Tako kot od ostalih državljanov (ki so v delovnem razmerju v razmerju do delodajalca prav tako šibkejša stranka), se tudi od delavcev invalidov pričakuje določena mera skrbnosti in prizadevanj za ohranitev lastne socialne varnosti. Menimo, da na podlagi izpostavljenega primera sprememba omenjene zakonske določbe, ki bi predstavljala korenit odstop od temeljnega pogoja za priznanje pravice do denarnega nadomestila (odsotnost elementa krivde oziroma volje), ni sprejemljiva.</p>
73	<p>MDDSZ naj takoj pripravi spremembe ZUTD, da se staršem čas starševskega dopusta ne bo štel kot prekinitvev časa, potrebnega za vključitev v programe aktivne politike zaposlovanja. (stran</p>	<p>Delno realizirano</p>	<p>V poročilu VČP je v zvezi s priporočilom št. 73 omenjen le dopis, ki ga je MDDSZ posredovalo VČP v mesecu marcu 2017 in v njem zapisalo, da predloga VČP ne sprejema, ne upošteva pa dopisa št. 070-31/2017/6 z dne 28. 8. 2017, ki ga je MDDSZ posredovalo VČP kasneje. V slednjem je MDDSZ med drugim zapisalo, da bo spremembo zakona v zvezi z izpostavljenim primerom predlagalo ob naslednji spremembi ZUTD.</p>

	380)		Rešitev, v skladu, s katero se staršem čas starševskega dopusta, ne bo štel kot prekinitve časa, potrebnega za vključitev v programe aktivne politike zaposlovanja (v nadaljevanju: APZ), je torej s sistemskega vidika mogoča in tudi vsebinsko primerna. Predlagano spremembo oz. dopolnitev zakona pa bo mogoče upoštevati ob naslednji noveli ZUTD. Ob tem dodajamo, da smo se k navedeni spremembi zavezali tudi v Resoluciji o družinski politiki 2018–2028 »Vsem družinam prijazna družba« (Uradni list RS, št. 15/18), v kateri se je ministrstvo v poglavju 3.5.2 Družine in trg dela zavezalo, da bo spremenilo predpise na način, da se bo pri preverjanju izpolnjevanja pogojev za vključitev v ukrepe APZ upoštevalo tudi obdobje, ko je bila oseba na materinskem/očetovskem/starševskem dopustu.
2.15	PRAVICE OTROK		
76	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti naj pripravi pravne podlage, ki bodo zagotovile povračilo škode, ki je nastala kot posledica napačnega stališča glede možnosti uveljavljanja dodatka za nego otroka in dodatka za pomoč in postrežbo. Ob tem naj predvidi tudi možnost poravnave s prizadetimi, ki svoje pravice že uveljavljajo v sodnih postopkih. (stran 404)	Nerealizirano	MDDSZ je v predmetni zadevi zavzelo stališče, da ni pravne podlage za priznanje pravic za nazaj. V več sodbah na prvi stopnji je sodišče tožbeni zahtevek zavrnilo. Višje delovno in socialno sodišče je sodbo sodišča prve stopnje razveljavilo ter vrnilo sodišču prve stopnje v ponovno sojenje. Sodišče na prvi stopnji je v ponovljenem postopku prišlo do enakega zaključka kot prvič in sicer, da ni zatrjevane protipravnosti na strani centra za socialno delo niti ministrstva. Ker ni bila dokazana protipravnost, sodišče ni ugotavljalo obstoja nadaljnjih predpostavk odškodninske odgovornosti in višine odškodnine. Postopki še tečejo pred Delovnih in socialnim sodiščem.

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za finance (MF)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MF: 4

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 1
2. delno realizirano: 1
3. stalna naloga:
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 2
5. nerealizirano (tudi delno):

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.4	PRAVOSODJE		
28	Varuh Ministrstvu za pravosodje in Ministrstvu za finance priporoča, naj problematiko davčne ureditve brezplačne pravne pomoči, ki jo zagotavljajo odvetniki, rešita celostno in tako z dohodninskega vidika kot z vidika davka na dodano vrednost. (stran 231)	Delno realizirano.	<p>Dodatno k odgovoru MP:</p> <p>MF je predlog Varuha proučilo in se je do predloga podrobno opredelilo z dopisoma št. 423-32/2016 z dne 22. 2. 2017. V aprilu 2017 je bila problematika davčne obravnave pro bono pravne pomoči po Kodeksu odvetniške etike in brezplačne pravne pomoči po zakonu, ki ureja brezplačno pravno pomoč, obravnavana tudi skupaj z Ministrstvom za pravosodje in Odvetniško zbornico Slovenije. Kot rezultat navedenega je bila z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o dohodnini, ki ga je Državni zbor RS sprejel dne 28.11.2017 in se je začel uporabljati s 1.1. 2018, uvedena dopolnitev 30. člena Zakona o dohodnini (ZDoh-2). Dodana je bila 3. točka, na podlagi katere se dohodnine ne plača od brezplačne pravne pomoči, prejete po zakonu, ki ureja brezplačno pravno pomoč, po drugem posebnem zakonu ali po pravilih mednarodnega sodišča ali arbitraže pod primerljivimi pogoji, določenimi z zakonom, ki ureja brezplačno pravno pomoč. S tem se je oprostilo plačila dohodnine brezplačno pravno pomoč, ki je prejeta po zakonu, ki ureja brezplačno pravno pomoč.</p>

		<p>V splošnem se po ZDoh-2 kot oproščeni dohodki določajo dohodki, ki imajo predvsem socialno varstveno naravo in so v splošnem dostopni vsem posameznikom po splošno določenih kriterijih, s čimer se zasleduje načelo obdavčevanja po ekonomski moči oziroma enake obravnave zavezancev v podobnih položajih. Glede na obstoječo ureditev pro bono pravnih pomoči po Kodeksu odvetniške etike niso izpolnjeni pogoji za davčno oprostitve tovrstni pravnih pomoči. Nudnje tovrstne pravne pomoči odvetnikov na državnem nivoju ni sistemsko urejeno, tovrstna pomoč ni vsebinsko opredeljena oziroma niso določeni enotni kriteriji za tovrstno pomoč, zato tovrstnih pomoči v vidika davčne obravnave ni mogoče enačiti z brezplačno pravno pomočjo po zakonu, ki ureja brezplačno pravno pomoč. Tovrstne pravne pomoči odvetnikov je torej treba najprej zakonsko urediti (s ciljem zasledovanja socialno varstvenih ciljev). Ko bo pro bono pravna pomoč odvetnikov ustrezno zakonsko urejena, bo Ministrstvo za finance lahko proučilo, ali je z vidika davčne obravnave primerno oprostitve dohodnine razširiti tudi na pro bono pravno pomoč odvetnikov. Ob tem pa je treba opozoriti na veljavno ureditev, po kateri se določeni drugi dohodki po ZDoh-2 do določene višine ne všttevajo v davčno osnovo, ter na ureditev po zakonu, ki ureja davčni postopek, po kateri se do določene višine davka, davčni odtegljaj ne obračuna, odtegne in plača, katera je relevantna tudi pri pro bono pravnih pomočeh odvetnikov. To pomeni, da že po veljavni ureditvi tovrstna pravno pomoč ni vedno predmet obdavčitve ali predmet davčnega odtegljaja.</p> <p>Ministrstvo za finance je v odzivu na letno poročilo varuha v letu 2015 tudi že pojasnilo, da z vidika DDV obravnave ureditev pro bono odvetniške pomoči (brezplačna odvetniška pravna pomoč) sledi zavezujočim pravilom obdavčevanja z DDV, ki izhajajo iz Direktive o DDV (Direktiva Sveta 2006/112/ES), ki je v slovenski pravni red prenesena z Zakonom o davku na dodano vrednost (Uradni list RS, št. 13/11 – UPB3, 18/11, 78/11, 38/12, 83/12, 46/13 – ZIPRS1314-A, 101/13 – ZIPRS1415, 86/14 in 90/15; v nadaljevanju ZDDV-1).</p> <p>Z vidika DDV je potrebno razlikovati med pro bono odvetniško pomočjo, ki jo odvetniki opravljajo v okviru Dneva/tedna odvetniške pravne pomoči pro bono, ko odvetniki nudijo pro bono pravno pomoč in svojih storitev ne zaračunavajo, niti ne dobijo</p>
--	--	---

			<p>povrnjenih stroškov, ter drugimi pro bono odvetniškimi storitvami, ki jih odvetnik stranki sicer ne zaračuna, stroški postopka pa so odvetniku s strani sodišča priznani oziroma gre za opravljanje storitev za neposlovne namene. V prvem primeru opravljene storitve niso predmet DDV, zato ni potrebno obračunati DDV ter izdati računa za namene DDV. Ko pa odvetnik, identificiran za namene DDV, stranki opravljenih storitev sicer ni zaračunal, je pa v zvezi s temi storitvami prejel plačilo (s strani sodišča priznani stroški postopka štejejo za odvetniško storitev, opravljeno za plačilo), pa mora obračunati DDV in izstaviti račun za namene DDV.</p> <p>Glede na navedeno je potrebno obračunati DDV tudi v primeru odvetniških storitev, opravljenih v skladu z Zakonom o brezplačni pravni pomoči (Uradni list RS, št. 48/01, 50/04, 23/08 in 19/15, v nadaljevanju ZBPP), za katere se v skladu s 44. členom ZBPP sredstva zagotavljajo iz proračuna Republike Slovenije in se po 45. členu ZBPP sredstva za plačilo storitev izplačujejo na podlagi odredbe pristojnega organa za brezplačno pravno pomoč.</p> <p>Izhajajoč iz navedenega MF meni, da je davčna obravnava brezplačnih pravnih pomoči ustrezno urejena tako z vidika dohodnine kot davka na dodano vrednost.</p>
2.6.	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
37	Varuh priporoča, naj Vlada RS pripravi ureditev pravice do posebne davčne olajšave za preživljanje družinskih članov davčnega zavezanca (staršev in posvojiteljev) na način, da bo zavezanec lahko to olajšavo uveljavljal vedno, kadar bo družinske člane dejansko preživljal, neodvisno od tega, ali živijo z njim v skupnem gospodinjstvu ali institucionalnem varstvu, in zanje plačeval stroške storitev. (stran 279) – ponovitev priporočila št. 38 (2016)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja	<p>MF je predlog Varuha proučilo in se je do predloga podrobno že opredelilo z dopisoma št. 421-234/2016 z dne 14. 3. 2016 in z dne 21. 6. 2016.</p> <p>Sistem olajšav za vzdrževane družinske člane v splošnem temelji na zakonskih kriterijih dolžnosti preživljanja, saj se tako zagotavlja notranja usklajenost zakonodaje. Dolžnost preživljanja s strani otrok je s 185. členom Družinskega zakonika (DZ) oziroma 124. členom Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (ZZZDR), ki se na podlagi prehodnih določb DZ še uporablja, določena pogojno, saj je polnoletni otrok starše dolžan preživljati v skladu s svojimi zmožnostmi le, če ti nimajo dovolj sredstev za življenje in si jih ne morejo pridobiti. Glede na to, da gre za izredno zapletene življenjske situacije, bi bila vzpostavitev sistema, ki bi temeljil na ugotavljanju dejanskega nastopa dolžnosti preživljanja staršev za konkretno osebo, v praksi administrativno zelo težavna, dolgotrajna in stroškovno neučinkovita. Zakon o dohodnini (ZDoh-2) je v določbi devetega odstavka 115. člena vzpostavil domnevo, da</p>

			<p>dolžnost preživljanja staršev nastopi v primerih bivanja v skupnem gospodinjstvu oziroma bivanja v institucionalnem varstvu v socialno varstvenem zavodu, če otrok plačuje stroške teh storitev. Obstoj skupnega gospodinjstva starša in otroka vsebuje izjavo volje obeh, da so izpolnjeni pogoji iz 124. člena ZZZDR. Zakon o socialnem varstvu institucionalno varstvo določa kot nadomestilo funkcije doma in lastne družine vzdrževani osebi (zlasti bivanje, organizirana prehrana in varstvo ter zdravstveno varstvo). O morebitnem doplačilu storitev s strani otrok za starše Center za socialno delo izda odločbo, pri kateri izhaja iz določil o obveznosti preživljanja staršev s strani otrok, kot je določena v 124. členu ZZZDR.</p> <p>Izhodišče pri vzpostavitvi celotnega sistema olajšav za vzdrževane družinske člane je pavšalna ocena stroškov, ki izhajajo iz dolžnosti preživljanja v skladu s primarno zakonodajo (npr. ZZZDR, Zakon o socialnem varstvu), in ne ugotavljanje in dokazovanje dejansko izkazanih stroškov, ki jih imajo davčni zavezanci zaradi dolžnosti preživljanja. Namen navedene olajšave je v zasledovanju/spodbujanju učinkovitejših oblik preživljanja, pri tem pogoji za uveljavljanje olajšave temeljijo na upoštevanju razmerja med stroškovno učinkovitostjo in administrativno izvedljivostjo.</p> <p>Izhajajoč iz navedenega MF meni, da ureditev po ZDoh-2 ni diskriminatorna in nesorazmerna.</p>
38	<p>Varuh priporoča, naj Vlada RS pripravi spremembo Zakona o dohodnini (ZDoh-2), da se seznam dohodkov iz naslova obveznega pokojninskega, invalidskega in zdravstvenega zavarovanja, od katerih se dohodnina ne plača, dopolni z Navedbo družinske pokojnine, katere prejemnik je otrok, star do 18 let oziroma 26 let, če se redno šola. (stran 280) - ponovitev priporočila št. 39 (2016)</p>	<p>Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja</p>	<p>Varuh ponavlja priporočilo iz leta 2016. MF se je takrat v svojem odzivu do priporočila že podrobno opredelilo, prav tako tudi z dopisom št. 421-359/2016 z dne 10. 8. 2016. Varuh v poročilu za leto 2017 navaja, da, ne glede na prepričljivo in razumljivo obrazložitev MF, meni, da ni mogoče prezreti okoliščine, da gre v obravnavanih primerih za družine, ki so izgubile družinskega člana, zdaj pa bodo morale zato, ker morebiti otrok prejema pokojnino, vsako leto plačati še dohodnino. Ker bo s tem prizadeta že tako ranljiva skupina – otroci, ki so izgubili enega ali oba starša in so prejemniki družinske pokojnine, varuh terja odpravo nepravilnosti.</p> <p>MF je že pojasnilo, da je dohodek iz naslova družinske pokojnine dohodek, ki je pridobljen na podlagi vplačanih prispevkov za pokojninsko in invalidsko zavarovanje. Vsi otroci, katerih starši so pokojni, take pravice nimajo, saj je treba za pridobitev navedenih dohodkov izpolnjevati določene pogoje, ki so predpisani v Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2). Gre torej za dohodek, ki izvira iz</p>

			<p>obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Navedeni dohodki pa se v skladu z 8. točko drugega odstavka 37. člena ZDoh-2 obravnavajo kot dohodki iz delovnega razmerja. Dohodek pod pogojem, da so izpolnjeni pogoji za uveljavitev pravice, lahko pridobijo zgolj osebe, ki jih je bil pokojni zavarovanec dolžan preživljati, vendar pa v njegovi osnovi to ni dohodek iz naslova obveznosti preživljanja, ampak je, kot navedeno, dohodek iz naslova pravic iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja. Zaradi narave dohodkov iz naslova pokojninskega in invalidskega zavarovanja (gre za neto sistem izračunavanja pokojnin) pa je vsak zavezanec rezident, ki prejema dohodke iz tega naslova, upravičen do osebne olajšave v obliki zmanjšanja dohodnine v višini 13,5 % odmerjene pokojnine iz obveznega pokojninskega in invalidskega zavarovanja.</p> <p>MF je tudi že pojasnilo, da so doplačila dohodnine prejemnikov dohodkov iz naslova družinske pokojnine prvenstveno posledica dejstva, da je zanj že drug rezident uveljavljaj posebno olajšavo za vzdrževanega družinskega člana, posledično pa tak prejemnik ni upravičen do splošne olajšave, saj se splošna olajšava v skladu s 111.členom ZDoh-2 ne prizna rezidentu, za katerega drug rezident uveljavlja posebno olajšavo za vzdrževanega družinskega člana.</p> <p>MF dodatno pojasnjuje, da sistem obdavčevanja dohodkov fizičnih oseb temelji na načelu enake obravnave zavezancev in obdavčevanja po ekonomski moči. Zato ocenjuje, da je davčna obravnava družinske pokojnine določena primerno, saj gre za dohodek, katerega pridobitev ni vezana na materialni položaj upravičenca. Ne gre torej za socialni transfer, ampak za pravico, ki izvira iz obveznega zavarovanja. Zaradi tega ni utemeljenega razloga, da bi se obravnavani dohodki izključili iz navedenega sistema obdavčenja.</p>
2.10	DELOVNOPRVNE ZADEVE		
54	Varuh ponavlja priporočilo: Vlada RS naj sprejme in izvaja ukrepe, ki bodo zagotovili pregleden, učinkovit in hiter sistem nadzora nad izplačevanjem plač, tako neto zneskov kot vseh odtegljajev, povezanih s plačami. (stran 332) – ponovitev	Realizirano	<p>Dodatno k odgovoru MDDSZ:</p> <p>Z lansko novelo Zakona o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2E), je Finančna uprava RS dobila novo pooblastilo, da lahko v primeru, ko v okviru davčnega nadzora, ki ga opravlja v skladu z zakonom, ki ureja davčni postopek, ugotovi, da delodajalec ni predložil obračuna davčnega odtegljaja, ker ni izplačal plače, vodi prekrškovni postopek in izreče globo. Poleg pristojnosti Inšpektorata RS za</p>

	priporočila št. 50 (2016)		delo se je tako določil nov organ, ki lahko vodi prekrškovni postopek. S tem se poleg krepitve socialne varnosti delavcev, krepi tudi nadzor nad izplačilom plač in obračunavanjem prispevkov.
--	---------------------------	--	--

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za infrastrukturo (MZI)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MZI: 2

Ocena realizacije priporočil:

- 6. realizirano:
- 7. delno realizirano: 2
- 8. stalna naloga:
- 9. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne):
- 10. nerealizirano (tudi delno):

Št.	priporočilo	ocena realizacije	Pojasnila
2.2.	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
9	Varuh priporoča sprejetje zakonodaje, ki bo sistemsko urejala pravice študentov invalidov v zvezi s študijem. (stran 130)	Delno realizirano	<p>Dodatno k odgovoru MIZŠ:</p> <p>Glede prevozov študentov invalidov potekajo določeni dogovori. Predhodno še ni bil urejen status študenta invalida, ki naj bi se uredil v Zakonu o visokem šolstvu. Novela tega zakona je bila pozneje umaknjena. Vendar je položaj študenta kot študenta s posebnimi potrebami in posebnim statusom določen z Zakonom za urejanje položaja študentov (ZUPŠ, Uradni list RS, št. 61/17), ki v svojem 7. členu določa spremembo 69.a člena Zakona o visokem šolstvu, ki govori o študentih s posebnimi potrebami in posebnim statusom. Člen definira študente s posebnimi potrebami in posebnim statusom ter njihove pravice, ki iz tega statusa izhajajo.</p> <p>Glede na navedeno, se bo po uveljavitvi oz. uporabi navedenega zakona pristopilo k reševanju te problematike med pristojnimi ministrstvi za invalide, študente in promet.</p>
2.6.	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
36	Varuh priporoča, naj Vlada RS takoj pripravi, sprejme in zagotovi izvedbo ukrepov in aktivnosti za ureditev	Delno realizirano	V letu 2017 sta bila na področju sistemskega urejanja problematike občinskih cest na zemljiščih v zasebni lasti narejena dva pomembna koraka, ki skupaj predstavljata največji napredek pri sistemskem urejanju te problematike doslej. Predstavljata

<p>lastništva vseh kategoriziranih javnih cest, ki potekajo po zasebnih zemljiščih. (stran 274) – v zvezi s priporočilom št. 37 (2016)</p>	<p>namreč močno pravno podlago, ki bo privedla do postopne ureditve še neurejenih premoženjskopравnih razmerij.</p> <p>Prvi tozadevni ukrep predstavlja predpis, ki ga v svojem poročilu navaja tudi Varuh, in sicer Zakon o evidentiranju dejanske rabe zemljišč javne cestne in javne železniške infrastrukture, ki je bil v začetku leta 2018 tudi sprejet in je začel veljati (Uradni list RS, št. 13/18). Zakon zahteva od upravljavcev kategoriziranih cest, da v zemljiškem katastru evidentirajo dejansko rabo zemljišč, na katerih leži cestna infrastruktura, ne glede na lastništvo zemljišča, in sicer do 1. junija 2019 (v povezavi z določbami Zakona o evidentiranju nepremičnin). Zemljiškoknjižni lastniki zemljišč bodo tako lahko nesporno ugotovili, kje po njihovih zemljiščih dejansko leži infrastruktura, saj jih bo tudi GURS periodično (enkrat letno) obveščal o spremembah podatkov na nepremičninah v njihovi lasti. Pri prvem zajemu bodo o tem obveščeni v vsakem primeru, saj gre za prvo evidentiranje dejanske rabe cest v zemljiškem katastru. Če se lastniki s podatki ne bodo strinjali, jim zakon zagotavlja pravno varstvo.</p> <p>Drugi, še pomembnejši ukrep na tem področju, pa predstavlja nov Zakon o urejanju prostora, ki začne veljati 1. junija 2018. V četrtem odstavku 199. člena je namreč prvič dana pravna možnost lastniku zemljišča (aktivna legitimacija v razlastitvenem postopku), da lahko sam zahteva v razlastitvenem postopku od upravljavca infrastrukture (oziroma razlastitvenega upravičenca) ureditev ZK stanja in premoženjskopравnih razmerij v zvezi z obstoječo infrastrukturo, ki poteka po zemljišču v njegovi lasti. Lastnik nepremičnine v takem postopku ne nosi stroškov, saj mora izvedbo parcelacije in cenitev nepremičnine izvesti pristojni upravljavec (oziroma razlastitveni upravičenec). S tem je ta problematika sistemsko pravno urejena. V povezavi z evidentiranjem nepremičnin, ko bodo lastniki tudi obveščeni o stanju na njihovem zemljišču, pa bo ureditev po našem mnenju privedla do ustrezne ureditve te problematike. Do sedaj namreč lastniki niso imeli drugih pravnih možnosti kot presojo ustavnosti in zakonitosti odlokov o kategorizaciji cest.</p> <p>Glede strategije in zagotavljanja sredstev za urejanje problematike je treba opozoriti, da so občinske ceste v lasti in upravljanju občin, zato država z izjemo omejenih ukrepov, ki jih ima po Zakonu o lokalni samoupravi, na to področje ne more učinkovito posegati. Prav tako za te primere ne more zagotavljati namenskih proračunskih sredstev, saj gre za občinsko premoženje in za urejanje zadev v izvorni pristojnosti</p>
---	--

			posameznih občin. Zgoraj opisani sistem, kot je uveljavljen, pa po našem mnenju na najboljši možni način omogoča učinkovito rešitev tega problema.
--	--	--	--

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MIZŠ: 7

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 1
2. delno realizirano: 3
3. stalna naloga: /
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 2
5. nerealizirano (tudi delno): 1

Št.	priporočilo	ocena realizacije	Pojasnila
2.1	USTAVNE PRAVICE		
6	Varuh predlaga, da zakon o financiranju vzgoje in izobraževanja predpiše tudi sankcijo za kršitev prepovedi konfesionalne dejavnosti v javnem vrtcu oziroma šoli ali pa tako dejavnost dovoli. (stran 75)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja	<p>72. člen ZOFVI prepoveduje izvajanje konfesionalne dejavnosti v javnih vrtcih in šolah. Zgolj izjemoma lahko minister na predlog ravnatelja v prostorih javnega vrtca oziroma šole izven pouka ali izven časa delovanja vrtca oziroma šole dovoli verouk ali konfesionalni pouk religije, če v lokalni skupnosti za tako dejavnost ni drugih primernih prostorov (peti odstavek 72. člena ZOFVI). MIZŠ izda vsako leto okrog 50 odločb, s katerimi dovoli izvajanje verouka v prostorih šole v tekočem šolskem letu. ZOFVI ne določa meril za presojo primernosti prostora. V praksi pa se je izoblikovalo stališče, da v lokalni skupnosti ni primerne prostora, če prostora ni ali je v tako slabem stanju, da ogroža zdravje in varnost ljudi, če je prostor oddaljen od vrtca oziroma šole oddaljen več kot 4 km in je težko organizirati prevoz ali če je prostor oddaljen od vrtca oziroma šole sicer manj kot 4 km, je pa na poti ogrožena varnost otrok. To mora ugotoviti pristojni organ za varnost in preventivo v cestnem prometu.</p> <p>Izvajanje verskih obredov v javnih vrtcih in šolah niti izjemoma ni dovoljeno, temveč gre v takšnih primerih za kršitev s strani šole, ki jo ugotavlja Inšpektorat RS za šolstvo in šport. Glede na razpoložljive podatke so take kršitve zelo redke. Ker je prekrškovno pravo kot del kaznovalnega prava skrajno sredstvo, ki se ga zakonodajalec posluži za vzpostavitev ustreznega stanja v družbi, se ministrstvo pridružuje stališču Odbora Državnega zbora RS za izobraževanje, znanost, šport in mladino, ki je zavrnil sklep o tem, da je potrebno ZOFVI</p>

			dopolniti s prekrškovno določbo v zvezi z izvajanjem 72. člena ZOFVI. Ministrstvo bo, tako kot mu to nalaga tudi sklep Odbora vzgojno-izobraževalnim zavodom podala podrobnejša navodila za izvajanje 72. člena Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja, ki bodo omogočala dosledno uresničevanje ustavnega načela ločenosti države in verske skupnosti.
2.2	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
9	Varuh priporočja sprejetje zakonodaje, ki bo sistemsko urejala pravice študentov invalidov v zvezi s študijem. (stran 130)	Delno realizirano	Do novega ZVIS iz objektivnih razlogov ni prišlo. Vprašanje pravic in dolžnosti študentov s posebnimi potrebami in posebnim statusom bo MIZŠ glede na dopolnjen 69.a člen ZVIS reševalo v Pravilniku o študentih s posebnimi potrebami in posebnim statusom. Na MIZŠ so oblikovali delovno skupino, zadolženo za pripravo pravilnika o študentih s posebnimi potrebami in posebnim statusom. Prvi sestanek s predstavniki univerz so v okviru MIZŠ organizirali julija 2018. Začeli so z zbiranjem podatkov o številu študentov s takim statusom glede na vrsto posebnih potreb ter vrsto potrebnih prilagoditev pri izvedbi predavanj, vaj ter prakse. Na osnovi analize podatkov bodo pripravili osnutek pravilnika do konca leta 2018. Glede vprašanja prevoza študentov invalidov so v dopisih pojasnili Varuhu, da je MIZŠ v letu 2018 sofinanciralo razpis MDDSZ za izvajanje prevozov študentov invalidov v višini 40.000 EUR. Prav tako so že pojasnili, da so s sprejetjem 69.a člena ZVIS izpolnili obljubo, ki smo jo dali na medresorskih usklajevanjih z MDDSZ in MZI glede problematike prevoza študentov invalidov, da na MIZŠ zakonsko definiramo, kdo je študent s posebnimi potrebami. S strani MZI so bili obveščeni, da trenutno z MDDSZ usklajujejo spremembo zakonodaje, ki bo uredila prevoz študentov invalidov ter da so se v ta namen tudi sestali v juniju 2018. Poleg tega je Zups pripravila ŠOS brez sodelovanja MIZŠ
2.3	OMEJITEV OSEBNE SVOBODE		
20	Varuh priporočja, naj Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport po evalvaciji projekta Celostne obravnave otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v vzgojnih zavodih čim prej pripravi posodobitev vzgojnega programa in pripravi potrebne sistemske rešitve. (stran 175) – nadaljnje priporočilo v zvezi s priporočilom št. 22 iz Poročila VČP za leto 2016	Delno realizirano	MIZŠ je v okviru Operativnega programa za izvajanje evropske kohezijske politike v obdobju 2014-2020 razpisalo projekt Celostna obravnava otrok s čustvenimi in vedenjskimi motnjami v vzgojnih zavodih. Projekt bo trajal do septembra 2019. Otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami so v vzgojne zavode nameščeni z odločbo o namestitvi s strani centrov za socialno delo v skladu z zakonom, ki ureja družinska razmerja, ali po sklepu sodišča. S projektom v Sloveniji se preizkušajo nove metode in oblike dela, ki bodo po eni strani zagotavljale čimprejšnjo vrnitev otrok in mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami iz institucije v domače okolje, v samostojno življenje ali, če to zaradi različnih družinskih

			<p>razmer ali otrokovih oz. mladostnikovih težav ni mogoče, v eno izmed stanovanjskih skupin, ki delujejo v okviru vzgojnega zavoda, vendar kot samostojna stanovanjska enota na drugi lokaciji. Po drugi strani bomo vzgojne zavode spodbudili k preventivnemu delovanju, da bi bilo v bodoče namestitev čim manj.</p> <p>Nabor različnih oblik dela se bo skozi aktivnosti javnega razpisa razširil v delovanje specializiranih stanovanjskih skupin, kjer bodo razvili različne oblike dela primerne posamezniku z namenom, da iz vzgojne skupine otrok ali mladostnik preide na primer v stanovanjsko skupino, iz stanovanjske skupine v specializirano stanovanjsko skupino, v mladinsko stanovanje ali v domače okolje oz. na trg dela v samostojno življenje.</p> <p>Cilji projekta bodo pripeljali do:</p> <ul style="list-style-type: none"> - oblikovanja novih oblik in metod dela v stanovanjskih in vzgojnih skupinah v vzgojnem zavodu, - oblikovanja programov za intenzivno obravnavo otrok/mladostnikov, predvsem s težavami v duševnem zdravju in odvisnikov, - povezave vzgojnih oblik in metod dela z zaposljivostjo mladostnikov ter spremljanje otrok/mladostnikov po odpustu, - strokovne podpore družinam in vzgojno-izobraževalnim zavodom z namenom zmanjševanja vključitev v vzgojne zavode, z analizo stanja in evalvacijo dela v vzgojnih zavodih. <p>Po evalvaciji projekta bo MIZŠ pristopilo k posodobitvi Vzgojnega programa in pripravilo potrebne sistemske rešitve.</p>
21	<p>Varuh priporoča, naj Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport celostno uredi problematiko vračanja mladoletnikov, ki so na begu, v vzgojne zavode. (stran 178)</p>	Realizirano	<p>MIZŠ je problematiko vračanja mladostnikov na begu, ki so bili v vzgojne zavode nameščeni s strani CSD, uredil v pravilniku, ki ureja normative in standarde za izvajanje vzgojno-izobraževalnih programov za otroke s posebnimi potrebami, kot je bilo dogovorjeno na medresorski delovni skupini, ki je v ta namen delovala na ministrstvu. Delovna skupina je popisala stanje, zakonske podlage in predlagala možne rešitve, na skupnem sestanku državnih sekretarjev vseh resorjev pa je bilo dogovorjeno, da MIZŠ strokovnim delavcem omogoči pripravljenost na domu v primeru bega mladostnika. Omenjeni (49.a) člen predpisuje, da lahko »V času šolskih počitnic, ponoči, v soboto in nedeljo ali na praznik oziroma dela prost dan lahko ravnatelj vzgojnega zavoda odredi pripravljenost na domu največ dvema strokovnima delavcema v primeru na policiji prijavljenega bega ali begov otrok oziroma mladostnikov s čustvenimi in vedenjskimi motnjami iz vzgojnega zavoda.</p>

			<p>Pripravljenost pomeni dosegljivost strokovnega delavca po telefonu ali drugih sredstvih za potrebe prihoda na delovno mesto ali na kraj, kjer je potrebno opraviti nujno delo. Pripravljenost se odredi pisno in vsebuje tudi čas trajanja pripravljenosti na domu.«</p> <p>Prehodna določba 49.a člen tega pravilnika se uporablja do ureditve kolektivne pogodbe, s katero se bo uredilo odrejanje pripravljenosti.</p>
2.6.	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
41	Z zakonom je treba zagotoviti pravno podlago za izvajanje ukrepov, ki preprečujejo vnos nevarnih in prepovedanih predmetov in snovi v šolo. Poleg tega je treba natančno določiti postopek pregleda šolskih torb in obleke učencev, ob upoštevanju njihove pravice do zasebnosti in zahtev varnosti celotne šolske skupnosti. (stran 289)	Nerealizirano	<p>Ustava določa, da se človekove pravice in temeljne svoboščine uresničujejo neposredno na podlagi ustave in da je z zakonom mogoče predpisati način uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, kadar tako določa ustava, ali če je to nujno zaradi same narave posamezne pravice ali svoboščine. Človekove pravice in temeljne svoboščine pa so omejene samo s pravicami drugih in v primerih, ki jih določa ta ustava. En od ciljev vzgoje in izobraževanja v RS je tudi spoštovanje otrokovih in človekovih pravic in temeljnih svoboščin (2. člen ZOFVI).</p> <p>Dejstvo je, da šolska zakonodaja neposredno ne predpisuje načina uresničevanja oziroma omejevanja pravic in temeljnih svoboščin v smislu izvajanja varnostnih oziroma osebnih pregledov otrok ali njihovih predmetov oziroma bivalnih prostorov (izjema je 23. člena Pravilnika o bivanju v dijaških domovih (Uradni list RS, št. 97/06), ki določa, da lahko strokovni delavci oziroma druge pooblaščen osebe pri neposrednem izvajanju svojih pristojnosti oziroma nalog v skladu z vzgojnim programom oziroma drugimi dejavnosti doma vstopajo v sobo dijaka ob upoštevanju dijakove zasebnosti).</p> <p>Dejstvo je tudi, da so učitelji in vzgojitelji dolžni varovati življenje in zdravje otrok ter mladostnikov v času izvajanja vzgojno-izobraževalnega programa oziroma v času namestitve v zavodu. Žal pa je dejstvo tudi, da so strokovni delavci v vzgojno-izobraževalnih zavodih (pri tem izpostavljamo npr. vzgojne zavode) soočeni z vedno bolj problematičnimi otroki in mladostniki (tudi v smislu psihiatričnih težav) in vedno težjimi oblikami nasilja, ki od njih, tudi zaradi dolžnosti varovanja pravic drugih otrok, zahtevajo takojšnje in učinkovito ukrepanje. Če so pravice otroka ali mladostnika - posredno (npr. vnos prepovedanih substanc) ali neposredno (nasilje) – ogrožene s strani drugega otroka ali mladostnika, mora imeti strokovni delavec, ki je odgovoren za spoštovanje človekovih (otrokovih) pravic in temeljnih svoboščin vseh otrok in mladostnikov v razredu (ali vzgojni skupini), pravico in tudi dolžnost, da takšne posege v pravice drugih takoj in učinkovito</p>

prepreči oziroma omeji. Menimo, da lahko učitelj oziroma vzgojitelj, v skladu z veljavno zakonodajo, če ugotovi ali sumi, da učenec prinaša v šolo drogo, orožje ali druge stvari, s katerimi bi lahko poškodoval sebe ali druge in teh stvari noče prostovoljno izročiti, pregleda vsaj otrokove osebne predmete (npr. šolska torba, nahrbtnik, garderobna omarica...), če je tako določeno v pravilih šolskega reda oziroma vzgojnem načrtu šole. Pri tem izhajamo tudi iz Biltena Varuha človekovih pravic, (št. 13, november 2009), ki je bil izdan ob 20. obletnici Konvencije o otrokovih pravicah in v katerem je na strani 13, v članku z naslovom »Pravica do zasebnosti v šoli« Varuh človekovih pravic zapisal, da bi bil pregled omar dijakov v dijaškem domu kot skrajni ukrep dopusten, če bi bil kot tak izrecno določen v pravilih za bivanje v dijaškem domu, skupaj s postopkom pregleda. Kot je še navedeno v istem stališču, naj bi enako veljalo v primeru pregledovanja šolskih torbic; ta ukrep naj bi se izvajal izjemoma, ob utemeljenem sumu, da gre pri posamezniku za storjeno nedovoljeno dejanje, ki ogroža učence. In še: »Ukrep in njegova izvedba morata biti zapisana v pravilniku o šolskem redu posamezne šole. Še posebej je treba biti pozoren na postopek izvedbe pregleda šolske torbice (nikakor ne pred drugimi učenci).«

Citirani zapis je MIZŠ do sedaj razumelo kot stališče Varuha, da je pregled šolske torbe dopusten, pod pogoji in v postopku, kot je to določeno v pravilih o šolskem redu posamezne šole.

Zakon o osnovni šoli (Uradni list RS, št. Uradni list RS, št. 81/06 – uradno prečiščeno besedilo, 102/07, 107/10, 87/11, 40/12 – ZUJF, 63/13 in 46/16 – ZOFVI-K, v nadaljnjem besedilu: ZOs) določa dva osnovna dokumenta, ki opredeljujeta in konkretizirata vzgojno delovanje šole, in sicer vzgojni načrt šole (60.d člen ZOs) in pravila šolskega reda (60. e člen ZOs). Z vzgojnim načrtom šola določi načine doseganja in uresničevanja ciljev in vrednot iz 2. člena ZOs, ob upoštevanju potreb in interesov učencev ter posebnosti širšega okolja. Vzgojni načrt vsebuje vzgojne dejavnosti in oblike vzajemnega sodelovanja šole s starši ter njihovo vključevanje v uresničevanje vzgojnega načrta. Pri pripravi vzgojnega načrta sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši. Vzgojni načrt sprejme svet šole na predlog ravnatelja po postopku, kot je določen za letni delovni načrt. Na podlagi vzgojnega načrta šola v pravilih šolskega reda natančneje opredeli dolžnosti in odgovornosti učencev, načine zagotavljanja varnosti, pravila obnašanja in ravnanja, določi vzgojne ukrepe za posamezne kršitve pravil, organiziranost učencev, opravičevanje odsotnosti ter sodelovanje pri zagotavljanju zdravstvenega varstva učencev. Pri pripravi

			<p>pravil šolskega reda sodelujejo strokovni delavci šole ter učenci in starši.</p> <p>Pravila šolskega reda sprejme svet šole na predlog ravnatelja, ki si predhodno pridobi mnenje učiteljskega zbora in sveta staršev. ZOsn torej daje zakonsko podlago zato, da šola v vzgojnem načrtu oziroma v pravilih šolskega reda določi ukrepe in postopke, potrebne tudi za zagotavljanje varnosti na šoli in kot enega od takšnih ukrepov lahko npr. določi pregled šolske torbe. Takšno stališče je do sedaj očitno imel tudi Varuh, glede na to, da je v zgoraj citiranem biltenu zapisal, da mora biti ukrep (npr. pregled šolske torbe) in postopek zanj določen v šolskem redu posamezne šole.</p> <p>Po mnenju Varuha je za pregled osebnih predmetov učenca (torej tudi šolske torbice) potrebna zakonska podlaga, da torej akt šole, sprejet na podlagi in v skladu u ZOsn, ne predstavlja zadostne pravne podlage za pregled osebnih predmetov učencev. Z namenom ureditve tega področja je MIZŠ na Varuha naslovilo zaprosilo po mnenju s konkretnimi vprašanji (september 2017) in predlog po skupnem sestanku za razrešitev omenjene tematike. Odgovor Varuha RS je MIZŠ prejelo konec februarja 2018, v katerem je Varuh predlagal ministrstvu proučitev možnosti za dopolnitev zakonov (s področja osnovnega in srednjega šolstva). Področje je potrebno urediti sistemsko in enovito po vertikali izobraževalnega sistema, zato so morebitni posegi v področno zakonodajo predvideni v času, ko se bo spreminjal Zakon o osnovni šoli.</p>
42	Vlada RS naj čim prej pripravi, Državni zbor RS pa sprejme ustrezne zakonske spremembe za zagotovitev enakopravnega položaja vseh izvajalcev vzgoje in izobraževanja. (stran 290)	Delno realizirano	<p>MIZŠ je 15. aprila 2016 na e-demokraciji objavilo predlog sprememb zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja. Po končani javni razpravi je bil omenjeni predlog poslan v medresorsko usklajevanje (besedilo za spremembo 86. člena zakona, ki ureja financiranje zasebnih šol, je bilo že od posredovanja v javno obravnavo nespremenjeno).</p> <p>Vlada je predlog obravnavala na 129. redni seji, dne 6. aprila 2017, in predlog sprememb zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja posredovala v nadaljnjo obravnavo v Državni zbor. Predlagana novela zakona je sledila izreku odločbe Ustavnega sodišča in hkrati navajala pogoje, ki jih morajo izpolnjevati tudi zasebne šole, da so financirane iz javnih sredstev. Predlog novele zakona je med drugim določal, da se izenači obseg financiranja javnih in zasebnih osnovnih šol, ki so pridobile javno veljavnost njihovega programa in pridobijo 100% javnih sredstev za izvedbo obveznega programa, za izvedbo razširjenega dela programa pa bi v skladu s predlogom novele zakona šole pridobile, tako kot doslej, 85 odstotkov sredstev.</p>

			<p>Pristojni odbor Državnega zbora je predlog zakona obravnaval na seji dne 6. septembra 2017. Takrat je bil vložen tudi amandma DeSUS k 11. členu predlagane novele (86. člen veljavnega zakona). Odbor je obravnavo prekinil in jo nadaljeval dne 28. septembra 2017, ko je bila obravnava spet prekinjena.</p> <p>MIZŠ meni, da je pripravilo strokovno utemeljen predlog, ki poleg implementacije odločbe Ustavnega sodišča vsebuje tudi druge mehanizme, ki so potrebni za ohranitev in krepitev kakovosti vzgojno-izobraževalnega dela.</p>
2.15	PRAVICE OTROK		
77	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport naj pripravi analizo financiranja osnovnega izobraževanja z vidika obremenitve posameznih občin in ugotovi, kako bi zlasti manjšim občinam s spremenjenim financiranjem zagotovili primerna sredstva, ki bodo otrokom zagotavljala enak položaj in pravice. (stran 405)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja	<p>Spremljevalci so bili vpeljani v sistem pomoči otroku v obliki fizične pomoči, zato imajo pravico do stalnega spremljevalca le težko in težje gibalno ovirani ter slepi otroci. Izjemoma so bili do fizične pomoči v obliki začasnega spremljevalca upravičeni tudi nekateri drugi otroci. V teh primerih naj bi šlo za začasno oziroma občasno pomoč, kot je na primer spremstvo otroka v določenih situacijah ali pa da ga ob morebitni njegovi stiski lahko umakne iz razreda in je z njim dokler se ne umiri in podobno.</p> <p>MIZŠ pojasnjuje, da o dodelitvi najustreznejše pomoči otrokom, med drugim tudi pomoč spremljevalca, presoja komisija za usmerjanje pri Zavodu RS za šolstvo, ki je naš strokovni organ. Zato je zavod v sodelovanju s strokovnjaki pripravil dokument Kriteriji za opredelitev vrste in stopnje primanjkljajev, ovir oz. motenj otrok s posebnimi potrebami, h kateremu minister poda soglasje.</p> <p>MIZŠ je v šolskem letu 2017/2018 s pomočjo Evropskega socialnega sklada razpisalo 200 delovnih mest asistentov za delo z otroki s posebnimi potrebami v vzgojno-izobraževalnih zavodih in zanje namenilo 1,6 mio EUR. Zaposlitve so bile za 9 mesecev v obsegu 30 ur tedensko ali 0,75 delovnega mesta.</p> <p>V okviru projekta je bil asistent lahko vključen v vzgojno-izobraževalno delo, vendar ne kot strokovni delavec, temveč kot nekdo, ki je bil prisoten v razredu oziroma skupini, in po navodilih strokovnega delavca pomagal otroku s posebnimi potrebami tako, da mu je pomagal slediti pouku, ga spodbujal, nudil pomoč pri zapisovanju učne snovi, če je treba, se je z njim za krajši čas, če ga je otrok potreboval npr. za umiritev ali počitek, odmaknil iz razreda, nudil pomoč strokovnemu delavcu, kadar je ta presodil, da je bilo to potrebno, npr.</p>

če je otrok s svojim vedenjem ogrožal sebe ali druge in podobno.

Posebne potrebe otrok so se v preteklih letih spreminjale in MIZŠ se zaveda, da nekateri otroci poleg že dodeljenih prilagoditev, pripomočkov, dodatne strokovne pomoči in drugega potrebujejo ob sebi še nekoga oziroma neko drugo vrsto pomoči. Vendar menimo, da fizična pomoč ni tista pomoč, ki jo ti otroci potrebujejo, zato sistemizacija začasnih spremljevalcev ni pravi odgovor na to. Predvsem otroci z avtizmom ob sebi potrebujejo stalno, za delo z avtisti usposobljeno osebo, za kar pa spremljevalec v sedanjem pomenu ni ustrezen. Prav tako ne za otroke s čustvenimi in vedenjskimi motnjami ali za dolgotrajno bolne otroke.

MIZŠ kljub temu tudi za otroke z avtizmom, če le-ti ogrožajo sebe ali druge, na podlagi vloge šole, odobri pomoč spremljevalca za posamezno šolsko leto. Za zdaj druge možnosti ni. V preteklosti so to kot nadstandardno storitev financirale mnoge občine, nekatere še zdaj.

Razmišljati je treba o pomoči, ki bi jo nudili delavci z določenimi znanji, na to kažejo tudi prvi odzivi šol, ki imajo zaposlene asistente.

Na MIZŠ zato tudi deluje delovna skupina, ki pripravlja popis nalog spremljevalcev na različnih ravneh izobraževanja in v različnih programih, varuhov negovalcev v posebnem programu vzgoje in izobraževanja in asistentov, ki so na novo v sistemu. Potrjuje se dejstvo, da fizične pomoči druge skupine otrok ne potrebujejo, potrebujejo pa pomoč usposobljene osebe. Razmišljajo o pomočniku učitelja za delo z otroki s posebnimi potrebami, ki bo v pomoč v razredu, kamor je vključen tak otrok, s kompetencami in znanji, ki jih bo pridobil z ustrezno izobrazbo, izobraževanjem ali usposabljanjem v ustreznem strokovnem centru (pilotni projekt tudi na tem področju že teče).

Na področju izobraževanja otrok s posebnimi potrebami v tem času teče več razvojnih projektov, sofinanciranih iz Evropskega socialnega sklada, ki imajo predvideno evalvacijo, na podlagi katere bodo sledile sistemske rešitve. Izobraževanje otrok s posebnimi potrebami in zagotavljanje čim bolj kakovostnega okolja zanje je kompleksno področje, ki ga ne želimo in si ne drznemo urediti hitropotezno in kratkoročno z všečnimi prijemi, ki lahko na dolgi rok povzročijo več škode kot koristi. Na tem področju je MIZŠ uredilo že precej vsebin in bo tako tudi nadaljevalo, vendar pa je treba vsako potezo premisliti,

			predvsem pa preizkusiti v praksi, kar znotraj projektov šole že izvajajo, saj gre za izredno občutljivo in ranljivo populacijo otrok.
--	--	--	---

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za javno upravo (MJU)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MJU: 6

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 1
2. delno realizirano: 1
3. stalna naloga: 2
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 1
5. nerealizirano (tudi delno): 1

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.1	USTAVNE PRAVICE		
7	Varuh priporoča, da se sprejmejo ukrepi za dopolnitev zakonodaje, ki zdaj ne predvideva glasovanja po pošti za osebe, ki te namere niso izrazile vsaj deset dni pred dnevom glasovanja, niti ne ureja položaja tistih, ki jim je v času po tem odvzeta prostost oziroma so sprejeti na zdravljenje v bolnišnico ali v institucionalno varstvo socialnovarstvenega zavoda in zato ne morejo glasovati niti na volišču niti ne več po pošti. (stran 90) – v zvezi s priporočilom št. 4 (2016).	Nerealizirano	Kot je Ministrstvo za javno upravo (v nadaljnjem besedilu: ministrstvo) pojasnilo že ob priporočilu iz Letnega poročila Varuha človekovih pravic za 2016 sta bila v preteklosti že dva poskusa odprave navedene pomanjkljivosti volilne zakonodaje. Leta 2011 je takšen predlog spremembe Zakona o volitvah v državni zbor (v nadaljnjem besedilu: ZVDZ) v zakonodajni postopek vložila Vlada, leta 2015 pa poslanci. Zakonodajni postopek je bil za oba predloga novel iz leta 2011 in 2015 neuspešno končan, in sicer zaradi nezadostnega števila podpor s strani poslancev. Zakon o volitvah v državni zbor je temeljni volilni zakon, za sprejem katerega je potrebno predhodno široko politično soglasje (dve tretjini glasov vseh poslancev) ob spremembah, ki posegajo v sam volilni sistem, pa tudi splošno družbeno soglasje in soglasje stroke. Zakone lahko predlaga vlada ali vsak poslanec. Zakon lahko predloži tudi najmanj pet tisoč volivcev. Glede spreminjanja volilne zakonodaje je potrebno upoštevati tudi časovno obdobje v katerem se zakon sprejema, Beneška komisija namreč odsvetuje spreminjanje volilne zakonodaje v volilnem letu. Na ministrstvu se zavedamo pomembnosti odprave tovrstne pravne praznine, vendar je pri določanju prioriternih nalog ministrstva potrebno upoštevati tudi Normativni delovni program Vlade RS, koalicijsko pogodbo oziroma

			aktualne odločbe Ustavnega sodišča Republike Slovenije (v skladu z odločbo št. U-I-191/17-25 z dne 25. 1. 2018 je potrebno na področju volilne in referendumске zakonodaje prioriteto pristopiti predvsem tudi k pripravi sprememb Zakona o referendumu in o ljudski iniciativi in Zakona o volilni in referendumski kampanji).
2.6	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
35	Vlada RS naj sprejme ukrepe za dokončanje denacionalizacije. (stran 272)	Stalna naloga	<p>MJU na podlagi 34. a člena Zakona o državni upravi (Uradni list RS, št. 113/05-uradno prečiščeno besedilo, 89/07-odločba US RS, 48/09, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14 in 51/16) koordinira delovanje upravnih enot (v nadaljevanju: UE) na kadrovskem, finančnem ter organizacijskem področju. V tem okviru spremlja tudi stanje denacionalizacijskih postopkov na UE.</p> <p>Od skupno 38.470 zahtevkov, ki so jih upravne enote v reševanje prejele na podlagi Zakona o denacionalizaciji (v nadaljevanju: ZDEN), jih je bilo na dan 31.12.2017 pravnomočno rešenih 38.375. Na dan 31.12.2017 je bilo nepravnomočnih zadev po ZDEN 95, dejansko nerešenih zadev (zadev, ki so v reševanju na UE) pa je bilo 57.</p> <p>V obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2017 se je število vseh nepravnomočnih zadev po ZDEN zmanjšalo za 11, od 106 na 95. Število dejansko nerešenih zadev po ZDEN se je na UE v tem obdobju zmanjšalo za 20, od 77 na 57.</p> <p>Po Zakonu o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti ter vrnitvi njihovega premoženja in pravic (v nadaljevanju: ZPVAS) pa je bilo na dan 31. 12. 2017 na UE še 9 nepravnomočnih zadev, dejansko nerešenih zadev je bilo 8.</p> <p>V obdobju od 1.1. do 31. 12. 2017 se je število nepravnomočnih zadev po ZPVAS zmanjšalo za 2, od 11 na 9. Število dejansko nerešenih zadev se je v tem obdobju zmanjšalo za 1, od 9 na 8.</p> <p>Vlada RS je s sklepi z dne 9. 1. 2014, v okviru pospešitve postopkov po ZDEN in ZPVAS, pozvala takratno Ministrstvo za infrastrukturo in prostor, takratno Ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo k meritornemu odločanju, seveda v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku (v okviru odločanja o pritožbah, podanih na odločitve UE).</p>

		<p>Po podatkih, ki jih je MJU pridobilo neposredno od posameznih ministrstev, je razvidno, da so v letu 2017 Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP), Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP) ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju: MGRT) v zvezi z odločitvami UE izdala skupno 73 konkretnih upravnih aktov, od tega MKGP 42, MOP 23 in MGRT 8. Meritorno so ministrstva odločila v 12-ih zadevah, od tega MKGP v 3-ih, MOP v 8-ih ter MGRT v 1-i zadevi. Skupno so ministrstva v letu 2017 v ponovno odločanje na UE vrnila 11 zadev, od tega MKGP 3, MOP 5, MGRT pa 3 zadeve.</p> <p>Tudi v letu 2017 je med določenimi UE, ki še rešujejo postopke po ZDEN in po ZPVAS, potekala pomoč oz. medsebojno sodelovanje pri reševanju zadev na način, da UE, ki razpolaga z ustrezno usposobljenim kadrom iz področja denacionalizacije, od druge UE prevzame v reševanje postopke po ZDEN in ZPVAS. UE prevzame upravno zadevo v obravnavno oz. reševanje na podlagi sklenjenega sporazuma z drugo UE, v katerem se med drugim določi uradna oseba, ki bo reševala zadevo ter rok v katerem naj bi bila izdana prvostopenjska odločba. V samem sporazumu se prav tako uredijo preostale medsebojne dolžnosti oz. obveznosti ter pravice. Na dan 31. 12. 2017 je bilo v aktivnem reševanju na prvi stopnji, torej na UE, ki nudijo pomoč, 12 zadev, od tega 11 po ZDEN ter 1 po ZPVAS.</p> <p>MJU spodbuja tovrstno sodelovanje, saj prinaša rezultate in nedvomno prispeva k hitrejšemu reševanju še odprtih denacionalizacijskih zadev, ki so sicer že bile predmet pritožbene in sodne presoje.</p> <p>Poudarjamo, da so v UE so ostale v reševanju najtežje oziroma najobsežnejše denacionalizacijske zadeve, tako po vrednosti podržavljenega premoženja kot tudi teži pravnih dilem.</p> <p>Vzroki za še nedokončane postopke na UE so predvsem:</p> <ul style="list-style-type: none"> - dolgotrajno reševanje predhodnih vprašanj, - čas trajanja pritožbenih in tožbenih postopkov (upravni spori) ter - spreminjanje sodne prakse. <p>Slednje, torej spreminjanje sodne prakse, je samo v obdobju od 5.10.2017 do 10. 5. 2018 povzročilo odprtje 17-tih pravnomočno že rešenih zadev po ZDEN (število še ni dokončno).</p>
--	--	--

			Gre za odločbo Ustavnega sodišča RS št. Up - 282/15-30 z dne 5.10.2017 (Uradni list RS, št. 59/17) glede drugega odstavka 10. člena ZDEN vezano na Finančno in izravnalno pogodbo med Zvezno republiko Nemčijo in Republiko Avstrijo iz leta 1961. Prej navedene pravnomočno že rešene zadeve (17), so bile reaktivirane po v povprečju 1.105 dneh.
39	Vlada RS naj vsem inšpekcijskim službam zagotovi ustrezne pogoje za delo, tako materialna kot finančna sredstva, ki bodo omogočala tudi kadrovske okrepitve in učinkovito delo Inšpekcijskih služb. (stran 283) – v povezavi s priporočili št. 43 in št. 51 (2016)	Stalna naloga	<p>Na področju prostorske ureditve se za potrebe inšpekcij redno pregledujejo/preverjajo njihove potrebe. Po potrebi se MJU ustrezno odzove in zagotovi dodatne prostore. Tako se je v letu 2018 zagotovilo dodatne prostore v Novem mestu v okviru že obstoječih prostorov. V preteklosti 2016-2017 pa so bili zagotovljeni prostori v Kopru. Trenutno potekajo postopki za ureditev ene lokacije za vse inšpekcijske službe v Celju, predvidena selitev je v letu 2019.</p> <p>V zvezi z opozorili Varuha glede kadrovskega primanjkljaja inšpektorjev in priporočila, da naj Vlada RS vsem inšpekcijskim službam zagotovi ustrezne pogoje za delo, tako materialna in finančna sredstva, ki bodo omogočala kadrovske okrepitve in učinkovito delo inšpekcijskih služb pojasnjujemo, da se Vlada RS zaveda problematike popolnitve delovnih mest inšpektorjev, zato je na 125. seji dne 8. 3. 2017 ob obravnavi skupnega kadrovskega načrta sprejela sklep št. 10002-14/2016/32, da ministrstva v okviru kvote dovoljenih zaposlitev za ministrstva in organe v sestavi posebno pozornost namenijo ustrezni kadrovske popolnitvi delovnih mest inšpektorjev.</p> <p>Enako stališče je vlada sprejela tudi v sklepu številka: 10002-33/2017/8 z dne 21. 12. 2017, ko je sprejela Skupni kadrovske načrt (SKN) organov državne uprave za leti 2018 in 2019.</p> <p>V četrtem odstavku 60. člena ZIPRS1819 pa je določeno, da lahko vlada, ob predhodnem soglasju Ministrstva za finance in Ministrstva za javno upravo, v izjemnih primerih odloči, da se dovoljeno število zaposlenih v skupnem kadrovskem načrtu državnih organov za leto 2018 poveča za največ 0,7 odstotka. Za te zaposlitve mora organ državne uprave zagotoviti sredstva za stroške dela v okviru sredstev za stroške dela v svojem finančnem načrtu. Vlada Republike Slovenije je skladno z navedeno določbo s sklepom, št. 10002-33/2017/8 z dne 21. 12. 2017, naložila Ministrstvu za javno upravo, da v sodelovanju z Ministrstvom za finance in Generalnim sekretariatom Vlade Republike Slovenije oblikuje kriterije za dodelitev dodatnih kvot za leto 2018.</p>

		<p>Za pripravo predloga povečanja števila zaposlenih je Vlada Republike Slovenije na seji dne 21.12.2017 sprejela naslednje kriterije:</p> <ul style="list-style-type: none"> • realizacija aktivnosti organov državne uprave, povezanih z ukrepi optimizacije, ki izhajajo iz ugotovitev Analize funkcij subjektov javne uprave, sklepov Medresorske delovne skupine za doseganje večje organizacijske in kadrovske učinkovitosti ministrstev in oseb javnega prava v njihovi pristojnosti ter sklepov vlade, sprejetih ob Skupnem kadrovskem načrtu organov državne uprave za leti 2017 in 2018, • realizacija odobrenih zaposlitev v skladu s četrtem odstavkom 63. člena ZIPRS1718 (strukturne reforme), • pregled sklepov vlade o prednostnih dodelitvah kvot organom državne uprave in o vladnih projektih, z informacijo o aktualnem stanju potreb po kadrih za zagotavljanje nemotenega delovanja, • pridobljene kvote na podlagi sklenjenih sporazumov med organi državne uprave, • ocena obsega in zahtevnosti dela organa državne uprave na podlagi novih zakonskih nalog, povečanega pripada zadev ali neobvladovanja obstoječega pripada zadev, • število nerealiziranih zaposlitev glede na število dovoljenih zaposlitev po SKN ali po drugih podlagah, • podatki o delovnih obremenitvah zaposlenih iz sistema ISPAP. <p>MJU je izvedlo temeljito analizo stanja po resorjih glede na zgornje kriterije, preučilo potrebe posameznih resorjev in glede na situacijo pripravilo predlog povečanj, ki je bil predmet usklajevanj med posameznimi resorji. Na podlagi poročanja organov o kadrovskih potrebah ter izvedenem sestanku dne 16. 1. 2018, je Vlada Republike Slovenije sprejela odločitev o dodelitvi dodatnih kvot (217) dovoljenih zaposlitev v okviru skupnega kadrovskega načrta za leto 2018.</p> <p>Pri povečanju števila zaposlenih je Vlada Republike Slovenije upoštevala tudi stanje na Inšpektoratu za delo in predlog parlamentarnega odbora za delo, družino, socialne zadeve in invalide z dne 6. 7. 2017. Tako je Ministrstvu za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti Vlada Republike Slovenije odobrila 9 dodatnih kvot, razdelitev le teh znotraj organov, za katere je odgovorno ministrstvo, pa je stvar</p>
--	--	---

predstojnikov.

Pri tem je potrebno poudariti, da se Vlada Republike Slovenije zaveda pomena ustreznega delovanja inšpektoratov na vseh področjih, zato je na seji dne 21. 12. 2017 s sklepom št. 10002-33/2017/8, ob sprejemu SKN organov državne uprave za leti 2018 in 2019 hkrati (kot že v preteklem obdobju, ob vsakokratnem sprejemanju SKN) naložila ministrstvu, da v okviru kvote dovoljenih zaposlitev za ministrstva in organe v sestavi posebno pozornost namenijo ustrezni kadrovski popolnitvi delovnih mest inšpektorjev.

Ustrezno zvišanje števila inšpektorjev in s tem omogočanje učinkovitejšega nadzora nad zlorabami delovnopravne zakonodaje je tudi zaveza Koalicijskega sporazuma o sodelovanju v Vladi Republike Slovenije za mandatno obdobje 2014 – 2018 (poglavje 4. 22. Trg dela, 7. Inšpekcijski nadzor), ki jo Vlada Republike Slovenije uresničuje od začetka nastopa mandata.

V nadaljevanju je preglednica 1, iz katere je razvidno gibanje števila inšpektorjev od leta 2007 do 2017 in v zadnjih treh letih razviden trend rasti števila inšpektorjev v organih državne uprave in skupno v vseh inšpekcijskih službah.

Leto	Število inšpektorjev v organih državne uprave	Skupno število inšpektorjev
2007	1396,5	1400,5
2008	1459	1465
2009	1428	1434
2010	1431	1438
2011	1427	1474
2012	1369	1425
2013	1351	1409
2014	1374	1446

				2015	1365	1446
				2016	1371	1468
				2017	1387	1465
40	Za učinkovit potek upravnih postopkov Varuh priporoča spremembo prvega in tretjega odstavka 251. člena Zakona o splošnem upravnem postopku, in sicer tako, da bodo organi druge stopnje zavezani meritorno odločiti v zadevah, ne pa, da imajo možnost o tem odločati samostojno, kar v praksi pomeni, da v večini primerov le odpravijo odločbo organa prve stopnje in mu zadevo vrnejo v ponovni postopek. (stran 283)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja	<p>MJU je predlog Varuha preučilo, vendar ugotavlja, da mu iz pravno sistemskih in drugih razlogov, ki so navedeni v nadaljevanju, ne more slediti.</p> <p>Pravica do pritožbe zoper prvostopenjski upravni akt temelji na z Ustavo (25. člen) in Zakonom o splošnem upravnem postopku (13. člen ZUP) zajamčeni pravici do pravnega sredstva. S tem je v upravnem postopku vzpostavljena dvostopenjskost upravnega odločanja, v katerem je prvostopenjski postopek temeljno namenjen obravnavi zadeve, drugostopenjski postopek pa instančnemu preizkusu zakonitosti. V tem pogledu je pritožbena stopnja odločanja le korektiv, ne pa nadomestilo obravnavni - prvi stopnji.</p> <p>Vsakokratno meritorno odločanje na drugi stopnji, kadar bi bila ugotovljena nezakonitost prvostopenjskega upravnega akta, bi v določenih primerih nedopustno posegalo v dvostopenjskost odločanja. Iz sistemskih razlogov meritorno odločanje v pritožbenem postopku ni sprejemljivo, kadar ni bilo meritorno odločeno na prvi stopnji, pa ne gre za molk organa. Kolikor je bil postopek zaključen na temelju procesnih norm (npr. s sklepom o zavrženju), je odprava nezakonitega sklepa in vrnitev v ponovno odločanje nujna, saj sicer stranka ni deležna vsebinske obravnave zahtevka na prvi stopnji in možnosti preizkusa zakonitosti na drugi stopnji. Enako lahko ugotovimo, če so bila v postopku na prvi stopnji kršena pravila o (stvarni ali krajevni) pristojnosti ali o pristojnosti v zvezi z obravnavo (ne)upravne zadeve, ki imajo za posledico ničnost odločbe. V literaturi se navajajo še primeri, ko bi dopolnitev postopka na II. stopnji pomenila ponovno izvedbo upravnega postopka, ko je odločba izdana brez akcesornega akta, ko je akcesorni akt bistveno pomanjkljiv, ko stranka v ožjem smislu ni bila udeležena v postopku na prvi stopnji (Androjna, Kerševan, Upravno procesno pravo, str. 508, GV Založba, 2006). V teh in podobnih primerih lahko obid načela dvostopenjskega odločanja privede do posega v ustavno zagotovljeno pravico do enakega procesnega varstva (22. člen Ustave). Obravnavani procesni standardi zagotavljajo izvrševanje poštenosti postopka, zato je pri poseganju v njegovo vsebino treba biti previden. Ustavno sodišče Republike Slovenije je normativno urejanje enoinstančnega odločanja</p>			

		<p>že prepoznalo kot poseg v ustavno pravico do pravnega sredstva, ki ga je potrebno presojsati na temelju načela sorazmernosti (odločba USRS, št. U-I-309/94 z dne 28. 2. 1996).</p> <p>Na tem izhodišču se je uveljavila obstoječa rešitev 251. člena ZUP, po kateri se v dvostopenjskost odločanja posega izjemoma, kadar prvostopenjski organ ne sledi pravnemu napotilu in ne dopolni ugotovitvenega postopka, kot je bilo (prvič) naloženo v drugostopenjskem upravnem aktu, s katerim je bila kasirana nezakonita upravna odločba in zadeva vrnjena v ponovno odločanje. Izjemo je treba ohraniti in je ne spreminjati v zavezujoče pravno pravilo, ki bi odredil vsakokratno meritorno odločanje na drugi stopnji. Gre za procesno posebnost, ki v načelo devolutivnosti posega v okviru dopustne sorazmernosti, enako kot v primeru prepovedi devolucije pristojnosti, če nadzirani organ posamične zadeve ne rešuje v zakonitem roku (18. člen ZUP) in v primeru molka organa (255. člen ZUP).</p> <p>Zapis pravne norme v obliki priporočila bi prezrl posebnosti posamičnih primerov, vplival pa bi tudi na kadrovske in organizacijske vidike delovanja instančnih organov. Ni zanemarljiva tudi nevarnost morebitnega namernega izogibanja sprejemu prvostopenjske odločitve in prelaganja odgovornosti za odločitev na drugo stopnjo. Ko govorimo o posebnostih posamičnih zadev, obravnavamo situacije, ki lahko zahtevajo tudi obsežno ponovitev ugotovitvenega postopka, ki jo učinkoviteje in hitreje izvede prvostopenjski organ. V takšnih primerih je ponovitev prvostopenjskega postopka ugodnejša predvsem za stranko, v upravnih zadevah iz državne pristojnosti imajo namreč vsi drugostopenjski organi sedež v Ljubljani, kar bi znatno vplivalo na stroške postopka (prim. načelo ekonomičnosti postopka po 14. členu ZUP), če bi se dokazi in ustne obravnave izvajali na sedežu drugostopenjskega organa. Že sedaj zakonito izvajanje dokazov na prvi stopnji po napotilu drugostopenjskega organa (prvi odstavek 251. člena ZUP) je v določenih primerih lahko sporno tako z vidika ekonomičnosti, kot tudi dokazne vrednosti izvedenih dokazov, saj po naravi stvari obstaja razlika med kakovostjo izvedenih dokazov, ko organ sam ugotavlja dejansko stanje, da sprejme odločitev, kot če zgolj nudi pravno pomoč drugemu organu.</p> <p>Izvrševanje veljavnega zakona ne pomeni, da drugostopenjski organ lahko zgolj kasira nezakonite prvostopenjske odločitve in zadeve vrača v ponovno odločanje, nasprotno,</p>
--	--	---

			<p>takšna možnost je dopuščena izjemoma, če se ugotovi, da bi pomanjkljivosti prvostopenjskega postopka lažje in hitreje odpravil prvostopenjski organ, v ostalih primerih bi drugostopenjski organ moral odločati meritorno (prim. 251. in 252. člen ZUP). Zavedamo se, da je vračanje zadev v ponovno odločanje lahko realna težava, vendar menimo, da sprememba zakona ni ustrezen pristop, zato jo je treba obravnavati od primera do primera, od enega do drugega instančnega organa. To potrjujejo statistični podatki. Iz zaključnega poročila o reševanju upravnih zadev v letu 2016 izhaja (link), da je bilo v upravnih zadevah iz državne in lokalne pristojnosti v 2469 primerih pritožbi ugodeno in je bila zadeva vrnjena v ponovno odločanje na prvo stopnjo, v 4205 primerih je drugostopenjski organ odpravil odločbo in sam odločil v zadevi, v ostalih primerih je bila pritožba zavržena (451), zavržena (23149), postopek ustavljen (249) ali odločba odpravljena in vloga zavržena (210). Kolikor se zakon ne izvaja pravilno in zakonito, je na to treba opozarjati, vendar mora biti naslovnik opozorila konkretni drugostopenjski organ. Morebitnih nezakonitosti v praksi drugostopenjskih organov, če ti upravne zadeve nezakonito vračajo v ponovno odločanje, ko bi morali sami odločati v zadevi (npr. odpraviti procesno kršitev ali pravilno uporabiti materialni predpis) ni mogoče reševati s spremembo zakona, ki bi nesistemske in brezpogojno prepovedal to možnost, ki je sploh ena od osnovnih možnosti vsakega instančnega pravnega odločanja. Na tem mestu se ponuja primerjava z ureditvijo upravnega spora, kjer sodišče v primeru nezakonitih upravnih aktov te praviloma kasira. Iz sodne statistike za leto 2016 izhaja, da je Upravno sodišče Republike Slovenije v 0,56 % vseh rešenih zadev meritorno odločalo (vir: Ministrstvo za pravosodje, Sodna statistika 2017, www.mp.gov.si, 23. 4. 2018).</p> <p>Pri presoji predloga je treba upoštevati še prej omenjene organizacijske in kadrovske vidike, saj drugostopenjski organi, ki so namenjeni preizkusu zakonitosti upravnih aktov, zaradi spremembe zakona verjetno ne bi bili sposobni izvajati pristojnosti, kar bi upravne postopke podaljšalo na račun vodenja pritožbenega postopka. Zato pravna varnost verjetno ne bi bila boljša. Spričo navedenih razlogov priporočila varuha ne moremo sprejeti, v okviru pristojnosti ministrstva (nadzor nad vodenje upravnega postopka, 307. člen ZUP) pa si bomo prizadevali odkrivati primere nezakonite prakse in na njih opozarjati.</p>
2.10	DELOVNOPRAVNE ZADEVE		
53	Varuh priporočja, naj Vlada RS pripravi	Realizirano	Navedba Varuha "Vlada RS oziroma MJU zavrača uresničitev navedenega

	<p>spremembe zdajšnje ureditve tako, da starši otrok s posebnimi potrebami ne bodo prizadeti in omejeni z veljavnim, največjim možnim številom dni letnega dopusta. Okoliščine varovanja in nege težje telesno in zmerno, težje ali težko duševno prizadete osebe morajo biti izrecno upoštevane pri priznavanju pravice do letnega dopusta staršev otrok s posebnimi potrebami. (stran 331) – ponovitev priporočila št. 49 (2016)</p>		<p>priporočila z navedbo, da bi bilo ustrežnejše, če bi ureditev v Zakonu o ukrepih na področju plač in drugih stroškov dela za leto 2017 ostala nespremenjena (torej brez diskriminacije posamezne skupine), pri čemer bi se pravice staršev s posebnimi potrebami in seveda tudi, povezano, otrok s posebnimi potrebami uredile v predpisih, ki so v pristojnosti MDDSZE. Omenjeno stališče razumemo kot sprenevedanje." ni skladna z dejstvi.</p> <p>MJU in Vlada RS sta v preteklosti Varuhu že večkrat pojasnila, da ne ZUJF ne ZUPPJS16 ne ZUPPJS17 niso z ničemer posegli v posamezne kriterije za dodelitev letnega dopusta, kot so določeni po kolektivnih pogodbah, pač pa je bila sprejeta le omejitev izrabe (vseh) dni letnega dopusta (35 dni po kriterijih iz prvega odstavka in dodatnih 15 dni po kriterijih iz 2. odstavka tega člena), ki je veljala za vse zaposlene v javnem sektorju. Omejena izraba (največ 35 dni) letnega dopusta ni bila vezana na kateri koli kriterij posebej, zato ni možno trditi, da javni uslužbenec ne more izrabiti dni iz točno določenega kriterija, pač pa je bilo omejeno celotno število letnih dni, ki je bilo dodeljeno na podlagi vseh kriterijev, ki jih izpolnjuje javni uslužbenec.</p> <p>MJU ponovno ugotavlja, da se je tudi Varuh strinjal, da bi se z realizacijo predloga Varuha vzpostavila pozitivna diskriminacija določene skupine znotraj enakega kriterija osebnih in socialnih okoliščin, pri čemer po mnenju MJU ni možno brez kršenja načela enakosti (v zakonu in pred zakonom) izvzeti le enega kriterija osebnih okoliščin in ga prenesti v izjemo dodatnih 15 dni, ki so vezani izključno na posebne pogoje dela. Zaradi navedenega je MJU predlagalo drugačno rešitev, s katero bi se ravno tako dosegel cilj, ki ga je Varuh zasledoval s priporočilom, pri čemer bi predlagana rešitev veljala za vse in ne samo za otroke staršev, zaposlenih v javnem sektorju.</p> <p>Prav tako je bilo izpostavljeno tudi dejstvo, da je pravica do letnega dopusta zaradi nege otrok s posebnimi potrebami v ZDDO in posameznih kolektivnih pogodbah določena v trajanju 5 dni, medtem ko je v zakonu o delovnih razmerjih določeno le 3 dni in se ta pravica ni povišala ob sprejemu novega ZDR, pač pa je ostala v enakem trajanju. V zvezi z navedeno problematiko pa MJU posebej opozarja, da citirana omejitev v letu 2018 ne velja več, zato štejemo, da je bilo priporočilo realizirano.</p>
2.13	SOCIALNE ZADEVE		
67	Vlada RS naj pripravi analizo	Delno	V zvezi s predmetnim priporočilom Vlada Republike Slovenije poudarja, da na podlagi

	<p>uresničevanja Resolucije o normativni dejavnosti in pripravi učinkovite ukrepe, ki bodo zagotavljali, da bodo vsi pripravljavci predpisov spoštovali njene zahteve. V ta namen naj prouči potrebo, da se dopolnijo pooblastila njene službe za zakonodajo, tako da normativno neusklajenih predpisov sploh ne bo mogoče objaviti niti ne bo mogoče začeti postopka njihovega sprejetja.</p>	<p>realizirano</p>	<p>določil Resolucije o normativni dejavnosti spremljata uresničevanje le-te Državni zbor in Vlada, pri čemer Državni zbor Republike Slovenije obravnava poročilo o uresničevanju Resolucije na podlagi predloga delovnega telesa Državnega zbora in mnenja Vlade na koncu prvega leta in na začetku zadnjega leta mandatne dobe ter sprejme stališča o njenem uresničevanju oziroma potrebne spremembe in dopolnitve.</p> <p>Ne glede na izpostavljeno se Vlada Republike Slovenije zaveda, da mora biti boljša zakonodajna politika temeljna usmeritev vseh ministrstev oziroma pripravljavcev predlogov predpisov in politik, katerih skupni cilj mora biti: dvigovanje zavesti o tem, da so jasnejši, preprostejši in razumljivejši predpisi ključ do zadovoljnejših državljanov in učinkovitejšega gospodarstva.</p> <p>Zato Vlada Republike Slovenije v zvezi s predmetnim priporočilom izpostavlja, da se v okviru MJU aktivno spremlja uresničevanje določil Resolucije o normativni dejavnosti, pri čemer želimo poudariti, da se je stanje na področju boljše zakonodaje v smeri zagotavljanja višjih standardov pri posvetovanju z javnostjo, objavo osnutkov predpisov na e-demokraciji ter sprejemanju večine zakonov po rednem postopku precej izboljšalo. Ob izvedeni analizi v letu 2016 je bilo zaznati pozitiven trend zniževanja sprejemanja zakonov po nujnem oziroma skrajšanem postopku in zviševanje sprejemanja zakonov po rednem postopku (Vir: Podatkovne zbirke Državnega zbora, zajeto 2013, 2014 in 2015 (poročila o delu Državnega zbora; opomba: leto 2014, volitve), kar smo ugotovili pri pripravi poročila o uresničevanju Resolucije o normativni dejavnosti v letu 2016, ki smo jo opravili tudi z namenom izvedbe projekta v sodelovanju z OECD, ki je zajemal pregled regulatornih politik v Republiki Sloveniji.</p> <p>Omenjeni projekt v sodelovanju z OECD je bil v februarju 2018 zaključen z javno predstavitvijo poročila s predlogi priporočil za optimalnejšo ureditev stanja v zvezi s sprejemanjem predpisov.</p> <p>Na podlagi priporočil in zaznanih kršitev Resolucije o normativni dejavnosti delovna skupina za boljšo zakonodajo pripravlja predlog ukrepov za izboljšanje stanja na področju normativne dejavnosti, ki jih bo potrdil Strateški svet za boljšo zakonodajo s priporočilom, da jih Vlada Republike Slovenije sprejme v obliki Akcijskega načrta za boljšo zakonodajo.</p> <p>Ob že zapisanem pa izpostavljamo nekatere pomembnejše aktivnosti, ki so se v preteklih letih izvedli na področju boljše zakonodaje oziroma boljše priprave predpisov:</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ Generalni sekretariat Vlade Republike Slovenije je uvedel letno evalviranje zakonov, ki so bili sprejeti po nujnem postopku v smeri doseganja zastavljenih ciljev ter
--	---	--------------------	---

		<p>možnostjo sprejemanja korektivnih ukrepov pri zakonih, ki zastavljenih ciljev niso dosegli.</p> <p>☐ Ministrstvo za javno upravo je v sodelovanju z Ministrstvom za gospodarski razvoj in tehnologijo pripravilo elektronski modul za izvajanje MSP testa. Aplikacija MSP test je programska rešitev, ki podpira postopek presoje vplivov nastajajočih predpisov na gospodarstvo, predvsem na mikro, mala in srednje velika podjetja (MSP). Aplikacija je kot poseben modul vključena v sistem MOPED (modularno ogrodje za pripravo elektronskih dokumentov), ki z namenom nadomestitve obstoječega Registra predpisov Slovenije (RPS) in elektronske priprave različnih dokumentov, ki se zahtevajo v zakonodajnem postopku, nastaja pod okriljem Službe Vlade RS za zakonodajo. MSP test pripravljavcu predpisa pomaga pri oblikovanju predlogov predpisov in politik, kar prispeva k uresničevanju ciljev pripraviljavcev, ne da bi pri tem neupravičeno omejevali ali kakor koli zmanjševali priložnosti MSP na trgu in omejevali razvoj poslovnega okolja. Glede zajema stroškovnih parametrov je omogočena neposredna povezava na različne vire podatkov, kot je Poslovni register Slovenije, prav tako se pripravljavcem predpisa ni bo treba ukvarjati s samim preračunavanjem, saj aplikacija omogoča avtomatski preračun vnesene vsebine. Kakovostno izvedena presoja učinkov predpisov na gospodarstvo je osnova odločevalcem pri sprejemanju predpisov. S 1. junijem 2016 je bila realizirana uvedba elektronskega modula za pripravo ocene vpliva predpisov na gospodarstvo (MSP test). Od 12. 1. 2017 je MSP test obvezen pri pripravi zakonov, ki se pripravljajo po rednem in skrajšanem postopku z izjemo za nujne postopke.</p> <p>☐ Za širšo javnost je od 23. februarja 2018 MSP test dosegljiv na portalu eDemokracija. S tem je zainteresiranim omogočeno, da se v času javne obravnave odzovejo na pripravljeno presojo učinkov predpisa na gospodarstvo in podajo svoje pripombe. Pri tem je izjemno pomembna vloga gospodarskih zbornic, saj je zastopanje interesov gospodarstva njihovo temeljno poslanstvo. MSP test bo tako v pomoč pri spremljanju in pripravi stališč gospodarstva glede nove zakonodaje.</p> <p>☐ Poleg usposabljanj za javne uslužbence v letih 2016 in 2017 je bilo izvedeno tudi usposabljanje za uporabo MSP testa za predstavnike gospodarskih združenj (Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije, Gospodarska zbornica Slovenije in Trgovinska zbornica Slovenije).</p> <p>☐ V letu 2015 je bilo izvedeno obsežno usposabljanje za javne uslužbence v sodelovanju z delodajalskimi in delojemalskimi organizacijami in v izvedbi Centra nevladnih organizacij Slovenije glede sodelovanja javnosti pri pripravi predpisov.</p>
--	--	--

		<p>Usposobljeno preko 130 javnih uslužbencev. Z usposabljanji se nadaljuje na Upravni akademiji.</p> <p>Vlada Republike Slovenije pojasnjuje, da se prav tako v okviru izvajanja projekta Stop birokraciji nadaljuje s pripravo preostalih modulov ocen učinkov na socialno področje, okoljsko področje, IT rešitve, kakor tudi na evalvacijski modul zakonov s tako imenovanimi ex-ante in ex-post evalvacijami, ki bodo implementirani v sistem MOPED.</p> <p>Ob vsem zapisanem se Vlada Republike Slovenije zaveda, da je za državo eno pomembnejših področij ravno politika priprave boljših predpisov, ki s svojimi načeli postavlja državo v odgovoren položaj, tako do državljanov kot do gospodarstva, zato poudarja, da se zaveda, da področje še ni optimalno urejeno, saj so zaznane kršitve Resolucije o normativni dejavnosti pri pripravi predpisov, vendar hkrati teži k pospešenemu urejanju vseh vprašanj povezanih z optimalnejšim sodelovanjem strokovne in zainteresirane javnosti pri pripravi predpisov, ki mora biti izhodišče in temeljna usmeritev nadaljnega zakonodajnega dela.</p>
--	--	--

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MNZ: 7

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /
2. delno realizirano: 1
3. stalna naloga: 5
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /
5. nerealizirano (tudi delno): 1

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.4.	PRAVOSODJE		
25	Varuh Ministrstvu za pravosodje in Ministrstvu za notranje zadeve ter drugim pristojnim priporočila, naj poskrbijo za potrebna izobraževanja prekrškovnih organov in sodišč, da se zagotovi dosledno spoštovanje temeljnih jamstev poštnega postopka tudi v prekrškovnih postopkih. (stran 219)	Stalna naloga	Dodatno k odgovoru MP: MNZ in policija bosta tudi v prihodnje s ciljem zmanjšanja ugotovljenih nepravilnosti, namenila posebno pozornost in potreben čas v okviru vsakokratnih izobraževanj in usposabljanj pooblaščenih uradnih oseb prekrškovnih organov tako s V. kot tudi s VI. ravno izobrazbe.
2.5.	POLICIJSKI POSTOPKI		
29	Policisti morajo ukreniti vse potrebno, da je čas od končanega pridržanja tujca, ki ga je treba namestiti v Center za tujce, čim krajši, poleg tega morajo v tem času zanj ustrezno poskrbeti. (stran 241)	Stalna naloga	MNZ in policija si stalno prizadevata, da je čas od končanega pridržanja tujca, ki ga je treba namestiti v Center za tujce, čim krajši in da se v tem času ustrezno poskrbi za tujca.

30	Policija mora posameznika v vsakem primeru omejitve prostosti, ki pomeni prisilno zadržanje in s tem odvzem prostosti, poučiti o njegovih pravicah, tako kot to določa Ustava RS, podrobneje pa ZKP. (stran 246)	Stalna naloga	<p>V primerih, ko pridržana oseba zahteva uveljavljanje pravic, ji policisti to omogočijo. Zaradi odprave morebitnih dvomov je bil v policiji dopolnjen obrazec, v katerem policisti evidentirajo podatke o izvajanju opravil s pridržano osebo, v katerem pridržana oseba s podpisom potrdi tudi podatek, da je bila seznanjena s pravicami.</p> <p>V konkretnem primeru ni šlo za odvzem prostosti (pridržanje) in s tem za poseg v osebno svobodo osebe, ki je določena v 19. členu Ustave RS, temveč za začasno omejitev gibanja (privedbo) in s tem za poseg v svobodo gibanja, ki je določena v 32. členu Ustave RS, kar je bistvena razlika (predvsem z vidika trajanja posega v človekove pravice). Ustava RS kot tudi različni zakoni (ZNPPol, ZKP...) ne določajo, da bi bilo treba ob začasni omejitvi gibanja osebo seznaniti tudi s pravicami, ki pripadajo osebi, ki ji je odvzeta prostost, zato menimo, da so policisti v konkretnem primeru ravnali skladno z Ustavo RS in zakonskimi predpisi.</p>
31	Pri opravljanju policijskih nalog naj policisti še posebno obzirno ravnajo z otroki in mladoletniki, ki potrebujejo dodatno pozornost, pomoč in skrb. (stran 247)	Stalna naloga	<p>MNZ in policija si stalno prizadevata, da bi policisti še posebno obzirno ravnali z otroki in mladoletniki, ki potrebujejo dodatno pozornost, pomoč in skrb. V obravnavanem primeru je bilo ugotovljeno, da policist ni ravnal tako, zato je policija o ugotovitvah obvestila Oddelek za preiskovanje in pregon uradnih oseb s posebnimi pooblastili Specializiranega državnega tožilstva pri Vrhovnem državnem tožilstvu RS.</p>
32	Pri ugotavljanju odgovornosti storilcev prekrškov in kaznivih dejanj naj policisti upoštevajo relevantne zakonske določbe in izdane usmeritve. (stran 250)	Stalna naloga	<p>MNZ in policija si stalno prizadevata, da bi policisti dosledno upoštevali zakonske določbe in usmeritev za delo v zvezi z ugotavljanjem odgovornosti storilcev prekrškov in kaznivih dejanj.</p> <p>Policija je v zvezi z izpostavljenimi problematiko (ne)ugotavljanja prištevnosti v postopku o prekršku pred prekrškovnim organom pripravila usmeritve za delo, ki celovito opredeljujejo postopanje pooblaščenih uradnih oseb prekrškovnih organov s V. stopnjo izobrazbe (primarna faza postopka o prekršku) kot tudi z najmanj VI. stopnjo izobrazbe (sekundarna faza postopka o prekršku) pri obravnavanju vseh storilcev prekrškov (in ne zgolj varovancev PSVZ), pri katerih so podane okoliščine, ki vzbujajo dvom v njihovo prištevnost.</p> <p>S ciljem zagotavljanja sprejetja pravilnega in zakonitega materialnopravnega zaključka glede odgovornosti storilca prekrška in s tem posledično zagotavljanja večje stopnje pravnega varstva v postopkih o prekrških pred prekrškovnimi organi policije, je z navedenim dokumentom določena personalna pristojnost pooblaščenih uradnih oseb</p>

			prekrškovnega organa z najmanj VI. stopnjo izobrazbe.
33	Ministrstvu za notranje zadeve in Detektivski zbornici Slovenije priporočamo, naj pri prenovi predpisov, ki se nanašajo na detektivsko dejavnost, upoštevata naše pripombe. (stran 252)	Nerealizirano	MNZ bo v luči pripomb in ugotovitev Varuha sodelovalo pri prenovi internih aktov Detektivske zbornice RS.
2.6.	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
34	Varuh priporoča, naj ministrstvo čim prej najde rešitev, da izdelava izvedeniških mnenj glede starosti ne bo več težava. (stran 270)	Delno realizirano	<p>17. člen Zakona o mednarodni zaščiti omogoča oceno starosti mladoletnika brez spremstva, če se pri obravnavi prošnje za mednarodno zaščito na podlagi mnenja uradnih oseb oziroma oseb, ki so vključene v delo z mladoletnikom brez spremstva, podvomi v starost mladoletnika brez spremstva. V tem primeru lahko pristojni organ odredi pripravo izvedeniškega mnenja, ki ga pripravi izvedenec medicinske stroke. Stroške izdelave mnenja krije Ministrstvo za notranje zadeve. Če po pridobitvi izvedeniškega mnenja še vedno obstaja dvom, ali je prosilec mladoleten ali polnoleten, se šteje, da je prosilec mladoleten. Odločitev o zavrnitvi prošnje, ki jo je vložil mladoletnik brez spremstva, ki je odklonil pregled, ne sme temeljiti izključno na tej odklonitvi.</p> <p>V preteklosti je ministrstvo izdelavo izvedeniškega mnenja za nekaj primerov (3) že naložilo Pediatrični kliniki v Ljubljani. Pediatrična klinika je te postopke izvedla zgolj na podlagi kliničnega pregleda osebe, pri čemer nas je napotila po nadaljnje mnenje bodisi k forenzičnemu stomatologu, bodisi k Inštitutu za sodno medicino.</p> <p>V 2017 nas je Pediatrična klinika obvestila, da teh postopkov zaradi etičnih zadržkov ne bo več izvajala. Kot so pojasnili, je glede na mednarodne strokovne ugotovitve in posledično smernice na podlagi medicinskih ugotovitev pri človeku v obdobju med 10. in 20. letom nemogoče določiti kronološke starosti, zato je strokovni kolegij Kliničnega oddelka za endokrinologijo, diabetes in bolezni presnove na Pediatrični kliniki sklenil, da teh storitev ne bo opravljal. Po njihovem je možnost napake v določitvi kronološke starosti na podlagi medicinskih preiskav namreč tako velika, da bi lahko posamezniku in družbi povzročila krivico ali škodo.</p> <p>MNZ se trenutno glede možnosti izdelave izvedeniških mnenj dogovarja z Inštitutom za sodno medicino pri Medicinski fakulteti, Univerza v Ljubljani.</p>

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za okolje in prostor (MOP)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MOP: 10

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 1
2. delno realizirano: 5
3. stalna naloga: /
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): 1
5. nerealizirano (tudi delno): 3

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.2	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
8	Vlada RS naj čim prej poskrbi, da se bodo pripravile ustrezne pravne podlage, ki bodo pripadnikom romske skupnosti, ki živijo v nelegalnih naseljih, omogočale dejansko in učinkovito izvrševanje njihovih človekovih pravic, tj. dostop do pitne vode, sanitarij in elektrike. (stran 113)	Delno realizirano	<p>Vlada RS je dne 11. 5. 2017 s sklepom št. 01201-5/2017/6 ustanovila Medresorsko delovno skupino za reševanje prostorske problematike Romov (Medresorska delovna skupina).</p> <p>Medresorska delovna skupina se je sestala na devetih sestankih, njen cilj je bil oblikovanje predlogov ukrepov za izboljšanje bivalnih razmer v romskih naseljih. V okviru dela Medresorske delovne skupine so bile opravljene naslednje naloge:</p> <ul style="list-style-type: none"> - s pomočjo vprašalnika za občine in ob uporabi podatkov iz javnih evidenc so za potrebe priprave Pregleda stanja prostorske problematike po posameznih romskih naseljih v Sloveniji zbrani podatki o romskih naseljih, v okviru tega tudi nabor romskih naselij v Sloveniji; - v okviru priprave Pregleda in analize dobrih praks urejanja prostorske problematike in bivalnih razmer Romov so zbrane različne prakse urejanja romskih naselij doma in v tujini, zbrani relevantni programi in projekti za Rome znotraj EU, ki so se izvajali in se še izvajajo, ter pripravljen nabor zavezujočih mednarodnih aktov, ki se navezujejo na minimalne standarde stanovanjskih razmer. Na podlagi navedenega so opredeljena ključna področja urejanja romskih naselij; - vsa pripravljena gradiva so služila kot vsebinsko izhodišče za oblikovanje

			<p>organizacijskih, finančnih in zakonodajnih podpornih ukrepov države, ki so v prihodnje lahko v pomoč občinam in romski skupnosti na področju urejanja prostorske problematike romskih naselij in izboljšanja bivalnih razmer Romov.</p> <p>Medresorska delovna skupina je z delom zaključila 31. 5. 2018 in o svojem delu za namen seznanitve Vlade RS pripravila Zaključno poročilo o delovanju Medresorske delovne skupine za reševanje prostorske problematike Romov. Predlog Zaključnega poročila je posredovan v medresorsko uskladitev, rok za pripombe se izteče 30. 7. 2018.</p>
2.7	OKOLJE IN PROSTOR		
43	Vlada RS naj kupce nepremičnin zaščiti tako, da sprejme ukrepe, ki jim bodo še pred odločitvijo o nakupu omogočili vpogled v povezane (uparjene) evidence zemljiškoknjžnega in dejanskega stanja ter v upravne akte za objekt nameravane gradnje. (stran 298) – ponovitev priporočila št. 40 (2016)	Delno realizirano	<p>MOP pojasnjuje, da je v veljavnem Gradbenem zakonu (Uradni list RS, št. 61/17 in 72/17 – popr.):</p> <ul style="list-style-type: none"> - glede evidentiranja podatkov o nepremičninah v geodetskih evidencah predlagana ureditev: (1) da se objekti evidentirajo v nepremičninskih evidencah po zaključku gradnje in izdaji uporabnega dovoljenja; (2) glede nelegalnih gradenj niso prepovedani vpisi in spremembe vpisov v zemljiškem katastru, katastru stavb in registru nepremičnin. - glede določanje hišnih števil predlagana pravna ureditev : (1) če je predpisana pridobitev uporabnega dovoljenja, je to pogoj za določitev hišne številke; (2) glede nelegalnih gradenj je prepovedana določitev hišne številke. <p>K zaščiti kupcev nepremičnin bo pripomogel tudi nastajajoči prostorski informacijski sistem, ki naj bi bil v celoti v uporabi leta 2021. Ta sistem je določen v Zakonu o urejanju prostora (Uradni list RS, št. 61/17). Med drugim sistem že vsebuje podatke o izdanih upravnih aktih na določeni nepremičnini (npr. gradbeno oziroma uporabno dovoljenje, že od 1. 6. 2015) in je že javno dostopen. Ta zbirka podatkov o graditvi objektov bo povezana z nepremičninskimi evidencah in zemljiško knjigo. Prostorski informacijski sistem bo glede teh podatkov javen. Zato menimo, da bodo kupci nepremičnin na ta način z vpogledom v to evidenco in ob upoštevanju vpisov prepovedi ob inšpekcijskih ukrepih v zemljiško knjigo ter nezmožnosti pridobiti hišno številko brez uporabnega dovoljenja, zaščiteni pred nakupom nepremičnine, za katero ni bilo izdano ustrezno dovoljenje.</p> <p>Z Gradbenim zakonom je določena tudi obveznost prijave začetka gradnje, ki se tudi zabeleži v prostorskem informacijskem sistemu in na ta način omogoči pristojnim inšpektorjem nadzor nad samim izvajanjem gradnje in s tem učinkovitejše preprečevanje neskladnih gradenj.</p>

			<p>Skladno z veljavnim Zakonom o urejanju prostora se bodo podatki iz evidence stavbnih zemljišč, ki bi bila del prostorskega informacijskega sistema, vzdrževali na podlagi posamičnih pravnih aktov. Za podatke o pozidanih zemljiščih je na ta način zagotovljena popolnost podatkov o posegih v prostor, za katere je bil izdan pravni akt (zakoniti posegi). Ker bo zbirka podatkov o graditvi prikazovala dejansko stanje v prostoru bo treba zagotoviti tudi redno spremljanje neskladnih in nelegalnih gradenj. Zato se bo izvajalo redne monitoringe prostora, s katerimi se bo preverjala skladnost evidentiranih posegov v evidenci stavbnih zemljišč in objektov v naravi ter identifikacijo objektov v naravi, ki niso evidentirani v evidenci stavbnih zemljišč. Tako določeni objekti se v evidenci stavbnih zemljišč evidentirajo kot neskladja.</p>
44	<p>Ministrstvo za okolje in prostor naj pripravi predpis, s katerim bo uredilo področje izpustov smradu v okolje. (stran 299) – ponovitev priporočila št. 42 (2016)</p>	Delno realizirano	<p>Z namenom vzpostavitve sistema za obvladovanje obremenjenosti zunanega zraka z neprijetnim vonjem v Sloveniji je MOP 30. maja 2017 sklenilo pogodbo z zunanjim izvajalcem za izdelavo Strokovnih podlag za vzpostavitev sistema za obvladovanje obremenjenosti zunanega zraka z neprijetnim vonjem, ki bo opredelila sprejemljivo raven izpostavljenosti neprijetnim vonjavam, ter svetovala pri pripravi predpisov, ki bodo vzpostavili sistem za obvladovanje obremenjenosti zunanega zraka z neprijetnim vonjem. Rok za dokončanje projektne naloge je 22 mesecev po podpisu pogodbe, to je do 30. 3. 2019.</p> <p>Na podlagi izdelanih strokovnih podlag bo MOP, do konca leta 2019, pripravilo predloge predpisov, ki bodo vzpostavili sistem za obvladovanje obremenjenosti zunanega zraka z neprijetnim vonjem.</p>
45	<p>Vlada RS naj merila za opredelitev prednostnih nalog za delo inšpekcijskih služb določi v predpisu, ki bo javno objavljen, saj bosta le tako zagotovljeni preglednost in nepristranskost inšpekcij. (stran 299) – ponovitev priporočila št. 43 (2016)</p>	Realizirano	<p>V letu 2017 je potekala sprememba prostorske in gradbene zakonodaje, ki je bila 24. 10. 2017 po rednem postopku sprejeta (Gradbeni zakon, Zakon o urejanju prostora 2 in Zakon o arhitekturni in inženirski dejavnosti).</p> <p>Z Gradbenim zakonom (77. čl. in 2. odstavku 89. čl. GZ) je tako uzakonjena pravna podlaga za določanje prioritet oziroma vrstnega reda obravnave prijav, zadev in izvršb. Merila, po katerih se določa vrstni red obravnave prijav in zadev, so stopnja javnega interesa, faza izvajanja gradnje, vrsta kršitve, lastnosti in namen objekta. Pri izvajanju izvršbe po drugih osebah se upošteva stopnja javnega interesa po merilih: pravno stanje izdanih upravnih aktov, na podlagi katerih se opravlja izvršba; fizične in druge lastnosti objekta; vpliv objekta na ljudi in okolje; lega objekta; objekt v javni rabi ali objekt, v katerem se opravlja dejavnost; možnost legalizacije.</p>

		<p>Podrobnejša merila pri obravnavi prijav in vodenju inšpekcijskih postopkov so sprejeta kot interni akt Inšpektorata Republike Slovenije za okolje in prostor (v nadaljevanju: IRSOP), v katerih se upoštevajo naslednji parametri:</p> <ul style="list-style-type: none"> – stopnja javnega interesa (ko so ogroženi zdravje in življenje ljudi, javna varnost ali premoženje večje vrednosti (nujni ukrepi v javnem interesu, pri čemer je upravičena tudi ustna odločba – 144. člen in 211. člen Zakona o splošnem upravnem postopku (v nadaljevanju ZUP)): nevarnost (potencialno nevarni javni objekti; ogrožanje javne površine v državni lasti; ogrožanje javne površine v občinski lasti; objekti v zasebni lasti); – faza izvajanja gradnje: objekti v gradnji (nelegalne gradnje, neskladne gradnje, nadzor nad udeleženci gradnje, gradbeni proizvodi); zgrajeni/dokončani objekti ali objekti v uporabi (nelegalne gradnje, neskladne gradnje, uporaba objektov); drugo (objekti, za katere je izdano gradbeno dovoljenje, vzdrževalna dela, posegi v prostor, spremembe namembnosti brez gradbenih posegov, spremembe rabe, itd.); – vrsta kršitve (nelegalna gradnja, neskladna gradnja, uporaba objektov, nadzor nad udeleženci gradnje, gradbeni proizvodi); – lastnosti: zahtevnost objekta (zahtevni objekt, manj zahtevni objekt, nezahtevni objekt, enostavni objekt); vrsta objekta (gradnje javnih objektov, kot so šole, bolnišnice, vrtci, drugi objekti za javne prireditve; industrijski objekti; gradnje v območju javnih površin in komunalnih vodov; večstanovanjski objekti; poslovni objekti; stanovanjski objekti; nestanovanjski objekti; inženirski objekti); – namen objekta: (gradnje za trg; ponovitveno dejanje; objekti, ki jih prijavlja več ljudi (več prijav različnih oseb, civilne iniciative); začetek gradnje (izkop gradbene jame), kjer je možno gradnjo še ustaviti; na zaščiteneh območjih (nacionalni park, krajinski park, zaščiteno mestno jedro in spomeniško zaščiteni objekti, vodovarstveno območje, vodno zemljišče, priobalni pasovi, gozdno zemljišče, prvo kmetijsko zemljišče); objekti z vplivi na okolje. <p>Podrobnejša merila pri izvedbi izvršb po drugi osebi so sprejeta kot interni akt IRSOP. Gradbeni inšpektorji bodo izvršbe inšpekcijskih odločb izvajali na podlagi vrstnega reda, ki ga določajo sprejete prioritete za razvrščanje izvršilnih postopkov. Te prioritete upoštevajo zlasti stopnjo javnega interesa za izvršitev odločbe z upoštevanjem naslednjih meril:</p> <ul style="list-style-type: none"> – pravno stanje (pravnomočnost, izvršljivost) izdanih upravnih aktov, na podlagi katerih se opravlja izvršba; – fizične in druge lastnosti objekta: zahtevnost objekta po Uredbi o razvrščanju objektov glede na zahtevnost gradnje (zahtevni, manj zahtevni, nezahtevni, enostavni
--	--	---

			<p>objekt) in nevarnost (potencialno nevarni javni objekti; ogrožanje javne površine v državni lasti; ogrožanje javne površine v občinski lasti; objekti v zasebni lasti);</p> <ul style="list-style-type: none"> – vpliv objekta na ljudi in okolje (objekt, za katerega je s predpisi o varstvu okolja določeno, da je zanj presoja vplivov na okolje obvezna, ter objekt, za katerega s predpisi o varstvu okolja ni obvezna presoja vplivov na okolje, z onesnaževanjem in obremenjevanjem pa vpliva na kakovost bivanja v določenem okolju); – lega objekta: objekt na zaščiteneh območjih – kršitve glede na lego objekta v prostoru (nacionalni/narodni park, regijski park, krajinski park, Natura 2000, naravne vrednote in spomeniki, ekološko pomembna območja in posebna varstvena območja, naravni rezervat, zaščiteno mestno jedro in spomeniško zaščiteni objekti, vodovarstveno območje, vodno zemljišče, zemljišča s podzemnimi vodami, priobalni pasovi, gozdno zemljišče, prvo kmetijsko zemljišče, naravna zdravilna sredstva, varovalni pas posameznih objektov gospodarske javne infrastrukture, zemljišča, na katerih je območje izključne rabe letališča, vzletišča oziroma infrastrukturnega objekta navigacijskih služb zračnega prometa, ter zemljišča, nad katerimi so na podlagi predpisov, ki urejajo letalstvo, določeni območje nadzorovane rabe in območje omejene rabe, območja s področja obrambe in varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter drugi varovani pasovi ali katera druga zaščitena območja, ki so razvidna iz prostorskih izvedbenih aktov ali drugih predpisov); – objekti v javni rabi; – objekti, v katerih se opravlja pridobitna dejavnost; – možnost legalizacije objekta (objekti v zgodnejši fazi gradnje, neveljeni objekti in objekti, ki zavezancu ne predstavljajo edine nepremičnine za bivanje, objekti za rejo živine, ki niso v uporabi, pri vseh teh pa legalizacija ni možna). <p>MOP dodaja, da je tudi Uprava RS za jedrsko varnost, v skladu s sklepom Sklepe Vlade RS, št. 06100-4/2015/15, z dne 2. 4. 2015, v letu 2017 objavila na svoji spletni strani dva dokumenta ter tako zagotovila preglednost in nepristranskost inšpekcij:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Načrt izvajanja nalog inšpekcijskega nadzora Inšpekcije za sevalno in jedrsko varnost za leto 2017 in; - Strateške usmeritve in prioritete Inšpekcije za sevalno in jedrsko varnost za leto 2017. <p>Glede na navedeno MOP meni, da je priporočilo št. 45 realizirano.</p>
46	Vlada RS naj Inšpektoratu RS za okolje	Nerealizirano	IRSOP je na kadrovske podhranjenosti gradbene inšpekcije večkrat opozoril MOP. Na

<p>in prostor zagotovi vse pogoje – materialne, kadrovske in finančne – za učinkovito vodenje inšpekcijskih postopkov. (stran 299) – ponovitev priporočila št. 44 (2016)</p>	<p>kadrovsko problematiko IRSOP so opozorili tudi Varuh človekovih pravic, Komisija za preprečevanje korupcije, Računsko sodišče, kakor tudi strokovna javnost.</p> <p>MOP v letu 2017 pripravilo gradiva za vlado na podlagi katerih naj bi se IRSOP zagotovile dodatne zaposlitve za nemoteno delovanje organa. Na podlagi gradiv je Vlada RS, v okviru sprejetega skupnega kadrovskega načrta sklep št. 10002/33/2017/32 z dne 22. 2. 2018, pod 2. točko, IRSOP dodelila 5 dodatnih zaposlitev, za določen čas dveh let. Argumentirane zahteva po dodatnih zaposlitvah za nedoločen čas je bila s strani Vlade RS zavrnjena. Skupni kadrovski načrt (SKN) organov državne uprave pripravlja Ministrstvo za javno upravo, o njem pa odloča Vlada RS.</p> <p>Na dan 29. 5. 2018 ima gradbena inšpekcija zavedenih 8.326 prijavnih zadev, 346 prekrškovnih, 1.266 splošnih zadev ter 10.629 upravnih inšpekcijskih zadev, ki niso rešene. Tako je na dan 29. 5. 2018 v informacijskem sistemu IRSOP zavedenih 20.574 nerešenih zadev, ki jih obravnava 67 gradbenih inšpektorjev, ki delo opravljajo na terenu (od 71 zaposlenih gradbenih inšpektorjev). Navedeno pomeni, da ima gradbena inšpekcija v povprečju na gradbenega inšpektorja zavedenih 124 prijavnih zadev, 5 prekrškovnih zadev, 19 splošnih zadev ter 159 upravnih inšpekcijskih zadev, oziroma 307 vseh zadev, ki niso rešene. Na dan 10. 1. 2018, ko je bil kreiran seznam za prisilno izvršitev objektov 2018, je na seznam uvrščenih 2.715 zadev z uvedenim izvršilnim postopkom, saj je bil že izdan sklep o dovolitvi izvršbe po drugi osebi. Število zadev, v katerih je uveden izvršilni postopek pa se iz leta v leto povečuje z novim pripadom zadev.</p> <p>Obseg nadzora gradbene inšpekcije je neposredno odvisen od kadrovske in finančne zmogljivosti, saj le z ustrezno kadrovske in finančne podpore mogoče zagotavljati učinkovito delo inšpekcije.</p> <p>V obdobju zadnjih 10 in več let so različni predpisi gradbenim inšpektorjem pospešeno določali vse več obveznosti in pristojnosti. Ob tem pa se število gradbenih inšpektorjev ni sorazmerno povečevalo, ampak se je zaradi finančnega stanja proračuna in »obveznega« zniževanja števila zaposlenih glede na povečan obseg dela dejansko zniževalo. Posledica opisane situacije je, da gradbeni inšpektorji obveznosti, ki jim jih nalagajo področni in splošni predpisi, ne morejo opravljati v rokih, ki so s temi predpisi določeni.</p> <p>Celovito prenovljena prostorska in gradbena zakonodaja predvideva širitev pristojnosti in</p>
---	---

			<p>povečan obseg dela gradbene inšpekcije, kar je posledica javnosti predstavljenega in obljubljenega krčenja in racionalizacije obsega projekta za pridobitev gradbenega dovoljenja.</p> <p>Brez dodatnih zaposlitev gradbenih inšpektorjev, zadostnih finančnih sredstev na področju izvajanja izvršb po drugi osebi ter zakonskih določil, ki bi gradbeni inšpekciji omogočale hitre in učinkovite postopke, ni mogoče pričakovati izboljšanja stanja na področju izvršilnih postopkov gradbene inšpekcije, prav tako ne pričakovati pozitivnih učinkov, ki naj bi jih celovita prenova prostorske zakonodaje prinesla.</p> <p>Ministrstvo za okolje in prostor v zvezi z zgoraj zapisanim dodaja, da se zaveda kadrovske problematike IRSOP, zato v želji po čim hitrejši rešitvi nastale situacije pripravlja v sodelovanju z IRSOP analizo kadrovskega, organizacijskega in finančnega delovanja IRSOP.</p>
47	Ministrstvo za okolje in prostor naj pripravi sistemsko rešitev pridobivanja pooblastil za izvajanje meritev izpustov v zrak ter zagotovi neodvisen nadzor in financiranje meritev. (stran 299) – ponovitev priporočila št. 45 (2016)	Delno realizirano	MOP je pripravilo osnutek prenovljenega Zakona o varstvu okolja, ki bo tako kot veljavni zakon sistemsko urejal tudi obratovalni monitoring v RS. Kot je bilo navedeno že v preteklih odzivih, se v okviru priprave navedenega predloga spremembe zakonodaje, proučuje tudi možnost sprememb na področju izvajanja obratovalnega monitoringa.
2.8.	GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE		
48	Varuh od Vlade RS in Državnega zbora RS pričakuje, da bosta do 25. maja 2018 pripravila in sprejela vse potrebne predpise, ki bodo zaščitili pravico do pitne vode, zapisano v Ustavi RS, zlasti Zakon o varstvu okolja, Zakon o gospodarskih javnih službah in Zakon o lokalni samoupravi. (stran 314)	Nerealizirano	MOP v zvezi s predmetnim priporočilom pojasnjuje, da je Vlada RS s sklepom št. 01201-3/2017/9 z dne 11. 5. 2017, ustanovila Medresorsko delovno skupino za uskladitev zakonodaje z zapisom pravice do pitne vode v Ustavo RS (v nadaljevanju: MDS). MDS se je sestala trikrat, popisala zakonodajo, ki jo bo treba spremeniti zaradi dopolnitev ustave, a pri tem naletela na nekatera ključna vsebinska vprašanja pri interpretaciji 70.a člena Ustave RS, še posebej tretjega odstavka citiranega člena. V zvezi s temi vprašanji se je MDS obrnila na Ustavno komisijo Državnega zbora RS, a kljub vmesnemu pozivu oziroma urgenci ni prejela nobenega odgovora. Spremembe Zakona o varstvu okolja (ZVO-1) oziroma rešitve novega Zakona o varstvu okolja (ZVO-2) in novega Zakona o gospodarskih javnih službah (ZGJS) so namreč v precejšnji meri povezane ravno z ustrezno in pravilno interpretacijo 70.a člena Ustave RS, še posebej v delu glede neposrednosti in neprofitnosti oskrbe prebivalstva s pitno vodo. Glede na to, da MDS kljub urgencam od Ustavne komisije Državnega zbora RS ni prejela nobenega odgovora, kakor tudi, da MDS tudi po preučitvi spremljajočih gradiv iz časa nastajanja in sprejemanja ustavnega zakona ni našla ustreznih

			odgovorov na svoje dileme, MDS objektivno ni mogla zaključiti svojega dela. Po oceni MDS so ključni pogoji pri pripravi učinkovite zakonodaje ravno vsebinska pravilnost, dosledna interpretacija namena ustavodajalca in učinkovito prilaganje normativnega okvira Ustavi RS.
2.9.	STANOVANJSKE ZADEVE		
49	Ponavljamo priporočilo: Ministrstvo za okolje in prostor naj čim prej pripravi spremembe Stanovanjskega zakona in v njem jasno opredeli obveznost občin, da zagotovijo določeno število bivalnih enot (glede na število prebivalcev) ustreznega bivanjskega standarda in da v določenih časovnih intervalih (npr. enkrat na leto) objavijo razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem. (stran 322) – ponovitev priporočila št. 46 (2016)	Zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja	<p>V juniju 2017 je bila izvedena javna predstavitev osnutka izhodišč za prenovo stanovanjske zakonodaje. MOP je pristopilo k oblikovanju nove zakonodaje, ki bo predstavljena predvidoma jeseni 2018.</p> <p>MOP je že večkrat pojasnilo razloge, zakaj se ne strinja s priporočilom Varuha RS, da naj se v zakon zapiše obveznost občin, da zagotovijo določeno število bivalnih enot (glede na število prebivalcev) in da v določenih časovnih intervalih objavljajo razpis za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem.</p> <p>Stanovanjski zakon jasno določa naloge in pristojnosti občin na stanovanjskem področju. Tako so občine dolžne zagotavljati sredstva za graditev, pridobitev in oddajanje neprofitnih stanovanj kot tudi bivalnih enot, spodbujati različne oblike zagotavljanja stanovanj (tako lastnih kot najemnih), zagotavljati sredstva za subvencioniranje najemnine in za izredno pomoč pri uporabi stanovanja. Glede na potrebe in v okviru finančnih zmožnosti občine zagotavljajo bivalne enote, ki so namenjene za začasno reševanje najtežjih stanovanjskih stisk.</p> <p>Predloga da bi zakonsko določili dolžnost občin, da v določenem časovnem intervalu objavijo razpis za dodelitev neprofitnih najemnih stanovanj MOP ne podpira iz več razlogov:</p> <ul style="list-style-type: none"> - v nekaterih občinah povpraševanja po neprofitnih najemnih stanovanjih ni, zato bi bil obvezen razpis nesmiseln, - obvezna objava razpisa za dodelitev neprofitnih stanovanj v najem v določenem časovnem intervalu bi občinam povzročila nepotrebne stroške. Večina občin na prednostno listo uvrsti večje število prosilcev kot je na razpolago stanovanj. Šele ko občine vsem prosilcem, ki so uspeli na razpisu, zagotovijo stanovanja, pristopijo k novemu razpisu, - če občina razpisa ni imela več kot leto dni in se torej prosilci na razpis sploh niso mogli prijaviti, imajo pravico, da si sami na trgu najamejo primerno stanovanje in uveljavijo pravico do subvencije k tržni najemnini, pri čemer niso več vezani le na teritorij stalnega prebivališča, - najemniki neprofitnih in tržnih stanovanj so pri subvenciji k najemnini v celoti izenačeni,

			<p>saj najemnikom tržnih stanovanj, ki izpolnjujejo pogoje, pripada tako neprofitni kot tudi tržni del subvencije.</p> <p>Velja omeniti, da je Stanovanjski sklad RS (v nadaljevanju: SSRS) izvedel anketo o ugotavljanju potreb po vrstah stanovanjskega fonda v občinah – javna najemna stanovanja (med katera spadajo tudi kategorija neprofitnih stanovanj), druga najemna stanovanja, bivalne enote in oskrbovana stanovanja. Anketa temelji na prostovoljnem, pisnem odzivu anketirancev iz 212 občin in njihovih javnih skladov (z redno pošto in po elektronski pošti) in je potekala v časovnem obdobju od 21. 11. 2016 do vključno 31. 3. 2017. Na Anketo je prostovoljno odgovorilo 153 občin oz. njihovih javnih skladov, kar pomeni 72,17 % odzivnost.</p> <p>MOP nadalje pojasnjuje, da je opravil Anketo med občinami glede najemnih stanovanj v občinah, bivalnih enotah in oskrbovanih stanovanjih (anketa je potekala od aprila do oktobra 2017). Na anketo je prostovoljno odgovorilo 154 občin, kar pomeni 75,46 % odzivnost. Iz ugotovitev ankete je razvidno, da je 114 občin podalo podatke o letu zadnjega zaključenega razpisa. MOP pojasnjuje, da je velika večina občin zaključila razpis za dodelitev neprofitnih najemnih stanovanj v primernih časovnih intervalih: v letu 2014 (12 občin), v letu 2015 (14 občin), v letu 2016 (55 občin), v letu 2017 (12 občin).</p>
50	<p>Ponavljamo priporočilo: Varuh od Ministrstva za okolje in prostor pričakuje temeljito analizo upravljanja v večstanovanjskih stavbah in glede na ugotovitev spremembo zakonodaje, predvsem pa stalen nadzor nad delom upravnikov v večstanovanjskih Stavbah. (stran 323) – ponovitev priporočila št. 47 (2016)</p>	Delno realizirano	<p>Med pristojnosti IRSOP sodi tudi Stanovanjska inšpekcija, ki ima med zastavljenimi cilji na stanovanjskem področju tudi nadzor upravnikov. Učinkovito upravljanje in nadzor upravnikov je tako eden od osnovnih ciljev dela stanovanjske inšpekcije. IRSOP pojasnjuje, da je v letu 2017 bila izvedena usmerjena akcija stanovanjske inšpekcije z namenom preveritve zagotavljanja ustreznih pogojev za učinkovito upravljanje večstanovanjskih stavb. Na IRSOP je bil v ta namen načrtovan in izveden inšpekcijski nadzor nad naključno izbranimi večstanovanjskimi stavbami, razpršenimi po celotnem območju RS. Zaradi zagotovitve zajema čim večjega nabora upravnikov, ki upravljajo večstanovanjske stavbe, kot jih opredeljuje 49. člen SZ-1, je bil vzorec naključnih 81 stavb (načrtovanih 75) izbran na način, da se je posamezni Upravnik pojavil le enkrat.</p> <p>IRSOP pojasnjuje, da se ob ustrezno zagotovljenem okolju za upravljanje večstanovanjskih stavb, lahko zasleduje javni interes RS, kot je opredeljen v 124. členu SZ-1. Namreč pomembno je, da se zagotavljanja takšno stanje večstanovanjske stavbe, da je omogočena njena normalna raba ter da je omogočeno zagotavljanje pogojev za učinkovito upravljanje večstanovanjskih stavb.</p>

		<p>IRSOP dodaja, da je usmerjeni nadzor zajemal področja dela Upravnika (kot pooblaščenca etažnih lastnikov v skladu z 48. členom SZ-1) ob upravljanju večstanovanjskih stavb, v zvezi s sklicem in izvedbo zbora lastnikov v skladu z 36. členom SZ-1, ali je bil sestavljen zapisnik zbora lastnikov skladno z 38. členom SZ-1; ali Upravnik vodi poseben račun v skladu z 42. členom SZ-1; ter ali je Upravnik podal poročilo o upravljanju objekta; 6. točka, 50. člen SZ-1. Od načrtovanih stavb oziroma usmerjenih nadzorov (75 stavb) je bilo v usmerjeno akcijo vključenih 81 stavb oziroma Upravnikov. V dveh (2) primerih stavba ni izpolnjevala merila, da je Upravnik po zakonu obvezen (118. člen SPZ oziroma 48. člen SZ-1). V obeh stavbah je sicer s stavbo upravljala pravna oseba registrirana za upravljanje z nepremičninami, kjer je bila osnova za upravljanje (vzdrževanje) pogodbeno razmerje po Obligacijskem zakoniku in so pri delu uporabljali tudi posamezna določila SZ-1.</p> <p>V zvezi z izvedenimi usmerjenimi nadzori v 68 nadzorih ni bilo ugotovljenih nepravilnosti, v 13 izvedenih usmerjenih nadzorih pa so bile ugotovljene posamezne kršitve SZ-1 ter uvedeni prekrškovni postopki in sicer:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Kršitve tretjega odstavka 36. člena SZ-1 – 8 prekrškovnih postopkov; 2. Kršitve 38. člena SZ-1 – 4 prekrškovnih postopkov; 3. Kršitve 42. člena SZ-1 – 1 prekrškovni postopek; 4. Kršitve 6. točke, 50. člen SZ-1 – 0 prekrškovnih postopkov. <p>IRSOP pojasnjuje, da so se ugotovljene kršitve SZ-1 pretežno nanašajo na izvedbo Zbora etažnih lastnikov ter izdelave zapisnikov izvedenih zborov, medtem, ko je bila ugotovljena kršitev 42. člena SZ-1 (sredstva rezervnega sklada na posebnem računu) v enem inšpekcijskem postopku. V vseh primerih izvedenega usmerjenega nadzora, so Upravniki poročali etažnim lastnikom.</p> <p>Po navedbah IRSOP je tudi v letu 2018 načrtovana koordinirana akcija nadzora nad upravniki. Akcija bo tako koordinirano usmerjena v nadzor nad upravniki, s tem, da bo izveden nadzor nad 25 naključno izbranimi upravniki večstanovanjskih objektov, razpršenih po RS.</p> <p>Nadzor bo usmerjen v obveznosti upravnika, kot jih določa SZ-1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadzor 43. člena SZ-1: ali upravniki naložijo sredstva rezervnega sklada v skladu z 2. odstavkom 43. člena SZ-1, način gospodarjenja s sredstvi
--	--	--

			<p>rezervnega sklada ter</p> <ul style="list-style-type: none"> - nadzor 66. člena SZ-1 – ali upravnik ravna v skladu z določbo 66. člena SZ-1, izstavljanje obračuna stroškov. <p>MOP kljub zgoraj zapisanemu, dodaja, da je bila v januarju 2017 zaključena analiza stanovanjske zakonodaje in v okviru te tudi analiza upravljanja. Na podlagi analize je bil na Ministrstvo za okolje in prostor pripravljen Osnutek izhodišč za prenovo stanovanjske zakonodaje po posameznih področjih. Gradivo je objavljeno na spletnih straneh MOP. MOP je že pristopil k pripravi nove stanovanjske zakonodaje. Notranja skupina ministrstva na podlagi teh izhodišč in ob upoštevanju predlogov, ki so jih podali zunanji deležniki, pripravlja osnutek novega zakona.</p>
51	<p>Varuh priporoča, naj Ministrstvo za okolje in prostor kadrovske okrepi stanovanjsko inšpekcijo, v SZ-1 je treba na novo določiti njene pristojnosti, in sicer predvsem tako, da bo imela stanovanjska inšpekcija določene vzvode za ukrepanje pri upravljanju večstanovanjskih stavb in nad izvajanjem predpisov s področja stanovanjskih razmerij, ne glede na lastništvo večstanovanjskih stavb. (stran 323) – ponovitev priporočila št. 48 (2016)</p>	Nerealizirano	<p>MOP pojasnjuje, da delo na Stanovanjski inšpekciji trenutno opravlja pet stanovanjskih inšpektorjev, ki imajo pooblastilo za vodenje inšpekcijskih postopkov za območje celotne Slovenije.</p> <p>Stanovanjski inšpektorji so leta 2016 prejeli 1.054 prijav. Po uradni dolžnosti je bilo leta 2016 uvedenih 622 postopkov, od tega je bilo 296 inšpekcijskih in 71 prekrškovnih postopkov, 255 drugih splošnih postopkov pa se je nanašalo na delovanje stanovanjske inšpekcije. Stanovanjska inšpekcija je tako imela 31. decembra 2016 odprtih 463 zadev, od katerih je 149 upravnih stanovanjskih, 121 prekrškovnih in 193 drugih splošnih zadev. Leta 2016 so stanovanjski inšpektorji v zvezi s postopki poslali 1.455 dopisov, odgovorov, obvestil in pojasnil strankam, prijaviteljem in drugim.</p> <p>V letu 2016 je Vlada RS sprejela stališče, da ima IRSOP pristojnost ukrepanja tudi v večstanovanjskih stavbah, v katerih etažna lastnina ni vzpostavljena. Takšno stališče je razširilo polje pristojnosti inšpekcijskih služb. V okviru prenove stanovanjske zakonodaje se bo na novo opredelil tudi javni interes na stanovanjskem področju in od tod tudi sledeči inšpekcijski ukrepi. S predvideno prenovo stanovanjske zakonodaje se bodo pooblastila inšpekciji povečala, zato bo potrebno z novimi zaposlitvami poskrbeti, da se bo lahko zagotovil učinkovit nadzor v okviru pristojnosti stanovanjske inšpekcije. Ob velikem številu prijav ter stanovanj v večstanovanjskih stavbah stanovanjski inšpektorji, ki delujejo na območju celotne države, izredno težko zagotavljajo učinkovit nadzor v javnem interesu, kot je opredeljen v SZ-1.</p> <p>MOP se je s sklepom Vlade RS, št. 10002-22/2017/7, z dne 21. 9. 2017, določilo skupno število dovoljenih zaposlitev za leti 2017 in 2018, to je 1375 dovoljenih zaposlitev. Komisija Vlade RS za administrativne zadeve in imenovanja je s sklepom št. 10002-30/2017/3, z dne 14. 11. 2017, na podlagi pisnega sporazuma med Ministrstvom za javno upravo in MOP, zmanjšala število dovoljenih zaposlitev na MOP za eno (1) zaposlitev, kar pomeni, da ima</p>

		<p>MOP določenih 1374 dovoljenih zaposlitev.</p> <p>MOP se kljub temu trudi dodatno okrepiti kadrovskega načrta inšpekcije. Prav tako se inšpekciji zagotavljajo zadostna materialna sredstva za njeno delovanje in pa finančni viri za vse svoje pogodbene obveznosti. V kolikor se med letom pokaže, da finančna sredstva inšpekciji ne zadoščajo v celoti, ministrstvo z notranjimi prerazporeditvami zagotavlja ustrezna dodatna finančna sredstva.</p> <p>MOP je MJU večkrat pozvalo k dodelitvi dodatnih kvot za potrebe IRSOP. Ministrica MOP je v letu 2017 znotraj odobrenega skupnega kadrovskega načrta IRSOP-u sicer dovolila zaposlitev pet novih inšpektorjev za okolje in sicer zaradi dodatnih nalog nadzora po ZDimS. MOP opozarja, da je za zagotavljanje ustreznega obsega nadzora zato nedvomno potrebno ponovno opozoriti na kadrovske podhranjenosti stanovanjske inšpekcije. MOP je na Skupni kadrovskega načrta (SKN) organov državne uprave za leti 2018/2019 podal ugovor, nato še več pobud za povišanje SKN organov državne uprave za leti 2018/2019, zaradi kadrovske podhranjenosti IRSOP in ostalih organov v sestavi MOP. Vlada RS je s sklepom št. 10002-33/2017/41 z dne 19. 4. 2018 dala dovoljenje le za implementacijo ZMVN-1 in sicer 10 javnih uslužbencev za Geodetsko upravo RS za obdobje od maja 2018 do decembra 2020. Vse ostale zahteve vključno z IRSOP so bile zavrnjene oz. preložene na naslednjo usklajevanje SKN organov državne uprave.</p>
--	--	--

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za pravosodje (MP)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MP: 15

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: 2
2. delno realizirano: 3
3. stalna naloga: 10
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /
5. nerealizirano (tudi delno): /

Št.	priporočilo	ocena realizacije	Pojasnila
2.3	OMEJITEV OSEBNE SVOBODE		
11	Varuh priporoča sprejetje vseh potrebnih ukrepov za dosledno spoštovanje pravil in standardov, na podlagi katerih se je država tako z Ustavo RS kot mednarodnimi konvencijami zavezala, da bo ob odvzemu prostosti spoštovala človekove pravice, zlasti človekovo osebnost in njegovo dostojanstvo. (stran 142)	Stalna naloga	To priporočilo se nanaša na del besedila letnega poročila, v katerem Varuh izpostavlja potrebo po zagotavljanju psihiatrične oskrbe zaprtim osebam, prepoznavanju samomorilne ogroženosti, preprečevanju samomorov ter preprečevanju trgovine s prepovedanimi drogami ali zdravili z namenom preprečevanja smrti zaprtih oseb. Vsa naštetá področja so stalne naloge URSIKS.
12	Varuh priporoča, naj ZPKZ skupaj z UIKS upoštevajo dane pripombe in priporočila, ki jih je ob svojem obisku podal Evropski odbor za preprečevanje mučenja, nečloveškega ali ponižujočega	Stalna naloga	CPT je po svojem obisku v letu 2017 pripravil 30 priporočil oziroma pobud, ki se nanašajo na naloge in pristojnosti URSIKS. Kot izhaja iz Odzivnega poročila Vlade RS, je URSIKS kot smiselne sprejela vse pobude in priporočila CPT. Nekatere od pobud CPT so bile že implementirane v delo zavodov za prestajanje kazni zapora (denimo priporočilo št. 57 glede možnosti prijave k zdravniku preko zaprte kuverte), za uresničevanje nekaterih od priporočil so potrebna kontinuirana prizadevanja URSIKS (na primer priporočilo št. 48 o

	ravnanja ali kaznovanja (CPT), ter odpravijo vse ugotovljene pomanjkljivosti. (stran 143)		širitvi naborov aktivnosti za osebe v posebno strožjih režimih), za doseganje nekaterih pa si bo URSIKS v prihodnosti po svojih zmožnostih in delovnih pogojih še naprej prizadevala (denimo priporočilo št. 40 glede zagotavljanja minimalnega standarda površine bivalnega prostora za zaprto osebo).
13	Varuh poziva k čimprejšnji uresničitvi priporočil iz posebnega tematskega poročila glede izboljšanja razmer za nameščanje in obravnavo ranljivih zaprtih oseb (starostniki, bolni, invalidi in drugi). (stran 144) – v zvezi s priporočilom št. 14 (2016)	Delno realizirano	<p>V posebnem tematskem poročilu je Varuh predstavil 4 priporočila v zvezi z izvrševanjem kazni zapora za osebe s posebnimi potrebami in njihovim (zdravstvenim in rehabilitacijskim) varstvom. URSIKS se je s tem poročilom že seznanila, se nanj odzvala in se do konkretnih priporočil tudi že opredelila.</p> <p>S priporočilom Varuha, da se sprejme posebno strategijo za obravnavo oseb s posebnimi potrebami, se URSIKS ne strinja. Za izvrševanje morebitne nove strategije URSIKS, kljub dosedanjim prizadevanjem, ne razpolaga s potrebnim kadrom, na katerega naj bi se, po predlogu VČP, strategija nanašala. Poleg tega je zaradi majhnosti slovenskega zaporskega sistema, populacija oseb s posebnimi potrebami, ki prestajajo kazen zapora, majhna in posledično izredno raznolika. Razen splošnih (že znanih in zasledovanih) načel, kot je omogočanje uresničevanja pravice do zdravstvenega varstva in drugih ustavnih pravic, zato s strategijo ne bi bilo mogoče določiti podrobnejših navodil, ki bi bila zavodom za izvrševanje kazni zapora v pomoč pri njihovem delu in obravnavi oseb s posebnimi potrebami.</p> <p>URSIKS se ne strinja s priporočilom Varuha, naj se enotno uredi načine in pogoje za omogočanje pomoči osebam, ki potrebujejo negovalno in oskrbno pomoč. Možnosti zaprtih oseb za koriščenje storitev nege in pomoči so v konkretnih primerih zelo raznolike. Nekatere zaprte osebe namreč tovrstne storitve črpajo iz naslova upravičenosti do storitev s področja socialnega oziroma zdravstvenega varstva. Ukrepi, s katerimi zavodi za prestajanje kazni zapora dopolnjujejo storitve, do katerih je posamezna konkretna zaprta oseba upravičena po splošnih predpisih, so v praksi izredno raznoliki, zato pa oceni URSIKS, sprejetje poenotene prakse ne bi prineslo dodatne koristi za obravnavo te populacije.</p> <p>Preostali dve priporočili Varuha se nanašata na vzpostavitev prilagojenih prostorov ali oddelkov, da bodo ti primerni za bivanje oseb s posebnimi potrebami. S tem priporočilom se URSIKS v celoti strinja. Nekatere od ugotovljenih pomanjkljivosti v zvezi z opremljenostjo prostorov je URSIKS že odpravila. Pomanjkljivosti, za katerih odpravo so</p>

			potrebni večji finančni viri, pa bo glede na razpoložljiva sredstva URSIKS odpravljala tudi še v prihodnje.
14	Zaradi zagotavljanja varnega prestajanja pripora in zapora ter spoštovanja človekove osebnosti in njegovega dostojanstva mora osebje ZPKZ skrbeti, da se izredni dogodki dosledno evidentirajo, da se pristojne ustrezno obvešča o teh dogodkih ter da so zapisniki in drugi dokumenti ustrezno izpolnjeni ali zapisani. (stran 148)	Stalna naloga	Skrb za dosledno evidentiranje dogodkov zavodom nalaga 104. člen Pravilnika o izvrševanju kazni zapora. Ker je naloga Generalnega urada URSIKS, da izvaja nadzor, spremlja in usmerja delo zavodov za prestajanje kazni zapora, je skrb za ukrepe, s katerimi se zagotavlja ustrezno evidentiranje izrednih dogodkov, ena od stalnih nalog URSIKS. Priporočilo VČP št. 14 se posredno nanaša na eno od konkretnih pobud, ki jih je VČP obravnaval in ugotovil pomanjkljivo evidentiranje izrednega dogodka. V zvezi s tem je URSIKS napovedala, da bo na dolžnost evidentiranja izrednih dogodkov posebej opozorila člane aktiva vodij oddelkov za varnost, kar je bilo dne 5. 5. 2017 tudi realizirano. Predhodno je bil primer evidentiranja izrednih dogodkov obravnavan tudi na kolegiju generalnega direktorja URSIKS (12. 4. 2017).
15	Ob skrbi za ustrezno število zaposlenih oseb v ZPKZ Varuh priporoča sprejetje potrebnih ukrepov za boljšo organizacijo dela, s katerimi bi se zmanjšalo število spremstev zaprtih oseb. (stran 155)	Realizirano	Pretežen del spremstev zaprtih oseb predstavljajo spremstva na obravnave na sodiščih in v zdravstvene ustanove. Na število obravnav na sodiščih in zdravstvene potrebe zaprtih, ki zahtevajo spremstvo zaprte osebe iz zavoda za prestajanje kazni zapora, URSIKS ne more vplivati, zato je zmožnost URSIKS, da bi znatno spreminjala število spremstev, omejena. Si pa URSIKS lahko prizadeva, da na število potrebnih spremstev vpliva s podeljevanjem namenskih izhodov obsojencem in obsojenkam, v primerih, ko glede na varnostne okoliščine njihovo spremljanje ni potrebno, česar se zavodi za prestajanje kazni zapora že poslužujejo. Poleg tega MP na Vrhovno sodišče RS naslovilo seznam predlogov v zvezi s sodelovanjem s sodišči in tožilstvi, katerega je pripravila URSIKS in s katerim bi lahko vplivali na zmanjševanje spremstev zaprtih oseb. S strani Vrhovnega sodišča RS je MP v mesecu juliju 2018 prejelo odgovor iz katerega izhaja, da so nekateri predlogi dobrodošli in za njihovo izvajanje ni ovir. Glede na navedeno pričakujemo, da se bodo navedeni predlogi pričeli izvajati v kratkem in bodo tako vplivali na organizacijo dela in s tem povezano zmanjševanje števila spremstev zaprtih oseb.
2.4	PRAVOSODJE		
22	Varuh Ministrstvo za pravosodje oziroma projektno skupino, ki pripravlja in usklajuje pripravo akcijskih načrtov in poročil za izvrševanje sodb ESČP, spodbuja, da nadaljuje svoje delo, saj je prav (ob individualnih ukrepih) priprava	Stalna naloga	Kot poudarja MP v Poročilu o delu Medresorske delovne skupine za koordinacijo izvrševanja sodb Evropskega sodišča za človekove pravice, je ena izmed njegovih prioritet učinkovitejše in hitrejše izvrševanje sodb Evropskega sodišča za človekove pravice (v nadaljevanju: ESČP). Sistemski pristop se je izkazal za primernega, kar dokazuje izrazito zmanjšanje števila neizvršenih sodb ESČP od ustanovitve MDS ESČP in PS ESČP v letu 2016, med njimi tudi skupina zadev Lukenda (sojenje v razumnem roku).

<p>sistemskih ukrepov pomembna za preprečevanje kršitev, ki jih ugotovi ESČP, v prihodnje oziroma zmanjšanje števila obsodb naše države zaradi kršitev Evropske konvencije o človekovih pravicah. (stran 186)</p>		<p>V letu 2017 je bilo tako pripravljenih 9 akcijskih poročil oziroma načrtov in do konca junija 2018 še 21.</p> <p>V letu 2017 je Odbor ministrskih namestnikov Sveta Evrope na podlagi akcijskih poročil sprejel 7 končnih resolucij in sicer v zadevah Mladina d. d. (kršitev svobode izražanja), Zavodnik (dolgotrajno sojenje v stečajnem postopku ter neustrezen način vročanja), Korošec (kršitev načela enakosti orožij ter pristranskost izvedenca), Aždajić (neprimerno vročanje ter zamudna sodba), Eberhard in M. (neizvršitev pravice očeta do stikov z otrokom), K (kršitev pravice očeta do stikov z otrokom ter dolgotrajnost civilnega in kazenskega postopka) in Tence (pomanjkljiv dostop do sodišča).</p> <p>V letu 2018 je bilo do konca junija sprejetih 25 končnih resolucij. Poleg končne resolucije v pilotni zadevi Ališič (stare devizne vloge pri Ljubljanski banki) so bile sprejete tudi končne resolucije v 16 t. i. klon zadevah vodilne zadeve Mandič in Jovič (kršitev prepovedi nečloveškega in ponižujočega ravnanja po 3. členu Konvencije zaradi prezasedenosti in neustreznih razmer v ZPKZ Ljubljana ter kršitev pravice do učinkovitega pravnega sredstva po 13. členu Konvencije zaradi neučinkovitost pravnih sredstev). Končne resolucije so bile po preučitvi pripravljenih akcijskih poročil sprejete tudi v zadevah Peruš (pristranskost sodišča oz. sojenje istega sodnika na obeh stopnjah v delovnem sporu), L.M (pridrhanje na zaprtem oddelku Psihiatričnih klinik Ljubljana in Idrija ter obravnava pacientov na odprtih oddelkih psihiatričnih klinik), Perak (kršitev postopka zaradi nevročene zahteve za varstvo zakonitosti), B.K.M. Lojistik, (nedovoljen odvzem tovornjaka podjetju v zadevi prometa s prepovedanimi drogami).</p> <p>Ministrstvo je v letu 2017 z namenom boljše obveščenosti javnosti z izvedenimi ukrepi vzpostavilo tudi spletno stran, kjer so dosegljive podrobnejše informacije glede izvrševanja sodb ESČP: http://www.mp.gov.si/si/delovna_podrocja/aktivnosti_na_podrocju_clovekovih_pravic_in_izvrsevanja_sodb_evropskega_sodisca_za_clovekove_pravice/izvrsevanje_sodb_evropskega_sodisca_za_clovekove_pravice/.</p> <p>Ministrstvo za pravosodje si bo v sodelovanju z ostalimi resorji, pristojnimi v posameznih zadevah ugotovljenih kršitev Evropske konvencije o človekovih pravicah, ki jih ugotovi ESČP, še naprej prizadevalo za koordinirano pripravo potrebnih individualnih in</p>
--	--	--

			sistemskih ukrepov za izvršitev sodbe ESČP ter o tem poročalo Svetu Evrope.
23	Ob skrbi, ki jo Vrhovno sodišče RS namenja enotni sodni praksi, vsa sodišča spodbujamo, naj namenijo potrebno pozornost izboljšanju svojega poslovanja in kakovosti sojenja, Ministrstvo za pravosodje pa naj še naprej skrbi za krepitev delovanja pravosodja za učinkovito in kakovostno izvajanje sodne oblasti. (stran 197)	Stalna naloga	<p>Kot izpostavlja Vrhovno sodišče v Letnem poročilu o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2017 je redno objavljane sodne prakse pomemben dejavnik njenega usklajevanja in zagotavljanja javnosti, pravne varnosti in enakosti. Vnos anonimiziranih odločb v enotno bazo sodne prakse in javna objava na internetnih straneh slovenskega sodstva, ki so dostopne strokovni in laični javnosti, so osnovni dejavniki njenega usklajevanja. Na ta način se ustvarja baza znanja, ki prispeva k izboljšanju kakovosti dela sodišča in ustrezni informiranosti strokovne in laične javnosti. V okviru tega prizadevanja Vrhovno sodišče vsa sodišča spodbuja k vnašanju anonimiziranih odločb v javno dostopno enotno bazo sodne prakse. Prioritetna področja povezana s kakovostjo tudi v letu 2018 deloma sledijo usmeritvam, ki so se oblikovale od leta 2015 dalje in se v posameznem letu omejujejo na obvladljivo število, pri čemer je končni cilj celovita dolgoročna obravnava področja kakovosti dela sodnikov in sodišč. Prioritete in aktivnosti za leto 2018 pomenijo predvsem nadgradnjo že izvedenega, nekatere dejavnosti prehajajo v stalne naloge (na primer mentorstvo novim sodnikom).</p> <p>Na področju kakovosti sodstva, ki jo v ožjem pomenu razumemo kot kakovost sodnih odločb, se slovensko sodstvo tudi v letu 2018 usmerja na področje kakovosti sojenja in vodenja postopkov, pisanja kakovostnih odločb, dostopa do sodišča ter kariernega razvoja sodnikov in sodnega osebja. Ob otvoritvi sodnega leta 2018 je Vrhovno sodišče med prioritetskimi področji izpostavilo tudi projekt izboljšanje kakovosti sodstva, kjer so zastavljeni cilji, da se ob upoštevanju načela postopkovne pravičnosti zagotovi še kakovostnejše sodne odločbe, ki bodo obrazložene v jeziku, ki je razumljiv tudi za nepravnike.</p> <p>Na intranetnih straneh slovenskega sodstva je objavljena povezava IKS – Izboljšanje kakovosti sodstva z izdelki in orodji, ki so v pomoč pri delu tako novim kot tudi izkušenim sodnikom.</p> <p>MP k izboljšanju kakovosti sodstva prispeva tudi z izvajanjem nadzorov SNOPS (podrobneje v tabeli pregled uresničevanja priporočil za leto 2016).</p>
24	Varuh sodiščem priporoča, naj se odzivajo na resne očitke na račun zakonitosti svojega dela oziroma	Stalna naloga	Odnosi sodstva z javnostmi so v strokovni razpravi prepoznani kot pomemben vidik delovanja sodstva (npr. Evropska mreža sodnih svetov – ENCJ, Justice, Society and the Media, Report 2011-2012). Pomena teh odnosov se zaveda tudi slovensko sodstvo, zato

<p>poskrbijo za ustrezno raven komuniciranja z javnostmi, po potrebi tudi z utemeljevanjem svojih odločitev. (stran 197)</p>		<p>postopno krepiti svoje zmožnosti učinkovitejšega komuniciranja z javnostmi. Leta 2009 je bila pri Vrhovnem sodišču ustanovljena Služba za odnose z javnostmi (v nadaljnjem besedilu: SOJ), sodniki in vodstvo sodišč pa se o pomenu in tehnikah odnosov z javnostmi izobražujejo tudi pri Centru za izobraževanje v pravosodju.</p> <p>SOJ je strokovna služba Vrhovnega sodišča, ki s svojim delom podpira vsa sodišča v državi in jim nudi osnovno komunikacijsko infrastrukturo, sama komunikacija posameznih sodišč v zvezi z njihovimi zadevami oziroma pristojnostmi pa je v pristojnosti njihovih predsednikov oziroma z njihove strani pooblaščenih oseb (8. člen Sodnega reda). SOJ pri tem izvaja zakonsko predpisane obveznosti Vrhovnega sodišča predvsem na podlagi določb Zakona o sodiščih, Zakona o medijih, Zakona o dostopu do informacij javnega značaja, Zakona o varstvu tajnih podatkov in Sodnega reda, določb postopkovne zakonodaje, ki se nanašajo na pregledovanje in prepisovanje spisov ter javnost postopkov (ZKP, ZPP). Skladno z določbami Sodnega reda (46. člen) izvaja obveznosti sodišča oziroma sodstva glede komunikacij z javnostmi, nudi strokovno pomoč sodiščem, izvaja nadzor nad javno podobo in pojavnostjo sodstva, skrbi za spletne strani in informativne publikacije ter oblikuje in vzdržuje odnose z različnimi javnostmi. Gre za obveznosti, ki se dnevno izvajajo na vseh 66 sodiščih v državi, med njih pa spada širok obseg vsebinsko zahtevnih in količinsko obsežnih aktivnosti, od priprave odgovorov na posamezna novinarska vprašanja in poizvedbe državljanov, preko vsebinske obravnave prošenj za snemanje narokov sodnih obravnav, do skrbi za tudi delovanje in vsebino spletnih strani vseh sodišč in specializiranih podstrani (npr. sodnapraks.si). Predsednik Vrhovnega sodišča je v 2017 konkretne osebe iz SOJ dodatno zadolžil za sodelovanje s posameznimi sodišči, katerim nudijo strokovno podporo pri njihovi komunikaciji z javnostmi. Le dve sodišči v državi imata dodatno zaposleni osebi, specializirani za odnose z javnostmi, ostalim pa splošne kadrovske in finančne omejitve večje specializacije zaenkrat ne omogočajo. Iz Letnega poročila o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2017 izhaja, da je zadovoljstvo različnih javnosti z delovanjem sodišč v fokusu dela slovenskega sodstva. Raziskava pri splošni javnosti, strokovni javnosti (odvetnikih, državnih odvetnikih in državnih tožilcih), uporabnikih sodišč ter tudi pri samih zaposlenih na sodiščih je bila prvič izvedena konec leta 2013, ponavlja se v dveletnih intervalih. Brošura o izvedenih raziskavah in podrobni rezultati so objavljeni na spletnih straneh sodstva. V letu 2017 je bila že tretjič izvedena obširna raziskava, ki je pokazala nadaljnje postopno izboljševanje zadovoljstva uporabnikov in splošne javnosti z delovanjem sodstva (podrobnejši rezultati</p>
---	--	--

			<p>so objavljeni v Letnem poročilu o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2017, podpoglavje 7.6. Zadovoljstvo javnosti s poslovanjem sodišč). Kljub temu, da se objektivno merljivi kazalniki delovanja slovenskega sodstva konstantno izboljšujejo in da se uvrstitev Slovenije v zadnjih letih v primerjavi z ostalimi evropskimi državami praktično na vseh področjih popravlja, javnost tega premika ne zazna. Nasprotno, raziskave so celo pokazale, da javnost meni, da se med letoma 2013 in 2015 časi reševanja zadev niso skrajšali in število nerešenih zadev ni zmanjšalo. V letu 2017 je sicer zaznati minimalni pozitivni premik tudi pri teh vprašanjih, a glede na objektivne podatke o številu nerešenih zadev in časih trajanja postopkov so tudi ti pozitivni premiki nesorazmerno skromni. Domnevamo lahko, da gre za podoben razkorak med percepcijo in dejanskim stanjem, kot ga opazamo tudi pri javnomnenjskih raziskavah na drugih področjih (npr. razkorak med percepcijo korupcije in dejansko izkušnjo). Po več izvedbah kvantitativnih raziskav je Vrhovno sodišče v letu 2017 aktivno pristopilo k izboljševanju občutka postopkovne pravičnosti med udeleženci postopkov (Podpoglavje Letnega poročila o učinkovitosti in uspešnosti sodišč za leto 2017 8.4. Postopkovna pravičnost). V okviru projekta je bila tako izvedena vrsta kvalitativnih raziskav (delavnice s 13 različnimi skupinami strokovnih javnosti, opazovanja na pilotskih sodiščih, poglobljeni intervjuji z uporabniki, spremljanje in analiza spletnih objav), katerih namen je celovito analizirati komunikacijo sodstva z različnimi deležniki, v odprtih pogovorih poglobljeno raziskati težave in ovire, s katerimi se srečujejo, ter pripraviti konkretne ukrepe za izboljšanje zadovoljstva z delovanjem sodišč (od informativnih brošur in spletnih gradiv do izdelave sistema označevanja znotraj sodnih zgradb).</p>
25	<p>Varuh Ministrstvu za pravosodje in Ministrstvu za notranje zadeve ter drugim pristojnim priporoča, naj poskrbijo za potrebna izobraževanja prekrškovnih organov in sodišč, da se zagotovi dosledno spoštovanje temeljnih jamstev poštnega postopka tudi v prekrškovnih postopkih. (stran 219)</p>	<p>Stalna naloga</p>	<p>Dodatno k odgovoru MNZ:</p> <p>Center za izobraževanje v pravosodju letno med drugim organizira Prekrškovnopravno šolo, zato je mogoče šteti, da se predmetno priporočilo izvaja kot stalna naloga.</p> <p>V programu Prekrškovnopravne šole 2017 so bile obravnavane tudi teme, ki po oceni Ministrstva za pravosodje krepijo spoštovanje temeljnih jamstev poštnega postopka: ustavnopravna jamstva v postopku o prekršku, prekluzija v prekrškovnem postopku, EPVD (prenehanje veljavnosti voziškega dovoljenja) zadeve s poudarki iz sodne prakse, načelo <i>ne bis in idem</i> v prekrškovnem postopku, ustna obravnava v praksi, gluhi, naglušni in gluhoslepi v prekrškovnih postopkih,...</p>

			<p>Dodatno je MP zagotovilo predavatelja na izobraževanju v zvezi z izvajanjem določb 7.a poglavja ZP-1 (Posebne določbe za prekrške, storjene z motornimi vozili, registriranimi v drugih državah članicah Evropske unije), ki ga za svoje uporabnike organizira ponudnik informacijskih rešitev na področju prekrškovnih zadev. Predavanja se je udeležilo cca. 100 oseb z občinskih redarstev.</p>
26	<p>Varuh tožilstvu priporoča, naj skrbi za hitro in učinkovito izvajanje kazenskega pregona storilcev kaznivih dejanj in v primeru morebitnega zavrženja ovadb poskrbi za dosledno seznanjanje oškodovancev z odločitvami, ki bodo utemeljene z jasnimi in obrazloženimi razlogi, in pravnim poukom. (stran 228)</p>	<p>Stalna naloga</p>	<p>Priporočilo s takšno vsebino ni novost in se pojavlja tudi v poročilih Varuha za pretekla leta. Pravočasnost, učinkovitost in zakonitost pri opravljanju državnotožilske službe je tudi stalnica prizadevanj državnega tožilstva. Tako je v Politiki pregona državnega tožilstva Republike Slovenije že med načelnimi izhodišči zapisano, da mora tožilsko delo potekati brez nepotrebnega odlašanja in to v času, ki je predvidljiv in optimalen glede na pomen zadeve, Ob tem pa morajo rezultati venomer dosegati standarde kakovosti, ki so vnaprej določeni. Uporabljeni morajo biti materialni in človeški viri, ki so sorazmerni z zahtevnostjo naloge.</p> <p>Na podlagi zbranih podatkov iz skupnega letnega poročila o delu državnih tožilstev za leto 2017 niso razvidni podatki, po katerih bi odločitve v zvezi z zavrženji ovadb pomembno odstopale od sprejetih meril. Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije podpira pobudo za čimprejšnjo odločitev državnih tožilcev tudi v zvezi z odločitvami o kazenskih ovadbah v skladu z 82. členom Državnotožilskega reda. Na prekoračitev meril opozarja predvsem v sklopu nadzorstvenih pregledov, državni tožilci, skladno s politiko pregona, posebno pozornost namenjajo prednostnim zadevam, kamor sodijo tudi starejše nerešene zadeve.</p> <p>V zvezi s poročilom varuha, da bi bilo namreč prav, da bi državni organ vlagatelju pojasnil svojo odločitev in razloge zanj o vsaki prejeti vlogi vsaj s prvim (enim) odgovorom, Vrhovno državno tožilstvo pojasnjuje, da je treba ločiti sporočilo ovaditelju (oškodovancu) o tožilski odločitvi glede vložene kazenske ovadbe od odzivanja državnega tožilstva, kot državnega organa. Pri tožilskem poslovanju s kazensko ovadbo zakon in Državnotožilski red določa postopek, ki ga državni tožilec spoštuje in mora spoštovati. Od tožilskega poslovanja s kazensko ovadbo in tozadevnega obveščanja upravičenih oseb, pa je treba povsem ločeno obravnavati odzivanje državnega tožilstva (kot državnega organa) na različna in številna pisanja različnih vlagateljev, ki (lahko) neposredno niti niso povezana s posameznim odprtim postopkom ali zadevo, ki jo obravnava državno tožilstvo. Vrhovno državno tožilstvo RS ob tem znova opozarja na tožilsko prakso, da ne glede na vsebino in razumljivost pisanja, vlagatelj vedno prejme ustrezen odgovor, kadar iz vsebine njegovega</p>

			<p>pisanja izhaja, da bi povratna informacija državnega tožilstva lahko bila za vlagatelja uporabna ali koristna pri morebitnem uveljavljanju njegovih pravic in pravno zavarovanih interesov. Samo takrat, kadar vsebina pisanja očitno ne utemeljuje odziva ali nadaljnega ukrepanja pristojnega državnega tožilca, ali pa je pisanje brez vsebine in nerazumljivo, lahko državni tožilec zaključi zadevo brez pošiljanja odgovora vlagatelju.</p> <p>V zvezi s priporočilom, da mora tožilstvo v primeru morebitnega zavrženja ovadb poskrbeti za dosledno seznanjanje oškodovancev z odločitvami, ki bodo utemeljene z jasnimi in obrazloženimi razlogi in pravnim poukom, je mogoče ugotoviti, da gre za priporočilo, ki ga od državnega tožilca kot dolžnostno ravnanje terjajo že sami predpisi, in sicer 60. člen Zakona o kazenskem postopku, prav tako pa tudi 82. člen Državnotožilskega reda. ZDT-1 pa posebej predpisuje (80. člen), da se državnemu tožilcu, ki je z naklepom ali iz malomarnosti kršil državnotožilske dolžnosti, lahko izreče disciplinska sankcija.</p> <p>Glede na navedeno je mogoče ugotoviti, da je Varuhovo priporočilo v področnih predpisih ustrezno normirano, hkrati pa so normirani tudi ustrezni nadzorni vzvodi v okviru državnotožilske uprave, ki morebitne kršitve preprečujejo ali določajo sankcije zanje. Gre za celovito materijo temeljnega organizacijsko-statusnega predpisa (ZDT-1), ki skupaj z Državnotožilskim redom in ob upoštevanju 60. člena ZKP, predstavlja povsem zadovoljiv okvir, ki ob predpostavki doslednega izvajanja omogoča tudi dosledno izvajanje priporočila.</p>
27	<p>Varuh priporoča, da naj se Odvetniška zbornica Slovenije še naprej učinkovito odziva na nepravilnosti v lastnih vrstah z učinkovitim delom svojih disciplinskih organov ter zagotovi hitro in objektivno odločanje o vloženi prijavi zoper odvetnike. (stran 229)</p>	Stalna naloga	<p>Skladno z drugim odstavkom 60. člena Zakona o odvetništvu (ZOdv) je naloga Odvetniške zbornice Slovenije (OZS) in njenih disciplinskih organov, da zagotovijo učinkovito, nepristransko in pregledno uveljavljanje odgovornosti njenih članov za disciplinske kršitve. K hitri izvedbi disciplinskih postopkov disciplinske organe zavezujejo tudi nekatere določbe VIII.A poglavja ZOdv, ki predpisujejo roke za izvedbo posameznih dejanj v okviru disciplinskega postopka (64., 64.a, 64.b in 64.c člen ZOdv).</p> <p>OZS na svojih spletnih straneh skladno s tretjim odstavkom 60. člena ZOdv za posamezno leto javno objavlja in najmanj vsake tri mesece posodablja z novimi podatki poimensko sestavo disciplinskih organov in organov, pristojnih za presojo kršitev Kodeksa odvetniške poklicne etike; število prejetih pobud oziroma zahtev, število postopkov, število izrečenih ukrepov oziroma sprejetih mnenj, število zastaranih postopkov ter vrsto izrečenih ukrepov; izrečene pravnomočne disciplinske ukrepe skupaj z obrazložitvijo za obdobje</p>

			<p>dveh let po izrečenem ukrepu brez objave osebnih in drugih varovanih podatkov; mnenja organov, pristojnih za odločanje o kršitvah Kodeksa odvetniške poklicne etike, brez objave osebnih in drugih varovanih podatkov.</p> <p>V letu 2017 je bilo po podatkih OZS 22 prejetih pobud/zahtev zoper odvetnike oziroma odvetniške kandidate ali odvetniške pripravnike, 37 vodenih disciplinskih postopkov, 25 postopkov zaradi kršitve Kodeksa odvetniške poklicne etike, izrečenih 11 disciplinskih ukrepov, 14 sprejetih mnenj in en zastaralni postopek.</p> <p>Vlada (podobno kot Varuh) nima možnosti vlaganja pravnih sredstev zoper odločitve disciplinskih organov OZS ali celo možnosti spreminjanja njihovih odločitev. V disciplinskih postopkih pri OZS sicer sodelujejo predstavniki Ministrstva za pravosodje (pet predstavnikov v disciplinski komisiji prve stopnje in pet predstavnikov v disciplinski komisiji druge stopnje), ki se disciplinskih obravnav redno udeležujejo in strokovno sodelujejo v različnih senatih s člani disciplinske komisije, ki jih imenuje OZS.</p>
28	<p>Varuh Ministrstvu za pravosodje in Ministrstvu za finance priporoča, naj problematiko davčne ureditve brezplačne pravne pomoči, ki jo zagotavljajo odvetniki, rešita celostno in tako z dohodninskega vidika kot z vidika davka na dodano vrednost. (stran 231)</p>	Delno realizirano	<p>Dodatno k odgovoru MF:</p> <p>Varuh izpostavlja, da brezplačna pomoč odvetnikov z izjemo pomoči na dan brezplačne odvetniške pomoči (19. decembra), še vedno ni celostno davčno urejena. Uvodoma želimo zgolj v izogib nejasnostim ponovno opozoriti, da pri tej obliki pravne pomoči, ki jo zagotavljajo odvetniki brezplačno, ne gre za brezplačno pravno pomoč po Zakonu o brezplačni pravni pomoči, ampak za »<i>pro bono</i>« pravno pomoč, ki ni vezana na kriterije po ZBPP. Glede izpostavljene tematike pa naslednje. Prav na pobudo varuha človekovih pravic, ki je v dopisu št. 6.8 – 13/2016 – 2 – SE z dne 19. 1. 2017 izpostavil potrebo po odpravi davčnih ovir, ki so še prisotne, da bi odvetniki lahko (še) v večji meri zagotavljali brezplačno pravno pomoč poleg okvirov odvetniške pravne pomoči »<i>pro bono</i>«, ki poteka tradicionalno 19. decembra, smo se 20. 4. 2017 skupaj z Ministrstvom za finance in Odvetniško zbornico Slovenije sestali z namenom, da izmenjamo mnenja in stališča ter skušamo najti ustrezne rešitve glede na izpostavljeno problematiko. Na podlagi dogovorjenih sklepov tega sestanka je Ministrstvo za finance skupaj s Finančno upravo preverilo, ali je glede izvajanja »<i>pro bono</i>« pravne pomoči dejansko primerno in ustrezno izhajati iz 15. člena Zakona o davku na dodano vrednost (ZDDV-1), hkrati pa je ponovno preučilo navedeno problematiko z vidika davčne obravnave po Zakonu o dohodnini (ZDoh) v luči »<i>pro bono</i>« pomoči, kot socialnega korektiva. O tem je podalo MF podrobna</p>

			<p>pojasnila, ki so zajeta tudi v odzivu MF na to priporočilo, na katerega se v izogib ponavljanju v celoti sklicujemo. Z medsebojno komunikacijo med pristojnimi organi nam je uspelo preseči vrzeli nerazumevanja tega področja, in ugotoviti, da je »pro bono« pravna pomoč, ki jo zagotavljajo odvetniki, z dohodninskega in davčnega vidika v RS pravzaprav že ves čas celostno urejena. Samo dejstvo, da se morda nekateri organi ali institucije ne strinjajo z obstoječo ureditvijo, pa ne pomeni, da je področje nezadostno urejeno. V kolikor bi si posamezni akterji želeli drugačne ureditve, pa lahko pristojnemu organu vedno podajo pobudo za spremembo zakonodaje.</p>
2.6	DRUGE UPRAVNE ZADEVE		
35	Vlada RS naj sprejme ukrepe za dokončanje denacionalizacije. (stran 272)	Stalna naloga	<p>Dodatno k odgovoru MJU:</p> <p>MP v denacionalizacijskih postopkih nima kakšnih posebnih pristojnosti, ima pa v skladu s sklepi Vlade Republike Slovenije z dne 24. 10. 2002 in 23. 1. 2003 pristojnost četrletnega spremljanja realizacije načrtovanega zaključka procesa denacionalizacije.</p> <p>Tudi v letu 2017 je MP izvedlo 4 četrletna spremljanja realizacije zaključka procesa denacionalizacije. Po podatkih MP je bilo na dan 31. 12. 2017 pri vseh upravnih organih na prvi stopnji odločanja (upravne enote, MK, MKGP, MOP in MF) skupno vloženi 39.713 denacionalizacijskih zahtevkov, od tega je bilo pravnomočno zaključenih 39.573 zadev, kar je predstavljalo 99,64 % realizacijo glede na vse vložene zadeve. Nerešenih je bilo 140 zadev, od tega na prvi stopnji 85, v pritožbi na drugi stopnji ter na upravnem in vrhovnem sodišču pa skupaj 55 nerešenih zadev.</p> <p>Glede na ugotovitve MP, da se postopki zaključujejo prepočasi, je v septembru 2017 minister za pravosodje mag. Klemenčič na kolege ministre (MK, MJU in MOP) naslovil dopis, v katerem jih je prosil, da v okviru svojih pristojnosti preverijo, ali bi z dodatnimi upravljavskimi ukrepi lahko pospešili reševanje denacionalizacijskih zadev pred upravnimi enotami (MJU) oziroma pred ministrstvi (MK in MOP), kot npr. z določitvijo prioritete reševanja zadev, internih rokov za dokončanje postopkov, zagotovitvijo zadostnega števila ustrezno usposobljenega kadra za reševanje zadev oziroma finančnimi spodbudami, vendar omenjeni dopis nekih oprijemljivih rezultatov ni prinesel. Celo nasprotno, v začetku leta 2018 je bilo kot posledica odločbe Ustavnega sodišča (Up-282/15-30 z dne 5. 10. 2017), z izrednimi pravnimi sredstvi razveljavljeno kar 17 pravnomočno zaključenih odločb, kar pomeni, da se je skupno število rešenih zadev zmanjšalo za 17.</p>

			MP upošteva povedano podpira obstoječe ukrepe za dokončanje postopkov denacionalizacije ter je pri tem pripravljeno tvorno sodelovati.
2.15	PRAVICE OTROK		
74	Ministrstvo za pravosodje naj prouči možnosti, da se nespoštovanje otrokovega mnenja (v smislu pomanjkanja utemeljitve, zakaj mu sodišče ni sledilo), pridobljenega v postopku zagovornišva, šteje za kršitev postopka, ki jo mora instančni organ nadzirati po uradni dolžnosti. (stran 385)	Realizirano	<p>Postopki v zakonskih sporih in sporih med starši in otroki so (zaenkrat) urejeni v Zakonu o pravdnem postopku (ZPP). Ta pravice otrok, da sodelujejo v postopku oziroma da na ustrezen način izrazijo svoje mnenje v navedenih postopkih, določa v 409. in 410. členu. Če sodišče prve stopnje navedenih določb ne spoštuje, je podana bistvena kršitev določb pravnega postopka.</p> <p>V primeru, kot ga izpostavlja Varuh (otrok je svoje mnenje v postopku izrazil, sodišče prve stopnje pa izražene mnenja otroka ni spoštovalo in je odločilo drugače ter pri tem pomanjkljivo utemeljilo, zakaj mu ni sledilo) gre že po veljavni ureditvi za bistveno kršitev določb pravnega postopka, na katero sodišče druge stopnje pazi po uradni dolžnosti. Nespoštovanje otrokovega mnenja v smislu pomanjkanja utemeljitve, zakaj mu sodišče ni sledilo, se namreč odraža na način, da je podana bistvena kršitev določb pravnega postopka iz 14. točke drugega odstavka 339. člena, skladno s katero je bistvena kršitev določb pravnega postopka vselej podana tudi, če ima sodba pomanjkljivosti, zaradi katerih se ne more preizkusiti, zlasti pa, če je izrek sodbe nerazumljiv, če nasprotuje samemu sebi ali razlogom sodbe ali če sodba sploh nima razlogov ali v njej niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih ali so ti razlogi nejasni ali med seboj v nasprotju. Na to bistveno kršitev določb pravnega postopka pa sodišče druge stopnje glede na določbo 350. člena ZPP pri preizkusu sodbe sodišča prve stopnje pazi po uradni dolžnosti.</p> <p>Navedeno potrjuje tudi sodna praksa. Tako npr. v sklepu Višjega sodišča v Celju Cp 16/2008: »Sodišče je dolžno odločati o varstvu in vzgoji otrok v skladu z določbo čl. 105 Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerjih (v nadaljevanju ZZZDR), po kateri so edino merilo pri odločanju koristi otrok. Preden sodišče o tem odloči, je dolžno priskrbeti mnenje CSD, sodišče pa upošteva tudi otrokovo mnenje, če ga je otrok izrazil sam ali po osebi, ki ji zaupa in jo je tudi sam izbral in če je sposoben razumeti namen in posledice tega. Pri tem je sodišče dolžno upoštevati 410. čl. Zakona o pravdnem postopku (v nadaljevanju ZPP) ter pridobiti tudi mnenje otroka. Ko sodišče s sodbo odloča o tako pomembnih zadevah, kot je v tem primeru, je dolžno svojo odločitev obrazložiti v skladu s pravili argumentacije. Pritožbeno sodišče ne more preizkusiti pravilnosti odločitve sodišča prve stopnje (pa če tudi je sodišče prepričano o pravilnosti odločitve), če sodišče ne pove</p>

razlogov za svojo odločitev. Razlogi pa morajo biti jasni, popolni in argumentirani, zlasti v tem primeru pa ne zadoščajo zgolj splošne ugotovitve.« in sodba Višjega sodišča v Ljubljani IV Cp 2188/2015, v obrazložitvi katere je med drugim zapisano: »Potrebno je upoštevati, da ima 15-letni otrok svojo voljo, ki je starša in sodne oblasti ne morejo prezreti. Odrasli moramo otrokom prisluhniti in njihove želje in potrebe vzeti resno. Kadar jih pozovemo, naj izrazijo svoje mnenje, in ocenimo, da so dovolj zreli in sposobni razumeti njegov pomen in posledice, moramo to mnenje tudi upoštevati, sicer pa pojasniti otroku, zakaj ga nismo upoštevali«.

Pomanjkljiva utemeljitev, zakaj sodišče ni sledilo otrokovemu mnenju (pri čemer je vseeno, ali je otrok izrazil svoje mnenje v neformalnem razgovoru s sodnikom, pred strokovnim delavcem centra za socialno delo ali morebiti ob sodelovanju ali prek zagovornika) tako že glede na obstoječo sodno prakso lahko predstavlja razveljavitveni razlog iz navedene 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP, na katero pazi sodišče po uradni dolžnosti.

Ob ustrezni argumentaciji prvostopenjskega sodišča, zakaj ni sledilo mnenju otroka, pa razveljavitveni razlog iz 14. točke drugega odstavka 339. člena ZPP ni podan, tudi če je v zvezi s tem morebiti podan izrecen pritožbeni očitke (glej npr. sklep Višjega sodišča v Ljubljani Sklep IV Cp 1333/2017: »Mladoletni A. je tako sodnemu izvedencu klinične psihologije kot tudi svoji zagovornici izrazil željo, da se obseg stikov z očetom zmanjša, vendar pa sodišče prve stopnje pravilno svoje odločitve ni oprlo na njegovo izraženo željo in je pri tem pravilno izhajalo iz prepričljivega izvedeniškega mnenja, da je A. želja posledica vpliva materinih izjav in njenih sugestij. Če je izražena volja otroka v nasprotju z njegovimi koristmi, zlasti še, če je posledica sugestij roditelja, se takšna volja otroka ne upošteva.«).

Glede na navedeno menimo, da ni potrebna izrecna zakonska določba, po kateri se nespoštovanje otrokovega mnenja (v smislu pomanjkljive utemeljitve, zakaj mu sodišče ni sledilo), pridobljenega v postopku zagovorništva, šteje za bistveno kršitev postopka, na katero mora pritožbeno sodišče paziti po uradni dolžnosti.

V zvezi z ureditvijo sodnih postopkov, ki jo je zaradi skorajšnjega začetka uporabe Družinskega zakonika pripravilo Ministrstvo za pravosodje, še dodajamo, da je predlagana

			<p>ureditev, po kateri se bo v vseh zadevah iz sodne pristojnosti, kjer se urejajo razmerja glede otrok, odločalo po pravilih nepravdnega postopka. V Predlogu Zakona o nepravdnem postopku, ki je bil konec junija posredovan v javno razpravo in širše strokovno usklajevanje, je sodelovanje zagovornika otroka tudi izrecno predvideno (glej 95. in 96. člen predloga zakona, ki je dostopen na spletni strani MP³).</p> <p>Z vidika vloge otrok v kazenskih postopkih velja izpostaviti specifično naravo kazenskih postopkov, ki ni povsem primerljiva s pravnimi postopki, posledično so tudi vprašanja, ki se pojavljajo v kazenskih postopkih v zvezi v vlogo otrok, praviloma drugačna kot v pravnih postopkih. Otrok bo v kazenskem postopku največkrat udeleženec in ne stranka, torej bo imel vlogo priče oziroma oškodovanca. Glede na navedeno je potrebno zlasti zagotoviti varovanje njegove telesne in duševne integritete ter preprečiti t.i. sekundarno viktimizacijo. Veljavni ZKP že vsebuje rešitve, na podlagi katerih je v okviru procesnega vodstva mogoče zagotoviti, da je otrok-oškodovanec primerno zaščiten in da ni po nepotrebnem (pre)večkrat zaslišan (npr. 65., 240., 240.a, 331. in 341. člen ZKP). Z implementacijo t.i. Direktive o žrtvah se bo raven tega varstva še dodatno zvišala.</p> <p>Glede (ne)upoštevanja otrokovega mnenja pa ocenjujemo, da je navedeno vprašanje primerno urejeno v že veljavni ureditvi (na smiselno enak način kot je zgoraj opisano z vidika ZPP). Tako gre za absolutno kršitev kazenskega postopka, »če je izrek sodbe nerazumljiv, če nasprotuje sam sebi ali razlogom sodbe; ali če sodba sploh nima razlogov ali če v njej niso navedeni razlogi o odločilnih dejstvih ali so ti razlogi popolnoma nejasni ali v precejšnji meri s seboj v nasprotju; ali če je o odločilnih dejstvih precejšnje nasprotje med tem, kar se navaja v razlogih sodbe o vsebini listin ali zapisnikov o izpovedbah v postopku, in med samimi temi listinami oziroma zapisniki (11. točka prvega odstavka 371. člena ZKP).«</p> <p>MP meni, da tudi izjava otroka pri izvajanju zagovorništva spada med izjave volje otroka, ki jih je v skladu z doslej opisanim dolžno sodišče upoštevati pri presoji, zaradi česar ocenjujemo, da je to priporočilo varuha realizirano.</p>
75	Vlada naj čim prej pripravi predlog	Delno	Na MP deluje medresorska skupina za izvedbo projekta Hiša za otroke (katere člani so

³ http://www.mp.gov.si/si/zakonodaja_in_dokumenti/predpisi_v_pripravi/

<p>zakona, ki bo uredil status, upravljanje in delovanje hiše za otroke ter opredelil načine usklajenega sodelovanja raznih služb in organov pri obravnavi otroka, žrtve kaznivega dejanja. (stran 386)</p>	<p>realizirano</p>	<p>tudi predstavniki Varuha človekovih pravic). V sodelovanju z Evropsko Komisijo, Svetom Evrope in zunanjimi strokovnjaki je v usklajevanju dogovor o sodelovanju resorjev, ki so vključeni v obravnavo otrok, žrtv kaznivih dejanj. V okviru medresorske delovne skupine pogovori o ustrezni pravno formalni obliki organizacije Hiše za otroke še potekajo. Oktobra 2018 je predviden podpis dogovora o sodelovanju resorjev, v katerem bodo opredeljeni tudi načini sodelovanja organov pri obravnavi otroka, žrtve kaznivega dejanja.</p>
--	--------------------	--

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Ministrstvo za zdravje (MZ)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na MZ: 10

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano:
2. delno realizirano: 7
3. stalna naloga: 2
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /
5. nerealizirano (tudi delno): 1

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.3	OMEJITEV OSEBNE SVOBODE		
16	Varuh Ministrstvu za zdravje znova priporoča, naj si kar najbolj prizadeva, da bi bil seznam zdravstvenih zavodov, ki izpolnjujejo pogoje za izvajanje varnostnih ukrepov, čim prej izdelan in ustrezno objavljen. (stran 157) – v zvezi s priporočilom št. 19 iz Letnega poročila VČP za leto 2016	Delno realizirano	<p>MZ je posredovalo Odredbo o seznamu zdravstvenih zavodov, v katerih se izvršuje varnostni ukrep obveznega psihiatričnega zdravljenja in varstva v zdravstvenem zavodu in obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti v soglasje MP. Ker izpolnjuje pogoje samo en zdravstveni zavod, MP soglasja ni podalo.</p> <p>MZ bo ponovno pozvalo zdravstvene zavode, naj izrazijo svoj interes za izvajanje varnostnega ukrepa obveznega psihiatričnega zdravljenja na prostosti.</p>
17	Varuh poziva vse pristojne k čimprejšnji izvedbi priporočil, ki jih je Državni zbor RS izdal ob obravnavi Varuhovega Posebnega poročila o kršitvah človekovih pravic oseb z duševno motnjo pri njihovem neprostovoljnem	Delno realizirano	<p>Dodatno k odgovoru MDDSZ:</p> <p>V zvezi s posebnim poročilom Varuha glede težav z nameščanjem oseb v varovane oddelke socialnovarstvenih zavodov je Vlada Republike Slovenije v sklepu, št. 07002-2/2017/27 z dne 21. 3. 2018, naložila Delovni skupini za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju, da v roku 6 mesecev pripravi kadrovske in prostorske standarde in normative za novo specializirano obravnavo oseb z najtežjimi</p>

	nastanjanju in obravnavi v varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov. (stran 161) - v zvezi s priporočilom št. 21 iz Letnega poročila VČP za leto 2016 in Posebnim poročilom VČP o kršitvah človekovih pravic oseb z duševno motnjo pri njihovem neprostovoljnem nastanjanju in obravnavi v varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov		oblikami motenj v duševnem zdravju. Z istim sklepom je naložila MDDSZ, da zagotovi odprtje dodatnega varovanega oddelka v enem od posebnih ali kombiniranih socialnovarstvenih zavodov.
18	Varuh priporoča, naj Ministrstvo za zdravje čim prej pripravi potrebne spremembe in dopolnitve Zakona o duševnem zdravju, ki bodo zagotovile visoko raven spoštovanja temeljnih pravic oseb med zdravljenjem na oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice ali obravnavo na varovanem oddelku socialnovarstvenega zavoda. (stran 162)	Delno realizirano	MZ že pripravlja spremembo Zakona o duševnem zdravju in predvidoma bo do konca leta 2018 predlog posredovan v javno obravnavo.
2.11	POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE		
56	Ministrstvo za zdravje naj v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti brez odlašanja določi vrste in stopnje telesnih okvar, ki so podlaga za uveljavitev pravic iz invalidskega zavarovanja. (stran 344)	Delno realizirano	Dodatno k odgovoru MDDSZ: Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju (ZPIZ-2) MZ ter MDDSZ nalaga, da določita vrste in stopnje telesnih okvar. Gre za pripravo posodobitev, dopolnitev ali spremembo, ki se nanašajo na vrste in stopnje telesnih okvar, ne pa za poseganje v določila uveljavljanja pravic na osnovi vrst telesnih okvar. Naloga bo opravljena do 30.10. 2018.
58	Vlada RS naj pristojnim ministrstvom in drugim	Nerealizirano	Dodatno k odgovoru MDDSZ:

	državnim organom naloži, naj začnejo pripravljati strokovne podlage, ki bodo omogočile pripravo poenotene normativne ureditve medicinskega izvedenstva v postopkih uveljavljanja pravic iz socialnega zavarovanja (stran 346)		V zvezi z navedenim je bila v preteklosti že imenovana delovna skupina s predstavniki MZ, MDDSZ, Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije in Zavoda za pokojninsko in invalidsko zavarovanje Slovenije, ki naj bi pripravila spremembe na navedenem področju. Delovna skupina je pripravila elaborat Nova organizacija za medicinsko izvedenstvo.
2.12	ZDRAVSTVENO VARSTVO		
60	Ministrstvo za zdravje naj po uveljavitvi vseh načrtovanih zakonov, ki bodo uveljavili zdravstveno reformo in urejali pravice pacientov, izvede širšo akcijo obveščanja vseh prebivalcev o novih zakonskih rešitvah, posebej o njihovih pravicah in postopkih uveljavljanja teh pravic. (stran 351) – isto priporočilo se ponovi še pod št. 62 na str. 355	Stalna naloga	Po uveljavitvi novele Zakona o pacientovih pravicah in Pravilnika o naročanju in upravljanju čakalnih seznamov ter najdaljših dopustnih čakalnih dobah je bilo organiziranih nekaj novinarskih konferenc, novosti so objavljene na spletni strani, kjer so objavljeni tudi kontaktni podatki vseh zastopnikov pacientovih pravic ter odgovori na pogosta vprašanja v zvezi z novo ureditvijo pacientovih pravic, v načrtu pa je tudi priprava e-brošure v zvezi s pacientovimi pravicami in varstvom pravic pacientov. Ko bo v celoti pripravljena ter sprejeta vsa sistemsko pomembna zdravstvena zakonodaja, bo MZ izvedlo tudi ustrezno obveščanje javnosti.
61	Ministrstvo za zdravje naj brez odlašanja pripravi merila za določitev mreže izvajalcev zdravstvene dejavnosti, na podlagi katerih bo Vlada RS še leta 2018 določila mrežo in s tem zagotovila enakopravne možnosti javnim in zasebnim izvajalcem zdravstvene dejavnosti, uporabnikom pa enakopravno dostopnost do izvajalcev. (stran 353)	Stalna naloga	Že iz Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2008-2013 izhajajo nekatera splošna merila za upravljanje mreže javne zdravstvene službe. Konkretnih nosilcev in rokov za določitev mreže ter drugih jasnih planskih opredelitev glede razvoja potrebnih zmogljivosti (ob kadrih še prostori, oprema idr.) za izvajanje zdravstvene dejavnosti na primarni, sekundarni in terciarni ravni, ki bi sledile zdravstvenim potrebam prebivalstva in finančno-ekonomskim možnostim pa ni vsebovala. Zato v državi tudi v preteklem razvojnem obdobju nismo prišli do dogovorjene mreže javne zdravstvene službe. Da bi izpolnili zapisano aktivnost, ki izhaja iz Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva "Skupaj za družbo zdravja" 2016-2025, tj. razvoj mreže javne zdravstvene službe z vidika dostopnosti in spreminjajočih se potreb prebivalstva, se je oktobra 2017 s podporo Službe Evropske komisije za podporo strukturnim reformam (SRSS) na pobudo MZ v sodelovanju z NIJZ, kot nosilcem aktivnosti na slovenski strani (v tesnem sodelovanju z MZ)

			<p>začel izvajati dvoletni projekt: Načrtovanje in upravljanje mreže javne zdravstvene službe.</p> <p>V trenutni fazi projekta konkretni rezultati še niso na voljo, pričakujemo pa, da bo vmesni izdelek vseboval neko projekcijo kadrov izhajajoč iz ponudbe, brez korekcij za povpraševanje in osnutek poročila o rabi storitev. Poudarjamo, da ti vmesni dokumenti ne bodo namenjeni javnosti ali konkretni uporabi.</p>
63	<p>Ministrstvo za zdravje naj prouči veljavne protokole ginekoloških pregledov žrtev spolnega nasilja in ugotovi, ali jim zagotavljajo možnost izbire ginekologa, ki bo žrtvam vzbujala zaupanje in jim ne bo povzročala dodatne stiske ali neprijetnosti. (stran 356)</p>	Delno realizirano	<p>Kadar je obravnava suma spolne zlorabe potrebna v nočnem času ali v času vikenda ali dela prostih dni, so žrtve obravnavne v okviru ginekološko porodniške dežurne službe. V tej službi delajo zdravniki, specialisti ginekologije in porodništva, tako ženskega kot moškega spola, in sicer v skladu z razporedom dežurne službe. Možnosti izbire zdravnika v času dežurstva iz tega razloga žal ni mogoča.</p> <p>MZ verjame, da bi bil način, kot ga predlaga Varuh, prijaznejši do žrtev, vendar bi to zahtevalo uvedbo paralelne 24-urne službe zdravnikov, specialistov s področja ginekologije in porodništva, ki bi dežurali samo za ta namen. Uvedba take službe je povezana z velikimi dodatnimi stroški, prav tako pa zahteva dodatne kadrovske zmogljivosti, ki jih v kratkoročnem in srednjeročnem smislu ni mogoče zagotoviti.</p> <p>MZ verjame, da so zdravniki, specialisti ginekologije in porodništva, ki opravljajo ginekološko porodniško dežurno službo, pri opravljanju svoje službe strokovni ter, da v primerih obravnave žrtev spolnega napada, poleg strokovnosti izkažejo tudi potrebno mero empatije.</p>
64	<p>Ministrstvo za zdravje naj v sodelovanju z Zdravstvenim svetom in Nacionalnim inštitutom za javno zdravje pregleda in prouči vse programe izobraževanja in usposabljanja zdravstvenih delavcev, ali vsebujejo zadosten obseg zahtevanih znanj o preprečevanju in obravnavi bolnišničnih okužb. (stran 357)</p>	Delno realizirano	<p>V kolikor zdravstveni delavci ne dobijo dovolj znanja na dodiplomskem izobraževanju, imajo vsi zdravstveni delavci (zdravniki, medicinske sestre..) možnost, da se dodatno izobražujejo na področju bolnišničnih okužb na podiplomskem izobraževanju, ki ga vsako leto organizira Medicinska fakulteta Ljubljana. Prav tako na MZ delujeta Komisija za smotno rabo protimikrobnih zdravil Slovenije in Nacionalna komisija za obvladovanje in preprečevanje bolnišničnih okužb (NAKOBO), ki pripravljata Nacionalno strategijo smotne rabe protimikrobnih zdravil in obvladovanje odpornosti mikrobov proti protimikrobnim zdravilom v humani in veterinarski medicini. Strategija bo vsebovala tudi poglavje preprečevanje okužb tako v humani kot tudi veterinarski medicini. Na podlagi pripravljene Strategije, se bo pripravil akcijski načrt, katerega ena od nalog bo tudi izobraževanje zadostnega števila ustrezno izobraženih strokovnjakov za bolnišnične okužbe.</p>
66	<p>Ministrstvo za zdravje naj čim prej pripravi strokovne podlage za</p>	Delno realizirano	<p>MZ že pripravlja spremembo Zakona o duševnem zdravju in predvidoma bo do konca leta 2018 predlog posredovan v javno obravnavo.</p>

	pripravo sprememb in dopolnitev Zakona o duševnem zdravju. (stran 359)		(Op.: Odgovorili že pri 18 zgoraj).
--	---	--	-------------------------------------

Pregled uresničevanja priporočil Varuha človekovih pravic (VČP) iz Letnega poročila VČP za leto 2017

Urad Vlade RS za narodnosti (UVN)

Skupno število priporočil, ki se nanašajo na UVN: 1

Ocena realizacije priporočil:

1. realizirano: /
2. delno realizirano: 1
3. stalna naloga: /
4. zavrnitev realizacije zaradi nestrinjanja (tudi delne): /
5. nerealizirano (tudi delno): /

Št.	priporočilo	ocena realizacije	pojasnila
2.2	DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST		
8	Vlada RS naj čim prej poskrbi, da se bodo pripravile ustrezne pravne podlage, ki bodo pripadnikom romske skupnosti, ki živijo v nelegalnih naseljih, omogočale dejansko in učinkovito izvrševanje njihovih človekovih pravic, tj. dostop do pitne vode, sanitarij in elektrike. (stran 113)	Delno realizirano	<p>Dodatno k odzivu MOP:</p> <p>Vlada Republike Slovenije je maja 2017 ustanovila Medresorsko delovno skupino za pripravo sprememb in dopolnitev Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Urad Vlade Republike Slovenije za narodnosti je v novembru 2017 na podlagi razprav, opravljenih na sestankih medresorske delovne skupine, ter na podlagi opravljenih dodatnih delovnih sestankov, katerih tema je bila priprava določb v zvezi z urejanjem bivanjskih razmer romske skupnosti, pripravil predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji. Predlog zakona je bil v mesecu novembru in decembru 2017 v javni razpravi, dvakrat ga je obravnaval Svet romske skupnosti Republike Slovenije ter v januarju 2018 tudi Komisija Vlade RS za zaščito romske skupnosti; oba sta predlog zakon podprla.</p> <p>Predlog zakona je med drugim določal, da pogoje za izboljšanje bivalnih razmer pripadnikov romske skupnosti zagotavljajo samoupravne lokalne skupnosti, na območju katerih so naselja oziroma deli naselij ali posamična poselitve, kjer večinsko prebivajo pripadniki romske skupnosti (v nadaljnjem besedilu: naselja), in Republika Slovenija. Pri tem bi morale samoupravne lokalne skupnosti zagotavljati izboljševanje bivalnih razmer</p>

		<p>pripadnikov romske skupnosti z izvajanjem celotnega obsega njihovih nalog in pristojnosti, kot jih določajo predpisi, ki urejajo urejanje prostora, predpisi, ki urejajo stanovanja, in predpisi, ki urejajo gospodarske javne službe varstva okolja. Republika Slovenija pa naj bi zagotavljala sredstva za sofinanciranje projektov, namenjenih izboljšanju bivalnih razmer. Predlog zakona je določal redne naloge za urejanje ustreznih bivalnih razmer v romskih naseljih in s tem povezane pristojnosti in financiranje.</p> <p>Pomembna novost predloga zakona je bila, da je naslavljal tudi ravnanje, ko pride do opustitve teh nalog ali do situacij, ki zahtevajo interventno ukrepanje. Določal je, da kadar neustrezne bivalne razmere v romskem naselju privedejo do škodljivih posledic za življenje ali zdravje ljudi, za naravno oziroma življenjsko okolje ali premoženje v romskem naselju, vlada v sodelovanju z občinami sprejme interventni program, v katerem določi potrebne ukrepe, njihove nosilce ter roke, sredstva in vire za izvedbo. S temi določbami naj bi bila prepoznana možnost, da v romskem naselju lahko nastanejo razmere, ki zahtevajo takojšnje ukrepanje in ki jih ni možno nasloviti skozi redno izvajanje nalog. S tem bi se vzpostavilo tudi prepotrebno sodelovanje med vlado in občinami, ko se interventno urejajo bivalne razmere.</p> <p>Žal predlog novele zakona zaradi razpusta Državnega zbora ni bil obravnavan.</p>
--	--	---

B. Odziv Vlade Republike Slovenije na druge ugotovitve Varuha iz Triindvajsetega rednega Letnega poročila Varuha človekovih pravic za leto 2017

UVOD

1.1 Ocena o spoštovanju človekovih pravic in pravni varnosti v državi

Že v odzivnem poročilu Vlade RS na dvaindvajseto redno Letno poročilo Varuha človekovih pravic za leto 2016 je bilo poudarjeno, da je stalno prizadevanje Vlade in vseh državnih organov nujno za zagotavljanje obstoječih standardov varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin v državi. V letih 2016 in 2017 so bile tako sprejete določene sistemske rešitve (sprejeti sta bili noveli Zakona o državni upravi⁴ in Zakona o varuhu človekovih pravic⁵), katerih namen je varstvo in dvig ravni spoštovanja človekovih pravic v državi.

Z uveljavitvijo ZVarCP-B je Slovenija dobila polnopravno institucijo za človekove pravice, ki ji je zagotovljena pravna podlaga za pridobitev statusa A po t. i. Pariških načelih o statusu državnih institucij

za človekove pravice. Novela pomeni podlago za ustanovitev Sveta Varuha za človekove pravice, ki je bil tudi dejansko ustanovljen v roku iz 5. člena ZVarCP-B in se 27. 6. 2018 sestel na svoji prvi seji. Deluje po načelu strokovne avtonomije, kot posvetovalno telo varuha, ustanovljeno za namen spodbujanja in varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter krepitev pravne varnosti. Ustanovljen je bil za namen spodbujanja in varstva človekovih pravic in temeljnih svoboščin ter krepitev pravne varnosti. Svet poleg predsedujočega, ki bo eden od namestnikov varuha, sestavljajo še predstavniki civilne družbe in znanosti s področja človekovih pravic ter predstavnikov državnih institucij, ki pa niso njihovi funkcionarji. Na ta način smo v Sloveniji dobili nov forum dialoga o človekovih pravicah.

Z novelo je bil formaliziran tudi institut zagovorništva otrok kot posebno ranljive skupine. Namen zagovorništva je, da zagovornik otroka nudi strokovno pomoč otroku, da izrazi svoje mnenje v vseh postopkih in zadevah, v katerih je udeležen, ter mnenje otroka posreduje pristojnim organom. Zagovornik otroka ni njegov zakoniti zastopnik. Strokovna pomoč vključuje psihosocialno podporo otroku, pogovore o njegovih željah, počutju in mnenju, seznanjanje otroka s postopki in dejavnostmi na njemu primeren način, iskanje najbolj primerne rešitve skupaj z otrokom ter spremljanje otroka pred organi in institucijami, ki odločajo o njegovih pravicah in koristih." Varuh je že v svojem rednem poročilu za leto 2017 podal priporočilo, naj Ministrstvo za pravosodje prouči možnosti, da se nespoštovanje otrokovega mnenja (v smislu pomanjkanja utemeljitve, zakaj mu sodišče ni sledilo), pridobljenega v postopku zagovorništva, šteje za kršitev postopka, ki jo mora instančni organ nadzirati po uradni dolžnosti. Ministrstvo za pravosodje je priporočilo proučilo in se do njega opredelilo, kot je razvidno iz tabele »Odziv Vlade RS na priporočila iz triindvajsetega rednega Letnega poročila VČP za leto 2017.

Novi 50.b člen ZVarCP pa pomeni pravno podlago za ustanovitev Centra za človekove pravice kot notranje organizacijske enote VČP. Center kot organ v sestavi Varuha zagotavlja splošen oziroma širok mandat varuha tako glede spodbujanja kot varstva človekovih pravic. Center lahko izvaja določena izobraževanja in usposabljanja.

⁴ ZDU-1J, Uradni list RS, št. 51/16.

⁵ ZVarCP-B, Uradni list RS, št. 54/17.

Vidni pa so tudi rezultati prizadevanj na področju izvrševanja sodb ESČP. Iz statistike Evropskega sodišča za človekove pravice v Strasbourgu za leto 2017 je razvidno, da je Slovenija naredila velik napredek in drastično zmanjšala število primerov, ki čakajo na razsodbo pred tem sodiščem. Medtem ko je imela Slovenija konec leta 2016 še 1.587 primerov, jih je na dan 31. 12. 2017 imela "samo" še 127. To Slovenijo uvršča med zgornjo polovico držav Sveta Evrope z najmanj primeri pred ESČP. V letu 2017 je bilo sprejetih sedem končnih resolucij v letu 2018 pa 21.

Pomemben mehanizem na področju varstva človekovih pravic pa je nedvomno tudi redno letno poročilo VČP in odziv Vlade na njegova priporočila in druge njegove ugotovitve, na katere v njem opozarja. Že v uvodnem delu poročila, kjer podaja splošno oceno o spoštovanju človekovih pravic in pravni varnosti v državi, Varuh izpostavlja določena vprašanja, ki terjajo odziv Vlade, kot sledi v nadaljevanju.

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Varuh je vložil zahtevo za oceno ustavnosti Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o tujcih (ukrepanje ob spremenjenih razmerah na področju migracij) ter Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o nalogah in pooblastilih policije – stran 14.)

Seznanjeni smo z zahtevo za oceno ustavnosti 10.b člena Zakona o tujcih (Uradni list RS, št. 16/17 – uradno prečiščeno besedilo; ZTuj-2), ki jo je Varuh človekovih pravic dne 19. 4. 2017 vložil na Ustavno sodišče RS zaradi neskladja z 2., 14., 18., 22., 25. in 34. členom Ustave RS. Obenem je varuh Ustavnemu sodišču RS predlagal, da do dokončne odločitve zadrži izvršitev 10. b člena ZTuj-2 v zvezi s 6. členom ZTuj-2D, ker naj bi po njegovem mnenju zaradi izvrševanja predmetnega člena lahko nastale težko popravljive škodljive posledice, predvsem z vidika 18. člena Ustave RS.

Po mnenju Vlade RS omenjena člena zakona omogočata hitro in učinkovito obravnavo tujcev, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop v Republiko Slovenijo ali so na območju, za katerega se bi izvajal predlagani ukrep, nezakonito. V zvezi z zadržanjem izvršitve 10. b člena ZTuj-2 je Vlada RS poudarila, da določbe 10.b člena ZTuj-2 oziroma v njem predpisanega postopka, ne moremo brati in obravnavati ločeno od 10.a člena istega zakona, pri čemer je v kontekstu predloga za zadržanje izvršitve po mnenju Vlade RS bistveno, da se postopek iz 10.b člena lahko izvrši šele potem, ko je sprejeta odločitev Državnega zbora RS iz 10.a člena.

Ustavno sodišče RS je v zvezi z zadržanjem izvršitve 10. b člena maja 2017 sprejelo sklep, da se predlog VČP zavrne. V sklepu so obrazložili, da predlagatelj ni izkazal možnosti nastanka škodljivih posledic v času, ko Državni zbor RS še ni sprejel odločitve iz drugega odstavka 10. a člena ZTuj-2.

V zvezi z zahtevo Varuha za oceno ustavnosti posameznih določb ZNPPol, menimo (takšno pa je tudi stališče Vlade Republike Slovenije), da je predlog Varuha za oceno ustavnosti prvega do šestega in osmega odstavka 112.a člena, četrtega odstavka 113. člena in tretje alineje drugega odstavka 114.a člena ZNPPol neutemeljen, in da so navedene določbe v skladu z Ustavo RS. Podrobnosti so predstavljene v poglavju 2.1.5.

Ustavno sodišče Republike Slovenije je s sklepom, številka U-I-152/17-13, 6. 12. 2017 zavrnilo predlog VČP, naj se do dokončne odločitve Ustavnega sodišča zadrži izvrševanje prvega do šestega in osmega odstavka 112.a člena, četrtega odstavka 113. člena in tretje alineje drugega odstavka 114.a člena Zakona o nalogah in pooblastilih policije.

Ustavno sodišče je ugotovilo, da tako v primeru nadaljnjega izvrševanja morebiti protiustavnih izpodbijanih določb kot v primeru zadržanja njihovega izvrševanja lahko nastanejo primerljive težko

popravljive škodljive posledice. Zato je zavrnilo predlog za zadržanje izvrševanja izpodbijanih določb, sklenilo pa je, da bo zadevo obravnavalo absolutno prednostno.

Odziv Ministrstva za pravosodje

(Varuh med drugim opozarja na nesprejemljivost izkoriščanja delavcev in ga obsoja. – str. 19)

V zvezi z ureditvijo v Kazenskem zakoniku (v nadaljevanju KZ-1) MP pojasnjuje, da so bile z zadnjo novelo KZ-1E v letu 2017 uveljavljene tudi spremembe 196. člena KZ-1, ki določa kaznivo dejanje kršitve temeljnih pravic delavcev. V predpisanih kaznih za navedeno kaznivo dejanje pred spremembo namreč ni bila zadosti upoštevana sorazmernost, saj je bil na primer storilec, ki je kaznivo dejanje storil zoper veliko število delavcev, kaznovan pravzaprav enako, kot tisti, ki je dejanje storil proti trem delavcem. Hkrati je bilo v skladu z veljavno ureditvijo pred novelo KZ-1E obravnavano kaznivo dejanje mogoče storiti le »zavestno«, kar se v praksi ni razlagalo enotno in je pogosto pomenilo, da kaznivega dejanja ni, če delodajalec na primer ni imel denarja na računu in torej ni mogel plačati delavcev (je pa drugače nemoteno posloval naprej, čeprav bi v skladu s pravili, ki določajo prisilno poravnavo in postopke zaradi insolventnosti moral sprožiti ustrezne postopke). Glede na navedeno je bilo treba besedo »zavestno« v prvem odstavku 196. člena KZ-1 črtati in tako jasneje določiti, da je obravnavano kaznivo dejanje mogoče storiti tudi z eventualnim naklepom. Pri morebitni analizi učinkovitosti že sprejetih sprememb za zaježitev plačne nediscipline in kršenja pravic delavcev pa bo MP vsekakor sodelovalo v skladu s svojimi pristojnostmi na obravnavanem področju – torej urejanje na področju kaznovalnega prava.

Dodaten odziv Ministrstva za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti k priporočilu št. 4:

Državni zbor RS, Vlada RS in ministristva naj sprejmejo ukrepe za uveljavitev temeljnega načela Ustave RS, da je Slovenija pravna in socialna država, da bi odpravili revščino ter posameznikom in njihovim družinam zagotovili pogoje za zadovoljevanje temeljnih človekovih potreb, brez diskriminacije na podlagi katerekoli osebne okoliščine. (stran 18)

Vse ukrepe in dejavnosti za odpravo revščine ter zagotavljanje pogojev za zadovoljevanje temeljnih človekovih potreb posameznikov in njihovih družin MDDSZ oblikuje in izvaja v skladu z načelom enakega obravnavanja ne glede na katero koli osebno okoliščino, kot ga opredeljuje Zakon o varstvu pred diskriminacijo.

Socialni transferji so le blažilci revščine, ki ne glede na svojo višino, sami ne zadostujejo za zmanjševanje revščine. Ključno je večstebno reševanje na način, da se poleg transferjev zagotavljajo možnosti za aktivacijo ter kakovostne in za vse dostopne javne storitve kot sta izobraževanje in zdravstvo ter zadovoljive bivanjske razmere. Izjemno pomembna je tudi plačna politika s sistemom minimalne plače in ustreznimi razmerji med plačami in drugimi prejemki.

Že sprejeti ukrepi:

Tako je bila leta 2016 sprejeta novela ZSV-ja, ki je določila vrste socialnovarstvenih programov, ki se izvajajo v sklopu mreže javne službe in so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva ter so dopolnitev socialnovarstvenim storitvam in ukrepom. S spremembo ZSV-ja maja 2016 smo s pravno podlago omogočili, da poskusno uvajamo storitve na

področju socialnega varstva. Eden glavnih poskusnih projektov, ki se že izvaja je uvajanje celovitega pristopa k socialni aktivaciji, drug načrtov pa je poskusni projekt deinstitucionalizacije.

Državni zbor Republike Slovenije je na seji dne 19. 9. 2017 sprejel Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialnem varstvu (Ur. l. RS, 54/17; v nadaljevanju: ZSV-H), ki predstavlja pravno podlago za reorganizacijo centrov za socialno delo. Glavni namen reorganizacije je uvedba rešitev, ki prinašajo koristi predvsem uporabnikom storitev centrov za socialno delo, kar predstavlja tudi vodilo projekta: »Na teren, bližje k ljudem!«. Reorganizacija centrov za socialno delo predvideva tri pozitivne spremembe:

- novo organizacijsko strukturo,
- uvedbo informativnega izračuna,
- projekt socialne aktivacije.

Nova organizacijska struktura centrov za socialno delo bo stopila v veljavo 1. 10. 2018. Glavni cilji reorganizacije so poenotiti delovanja centrov za socialno delo, poenotiti upravne postopke po Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS), omogočiti več časa za strokovne naloge, vzpostaviti skupne službe, povečati učinkovitost in kakovost dela, izboljšati dostopnost storitev in razviti nove oblike strokovnega dela. Koristi od reorganizacije naj bi imeli tako uporabniki kot tudi zaposleni. Zaposleni na enotah CSD bodo na eni strani razbremenjeni administracije in upravnih postopkov ZUPJS; zaradi več terenskega dela pa bodo bolj vpeti v lokalno okolje. S 1. 10. 2018 bo ustanovljenih 16 novih centrov za socialno delo, ki bodo nastali s spojitvijo zdajšnjih 62 centrov za socialno delo. Takšna organizacija bo omogočila več časa za terensko delo, saj bodo posamične enote centrov za socialno delo razbremenjene administrativno upravnih postopkov, s tem ko bo na sedežu novega centra za socialno delo organizirana skupna splošna služba (kadrovska služba, računovodstvo, tehnično-administrativne zadeve,...), služba za uveljavljanje pravic iz javnih sredstev (vodenje postopkov o letnih pravicah iz javnih sredstev) in skupna strokovna služba, ki bo vključevala službo za koordinacijo in pomoč žrtvam (interventna služba, krizni centri). Predvideva se, da bo znotraj skupne strokovne službe delovala tudi mobilna strokovna enota, ki jo bodo sestavljali strokovnjaki različnih profilov (psiholog, pravnik, specialni pedagog, itd.) in bo na razpolago vsem enotam znotraj območnega centra za socialno delo.

Namen uvedbe informativnega izračuna je razbremeniti stranke vlaganja vlog za »podaljševanje« pravic z izdajanjem odločb po uradni dolžnosti in razbremenitev centrov za socialno delo izdajanja navedenih odločb z avtomatiziranim izdajanjem »informativnih izračunov«. Z informativnim izračunom bodo postopki bolj pregledni, z opustitvijo obveznosti vsakoletnega obnavljanja letnih pravic pa tudi enostavnejši. Centri za socialno delo bodo informativne izračune pričeli izdajati 1. 1. 2019. 1. 1. 2019 je tudi presečni datum, ko strankam za nadaljnje prejemanje letne pravice ne bo več potrebno oddajati vlog, ampak bo center za socialno delo sam po uradni dolžnosti izvedel postopek preverjanja tistih letnih pravic, ki se iztečejo v konkretnem mesecu. S 1. 9. 2019 pa bodo centri za socialno delo prešli na masovno izvajanje avtomatičnega informativnega izračuna za vse prejemnike/družine z odobrenimi letnimi pravicami, kar prinaša popolno avtomatično podaljševanje letnih pravic enkrat letno v jesenskem času. Z večjo informacijsko avtomatizacijo postopkov na centrih za socialno delo se bo zmanjšala prevelika obremenjenost centrov z administrativno upravnimi postopki, da bodo imeli več časa za izvajanje in razvijanje dejavnosti, s katerimi se preprečujejo ali odpravljajo socialne stiske posameznikov in družin. Cilj je zagotoviti sodoben socialnovarstveni sistem, ki omogoča enovit, hiter, strokoven in učinkovit, v uporabnika usmerjen način odločanja o pravicah iz javnih sredstev.

Projekt socialne aktivacije predstavlja celovit pristop, ki naslavlja problematiko dolgotrajno brezposelnih oseb in dolgotrajnih prejemnikov denarne socialne pomoči. Namen socialne aktivacije je prepoznavanje, usmerjanje, motiviranje vključevanje ter spremljanje v socialno aktivacijo vključenih oseb. Poleg tega je namen tudi podpreti vključene v socialno aktivacijo pri njihovi reaktivaciji, integraciji v različne družbene sisteme ter posledično ponovno vključiti na primarni, sekundarni in terciarni trg dela. Z vzpostavitvijo celovitega sistema socialne aktivacije bo projekt prispeval k večji

socialni vključenosti in zmanjšanju tveganja revščine prejemnikov denarne socialne pomoči in drugih izključenih oseb ter k krepitevi moči in kompetenc socialno izključenih oseb. Projektne aktivnosti sofinancirata Republika Slovenija in Evropska unija iz sredstev Evropskega socialnega sklada za obdobje od 1. 1. 2017 do 31. 12. 2022.

MDDSZ že od samega začetka spremljalo tudi učinke »nove socialne zakonodaje« in se takoj odzvalo na nekatere njene pomanjkljivosti. V času najgloblje krize so bile sprejete spremembe socialne zakonodaje, ki so zvišale pravice najbolj ranljivim skupinam, vključno z velikimi družinami in enostarševskimi družinami ter družinami s šolajočimi se otroki.

Leta 2016

- odprava varčevalnih ukrepov na področju socialnovarstvenih prejemkov (denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka) v celoti (s 1. 1. 2016 je stopil v veljavo originalno predviden osnovni znesek minimalnega dohodka z ZSVarPre v višini 288,81 evrov; ta trenutno znaša 297,53 evrov, kar pomeni, da so se zvišali tudi zneski DSP, IDSP, pogrebne in posmrtnine, cenzus za varstveni dodatek za samsko osebo se je povišal na 470,76 EUR, trenutno 484,97 EUR)

- odprava varčevalnih ukrepov delno (na področju otroškega dodatka so se zneski le-tega v petem in šestem dohodkovnem razredu zvišali za 10 %, tj. na raven pred uveljavitvijo varčevalnih ukrepov, pri državni štipendiji pa se je delno uvedel 5. dohodkovni razred, zaradi česar so sedaj lahko do državne štipendije upravičeni tudi tisti s povprečnim mesečnim dohodkom do 56 % na družinskega člana)

- odprava neustavnosti pri subvenciji tržne najemnine

- uvedba 70% subvencije kosila za učence iz družin, ki se uvrščajo v drugi dohodkovni razred ter za tiste iz tretjega dohodkovnega razreda, ki so upravičeni do 40% subvencije kosila

- ker so prejemniki DP v večini primerov osebe, ki so v delovno aktivni starosti in ki so verjetno še zaposljive, vendar zanje zaenkrat še ni na razpolago celovitih oziroma kompleksnih programov, ki bi jim omogočali učinkovito vrnitev na trg dela, je MDDSZ pričelo s projektom uvedbe učinkovitih programov za socialno aktivacijo brezposelnih prejemnikov (s poudarkom na dolgotrajno brezposelnih prejemnikih) ter okrepilo področje socialnega podjetništva.

Leta 2017

- uvedba 100 % subvencije kosila za učence iz družin, ki se uvrščajo do 3. dohodkovnega razreda za otroški dodatek (s 1.2.2017)

- spremembe pri vračanju prejete denarne socialne pomoči, varstvenega dodatka s 1. 2. 2017 – omejitev dedovanja (ukinile so se zaznambe na nepremičninah za vse primere vpisanih zaznamb in za vse nove upravičence s stanovanjem ali hišo v vrednosti do 120.000 evrov in vračilo prejete pomoči za prejemnike varstvenega dodatka in denarne socialne pomoči v primeru, ko ima posameznik oz. družina v lasti stanovanje ali stanovanjsko hišo v vrednosti do 120.000 evrov); število prejemnikov varstvenega dodatka se je povečalo za okoli 6.000, upravičencev pa za okoli 6.400. Spremembe so bile dobro zastavljene, saj se njeni učinki že kažejo tako v zvišanju celotnega števila prejemnikov varstvenega dodatka, kot tudi med starejšo populacijo. Ker je bil namen ukrepa izboljšati položaj starejših, med katerimi so zelo visoke stopnje tveganja revščine, še posebej starejših enočlanskih gospodinjstev, lahko ukrep ocenimo kot uspešen in predpostavljamo, da se bo v prihodnjih letih vsaj delno odrazil tudi v upadu stopnje tveganja revščine starejših.

Leta 2018

- na podlagi Raziskave o minimalnih življenjskih stroških (Inštitut za ekonomska raziskovanja, junij 2017) smo določili nov osnovni znesek minimalnega dohodka 331,26 EUR (uporablja šele od 1.1.2019 dalje zaradi amandmaja)

MDDSZ je bilo na podlagi Zakona o socialno varstvenih prejemkih zavezano, da na podlagi primerljive metodologije, najmanj vsakih pet let ugotovi višino minimalnih življenjskih stroškov. Če razlika med višino veljavnega osnovnega zneska minimalnega dohodka in višino na novo ugotovljenih minimalnih življenjskih stroškov presega 20 %, določi novo višino osnovnega zneska minimalnega dohodka. Višina minimalnih življenjskih stroškov je bila zadnjič ocenjena leta 2009, zato je MDDSZ naročilo novo raziskavo o minimalnih življenjskih stroških. Z novo raziskavo je bilo ugotovljeno, da višina osnovnih minimalnih življenjskih stroškov znaša 441,67 evrov. Z namenom ohranitve podobnega razmerja z neto minimalno plačo kot leta 2010, je MDDSZ z novelo Zakona o socialno varstvenih prejemkih kot nov osnovni znesek minimalnega dohodka predlagalo 331,26 evra, kar predstavlja 75 % višine osnovnih minimalnih življenjskih stroškov. Predlogov za še višje zvišanje osnovnega zneska minimalnega dohodka MDDSZ ni podprlo, saj ugotavljamo, da bi premajhna razlika do minimalne plače lahko povzročila še večjo »past neaktivnosti«, zaradi katere so ljudje nemotivirani za delo.

V letu 2014 so bili sprejeti ukrepi, ki so okrepili socialni položaj predvsem družin z otroki, še posebej enostarševskih družin (npr. da se del otroškega dodatka ne upošteva kot dohodek), ne pa tudi samskih oseb in parov brez otrok. Družine z otroki v sistemu socialnih pravic prejmejo še dodatne transferje (že omenjeno neupoštevanje dela otroškega dodatka, subvencija vrtca, šolske prehrane...), s katerimi se dviguje meja njihove socialne varnosti, ki jih samske osebe in pari brez otrok ne prejemajo.

Ob upoštevanju zgoraj navedenega, ekonomije obsega pri potrošnji v gospodinjstvu, ki ob nizkem deležu izdatkov za hrano in brezalkoholne pijače opravičuje veljavno utež za drugo odraslo osebo v družini, upoštevanju tveganja pasti neaktivnosti ter zaradi ugotovitve, da trenutna višina denarne socialne pomoči ni zadoščala za kritje kratkoročnih minimalnih življenjskih stroškov predvsem samskih oseb in parov brez otrok je MDDSZ predlagalo, da se meja socialne varnosti s spremembo ponderjev oziroma ekvivalentnih lestvic samskim osebam in parom brez otrok oziroma družin poviša, določenim skupinam posameznikov oziroma družin (tudi za enostarševske družine) pa ohrani na enakem nivoju.

Namen novele je torej bil, da se meja socialne varnosti samskim osebam in parom brez otrok oziroma družin poviša (saj je bilo njihovo razmerje denarne socialne pomoči do praga tveganja revščine najslabše), določenim skupinam posameznikov oziroma družin (tudi za enostarševske družine) pa ohrani na enakem nivoju, kot trenutno. Pri oblikovanju predloga je MDDSZ opravilo številne izračune ter upoštevalo tudi vzpodbujanje (delovne) aktivnosti, zato je upoštevalo, da mora minimalni dohodek (denarna socialna pomoč) pokrivati osnovne potrebe, a ne sme povzročati izgube motivacije za delo.

Z amandmajem, ki je določil, da osnovni znesek minimalnega dohodka od 1.6.18 do 31.12.2018 znaša 385,05 EUR, se je razmerje, ki ga je MDDSZ zasledovalo porušilo, saj se v omenjenem obdobju meja socialne varnosti tako ne bo povišala samo samskim osebam in parom brez otrok, ampak tudi družinam, kar vpliva na razmerje med minimalnim dohodkom na eni strani ter povprečno in še zlasti minimalno plačo na drugi.

Ukrepi v prihodnosti:

Vključevanje starejših v različne oblike programov/projektov, posredno zmanjšujejo revščino med starejšimi. V letu 2018 bomo sofinancirali 8 socialnovarstvenih programov s poudarkom na pomoči starejšim. Ti programi delujejo v obliki dnevnihi centrov, skupin za samopomoč (v letu 2017 864 skupin za starejše), družabništva, spremljanja starejših, pomoč dementnim in njihovim svojcem. Poudariti je treba, da se lahko starejši vključijo tudi v druge soc. programe, ki so namenjeni ljudem v stiski kot npr. programi na področju obravnave in preprečevanja nasilja, programi na področju zasvojenosti (alkohol), duševno zdravje ipd. Vsi ti programi so brezplačni. Od leta 2016 ministrstvo sofinancira tudi

15 večgeneracijskih centrov, ki so v pretežni meri namenjeni tudi vključevanju starejših - medgeneracijsko sodelovanje. Sofinanciranje v okviru EU sredstev.

1.20 Finančna neodvisnost in samostojnost Varuha

Odziv Ministrstva za Finance:

VČP v tem delu opozarja, da je za zagotovitev njegove finančne samostojnosti in neodvisnosti potrebna sprememba in dopolnitev zakona, ki ureja javne finance, posebej pa izpostavi tri sklope vprašanj: (1) ustavni položaj neodvisnih in samostojnih ustavnih organov, kakršni so tudi Varuh, ustavno in računsko sodišče, pri oblikovanju proračuna ali njegovega rebalansa, (2) prepoved, da se med proračunskim letom omejuje razpolaganje s sredstvi, odobrenimi z odločitvijo državnega zbora, ter (3) dopustnost nadzora nad finančnim poslovanjem teh ustavnih organov le od organov, ki so tudi sami ustavno opredeljeni kot neodvisni in samostojni državni organi. VČP v okviru tega poglavja v zadnjem delu izpostavi tudi problematiko plač funkcionarjev VČP, za kar pa je potreben odziv MJU.

V povezavi z zgoraj navedenimi pripombami najprej poudarjamo, da se MF zaveda posebnega ustavnopravnega položaja VČP, zato si tudi prizadeva, da je samostojnost in neodvisnost ustavnih organov oziroma vseh nevladnih uporabnikov proračuna v javno-finančnih predpisih ustrezno upoštevana in spoštovana, še posebej ob upoštevanju dejstva, da končno odločitev glede finančnih načrtov neposrednih uporabnikov, ki niso državni organi, sprejme Državni zbor RS in ne vlada.

Pri tem se je potrebno zavedati, da mora MF pri določanju ravnanj proračunskih uporabnikov slediti veljavnim predpisom, še posebej zaradi sprejetja Zakona o fiskalnem pravilu (ZFisP) v letu 2015, ki ima svoj temelj prav tako v Ustavi Republike Slovenije (Ustava RS) in v nadaljevanju tudi zaradi uskladitve Zakona o javnih financah z evropsko zakonodajo, ko je bila le-ta dopolnjena v letu 2018 z urejanjem in srednjeročnim načrtovanjem fiskalne politike in ukrepi, s katerimi se zagotavlja fiskalna disciplina in zavezuje Republiko Slovenijo, da obseg vseh izdatkov proračuna sektorja država ne sme preseči obsega izdatkov, ki je določen v okviru za pripravo proračunov sektorja država (okvir).

Glede na navedeno je usklajevanje finančnih načrtov neposrednih uporabnikov proračuna, ob hkratnem upoštevanju predlogov finančnih načrtov neposrednih uporabnikov, ki niso državni upravni organi ali organizacije (med katere pa ne sodi zgolj VČP) neizogibno, saj bi v nasprotnem primeru lahko kaj hitro presegli določen obseg izdatkov. Dejstvo je, da sredstva niso neomejena in da vsi uporabniki proračuna potrebujejo sredstva za svoje delovanje, kar pa vodi v neizogibno potrebo po usklajevanju predlogov finančnih načrtov v procesu priprave predlogov proračunov. Dodajamo tudi, da se MF v okviru svojih zmožnosti trudi, da so predlogi nevladnih proračunskih uporabnikov vedno upoštevani, tako med pripravo kot tudi skozi izvrševanje proračuna in da so primeri, ko soglasja ni bilo možno doseči, precej redki. Enako velja tudi za prevzemanje obveznosti ob koncu leta, saj se v teh primerih MF še posebej trudi, da vedno upošteva in sledi predlogom nevladnih organizacij.

V povezavi s pripombo o dopustnosti nadzora nad finančnim poslovanjem VČP pa pojasnjujemo, da proračunski inšpektorji s svojim nadzorom ne posegajo oziroma ne obravnavajo vsebine finančnih načrtov posameznih proračunskih uporabnikov, temveč zgolj izvajajo nadzor nad izvrševanjem javno-finančnih predpisov. Nadzor se torej izvaja na postopkovni in ne na vsebinski ravni, s čimer pa se nikakor ne posega v neodvisnost in samostojnost nevladnih uporabnikov proračuna. Vsi proračunski uporabniki morajo pri izvrševanju proračuna upoštevati določbe Zakona o izvrševanju proračunov Republike Slovenije za posamezni leti, nadzor nad izvajanjem teh določb pa vrši proračunska inšpekcija. Glede na navedeno nadzor proračunskih inšpektorjev ne krši načela samostojnosti in neodvisnosti VČP.

Odziv Ministrstva za javno upravo:

Kljub temu, da je v Uvodu Letnega poročila VČP RS za leto 2017 pod točko 1.20 Finančna samostojnost in neodvisnost (stran 69) navedeno, da je prvi odstavek 52. člena Zakona o sistemu plač v javnem sektorju (v nadaljevanju: ZSPJS) s tem ko je določil, da z dnem uveljavitve ZSPJS prenehajo veljati vse določbe zakonov in drugih predpisov, ki urejajo plače zaposlenih v javnem sektorju, odpravi uveljavljeni 47. člen Zakona o Varuhu človekovih pravic (v nadaljevanju: ZVarCP), ki določa da ima Varuh človekovih pravic pravico do plače v višini, ki je določena za predsednika ustavnega sodišča, njegov namestnik pa v višini, ki je določena za sodnika ustavnega sodišča, Varuh človekovih pravic RS v poročilu navaja, da je Vladi RS predlagal naj odpravi plačno anomalijo in plačne razrede funkcionarjev VČP določi, kot to določa 47. člen ZVarCP.

V odgovoru Vlade RS, št. 01002-7/2017/5, z dne 18. 10. 2017, ki ga je pripravilo MJU je navedeno, da bodo z vidika odprave anomalij in razmerij do zaposlenih v ostalih plačnih skupinah posebne pozornosti deležni tudi funkcionarji. Iz odgovora je tudi razvidno, da zaradi zagotovitve ustreznosti razmerij glede uvrstitev v plačne razrede funkcionarjev (tudi funkcionarjev pri Varuhu človekovih pravic RS) v odnosu do drugih zaposlenih v javnem sektorju Vlada RS meni, da bi se usklajevanje morebitnih sprememb uvrstitev funkcij v plačne razrede, kot so določene s prilogo 3 Zakona o sistemu plač v javnem sektorju morale pričeti po odpravi preostalih anomalij pri vrednotenju delovnih mest in nazivov v javnem sektorju.

2. VSEBINA DELA IN PREGLED OBRAVNAVANIH ZADEV

2.1 USTAVNE PRAVICE

2.1.2 Etika javne besede

Je inšpekcijski nadzor nad uresničevanjem pravice do popravka pomanjkljiv?

Odziv Ministrstva za kulturo :

MK glede navedb v letnem poročilu Varuha v poglavju 2.1 Ustavne pravice, 2.1.2 Etika javne besede (str. 86, 87), kjer je opisana zadeva, ki se nanaša na delo IRSKM dodatno pojasnjuje, da se inšpekcijski postopki vodijo skladno z Zakonom o inšpekcijskem nadzoru (Uradni list RS, št. 43/07 – uradno prečiščeno besedilo in 40/14), ki inšpektorju v 4. členu izrecno podeljuje samostojnost pri opravljanju inšpekcijskega nadzora. Smisel te samostojnosti pa je ravno v tem, da so inšpektorji pri opravljanju nalog inšpekcijskega nadzora v okviru svojih pooblastil samostojni, da samostojno ugotavljajo kršitve pravnih predpisov, nad katerimi opravljajo inšpekcijski nadzor in v okviru pooblastil samostojno odredijo ustrezne inšpekcijske ukrepe v postopku inšpekcijskega nadzora. V luči samostojnosti je bil voden oz. v konkretnem primeru neuvoden tudi predmetni inšpekcijski postopek.

V konkretnem primeru se je preverjalo izpolnjevanje določbe 27. člena Zakona o medijih (Uradni list RS, št. 110/06 – uradno prečiščeno besedilo, z vsemi nadaljnjimi spremembami in dopolnitvami; v nadaljevanju: ZMed) s strani odgovornega urednika medija, tako kot je bilo že obrazloženo v uradnem zaznamku, št. 0614-6/2017/6, z dne 26. 4. 2017. V utemeljenost oz. neutemeljenost zavrnitvenih razlogov pa se IRSKM, kot že utemeljeno v navedenem uradnem zaznamku, ne spušča, saj bi s tem v nasprotju s 6. členom ZMed posegal v programske vsebine medija in svobodo izražanja medija, ter avtonomnost pri ustvarjanju programskih vsebin posameznega medija, na katerem temelji dejavnost medijev. Za slednje ima prizadeti možnost sodne poti po 33. členu ZMed.

Po določbi prvega odstavka 26. člena ZMed ima vsakdo pravico od odgovornega urednika zahtevati, da brezplačno objavi njegov popravek objavljenega obvestila, s katerim sta bila prizadeta njegova pravica ali interes. Objava popravka se lahko zahteva v tridesetih (30) dneh od objave obvestila oz. od dneva, ko je zainteresirana oseba zvedela za objavo, če zanjo iz objektivnih razlogov ni mogla zvedeti v okviru danega roka (drugi odstavek 26. člena ZMed).

ZMed v 8. odstavku 27. člena nadalje določa, da mora odgovorni urednik medija prizadetega v roku 24 ur po prejemu popravka obvestiti, v kateri številki oziroma oddaji bo objavljen zahtevani popravek, oziroma da zavrača objavo. 9. odstavek navedenega člena ZMed nadalje določa, da v primeru, da odgovorni urednik zavrne objavo popravka, mora svojo odločitev pisno obrazložiti. V svoji obrazložitvi mora jasno in nedvoumno navesti, katere navedbe v popravku so razlog za zavrnitev objave. V 2. odstavku 31. člena ZMed pa je nadalje določeno, da mora odgovorni urednik o zavrnitvi popravka odločiti znotraj roka iz 8. odstavka 27. člena ZMed in v tem roku svojo odločitev o zavrnitvi objave oz. popravka posredovati pisno po priporočeni pošti osebi, ki je zahtevala objavo popravka.

Po podrobnem pregledu priložene dokumentacije v prijavi in upoštevajoč citirane zakonske določbe ZMed je bilo ugotovljeno:

1. da je odgovorni urednik o zavrnitvi popravka odločil znotraj roka iz osmega odstavka 27. člena ZMed in da je v tem roku svojo odločitev o zavrnitvi objave oz. popravka posredoval pisno osebi, ki je zahtevala objavo popravka in je s tem ravnal v skladu z drugim odstavkom 31. člena ZMed v povezavi s 27. členom ZMed;
2. da je odgovorni urednik v svoji pisni obrazložitvi navedel kot razloge za zavrnitev objave (povzeto), da je prijaviteljev zapis nerazumljiv (odgovorni urednik je navedel (cit.), da članek ni razumljiv splošni javnosti, zato je določen stavek črtal, in ker pisma niso naročeni članki, so dopisi bralcev, ki jih uredništvo objavlja po lastni presoji, uredniško obdelani), ter da časopis ni prostor za osebna obračunavanja, kar prijavitelj počne v svojih pismih (cit. - zato je odgovorni urednik pismo prijavitelja nekoliko omilil, saj za to odgovorni urednik odgovarja pred zakonom, sicer bi zaradi takšnih pisem mediji odgovarjali pred sodišči), kar je moč šteti kot enega od razlogov za neobjavo popravka s strani odgovornega urednika skladno z določbo 31. člena ZMed (konkretno 5. alineja). Odgovorni urednik je torej svojo odločitev, da zavrača objavo, pisno obrazložil in jasno in nedvoumno navedel, kaj je razlog za zavrnitev objave oz. katere navedbe v popravku so razlog za zavrnitev objave in je s tem ravnal v skladu z devetim odstavkom 27. člena ZMed.

Zaradi vsega predhodno navedenega, ko je IRSKM predmetno prijavo zelo skrbno preveril glede vseh določb ZMed, ki jih je odgovorni urednik dolžan spoštovati pri ravnanju zahteve za objavo popravka ali odgovora (določbe 6. oddelka ZMed), in se v celoti opredelil glede domnevnih kršitev v prijavi, MK zavrača vse navedene kritike Varuha v omenjenem poročilu glede uresničevanja inšpekcijskega nadzora nad uresničevanjem pravice do popravka.

Glede na to, da je odgovorni urednik objavo zavrnil in tudi navedel prej citirane zavrnitvene razloge, je potrebno ugotoviti, da je odgovorni urednik izpolnil svojo obveznost po ZMed.

Presojanje utemeljenosti ali neutemeljenosti zavrnitvenih razlogov s strani odgovornega urednika ni v pristojnosti IRSKM (temveč je v pristojnosti krajevno pristojnega Okrajnega sodišča), saj bi s tem IRSKM presojal oz. ugotavljal o obstoju ali ne obstoju pravice do popravka ali odgovora v konkretnem primeru in s tem posegal v svobodo izražanja medija, določeno v 6. členu ZMed. Slednji namreč določa, da dejavnost medijev temelji na avtonomnosti urednikov, novinarjev in drugih avtorjev pri ustvarjanju programskih vsebin. Skladno z določbo 20. člena ZMed pa so uredništvo, uredniki, novinarji in avtorji drugih prispevkov pri svojem delu neodvisni in samostojni. Zato bi kakršnokoli poseganje v uredniško politiko medija pri objavljanju programskih vsebin s strani inšpektorja (saj prijavitelj v prijavi poziva naslovni organ, da zoper kršitelja zaradi tega, ker urednik posega v pisma bralcev in se sam odloča, kaj bo objavil) pomenilo poseg v uredniško neodvisnost in samostojnost medija in njegovih urednikov.

Na MK ugotavljamo, da je IRSKM predmetno prijavo zelo skrbno preveril glede vseh določb ZMed, ki jih je odgovorni urednik dolžan spoštovati pri ravnanju zahteve za objavo popravka ali odgovora (določbe 6. oddelka ZMed), in se v celoti opredelil glede domnevnih kršitev v prijavi.

Zaradi vsega predhodno navedenega IRSKM v konkretnem primeru ni uvedel postopka inšpekcijskega nadzora zoper izdajateljico medija. MK zavrača vse navedene kritike Varuha v omenjenem poročilu glede uresničevanja inšpekcijskega nadzora nad uresničevanjem pravice do popravka.

2.1.3 Zbiranje in združevanje

Diskriminatorna določba statuta društva

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Ministrstvo za notranje zadeve pojasnjuje, da je v letu 2017 prejelo kritiko in predlog VČP za razveljavitev odločbe UE Ljubljana, s katero je dovolila vpis spremembe temeljnega akta društva v delu, ki se nanaša na zaključek aktivne kariere kolesarskega sodnika ali nacionalnega komisarja po dopoljenem 70. letu starosti, v register društev. Varuh človekovih pravic je namreč menil, da določba 10. člena temeljnega akta DKSS predstavlja diskriminacijo na podlagi starosti in je zaradi tega v nasprotju s pravnim redom Republike Slovenije – konkretno z določbo 4. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo. Ob navedeni pobudi je Ministrstvo za notranje zadeve dodatno preučilo temeljni akt DKSS in pravila Mednarodne kolesarske zveze UCI ter v zvezi s tem med drugim ugotovilo, da licence za kolesarskega sodnika ne podeljuje DKSS, temveč Kolesarska zveza Slovenije, zato mora pogoje, ki jih mora oseba izpolnjevati za pridobitev licence za kolesarskega sodnika, določiti Kolesarska zveza Slovenije in ne DKSS, ki bi navedene pogoje lahko zgolj povzelo v svoj temeljni akt, ne pa tudi samo določilo, saj bi s tem posegali v področje, za katerega društvo ni pristojno. Ministrstvo za notranje zadeve je menilo, da bi bilo morebitno diskriminatornost pogojev glede pridobitve licence za kolesarskega sodnika zato potrebno izpodbijati v aktu, ki te pogoje neposredno določa. V primeru, da so navedeni pogoji oziroma starostna meja za kolesarskega sodnika dejansko določeni le z 10. členom temeljnega akta DKSS, pa je menilo, da zaradi načela samostojnosti društva, ki na zboru članov samostojno določi pogoje za včlanjevanje in delovanje v društvu in glede na dejstvo, da starostno mejo za kolesarskega sodnika določajo tudi pravila Mednarodne kolesarske zveze UCI in da imajo člani DKSS, ki so starejši od 70 let, vse pravice iz naslova članstva, razen pridobiti licenco za kolesarskega sodnika pri Kolesarski zvezi Slovenije, navedena določba ni v nasprotju z načelom enakopravnosti. Na podlagi 3. člena Zakona o društvih namreč vsakdo lahko postane član društva in v društvu deluje pod pogoji, ki jih društvo določi v temeljnem aktu, delovanje v društvu pa mora temeljiti na enakopravnosti članstva. Enakopravnost članov pa ne pomeni tudi njihove popolne enakosti, saj je društvu zaradi načela samostojnosti potrebno omogočiti, da določi način upravljanja tako, kot dejansko ustreza njegovim potrebam. Glede na dejstvo, da so razmerja v društvu civilnopravna razmerja in da tudi spori iz teh razmerij spadajo v pristojnost sodišč s splošno pristojnostjo, pa menilo, da bi pogoje za kolesarskega sodnika, kot ostale odločitve organov društva, člani lahko izpodbijali v sodnih postopkih.

Ministrstvo za notranje zadeve se strinja z navedbo VČP, da mora biti temeljni akt društva v skladu z Zakonom o društvih in pravnim redom Republike Slovenije, torej tudi v skladu z Zakonom o varstvu pred diskriminacijo, kar pomeni, da določbe temeljnega akta ne smejo biti v nasprotju z drugimi predpisi. V konkretnem primeru je tako Upravna enota Ljubljana kakor tudi Ministrstvo za notranje zadeve (na pobudo VČP) presojalo, ali je določba 10. člena temeljnega akta društva, ki med drugim določa, da lahko vsi redni člani DKSS zaprosijo za licenco v skladu z nazivom kolesarskega sodnika, kot je opredeljeno v Pravilniku o rangiranju, napredovanju in ocenjevanju kolesarskih sodnikov Slovenije, da so člani dolžni delovati športno, korektno, nepristransko in v korist razvoja kolesarskega športa ter da se aktivna kariera kolesarskega sodnika ali nacionalnega komisarja zaključi 31.12. v letu, ko je dopolnil 70 let, v skladu z določbo 4. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo, ki določa, da diskriminacija pomeni vsako neupravičeno dejansko ali pravno neenako obravnavanje, razlikovanje, izključevanje ali omejevanje ali opustitev ravnanja zaradi osebnih okoliščin, ki ima za cilj ali posledico oviranje, zmanjšanje ali izničevanje enakopravnega priznavanja, uživanja ali uresničevanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin, drugih pravic, pravnih interesov in ugodnosti. Pri tem presojanju je Ministrstvo za notranje zadeve upoštevalo tudi ostale določbe temeljnega akta DKSS in ugotovilo, da je ena izmed nalog DKSS spremljanje razvoja kolesarskega športa doma in v tujini v skladu s pravili UCI, ki tudi določajo starostno mejo za kolesarskega sodnika. Prav tako je v temeljnem aktu društva določeno, da redni član društva lahko postane fizična oseba tako, da izpolni in podpiše pristopno izjavo, sprejme statut in Pravila DKSS, KZS in UCI. Glede na določbo 13. člena Zakona o varstvu pred diskriminacijo, po katerem so mogoče izjeme od prepovedi neposredne diskriminacije ter temeljna

načela delovanja društev (načelo samostojnosti, načelo nepridobitnosti, načelo svobode združevanja in prostovoljnosti, načelo enakopravnosti, itd.), in Pravil UCI, ki med drugim določajo starostno mejo za kolesarske sodnike 65 let, je ministrstvo ocenilo, da ni razlogov, da bi po nadzorstveni pravici razveljavilo odločbo Upravne enote Ljubljana, št. 215-1550/2015-48, s 23. 3. 2017. Društva so namreč civilna združenja, zato razmerja med društvom in člani društva ne ureja Zakon o društvih, ampak jih morajo društva kot samostojne pravne osebe določiti sama s temeljnim aktom. Takšna razmerja so civilnopravna razmerja, ki nastanejo na ravni enakopravnosti subjektov, spori iz teh razmerij pa sodijo v pristojnost sodišč s splošno pristojnostjo.

Če se torej pobudnik ne strinja z določbo 10. člena temeljnega akta društva, ima v skladu s 14. členom Zakona o društvih pravico v roku enega leta od sprejetja dokončne odločitve pred sodiščem izpodbijati odločitve organov društva (v konkretnem primeru sprejem sprememb temeljnega akta društva), ki so bile sprejete v nasprotju z zakonom ali drugim splošnim aktom društva, vendar pa mora pred tem izkoristiti pravno sredstvo (vložiti pritožbo zoper odločitev organa društva) znotraj društva. Ministrstvo za notranje zadeve je namreč zgolj pritožbeni organ zoper odločbe upravnih enot, ki so v skladu z Zakonom o društvih pristojne za registracijo društev oziroma sprememb, zato nima pristojnosti, da bi ugotavljalo ali so pogoji za pridobitev licence za kolesarskega sodnika diskriminatorni oziroma ali so podane okoliščine, ki bi v konkretnem primeru utemeljevale izjemo od prepovedi diskriminacije po Zakonu o varstvu pred diskriminacijo, tudi zaradi dejstva, da starostno mejo kolesarskih sodnikov določajo pravila Mednarodne kolesarske zveze UCI, v katero je društvo včlanjeno in katera morajo društva pri opravljanju strokovnih nalog s področja kolesarstva upoštevati. Zaradi navedenega bi bilo treba morebitno diskriminatornost pogojev za pridobitev licence za kolesarskega sodnika izpodbijati v aktu, ki te pogoje neposredno določa oziroma v sodnem postopku. V primeru ugotovitve pristojnega sodišča, da so pogoji, določeni v temeljnem aktu diskriminatorni, pa bi bilo mogoče (ob upoštevanju pogojev in rokov, ki jih določa Zakon o splošnem upravnem postopku) po nadzorstveni pravici razveljaviti zgoraj navedeno odločbo Upravne enote Ljubljana oziroma od društva zahtevati uskladitev temeljnega akta.

Odziv Upravne enote Ljubljana št. 007-1/2018-104 z dne 18. 5. 2018:

Na zahtevo Društva kolesarskih sodnikov Slovenije (v nadaljevanju: DKSS) z dne 17. 12. 2015 je upravni organ pričel s postopkom registracije spremembe 10. in 18. člena temeljnega akta DKSS, v katerega je želel vstopiti član DKSS, ko je z vlogo zahteval, da se mu v postopku prizna lastnost stranskega udeleženca. Po izpeljavi postopka priznanja lastnosti stranskega udeleženca, skladno s 142. členom Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP, Uradni list RS, št. 24/06 – uradno prečiščeno besedilo, 126/07, 65/08, 8/10 in 82/13), je upravni organ dne 18. 5. 2016 izdal sklep št. 215-1550/2015-28, s katerim članu DKSS ni priznal lastnosti stranskega udeleženca. Odločitvi upravnega organa je sledilo tudi Ministrstvo za notranje zadeve, ko je z odločbo št. 215-75/2016/3 (1324-07) z dne 24. 11. 2016 njegovo pritožbo kot neutemeljeno zavrnilo z ugotovitvijo, da član DKSS ni izkazal, katero osebno pravno korist bi v postopku registracije spremembe temeljnega akta varoval.

V zvezi s spremenjeno oziroma dopolnjeno določbo 10. člena temeljnega akta DKSS, ki uveljavlja starostno omejitev za podeljevanje licence sodnikov, starejšim od 70 let, za sojenje na domačih kolesarskih tekmah, za katero je član DKSS na podlagi mnenja Zagovornika načela enakosti št. 0700-4/2015/4 zatrjeval, da je diskriminatorna, je ministrstvo v prej navedeni odločbi pojasnilo, da je društvo samostojno združenje in članska organizacija, katero upravljajo člani, ki neposredno ali posredno sprejemajo vse pomembne odločitve v društvu.

Pravila delovanja si člani društva samostojno in neodvisno od drugih subjektov, tudi od registrskega organa, opredelijo v temeljnem aktu, pri čemer mora društvo upoštevati temeljna načela, ki jih zasleduje Zakon o društvih (ZDru-1, Uradni list RS, št. 64/11 – uradno prečiščeno besedilo), med drugim tudi načelo enakopravnosti. Enakopravnost članstva ne pomeni njihove popolne enakosti,

neenakost lahko izhaja iz različnosti članstva (član – pravna oseba ali član – fizična oseba), kot tudi pri udejstvovanju članov pri dejavnostih društva, ki je lahko različno, odvisno od njihovega interesa ali njihovih zmožnosti ter postavljenih pravil, ob upoštevanju dejstva, da morajo biti vsem članom društva (ob upoštevanju različnosti) dane enake možnosti.

Enakopravnost članstva je lahko izključena tudi pri odločitvah, ki ne zadevajo upravljanja društva, temveč izvajanje dejavnosti. Kot primer je ministrstvo navedlo, da npr. člani nogometne ekipe ne morejo enakopravno odločati o pogostnosti treningov in taktiki igre. Dalje je ministrstvo pojasnilo, da je organ prve stopnje v postopku registracije spremembe temeljnega akta društva dolžan ugotoviti, ali je društvo spremembe sprejelo v skladu s temeljnim aktom in zakonom ter ali so spremembe skladne z le-tem in s pravnim redom Republike Slovenije, med drugim tudi, ali društvo s sprejetimi spremembami ni kršilo načela enakopravnosti, predvsem enakopravnosti članstva pri upravljanju društva kot članske organizacije. Zapisalo je, da niti organ prve stopnje niti organ druge stopnje v upravnem postopku registracije društva ali registracije spremembe oziroma v pritožbenem postopku nimata pristojnosti, da bi odločala glede pravil samega »notranjega« delovanja društva, ki si ga je društvo določilo samo in se neposredno ne nanaša na pravico do sodelovanja pri upravljanju društva. Ministrstvo je zapisalo, da je društvo pravna oseba civilnega prava, s katero posameznik kot član vstopa v določeno razmerje, morebitni spori iz teh razmerij pa spadajo v pristojnost sodišč s splošno pristojnostjo. ZDru-1 zato v prvem odstavku 14. člena izrecno določa, da ima vsak član društva pravico v roku enega leta od sprejetja dokončne odločitve pred sodiščem izpodbijati odločitve organov društva, ki so bile sprejete v nasprotju z zakonom ali temeljnim ali drugim splošnim aktom društva.

Upravni organ je po zaključku vseh prej navedenih postopkov vlogo DKSS znova obravnaval in ugotovil, da so na podlagi določb ZDru-1 izpolnjeni vsi pogoji za registracijo sprememb. Skladno s to ugotovitvijo je upravni organ dne 23. 3. 2017 izdal odločbo št. 215-1550/2015-48, s katero je v register društev vpisal spremembo 10. in 18. člena temeljnega akta DKSS z ugotovitvijo, da sta določbi skladni z ZDru-1 in s pravnim redom Republike Slovenije. Ugotovitev o skladnosti 10. člena temeljnega akta DKSS je upravni organ oprl na pojasnilo ministrstva, dano z odločbo št. 215-75/2016/3 (1324-07) z dne 24. 11. 2016, kot tudi ugotovitev, da je določba drugega odstavka 10. člena temeljnega akta DKSS zapisana tako, da je vsem članom DKSS, ob upoštevanju različnosti (odvisno od njihovega interesa ali njihovih zmožnosti ter postavljenih pravil), dana enaka možnost pri njihovem udejstvovanju pri dejavnostih DKSS.

Odločba upravnega organa je postala dokončna dne 12. 4. 2017. Zoper odločbo ni bilo vloženo redno pravno sredstvo. Vloženo ni bilo niti izredno pravno sredstvo, kljub predlogu Varuha za odpravo odločbe upravnega organa po nadzorstveni pravici, ki je bilo ministrstvu dano z dopisom št. 1.3-2/2017-13-AD z dne 30. 5. 2017 in kljub dopisu Varuha št. 1.3-2/2017-18-AD z dne 28. 7. 2017, v katerem je le-ta zapisal, da vztraja na svojem stališču, da je temeljni akt DKSS zaradi določbe 10. člena, ki predstavlja diskriminacijo oseb, starejših od 70 let, pri dostopu do posebne oblike dela, v nasprotju z določbo 4. člena ZDru-1.

2.1.5 Varstvo osebnih podatkov

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Po mnenju Varuha je nova policijska zakonodaja glede možnosti obdelave podatkov vsaj v nekaterih pogledih v nasprotju z ustavnimi in konvencijskimi standardi varstva zasebnosti – str. 91.)

Varuh je 22. 9. 2017 pri Ustavnem sodišču Republike Slovenije vložil zahtevo za oceno ustavnosti posameznih določb ZNPPol.

Vlada Republike Slovenije ocenjuje, da je predlog Varuha za oceno ustavnosti prvega do šestega in osmega odstavka 112.a člena, četrtega odstavka 113. člena in tretje alineje drugega odstavka 114.a člena ZNPPol neutemeljen, saj meni, da so navedene določbe v skladu z Ustavo Republike Slovenije.

Uporaba tehničnih sredstev za optično prepoznavo registrskih tablic

Resolucija o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 (Uradni list RS, št. 83/12), ki je temeljni razvojno-usmerjevalni dokument na področju preprečevanja kriminala, ki ga je sprejel Državni zbor Republike Slovenije (v nadaljnjem besedilu: DZ RS), poudarja, da so: *»... nujno potrebne posodobitve policijskih pooblastil ter notranje organizacije in izrabe obstoječih resursov, ki bodo omogočale učinkovitejše delo varnostnih in pravosodnih organov ob neposredni teroristični nevarnosti ali storjenem tovrstnem kaznivem dejanju.«* Poudarja tudi: *»Povečanje števila odkritih kaznivih dejanj, povezanih z organizirano kriminaliteto, je predvsem v boljšem proaktivnem delovanju organov odkrivanja in pregona, ki je tudi temelj odkrivanja kaznivih dejanj organizirane kriminalitete.«*

Policija na podlagi Resolucije o dolgoročnem razvojnem programu policije do leta 2025 – *»Kakovostna policija za varno Slovenijo«* (Uradni list RS, št. 75/15) pripravlja dolgoročne smernice, ki glede na sodobne trende in razvoj kriminalitete temeljijo prav na ustrezni prilagoditvi formalnih in funkcionalnih organizacijskih struktur ter na nujni potrebi po vpeljevanju novih taktik in metod dela ob uporabi napredne tehnične in informacijske tehnologije. Uvedba avtomatiziranega preverjanja registrskih tablic pri nadzorovanju cestnega prometa med drugim pomeni operacionalizacijo te vizije.

Med naloge policije, ki izhajajo iz njenih temeljnih dolžnosti, namreč spada tudi nadzorovanje in urejanje prometa na javnih in nekategoriziranih cestah, ki so dane v uporabo za javni promet. Policisti pri nadzorovanju cestnega prometa med drugim preverjajo, ali vozila in vozniki izpolnjujejo pogoje za udeležbo v prometu (ali so vozila registrirana, ali imajo veljavno prometno dovoljenje, ali so označena z registrskimi tablicami, ki so izdane za to vozilo, ali so vozila ustrezno zavarovana, ali imajo vozniki veljavno vozniško dovoljenje za vožnjo vozil). Glede na način ugotavljanja navedenih kršitev, ki jih praviloma ni mogoče vezati na noben zunanji, vnaprej viden znak (t. i. sprožilno stanje za ukrepanje), je tak nadzor lahko učinkovit samo, če je proaktiven, saj bi ga v nasprotnem primeru izvedli šele po nastanku posledic, ki jih torej ne bi bilo več mogoče preprečiti.

Opravljanje nalog na področju varnosti cestnega prometa je tesno povezano z izvajanjem drugih nalog policije. Pri nadzoru policisti ugotavljajo, ali v zvezi z vozilom ali voznikom obstajajo druge okoliščine, ki zahtevajo izvedbo določenih ukrepov (ali je vozilo ukradeno, ali so na vozilo nameščene ukradene registrske tablice, ali je proti vozniku razpisan ukrep odvzema prostosti, morebiten obstoj razlogov za sum storitve drugega kaznivega dejanja itd.).

Da nadzor, ki ga policisti izvajajo na podlagi Zakona o pravilih cestnega prometa (Uradni list RS, št. 82/13 – uradno prečiščeno besedilo, 68/16 in 54/17; v nadaljnjem besedilu: ZPrCP), sme biti tudi preventiven, ker gre za sorazmeren poseg v splošno svobodo ravnanja po 35. členu Ustave Republike Slovenije,⁶ se je izreklo tudi že Ustavno sodišče Republike Slovenije. Nadzorovanje cestnega prometa je namreč dokaj specifično področje, saj policisti lahko nadzirajo promet ter preverjajo voznike in druge udeležence, ne da bi ti storili prekršek. Tako stališče je izrazilo US RS v navedenih odločbi, kjer je med drugim poudarilo: *»Eden od elementov prometne varnosti je nedvomno tudi ustrezno psihofizično stanje voznika ter predpisano stanje vozila, opreme in tovora. Vlada in zakonodajalec se zato trajno odzivata z različnimi projekti, tehničnimi ukrepi, vzgojo in izobraževanjem, pa tudi z nadzorstvom nad spoštovanjem pravil v cestnem prometu. /.../ Opravljanje nadzora prometa, vozil, voznikov in drugih udeležencev v cestnem prometu je, skupaj z drugimi prometno-varnostnimi ukrepi*

⁶ Odločba US RS št. U-I-370/98, 18. 12. 2002, objava: Uradni list RS, št. 7/03, in OdlUS XI, 260 (potrjena usmeritev tudi v: odločba US RS št. U-I-152/03, 23. 3. 2006, zlasti 17. točka in opomba št. 7; objava: Uradni list RS, št. 36/06, in OdlUS XV, 22).

in ukrepi vzgoje in izobraževanja, primerno sredstvo za doseg tega cilja. Z nadzorom prometa policisti vplivajo ne le na konkretnega udeleženca v cestnem prometu, temveč delujejo tudi generalno preventivno na vse udeležence v prometu. Zavest, da je lahko vozilo ustavljeno in pregledano, čeprav voznik ne stori nobenega na zunaj vidnega prekrška, vpliva na ravnanje voznika tako glede njegovega psihofizičnega stanja kot glede stanja vozila in tovora, to pa nedvomno prispeva k večji varnosti v prometu. /.../ Glede na naravo preverjanja izpolnjevanja pogojev za vožnjo (na primer stopnja alkoholiziranosti, zimska oprema, ustrezni dokumenti) tega nadzora ni mogoče vezati na noben zunanji, vnaprej viden znak ali na primer razloge za sum.«

Pri avtocestah gre za specifično okolje, ki praviloma ne omogoča izvajanja klasičnega (preventivnega) policijskega nadzora oziroma je ta otežen in povezan z daljšim posegom v omejitve gibanja oseb (npr. zaradi preusmeritve prometa mimo počivališč, kjer se opravlja nadzor). Zaradi nepretočnosti prometa v takih primerih lahko nastane tudi gospodarska škoda, taka oblika nadzora pa pomeni večjo nevšečnost tudi za tiste, ki ravnavajo v skladu s predpisi.

Glede na navedeno je uporaba tehničnih sredstev za optično prepoznavo registrskih tablic predvidena predvsem za uporabo na avtocestah, saj bodo policisti svojo pozornost lahko usmerili predvsem na tiste, ki bodo (hujše) kršili predpise, pri tem pa občutno manj posegali v pravice drugih udeležencev v prometu. To bi lahko omogočilo manj preventivnega (naključnega) ustavljanja udeležencev v cestnem prometu zaradi ugotavljanja navedenih nepravilnosti, s tem pa manj posegov v človekove pravice oseb (omejitve gibanja zaradi izvedbe policijskega postopka), ki ravnavajo v skladu s predpisi. Odkrivanje večjega števila storilcev hujših prekrškov bi prispevalo k večji stopnji varnosti drugih udeležencev cestnega prometa, saj bi iz cestnega prometa izločili oziroma odstranili tista vozila in voznike, ki ne izpolnjujejo pogojev za udeležbo v cestnem prometu oziroma pogojev za vožnjo vozila. Odkrivanje in preiskovanje predvsem premoženjske kriminalitete (odkrivanje ukradenih vozil in ukradenih registrskih tablic ter v povezavi z navedenim storitev drugih kaznivih dejanj, odkrivanje in prijemanje iskanih oseb) bi bila učinkovitejša, s tem pa bi bila zagotovljena večja varnost državljanov Republike Slovenije. Zaradi lažjega ugotavljanja kršitev, ki jih praviloma ni mogoče povezati z nobenim zunanjim, vnaprej vidnim znakom, bo omogočena izvedba ukrepov proti neki osebi, preden nastanejo škodljive posledice (npr. izločitev nevarnega vozila ali voznika iz prometa, preden bi ta povzročil prometno nesrečo, ali odkritje storilca kaznivega dejanja, ki je tujo tablico na svoje vozilo namestil kot del pripravljalnega dejanja storitve hujšega kaznivega dejanja).

V prometu so namreč kot vozniki lahko udeležene osebe, ki za posamezne kategorije vozil sploh niso pridobile vozniškega izpita, kar pomeni, da niso pridobile ustreznega znanja s področja prometnih pravil ali v zvezi z upravljanjem konkretnih vozil. Zaradi pomanjkanja ustreznega znanja tako pomenijo večjo nevarnost za druge udeležence v prometu. V prometu so lahko udeleženi tudi vozniki, ki jim je bilo vozniško dovoljenje v preteklosti odvzeto zaradi hujših kršitev, povezanih z varnostjo cestnega prometa. V navedenih primerih gre praviloma za večkratne kršitelje, ki nimajo pravice biti udeleženi v prometu kot vozniki motornih vozil.

Vozniki v prometu uporabljajo tudi vozila, ki jim je potekla veljavnost prometnega dovoljenja ali niso registrirana, poleg tega so nekatera označena z registrskimi tablicami, ki niso bile izdane za njihovo označitev. Pri takih vozilih praviloma niso izvedeni redni tehnični pregledi, zato obstaja verjetnost, da niso tehnično brezhibna. Pri vozilih, ki niso označena z ustreznimi registrskimi tablicami, je otežena izvedba identifikacije lastnika vozila (kadar je ugotovljena kršitev s tehničnimi sredstvi ali pri prometnih nesrečah s pobegi). Pri neregistriranih vozilih praviloma hkrati ni sklenjenega obveznega zavarovanja, kar povzroči dodatne zaplete za oškodovance (žrtve), kadar so taka vozila udeležena v prometnih nesrečah.

Tudi ukradena vozila pomenijo grožnjo za varnost udeležencev v cestnem prometu. Ob tatvini vozila storilec vozilo nasilno odpre in zažene. Pri tem so največkrat poškodovane ključavnice na vratih in volanska oziroma kontaktna ključavnica, potrebna je tudi prilagoditev avtomobilske elektronike, da se

izklopi blokada motorja. Vsak nepooblaščen poseg v krmilni, varnostni ali drug sistem vozila lahko vpliva na vožnjo tega vozila in s tem na varnost v cestnem prometu. Zaradi zlomljene volanske oziroma kontaktne ključavnice lahko odpove krmilni mehanizem, nepooblaščen poseg v elektroniko vozila pa lahko povzroči nepravilno delovanje in obnašanje vozila.

Storilci ukradene registrske tablice uporabljajo za vožnjo z neregistriranimi vozili, za prevoze odvzetih in ukradenih motornih vozil ter za namestitve na vozila, ki se uporabijo pri izvedbi kaznivega dejanja (npr. tatvina goriva, prihod na kraj vloma ali ropa itd.). Pri navedenih zlorabah ukradenih registrskih tablic je pomembno takojšnje ukrepanje policije, saj je po odstranitvi takih tablic težje odkriti vozilo in kršitelja.

Ugotavljanje opisanih kršitev in odkrivanje iskanih vozil, oseb ali predmetov sta mogoča le ob neposredni ustavitvi vozila. Sicer je mogoče, da policist tudi med vožnjo v evidencah preveri »sumljivo« vozilo, a je tako preverjanje praviloma že povezano s konkretnimi okoliščinami, ki jih policist neposredno zazna in ki kažejo na to, da je z vozilom ali voznikom nekaj narobe (npr. iz nezanesljive vožnje policisti lahko sklepajo, da ima vozilo tehnično okvaro ali da voznik nima vozniškega dovoljenja itd.).

Z uporabo opreme, ki samodejno prepozna registrske tablice, pri čemer v ustreznih zbirkah preverja vnaprej določene podatke o vozilu in njegovem lastniku, bi se nadzor na tem področju izboljšal. Uporaba take opreme zagotovo pomeni korak naprej k bolj usmerjenemu in predvsem kakovostnejšemu nadzoru ter hkrati uvajanje novih možnosti nadzora cestnega prometa predvsem na avtocestah, kjer tako rekoč ni mogoče izvajati »klasičnega« nadzora ali pa je ta lahko povezan z občutnim posegom v človekove pravice (že navedeni način ustavljanja na počivališčih).

Uporaba sistema za avtomatizirano preverjanje registrskih tablic ob »zadetku« pomeni samo t. i. sprožilno stanje za izvedbo policijskega postopka, s katerim bi policist ugotavljal oziroma preveril in ugotovil dejansko stanje (če obstajajo razlogi za izvedbo nadaljnjih ukrepov proti osebi).

Tehnična sredstva za optično prepoznavo registrskih tablic ter s tem povezano preverjanje vozil in lastnikov vozil že uporabljajo številne druge države⁷ in poročajo o pozitivnih izkušnjah v zvezi s tem, zato predvsem glede na njihove izkušnje vlada pričakuje:

- učinkovitejše ugotavljanje primerov, ko je treba vozilo izločiti iz prometa, ker ni registrirano ali za katero je potekla veljavnost prometnega dovoljenja (75. člen Zakona o motornih vozilih (Uradni list RS, št. 106/10, 23/15 in 68/16; v nadaljnjem besedilu: ZMV). Gre za primere, ko upravičeno obstaja dvom, da je vozilo tehnično brezhibno, pri takih vozilih pa praviloma tudi ni sklenjenega obveznega zavarovanja, kar povzroča dodatne težave drugim udeležencem v cestnem prometu pri uveljavljanju odškodnine za nastalo škodo, če je tako vozilo udeleženo v prometni nesreči. Udeležba vozila, ki ni registrirano ali ki ni obvezno zavarovano v skladu s predpisi, v cestnem prometu je na podlagi navedene določbe ZMV razlog za izločitev vozila iz prometa;
- učinkovitejše ugotavljanje primerov, ko je treba voznika izločiti iz prometa, ker še ni pridobil pravice voziti tako vozilo, ker mu je bilo vozniško dovoljenje začasno odvzeto ali ker nima

⁷ Na seji Odbora SISVIS dne 21.6.2018 v Bruslju je bilo pri točki dnevnega reda *State of play of implementation of ANPR systems (outcome questionnaire and BE proposal on exchange of information on hits)*, predstavljeno, da večina držav članic uporablja ANPR sistem, samo 9 pa jih uporablja tudi za preverjanja v SIS. Poleg Slovenije pa ANPR sistema od držav članic, ki so odgovorile na vprašalnik, sploh ne uporabljata samo še Islandija in Luksemburg. 11 držav članic ima tudi "back office" za ANPR.

Fiksne sisteme uporablja 16 držav članic, mobilne kamere v policijskih kamerah pa uporablja kar 19 držav članic. V okvirih SIS izvaja CQ na centralnem nivoju 3 DČ, prek glavne NC 4, ena DČ uporablja namenske NC, 5 DČ ima of-line tehnične kopije (1 do 7 posodablja na 24 ur).

22 DČ namerava v naslednjih letih razširiti uporabo ANPR, 14 jih bo pri tem uporabljalo SIS, 3 o tem še razmišljajo.

Število preverjanj na leto v SIS je zelo veliko in se bo še povečalo: AT – 24 milijonov, FR – 750 milijonov trenutno, načrtujejo povečanje, BE – 4-6 milijard (projekt), NL – 2 milijardi.

veljavnega voznškega dovoljenja (21. in 22. člen ZPrCP). Da oseba še ni pridobila voznškega izpita, pomeni, da ni usvojila ustreznih znanj s področja prometnih pravil ali v zvezi z upravljanjem vozila. Taka oseba zaradi pomanjkanja ustreznih znanj pomeni večjo nevarnost za preostale udeležence v cestnem v prometu. V cestnem prometu so lahko udeleženi tudi vozniki, ki jim je bilo voznško dovoljenje odvzeto zaradi hujših kršitev, povezanih z varnostjo cestnega prometa. V navedenih primerih gre praviloma za večkratne kršitelje, ki nimajo pravice, da so v prometu udeleženi kot vozniki motornih vozil;

- učinkovitejše zaznavanje hujših oblik premoženjske kriminalitete, in sicer tatvin vozil in tatvin registrskih tablic. Zadnje samo po sebi sicer ne pomeni večje grožnje za javno varnost, ker pa so tatvine registrskih tablic največkrat povezane z vožnjo neregistriranih vozil, pri katerih je vprašljiva tehnična brezhibnost, ali jih storilci uporabijo pri izvedbi drugih hujših kaznivih dejanj (za prevoze odvzetih in ukradenih vozil ter namestitvev na vozila, s katerimi se izvede kaznivo dejanja), vendarle gre za pomemben dejavnik z vidika varnosti cestnega prometa in javne varnosti nasploh;

- učinkovitejše odkrivanje oseb, ki jih je na podlagi zakona treba privedi ali jih pridržati. Gre za osebe, za katere je razpisano iskanje na podlagi različnih zakonskih podlag (tiralice, ki jo je na podlagi 548. člena Zakona o kazenskem postopku (Uradni list RS, št. 32/12 – uradno prečiščeno besedilo, 47/13, 87/14, 8/16 – odl. US, 64/16 – odl. US, 65/16 – odl. US in 66/17 – ORZKP153, 154 – ORZKP153,154; v nadaljnjem besedilu: ZKP) odredilo sodišče ali direktor zavoda, iskanje oseb na podlagi drugega odstavka 148. člena ZKP, iskanje pogrešanih oseb na podlagi prvega odstavka 43. člena ZNPPol, iskanje obsojenca na podlagi odredbe sodišča za privedbo na podlagi drugega odstavka 20. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list SRS, št. 17/78, 23/82, 41/87, Uradni list RS, št. 8/90, 12/92, 58/93, 71/94 – ZODPM, 10/98, 72/98 – ZKP-A, 26/99, 22/00 – ZIKS-1 in 59/02 – ZIKS-1A; v nadaljnjem besedilu: ZIKS-1), iskanje oseb na podlagi evropskega naloga za prijetje in predajo po Zakonu o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije (Uradni list RS, št. 48/13 in 37/15; v nadaljnjem besedilu: ZSKZDČEU-1) itd.) in so lastnik ali uporabnik določenega vozila;

- uvajanje novih, sodobnih metod in taktik dela policije pri preprečevanju, odkrivanju ter preiskovanju hujših oblik kaznivih dejanj in prekrškov.

Pri uvajanju tehničnih sredstev za optično prepoznavo registrskih tablic ne gre za popolnoma novo pooblastilo, temveč za razširitev pooblastila za nadzorovanje cestnega prometa, ki ga imajo policisti na podlagi 13. člena ZPrCP, z novo tehnologijo. Z vidika varovanja informacijske zasebnosti posameznika je neselektivnost pri nadzorovanju prometa ključni dejavnik. To pomeni, da se s klasično (preventivno) kontrolo v cestnem prometu pretežno posega v informacijsko zasebnost tistih (nedolžnih) oseb, ki z namenom obdelave podatkov nimajo nobene zveze. Prav to je eden izmed razlogov za uvedbo navedenih tehničnih sredstev, saj se bo z njihovo uporabo neselektivnost policijske kontrole lahko močno zmanjšala.

Vlada meni, da je bilo pri uzakonitvi uporabe tehničnih sredstev za optično prepoznavo registrskih tablic v celoti upoštevano tudi načelo sorazmernosti. Sistem omogoča preverjanje večjega števila vozil, kljub vsemu pa bo dejanska izvedba postopkov praviloma osredotočena le na določene voznike. Zakonodajalec je namreč uporabo tehničnih sredstev za optično prepoznavno registrskih tablic vezal le na (hujše) kršitve v cestnem prometu, ki navzven niso prepoznane (npr. vožnja z ukradenim vozilom, vozilom z ukradenimi registrskimi tablicami, brez voznškega dovoljenja ali z vozilom, ki mu je potekla registracija), in primere, ko je treba izslediti ukradeno vozilo ali iskano osebo (gre za huda kazniva dejanja). Zakon tudi izrecno določa, da se navedena tehnična sredstva lahko uporabljajo le na oziroma v vozilih policije, ne pa tudi npr. kot stacionarna postavitve naprav ali na brezpilotnih zrakoplovih. Prav tako se morajo uporabljati na način, ki ne omogoča množičnega nadzora (in obrazne prepoznavne) – torej ne gre za t. i. »totalni poseg v zasebnost (osebnostne pravice)« oziroma sestavni del t. i. »totalne nadzorovalne družbe«.

Pravilnik o policijskih pooblastilih (Uradni list RS, št. 16/14 in 59/17) zadnje navedeno podrobneje opredeljuje, saj v novem 55.a členu določa, da policisti tehničnih sredstev za optično prepoznavo

registrskih tablic ne smejo uporabljati za vsesplošno preventivno nadzorovanje cestnega prometa, npr. tako, da bi se vozila z nameščeno opremo hkrati postavila na širšem območju vseh pomembnih prometnih povezav.

Uporaba tehničnih sredstev za optično prepoznavo registrskih tablic na podlagi četrtega odstavka 113. člena ZNPPol je po obsegu delno primerljiva z uporabo tehničnih sredstev za odkrivanje in dokazovanje prekoračene najvišje dovoljene hitrosti na kontrolnih točkah ter prekoračene povprečne hitrosti na cestnih odsekih, ki jih smejo policisti uporabiti na podlagi tretjega odstavka istega člena. Tudi v teh primerih sistem zazna vsa vozila, ki se pripeljejo mimo kontrolne točke (se pa posnetki vozil, s katerimi niso bili storjeni prekrški, brišejo takoj oziroma najpozneje v 30 dneh po njihovem nastanku).

ZNPPol v 124. členu določa, kateri skupni osebni podatki se smejo voditi v evidencah, vendar vodenje teh podatkov ni obvezno (sme jih biti manj, ne pa več). V evidenci optične prepoznave registrskih tablic se bodo (policija sistema še ne uporablja) dejansko vodili le prej navedeni podatki o datumu, času in kraju nastanka podatka itd., ne pa tudi podatki iz 124. člena, to namreč ne bi bilo smiselno, saj smejo policisti v (konkretnih) primerih, ko bi bilo to nujno npr. za raziskavo kaznivega dejanja, ta podatek pridobiti iz evidence registriranih vozil.

Namen hrambe je vezan na dodatno preiskavo konkretnega primera, npr. storitve kaznivega dejanja prometne nesreče s pobegom ali drugega kaznivega dejanja (tatvina vozila, umor ipd.), zato hramba ne more biti povezana s hrambo podatkov o samo tistih vozilih, pri preverjanju katerih je bil ugotovljen zadetek s seznamom iskanih vozil (lahko da vozilo v času preverjanja še ni bilo prijavljeno kot iskano), niti še ni bila znana njihova povezava s hudim kaznivim dejanjem.

Avtomatizirano preverjanje registrskih tablic uporabljajo številne države članice Evropske unije (v nadaljnjem besedilu: EU) in v vseh državah so se sistemi izkazali kot zelo pozitivni – tako na področju prometne varnosti kot na področju odkrivanja in preiskovanja kriminalitete.

Države, ki že uporabljajo navedena tehnična sredstva, imajo različno urejeno hrambo zbranih podatkov s področja preverjanja registrskih tablic. Na Danskem in v Španiji podatke hranijo 30 dni, na Finskem 24 ur, v Italiji in na Slovaškem 7 dni, v Veliki Britaniji 2 leti, medtem ko npr. v Nemčiji podatkov ne hranijo, ampak jih po uporabi takoj izbrišejo.

Sistem optične prepoznave registrskih tablic deluje tako, da z uporabo kamer, ki so nameščene na vozilu, samodejno prepozna, prebere ter v določenih policijskih in upravnih evidencah (evidenca registriranih motornih in priklopnih vozil, evidenca izdanih voznških dovoljenj, evidenca iskanih oseb, evidenca pogrešanih oseb, evidenca iskanih predmetov, evidenca odrejenih ukrepov sodišč) preveri registrske tablice mimovozečih vozil ter policista opozori samo na tista vozila, ki pomenijo »zadetek« (če npr. prebere registrsko tablico vozila, zaradi katere mora policist z voznikom izvesti postopek), ne pa tudi na preostala.

V konkretnem primeru gre za avtomatizirani vpogled v določene (in ne vse) policijske evidence, do katerih smejo policisti že zdaj dostopati zaradi opravljanja policijskih nalog. Za policista zadetek v konkretnem primeru pomeni le ugotovitev vseh dejstev in okoliščin, ki so povezane z razlogom zadetka, nikakor pa niso samostojna podlaga za izvedbo represivnega ukrepa proti osebi.

Glede na navedeno gre pri avtomatizirani obdelavi registrskih tablic za poseg v človekove pravice posameznikov, ampak predvsem tistih, za katere podatki v določenih evidencah (na podlagi predhodnih postopkov državnih organov) kažejo, da vozijo vozilo, ki ni registrirano ali za katero je potekla veljavnost prometnega dovoljenja, nimajo veljavnega voznškega dovoljenja, vozijo vozilo, ki je ukradeno ali so na njem nameščene ukradene registrske tablice, ali je za njimi razpisano iskanje.

Zakonsko podlago za ukrepanje v takih primerih imajo policisti v določbah ZMV, ZPrCP, ZKP, ZNPPol, ZIKS-1, ZSKZDČEU-1 in v drugih predpisih.

Glede razločevanja zadetkov, ki bodo zabeleženi v aplikaciji in bodo tako preverljivi, od drugih zajetih podatkov je treba poudariti, da sistem ne bo opozoril policistov na druge lastnike motornih vozil, zato tudi ni tveganja za neupravičeno obdelavo njihovih podatkov. Sistem bo druga vozila sicer zaznal, v policijski evidenci pa se bodo zabeležili že navedeni podatki o datumu, času in kraju nastanka podatka, fotografija registrske tablice in znakovni podatek o registrski tablici, vendar je dostop do navedenih podatkov policistom dovoljen le, če bo upravičen (npr. preiskava konkretnega kaznivega dejanja).

Policija se zaveda pomena varstva osebnih podatkov, ki jih policisti smejo obdelovati le zaradi opravljanja policijskih nalog. Poleg različnih vrst zunanjega nadzora nad delom policije (pri tem ima na področju varstva osebnih podatkov sistemsko nadzorno vlogo Informacijski pooblaščenec (v nadaljnjem besedilu: IP) ima policija za spremljanje zakonitosti in strokovnosti izvajanja policijskih pooblastil tudi lastne nadzorne mehanizme. Na navedeno kaže tudi podatek, da policija preverja obdelavo osebnih podatkov, ki jih v evidencah policije opravijo uslužbenci policije, in je verjetno med redkimi organi, ki kršitve tudi sama prijavlja pristojnim organom (podaja predloga za uvedbo postopka o prekršku IP).

S sorazmernostjo v ožjem pomenu je tesno povezan tudi rok hrambe podatkov, ki mora biti določen v razumni povezavi z dosego ustavno dopustnega cilja. Zakon določa najkrajši, to je sedemdnevni rok hrambe podatkov, ki je pomemben za raziskavo kaznivih dejanj v določenih primerih. V praksi namreč niso redki primeri, da oškodovanec, če vozila ne uporablja pogosto, šele v jutranjih urah ali celo v naslednjih dneh ugotovi, da mu je bilo to odtujeno. Tudi če je sistem med tem časom vozilo preveril, policista ni opozoril nanj, ker vozilo še ni bilo evidentirano kot ukradeno. Če upoštevamo, da je ukradeno vozilo v takih primerih zaradi majhnosti Slovenije lahko v zelo kratkem času že v tujini, so možnosti za uspešno preiskavo kaznivega dejanja še manjše. V preteklosti so bili številni tudi primeri, ko so policisti prav na podlagi videoposnetkov, ki so jih pridobili od upravljavcev nadzornih kamer na avtocestah ipd., uspešno preiskali umore in druga najhujša kazniva dejanja.

Sedemdnevna hramba podatkov (z vidika načela sorazmernosti gre za razmeroma kratek in ne pretirano dolg rok hrambe podatkov, odločitev o tem pa je del proste zakonodajne presoje države) policiji omogoča, da tudi v takih primerih po prijavi oškodovanca, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, s pregledom podatkov, ki jih je sistem zaznal, ugotovi pomembna dejstva in okoliščine storitve kaznivega dejanja, s tem pa zavaruje pravice oškodovanca.

Uporaba brezpilotnih zrakoplovov

Zakon o letalstvu (Uradni list RS, št. 81/10) in Uredba o sistemih brezpilotnih zrakoplovov (Uradni list RS, št. 52/16 in 81/16 – popr.) urejata splošne pogoje za uporabo brezpilotnih zrakoplovov predvsem z vidika varnosti letalskega prometa, kar vključuje tudi varnost življenja, telesa ljudi in premoženja, urejata pa tudi potrebne tehnične specifikacije.

Uporaba brezpilotnih zrakoplovov pri opravljanju policijskih nalog je pomembna predvsem z vidika posegov v človekove pravice oziroma z vidika sistema, ki se uporablja na brezpilotnem zrakoplovu (sistem za opravljanje nalog). Policisti namreč smejo na brezpilotnih zrakoplovih uporabljati le tiste sisteme za opravljanje nalog, za katere imajo pravno podlago v zakonu.

Čeprav proizvajalci ponujajo različne sisteme za opravljanje nalog, so glede na zdajšnji razvoj brezpilotnih zrakoplovov za opravljanje policijskih nalog najuporabnejši sistemi za zajem podatkov in nadzor nad njimi (uporaba sredstev za fotografiranje ter video in avdio snemanje).

V začetku leta 2015 je policija IP zaprosila za mnenje o ureditvi področja uporabe daljinsko vodenih zrakoplovov pri opravljanju policijskih nalog. Iz odgovora, ki ga je prejela (dostopno na: https://www.ip-rs.si/vop/uporaba-brezpilotnih-letalnikov-pri-opravljanju-policijskih-nalog-2496/?tx_jzvopdecisions_pi1%5BhighlightWord%5D=brezpilot),⁸ je razvidno, da tudi IP meni, da je z vidika dopustnosti njihove uporabe ključno vprašanje, pod katerimi pogoji sme policija uporabiti določene sisteme za zajem in obdelavo podatkov, in ne, kje so nameščeni ti sistemi (npr. na vozilih ali brezpilotnih zrakoplovih).

Po njegovem mnenju bi policija že takrat lahko uporabila tiste sisteme za zajem in obdelavo podatkov, za uporabo katerih že ima izrecno pravno podlago, tudi če so ti sistemi nameščeni na brezpilotne zrakoplove. Kot take primere je izpostavil:

- uporabo sredstev za fotografiranje ter avdio in video snemanje, nameščenih na brezpilotnih zrakoplovih, pri spremljanju javnih zbiranj pod pogoji iz drugega odstavka 114. člena ZNPPol;
- uporabo fotografskih in snemalnih naprav pri izvajanju nalog nadzorovanja državne meje pod pogoji iz Zakona o nadzoru državne meje;
- tajno opazovanje z uporabo sistemov za ugotavljanje položaja in gibanja ter tehničnih naprav za prenos in snemanje glasu, fotografiranje in videosnemanje, nameščenih na brezpilotnih zrakoplovih, pod pogoji iz prvega odstavka 149.a člena ZKP.

Navedeno pomeni, da smejo policisti v skladu z navedenimi stališči IP pri opravljanju nalog zaradi zbiranja podatkov na brezpilotnih zrakoplovih uporabljati tiste sisteme za opravljanje nalog, za katere imajo glede na vrsto naloge konkretno pravno podlago v zakonu (npr. ko so glede na okoliščine konkretnega primera izpolnjeni zakonski pogoji za uporabo tehničnih sredstev za fotografiranje ter video in avdio snemanje, smejo policisti uporabiti ročno kamero, kamero, ki je nameščena na vozilo, plovilo, helikopter, zgradbo ali drug objekt, in tudi kamero, ki bi bila nameščena na brezpilotni zrakoplov). IP je sicer pozneje izdal še mnenje št. 007-57/2016/15 z 29. 11. 2016, v katerem izpostavlja, da »Nikakor torej ne gre enačiti običajnega fotografiranja ter avdio in video snemanja s snemanjem iz brezpilotnih letalnikov.« Morda res ne, toda z vidika kakovosti posnetka je npr. na helikopter v primerjavi z brezpilotnim zrakoplovom, ki ima omejeno nosilnost, zagotovo mogoče namestiti boljše opremo, ki omogoča kakovostnejše snemanje, pa se uporaba helikopterjev v ta namen nikomur ne zdi sporna.

Glede na navedeno pri novem 114.a členu ZNPPol ne gre za širitev možnosti (celo splošne) uporabe tehničnih sredstev za fotografiranje ter video in avdio snemanje, temveč samo za opredelitev, da smejo policisti v zakonsko določenih primerih, ko na podlagi zakona smejo zaradi opravljanja policijskih nalog uporabiti tehnična sredstva za fotografiranje ter video in avdio snemanje, ta tehnična sredstva uporabiti tudi na brezpilotnih zrakoplovih.

Gre za posamezna in ne vsa pooblastila oziroma naloge iz ZNPPol in drugih zakonov (pristop »*numerus clausus*«), pri katerih smejo policisti zaradi zbiranja podatkov uporabiti brezpilotne zrakoplove. Med pooblastili npr. namenoma ni navedeno pooblastilo, ki ga imajo policisti na podlagi 13. člena ZPrCP, ker bi glede na to, da se nadzorovanje cestnega prometa sme izvajati tudi preventivno, to dejansko lahko pomenilo vsesplošno uporabo navedenih tehničnih sredstev (nedopustni »totalni nadzor«).

ZNPPol v tretji alineji drugega odstavka 114.a člena določa, da smejo policisti zaradi zbiranja podatkov brezpilotne zrakoplove med drugim uporabljati tudi za dokazovanje kaznivih dejanj in prekrškov in identificiranje kršiteljev oziroma storilcev (prvi odstavek 113. člena ZNPPol).

Obrazložitev člena in amandmaja k prvemu odstavku 113. člena ZNPPol jasno kaže, da določba policistom ne daje samostojne pravne podlage za uporabo določenih tehničnih sredstev (med drugim

⁸ Dokument št. 0712-1/2015/435 s 16. 2. 2015.

za fotografiranje ter video in avdio snemanje), temveč le v povezavi z drugimi predpisi, ki policiji določajo obveznost zbiranja osebnih in drugih podatkov, namenjenih za dokazovanje prekrškov in kaznivih dejanj. S tem je vzpostavljena navezava na druge predpise, ki določajo merila za uporabo navedenih tehničnih sredstev, s čimer se zagotavlja sorazmernost ukrepov iz prvega odstavka 113. člena.

ZKP npr. v prvem odstavku 148. člena med drugim določa, da mora policija, če so podani razlogi za sum, da je bilo storjeno kaznivo dejanje, za katero se storilec preganja po uradni dolžnosti, ukreniti vse potrebno, da se odkrijejo in zavarujejo sledi kaznivega dejanja in predmeti, ki utegnejo biti dokaz, in da se zberejo vsa obvestila, ki bi utegnila biti koristna za uspešno izvedbo kazenskega postopka.

Podobno tudi Zakon o prekrških v 55. členu določa, da prekrškovni organ ugotovi tista dejstva in zbere tiste dokaze, ki so potrebni za odločitev o prekršku.

Navedeno policisti dosledno upoštevajo pri svojem delu, saj tehničnih sredstev za avdio in video snemanje, ki jih imajo npr. v vozilih, ne uporabljajo za odkrivanje morebitnih kaznivih dejanj in prekrškov (npr. vsesplošno snemanje okolice ves čas vožnje), temveč izključno za dokazovanje v primerih, ko tako kršitev neposredno zaznajo.

Tudi iz amandmaja k 113. členu je razvidno, da je uporaba video in avdio snemanja vezana izključno na konkretno izvajanje policijskih nalog in nima splošno-preventivnega značaja, kar pomeni, da policisti brezpilotnih zrakoplovov ne smejo uporabiti za splošno in preventivno nadzorovanje cestnega prometa ali drugih območij. Poudarjamo, da je določba, da smejo policisti pri zbiranju osebnih in drugih podatkov, namenjenih za dokazovanje prekrškov in kaznivih dejanj ter za identificiranje kršiteljev oziroma storilcev, uporabljati tehnična sredstva za fotografiranje ter video in avdio snemanje, je vseboval že Zakon o policiji (Uradni list RS, št. 49/98).

Razveljavitev navedene določbe bi imela za posledico, da policisti v primerih, ko bi brezpilotne zrakoplove uporabljali npr. pri spremljanju javnih zbiranj (četrti alineja istega odstavka) ali zaradi preprečevanja in odkrivanja nezakonitih prehodov državne meje (peta alineja istega odstavka), ne bi smeli posneti prekrška ali kaznivega dejanja, ki bi ga pri tem zaznali.

Z izvajanjem policijskih pooblastil policisti pogosto neposredno posegajo v človekove pravice in temeljne svoboščine, zato mora biti njihovo delo stalno nadzorovano. S snemanjem izvajanja policijskih pooblastil z uporabo brezpilotnega zrakoplova (četrti alineja istega odstavka), predvsem v tistih primerih, ko gre za izvajanje nalog večjega števila policistov (npr. pri varovanju javnih zbiranj), bi bilo ugotavljanje dejanskega stanja okoliščin uporabe policijskih pooblastil bistveno lažje. Ni zanemarljivo, da se posnetki, ki bi jih policija tako pridobila (npr. snemanje uporabe prisilnih sredstev policistov proti skupini navijačev, ki huje krši javni red in mir na nogometni tekmi), smejo uporabiti tudi za ugotavljanje nestrokovnosti ali nezakonitosti (dokazovanje kaznivih dejanj in prekrškov), ki jih storijo policisti.

Kot je bilo že navedeno, pri uporabi brezpilotnih zrakoplovov pri opravljanju policijskih nalog ne gre za novo pooblastilo oziroma širitev možnosti (celo splošne) uporabe tehničnih sredstev za fotografiranje ter video in avdio snemanje, temveč samo za opredelitev, da smejo policisti v primerih, ko na podlagi zakona smejo zaradi opravljanja policijskih nalog že zdaj snemati neki dogodek (z namenom dokazovanja prekrška ali kaznivega dejanja in identificiranja kršitelja oziroma storilca), smejo ta dogodek poleg iz helikopterja, vozila ipd. snemati tudi z uporabo brezpilotnega zrakoplova.

Obdelava in uporaba podatkov o potnikih v letalskem prometu

Slovenija je v svetovnem in evropskem merilu razmeroma majhno gospodarsko tržišče, njen geografski položaj v osrčju Evrope in na presečišču glavnih prometnih koridorjev pa jo uvršča med

pomembne tranzitne države. Prav zaradi tega položaja se v njej pojavljajo različne vrste organiziranega ali drugega hudega kriminala. Čez slovensko ozemlje potekajo pomembne tihotapske poti od juga proti severu in od vzhoda proti zahodu. Ključni odklon za tvegano varnostno stanje Slovenije povzročajo kriminalne dejavnosti organiziranih kriminalnih združb z razvejanimi omrežji iz zahodnega Balkana. Ta prepredajo območja celotne nekdanje skupne države, vključno z velikimi izseljenskimi središči zahodne Evrope. Jugovzhodna Evropa in zahodni Balkan sta tradicionalni tranzitni območji nezakonitih tokov blaga in ljudi z območja Bližnjega in Daljnega vzhoda ter severovzhodne Afrike. Ti tokovi se zgrinjajo proti severni in zahodni Evropi. Prav zato so se zahodno-balkanske kriminalne združbe uveljavile kot posredniki med organiziranimi kriminalnimi združbami s ciljem delovati v bližini izvornih, ali blizu ciljnih držav oziroma na balkanski poti.

V zadnjih letih se opažata čedalje večja raznolikost in razvejanost tihotapskih tokov. Ti čedalje mobilnejši in bolj razvejani vstopajo v regijo in izstopajo iz nje ter prehajajo med različnimi kraki balkanske poti. Tihotapljenje ilegalnih migrantov, žrtev trgovine z ljudmi, prepovedane droge in drugih vrst nezakonitega blaga poteka po vseh že utečenih in izgrajenih tihotapskih kanalih. Ti tokovi so vpeti v logistična središča organiziranih kriminalnih združb z njihovimi vodilnimi člani na zahodnem Balkanu. Posledično v Sloveniji čedalje pogosteje zaznavamo dobro organizirane in tesno povezane mednarodno delujoče kriminalne združbe. Najpogosteje je prisoten le del članstva, katerega naloga je zagotavljati nemoten potek nelegalnih prevozov čez ozemlje Slovenije. Zaradi pomembne tranzitne vloge Slovenije se tu čedalje pogosteje naseljujejo tudi vodje tujih kriminalnih združb, ki neposredno vodijo svoje mednarodne kriminalne posle. Pri tem se še vedno povezujejo z domačimi kriminalci ter tako razvijajo in gradijo kriminalna omrežja tudi na območju Slovenije.

Znotraj schengenskega območja, kjer so med državami članicami odpravljene mejne kontrole, teroristi in storilci drugih hujših kaznivih dejanj spretno izkoriščajo vse svoboščine, ki so dane poštenim državljanom EU, še posebej izrazito pa so to lahko počeli v času begunske problematike. Tem virom ogrožanja se mora zato z vsemi razpoložljivimi sredstvi upreti vsa mednarodna skupnost in za zatiranje teh pojavov je treba nujno sprejeti ustrezne ukrepe. EU je k temu pristopila resno in načrtno, saj Evropski svet v Strategiji notranje varnosti za EU⁹ poudarja, da je treba vprašanja v zvezi s »svobodo, varnostjo in pravicami« obravnavati prednostno, ker gre za enega od osrednjih interesov držav članic EU. Boj proti terorizmu in drugim hujšim oblikam kriminalitete je zato med prednostnimi nalogami v okviru zagotavljanja notranje varnosti EU.

Evropski svet zato v stockholmskem programu¹⁰ državam članicam oziroma pristojnim organom, agencijam in ustanovam določa konkreten in celovit odziv pri omejevanju navedenih poglavitnih virov ogrožanja varnosti. Dokument zavezuje pristojne organe, da okrepijo svoje aktivnosti v skladu s sprejeto strategijo pri zatiranju terorizma in drugih hujših oblik mednarodnega kriminala v EU, pri čemer morajo te aktivnosti temeljiti na proaktivnem delovanju na podlagi obveščevalnih podatkov in v tesnem medsebojnem sodelovanju pri izmenjavi informacij. Evropski svet je zato v tem programu tudi pozval Evropsko komisijo, da za preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje in pregon terorističnih in drugih hudih kaznivih dejanj predstavi predlog za vzpostavitev sistema za uporabo podatkov o letalskih potnikih PNR,¹¹ saj se je ta način na podlagi tujih izkušenj izkazal za učinkovito orodje boja proti tem mednarodnim virom ogrožanja varnosti. Gre za usmerjeno proaktivno delovanje organov odkrivanja oziroma kazenskega pregona zoper možne storilce hujših kaznivih dejanj.

Evropska komisija je v letu 2013 v okviru razvojnega programa ISEC, ki je bil namenjen za sofinanciranje ukrepov za preprečevanje in boj proti kriminalu za obdobje 2007–2013, izvedla razpis

⁹ Strategijo notranje varnosti za EU je Svet za pravosodje in notranje zadeve sprejel na zasedanju februarja 2010, nato jo je odobril Evropski svet marca 2010. Ta dokument obravnava skupne grožnje: glavni izzivi za notranjo varnost EU, ki so posledica globaliziranega in dinamičnega okolja. Za izvajanje strategije je zadolžen odbor COSI (stalni odbor v Svetu EU za operativno sodelovanje na področju notranje varnosti).

¹⁰ Stockholmski program – Odprta in varna Evropa, ki služi državljanom in jih varuje, je temeljni razvojno-strateški dokument za zagotavljanje mednarodne varnosti na celotnem območju EU (UL C št. 115 z dne 4. maja 2010, str. 1–38).

¹¹ *Passenger Name Record*: te podatke letalski prevoznik zbira v sistemu rezervacij letalskih kart (ang. CRS – *Central Reservation System*).

za vzpostavitev nacionalnih sistemov PNR. Za ta namen je razdelila evropska finančna sredstva 15 državam članicam, ki so se prijavile na ta razpis, med katerimi je bila tudi Republika Slovenija. Evropska komisija nadaljuje tako financiranje nacionalnih sistemov PNR, zaradi česar čedalje več držav vključuje tako proaktivno delovanje v delo organov odkrivanja in kazenskega pregona. Vse te države članice pod pokroviteljstvom Evropske komisije že od samega začetka tega projekta redno in tesno sodelujejo pri vzpostavitvi nacionalnih sistemov PNR, pri čemer si skupaj prizadevajo za:

- izvajanje PNR Direktive 2016/681/EU¹² v svojih notranjih pravnih redih, vključno z vsemi varovalnimi mehanizmi za zaščito podatkov,
- zagotovitev interoperabilnosti nacionalnih sistemov PNR za lažjo izmenjavo podatkov v posamičnih in utemeljenih primerih,
- vzpostavitev in učinkovito informacijsko povezavo nacionalnih enot za informacije o potnikih (v nadaljnjem besedilu: enote PIU) pri izmenjavi podatkov o potnikih,
- zagotovitev strogih jamstev in visoke ravni varstva osebnih podatkov pri prenosu, hrambi, obdelavi in izmenjavi podatkov PNR,
- uporabo mednarodno priznanega PNR.GOV podatkovnega standarda,
- tesno sodelovanje z letalskimi prevozniki za varno pošiljanje kakovostnih podatkov,
- zagotovitev učinkovitega medsebojnega sodelovanja z drugimi nacionalnimi in mednarodnimi subjekti, pristojnimi za odkrivanje, preiskovanje in pregon terorističnih in drugih hujših oblik kaznivih dejanj.

V Sloveniji je nacionalni sistem SI PNR kot državni projekt, še nepovezan s pravnim redom EU, kot glavna nosilka izvajala policija, ki je 27. 11. 2013 z Evropsko komisijo podpisala pogodbo o sofinanciranju in izvedbi projekta. V skladu s pogodbo je policija začela izvajati projekt 1. 3. 2014, trajal je do 31. 7. 2016, ko je bil uspešno zaključen z izvedbo zunanje evalvacije.

Projekt SI PNR se je izvajal pod pokroviteljstvom medresorske projektne skupine, v kateri so poleg predstavnikov policije sodelovali še predstavniki Ministrstva za notranje zadeve, Ministrstva za pravosodje, Ministrstva za infrastrukturo in prostor ter predstavniki državnega letalskega prevoznika Adrie Airways. Pridruženi partner pri projektu je bil tudi IP, ki je s svojo svetovalno in nadzorno vlogo na področju varstva podatkov tesno sodeloval pri usposabljanju policistov v novi enoti za informacije o potnikih¹³ (v nadaljnjem besedilu: enota OOV), pri razvoju informacijskega sistema za upravljanje informacij o potnikih (v nadaljnjem besedilu: sistem i-SUIP) in pri pripravi nove notranjepravne podlage za obdelavo podatkov o potnikih v letalskem prometu.

Poudarjamo, da veljavna pravna podlaga v 112.a členu ZNPPol še ne pomeni izvajanja v evropskem pravnem redu uveljavljene direktive PNR.¹⁴ Vzpostavitev sistema PNR je v policiji namreč potekala v času od 1. 3. 2014 do 31. 7. 2016 pod pokroviteljstvom navedene medresorske projektne skupine za SI PNR. Razlogi za izvajanje državnega projekta SI PNR so:

1. zlasti ustrezen državni preizkus z vidika spoštovanja pretočnosti balkanske poti, varstva osebnih podatkov in tehnologije – z vidika državnega (in splošnega) interesa Republike Slovenije, nato pa šele
2. možnost, da ne bo sprejeta direktiva PNR na ravni Evropske unije (EU PNR),

¹² Direktiva (EU) 2016/681 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o uporabi podatkov iz evidence podatkov o potnikih (PNR) za preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje in pregon terorističnih in hudih kaznivih dejanj (UL L št. 119 z dne 4. maja 2016, str. 132).

¹³ Slovenska državna enota za informacije o potnikih je organizirana kot Oddelek za ocenjevanje varnostnih tveganj v Upravi kriminalistične policije na Generalni policijski upravi, ki je pristojna za zbiranje, hrambo, obdelavo in pošiljanje podatkov o potnikih v letalskem prometu.

¹⁴ Zdaj Direktiva (EU) 2016/681 Evropskega Parlamenta in Sveta z dne 27. aprila 2016 o uporabi podatkov iz evidence podatkov o potnikih (PNR) za preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje in pregon terorističnih in hudih kaznivih dejanj (UL L št. 119/132 z dne 4. maja 2016).

3. možnost, da bi bila tudi direktiva PNR (EU PNR) vprašljiva z vidika temeljnih pravic (človekovih pravic in temeljnih svoboščin), če ne drugače – posredno prek mnenja Sodišča EU glede sporazuma EU – Kanada o uporabi PNR.

Slovenska pravna podlaga PNR v ZNPPol je še bolj zamejena oziroma sorazmerna glede posegov v človekove pravice, kot je sama PNR Direktiva 2016/681/EU, kar še dodatno zmanjšuje tveganja za zlorabo podatkov. Razlike so:

- direktiva omogoča združevanje podatkov API in PNR,¹⁵ pri čemer je v ZNPPol določena ločena obdelava podatkov API in PNR,
- direktiva določa skupni čas hrambe podatkov na pet let, medtem ko je v ZNPPol ta čas omejen na 30 mesecev,
- direktiva v prilogi II določa seznam terorističnih in drugih hudih kaznivih dejanj, ki so v tej prilogi opredeljena v 26 področjih kriminala, medtem ko je v ZNPPol seznam teh kaznivih dejanj krajši, saj so izvzeta posamezna kazniva dejanja, ki so sicer vsebovana v prilogi direktive. V ZNPPol so tako izvzeta:
 - tri kazniva dejanja s področja goljufij, vključno z goljufijo, ki škoduje finančnim interesom EU,
 - tri kazniva dejanja s področja računalniške/kibernetske kriminalitete,
 - 14 kaznivih dejanj s področja okoljske kriminalitete, vključno z nedovoljeno trgovino z ogroženimi živalskimi vrstami ter ogroženimi rastlinskimi vrstami in sortami,
 - pet kaznivih dejanj s področja nedovoljene trgovine s kulturnimi dobrinami, vključno s starinami in umetniškimi deli,
 - dve kaznivi dejanji s področja ponarejanja in piratstva izdelkov,
 - kaznivo dejanje s področja ponarejanja uradnih listin in prometa z njimi,
 - kaznivo dejanje s področja nedovoljene trgovine s hormonskimi snovmi in drugimi pospeševalci rasti,
 - dve kaznivi dejanji s področja trgovine z ukradenimi vozili.

Obdelava in uporaba podatkov o potnikih PNR je omejena na preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje ali pregon terorističnih in drugih hudih kaznivih dejanj, sklopi katerih so navedeni v prilogi II v PNR Direktivi 2016/681/EU. Huda kazniva dejanja so kot taka opredeljena v Okvirnem sklepu Sveta 2002/475/PNZ z dne 13. junija 2002 o boju proti terorizmu in v Okvirnem sklepu Sveta 2008/919/PNZ z dne 28. novembra 2008 o spremembi Okvirnega sklepa Sveta 2002/475/PNZ o boju proti terorizmu, ter v Okvirnem sklepu Sveta 2002/584/PNZ z dne 13. 6. 2002 o evropskem nalogu za prijetje in postopkih predaje med državami članicami, spremenjenem z Okvirnim sklepom Sveta 2009/299/PNZ, z dne 26. 2. 2009.

Pri podrobnem pregledu navedenih kaznivih dejanj je bilo v času priprave notranjepravne podlage ugotovljeno, da so med temi tudi nekatera kazniva dejanja, ki ne pomenijo takih varnostnih groženj, da bi v povezavi z namenom obdelave podatkov o potnikih upravičeno lahko govorili o sorazmernem posegu v človekove pravice. Prav zaradi tega so bila nekatera navedena kazniva dejanja izvzeta iz notranjepravne podlage, večina od teh pa so kot huda kazniva dejanja naštetja v osmem odstavku 112a. člena ZNPPol. Med temi je tudi kaznivo dejanje iz XVI. poglavja KZ-1 (Kazniva dejanja zoper človekove pravice in svoboščine), in sicer kršitev enakopravnosti iz 131. člena. Za to kaznivo dejanje je sicer zagrožena razmeroma nizka kazen zapora do enega leta oziroma do treh let, zaradi česar so se pojavili pomisleki Varuha o upravičenosti njegove vključitve v to pravno podlago. Vlada pojasnjuje, da se je v tej zvezi upoštevalo dejstvo, da gre za temeljno ustavno načelo in za kaznivo dejanje, ki ga med hujšo obliko kriminalitete uvršča več mednarodnih organizacij, kot je Organizacija združenih narodov, države ustanoviteljice pa so v Ustanovno listino Organizacije združenih narodov zapisale, da

¹⁵ V prilogi I k PNR Direktivi 2016/681/EU so v 18. točki podatki API obravnavani kot del podatkov PNR.

je njihov cilj uresničevati mednarodno sodelovanje s tem, da se razvija in spodbuja spoštovanje človekovih pravic in temeljnih svoboščin za vse ljudi, ne glede na raso, spol, jezik, vero, prepričanje, pripadnost ali drugo osebno okoliščino.

Pri uvedbi novega načina delovanja policije z obdelavo in uporabo podatkov o potnikih v letalskem prometu pri preprečevanju, odkrivanju, preiskovanju in pregonu terorističnih in drugih hudih oblik kriminala je bil eden od glavnih pomislekov IP, da policija s tem pooblastilom dobiva na voljo nove tehnične možnosti, da zbere in obdela določene podatke o večjem številu posameznikov, ne da bi se pri tem zamejila na ukrepanje proti določenemu posamezniku le v primeru izkazanega suma.

Tako stališče pomeni samo reaktivno delo policije, ker bi policisti novo pooblastilo za obdelavo in uporabo podatkov o potnikih uporabili le, če bi uspeli izkazati določeno stopnjo suma, da je posameznik povezan s kaznivim dejanjem. To je povsem v neskladju z osnovnim namenom obdelave teh podatkov ter z vsemi sprejetimi in veljavnimi evropskimi in notranjimi razvojno-usmerjevalnimi dokumenti na področju notranje varnosti EU oziroma državne varnosti v Republiki Sloveniji. Že Strategija notranje varnosti za EU, ki pomeni politične smernice za države članice pri zagotavljanju mednarodne varnosti, poudarja, da je razvoj področja svobode, varnosti in pravice obravnavan kot prednostno vprašanje, ker gre za enega od osrednjih interesov držav članic EU. Ker terorizem in druge hujše oblike kriminala še naprej resno ogrožajo notranjo varnost EU, se od držav članic oziroma od pristojnih organov odkrivanja in kazenskega pregona zahteva, da morajo njihove aktivnosti pri izvajanju sprejetih strategij boja proti varnostnim grožnjam temeljiti na proaktivnem delovanju na podlagi obveščevalnih podatkov in v tesnem medsebojnem sodelovanju pri izmenjavi informacij. Tem smernicam EU je sledila tudi Republika Slovenija s sprejetjem Resolucije o nacionalnem programu preprečevanja in zatiranja kriminalitete za obdobje 2012–2016 (Uradni list RS št. 83/2012), ki je zadnja veljavna državna kriminalitetna strategija, ki jo je sprejel DZ RS. V tem dokumentu so povzete navedene politične smernice EU in poudarjen je pomen proaktivnega delovanja z izmenjavo informacij v boju proti hujšim oblikam kriminala.

Že iz naštetih razvojno-usmerjevalnih dokumentov, ki jih je v Sloveniji sprejel DZ RS, se kaže potreba po zagotovitvi večje varnosti in uvedbi novih, učinkovitejših pooblastil, kar pa žal paradoksalno pomeni tudi dodaten poseg v človekove pravice in svoboščine. Policija se dobro zaveda, da novo policijsko pooblastilo za pridobivanje, hrambo, obdelavo in pošiljanje podatkov o potnikih pomeni dodatne posege v najbolj občutljive z ustavo varovane človekove osebne pravice; varstvo zasebnosti posameznika in zaščito njegovih osebnih podatkov. Ker zadnje varujejo človekovo osebno dostojanstvo, osebne pravice in zasebnost posameznikov, so med vsemi človekovimi pravicami še posebej zavarovane. Vendarle policija te iste človekove pravice lahko zagotavlja le z zakonsko predpisanimi pooblastili, pri čemer stremi k zagotavljanju najvišje možne stopnje varnosti vseh državljanov, za kar pa mora imeti na voljo tudi ustrezna orodja. Ta morajo biti, da bi se izognili čezmernosti, pravilno umerjena. Pri tehtanju sorazmernosti med t. i. informacijsko zasebnostjo posameznika in varnostjo celotne družbe se pri novem pooblastilu upošteva splošno ustavno napotilo; bolj ko so posamezniki prizadeti v svoji pravici, toliko močnejši morajo biti interesi varovanja pravic drugih v okviru javne koristi.

Cilj uvajanja navedene nove pravne podlage je bil preprečevanje, odkrivanje, preiskovanje in pregon terorističnih in drugih hudih kaznivih dejanj. Ta cilj je legitimen oziroma ustavno dopusten, saj je varnost med najpomembnejšimi človekovimi pravicami in brez nje so druge človekove pravice lahko neuresničljive. Zagotavljanje državne in javne varnosti ter varnosti posameznikov je tudi osnovna zakonsko določena naloga policije. Nedvomno gre za razumno povezavo med tem novim pooblastilom in legitimnim ciljem zagotavljanja višje stopnje varnosti državljanov.

Med sredstvi za doseg ustavno dopustnega cilja je obdelava podatkov o potnikih. Iz različnih javno dostopnih analitičnih poročil je mogoče razbrati, da gre pri terorističnih in drugih hujših oblikah kaznivih dejanj za mednarodno razsežne kriminalne aktivnosti, pri čemer so mednarodna potovanja storilcev

teh kaznivih dejanj postala sestavni del vsakdana. To velja tudi za Republiko Slovenijo, saj je v osrčju Evrope, kjer je presečišče glavnih (kriminalnih) prometnih koridorjev. Velika težava obsežnih in kompleksnih mednarodnih kriminalističnih preiskav je prav pomanjkanje oziroma zamejenost ustreznih orodij, ki omogočajo pridobivanje elektronskih sledi storilcev. Ti so zaradi obsežnega mednarodnega prostora, v katerem se pri izvajanju kriminalnih aktivnosti vse pogosteje povezujejo med seboj, prisiljeni potovati z letali zaradi časovno hitrejšega premagovanja daljših razdalj. Taka potovanja z letalskimi prevozniki skozi mednarodni prostor so tudi čedalje cenejša. Prav zaradi tega so se podatki o potnikih na podlagi tujih izkušenj na operativni ravni pokazali za zelo uporaben vir informacij pri preprečevanju in omejevanju hujših oblik kriminalitete.

Izkušnje držav članic, ki podatke PNR že uporabljajo za preprečevanje hujših oblik kriminala, kažejo, da je z ustrezno analitično obdelavo podatkov o potnikih mogoče dovolj podrobno opredeliti tipične oziroma ponavljajoče se potovalne vzorce storilcev teh kaznivih dejanj. Ti vzorci z vidika »*modusa operandi*«¹⁶ kriminalcev v nekaterih primerih pokažejo zanimive odklone od običajnega vzorca običajnih potnikov. Take ocene tveganja se zato uporabljajo za oblikovanje in posodabljanje nediskriminatornih ocenjevalnih meril, ki bodo lahko predhodno opozarjala na take storilce med potniki v letalskem prometu. Specifičnost oziroma natančnost ocenjevalnih meril je odvisna od širokega spektra podatkov o potnikih (PNR, API). Z dovolj širokim naborom teh podatkov je mogoče izdelati zelo natančna ocenjevalna merila, ki kot taka omogočajo sorazmerne posege v informacijsko zasebnost le posameznih potnikov izmed velike večine preostalih potnikov, ki zaradi ujemanja z vnaprej določenimi merili pomenijo višjo raven tveganja. Poleg tega na natančnost ocenjevalnih meril vpliva tudi rok hrambe podatkov, saj le dovolj zgodovinskih podatkov v zvezi večkratnimi potovanji posameznika ali skupine storilcev omogoča zaznavo njihovih tipičnih potovalnih vzorcev.

Treba je vedeti, da gre za nabor manj občutljivih osebnih podatkov, ki so opredeljeni z mednarodno prizanim PNR.GOV standardom, ki so ga pripravile mednarodne organizacije ICAO,¹⁶ IATA¹⁷ in WCO.¹⁸ Poleg tega so te mednarodne organizacije pripravile tudi smernice, in sicer tako za pošiljanje podatkov iz zbirke rezervacij letalskih vozovnic (PNR) kot podatkov iz zbirke vzletne kontrole (API).

Z vidika uporabnosti podatkov o potnikih je zelo pomembno vedeti, da so podatki PNR nepreverjeni osebni podatki, ki sami po sebi še ne omogočajo popolne identifikacije posameznega potnika. Te podatke namreč pošljejo potniki sami pri rezervaciji letalske karte, poleg tega tudi ne vsebujejo vseh identifikacijskih elementov, kot je npr. datum rojstva. Prav zato so njihova dodana vrednost podatki API, saj so ti podatki razvidni iz strojno berljive vrstice potovalnega dokumenta posameznika. To pomeni, da gre za preverjene osebne podatke, ki omogočajo popolno identifikacijo potnika. Za doseg zastavljenega cilja policija potrebuje tako podatke API kot tudi podatke PNR za vsakega posameznega potnika, kar omogoča:

- neposredno in popolno identifikacijo potnikov pred prihodom na letališče ali pred odhodom z letališča za:
 - identifikacijo storilcev hujših kaznivih dejanj,
 - razkritje kriminalnih mrež in osebnih povezav med njihovimi člani ter
 - dokazovanje krivde storilcem hudih kaznivih dejanj;
- manjše tveganje za preverjanje in kontrolo napačnih ljudi z enakimi ali podobnimi imeni (t. i. lažni zadetki), ki bi potovali na način, sicer značilen za storilce kaznivih dejanj.

Proaktivna uporaba podatkov

¹⁶ ICAO – Mednarodna organizacija civilnega letalstva (ang. *International Civil Aviation Organization*).

¹⁷ IATA – Mednarodno združenje za zračni transport (ang. *International Air Transport Association*). Mednarodno združenje letalskih prevoznikov?

¹⁸ WCO – Svetovna carinska organizacija (ang. *World Customs Organization*).

Primarno so podatki o potnikih namenjeni za izdelavo ocenjevalnih meril in na njihovi podlagi za ugotavljanje istovetnosti t. i. »neznanih« oseb, ki predhodno še niso bile varnostno obravnavane oziroma osumljene storitve hudih kaznivih dejanjih, vendar pa analiza podatkov kaže, da bi take osebe glede na svoj tipičen način potovanja lahko sodelovale pri izvajanju hudih kaznivih dejanj in bi jih bilo zato treba nujno in podrobneje varnostno obravnavati. Z izdelavo in uporabo kakovostnih ocenjevalnih meril je mogoče zaznavati osebe s potovalnimi modusi, značilnimi za storilce terorističnih in drugih hudih kaznivih dejanj. Vsa ujemanja podatkov je treba po njihovem avtomatiziranem preverjanju še dodatno (ročno) preveriti, da se ugotovi aktualnost posameznega zadetka in tako zmanjša tudi možnost za pojav lažnih zadetkov. Taka sistematična obdelava podatkov pred prihodom potnikov na letališče/odhodom potnikov z letališča omogoča policiji predhodno pripravo na usmerjeno izvajanje policijskih aktivnosti predvsem v zvezi z osebami z večjim varnostnim tveganjem in lastno neposredno zaznavo hudih kaznivih dejanj.

Na take splošne potovalne moduse storilcev so med drugim še posebej pozorne tudi agenciji EU Frontex in Europol ter mednarodna organizacija Interpol, ki nanje redno opozarjajo v svojih periodičnih oziroma *ad hoc* analitičnih izdelkih. Tudi to je dokaz, kako pomembne in uporabne so take informacije za organe odkrivanja oziroma kazenskega pregona, saj se lahko uspešno borijo proti kriminalu le z dobrim poznavanjem njegovih značilnosti.

Sprotna in reaktivna uporaba podatkov

Podatki o potnikih se uporabljajo tudi sprotno in reaktivno v okviru tekočih kriminalističnih preiskav. S preverjanjem podatkov v zakonsko določenih evidencah policije so policiji omogočeni izsleditev iskanih oseb ter odkrivanje in prijetje že znanih storilcev hudih kaznivih dejanj oziroma razkritje kriminalnih združb in povezovanje med njihovimi člani pri izvajanju kriminalnih aktivnosti ter dokazovanje njihove krivde. Tako se preprečujejo tudi kazniva dejanja, ki jih ti storilci načrtujejo.

Pri preprečevanju oziroma omejevanju kriminalitete je nujno proaktivno delovanje, ki ga med drugim omogočata tudi obdelava in uporaba podatkov o potnikih v letalskem prometu. Pri tem se podatki ne bodo zbirali na zalogo, temveč se bodo sproti preverjali. Zaradi tega lahko pričakujemo, da bo policija povečala neposredno lastno zaznavo hudih kaznivih dejanj. S takim delovanjem se povečuje tudi tveganje storilcev in se jim otežujejo kriminalne aktivnosti. Policija bo tudi lažje odkrivala iskane osebe oziroma lažje preprečila njihov pobeg v tujino v primerjavi s preteklimi slabimi izkušnjami. Če z izvajanjem tega novega pooblastila v prihodnje v Republiki Sloveniji ne bomo zabeležili nobenega terorističnega napada in bomo lahko ugotavljali zmanjšanje stopnje hujših oblik kriminala oziroma porast lastne zaznave teh negativnih družbenih pojavov, bomo lahko zatrdili, da je policija naredila vse potrebno pri izvajanju svojega poslanstva v skupnosti.

Obdelava in uporaba podatkov o potnikih po mnenju vlade pomeni manjši poseg v zasebnost posameznika kot uporaba večine »klasičnih« policijskih pooblastil zoper posameznika.

Na podlagi navedenega policija ocenjuje, da bo s tem novim pooblastilom povečala delež lastnih neposrednih zaznav pri odkrivanju hujših kaznivih dejanj s čezmejnimi elementi in njihovih storilcev, s čimer se bodo ti trendi približali trendom hitrejše rasti tovrstne kriminalitete v zadnjih letih. Z uporabo teh podatkov, torej z elektronskimi sledmi, bo še lažje mogoče preprečevati kriminalne aktivnosti teh storilcev in jim dokazovati udeležbo pri izvajanju navedenih kaznivih dejanj.

Obdelava podatkov je tako omejena z jasnim namenom, ki na strokovno utemeljeni podlagi omogoča selektivno in usmerjeno delovanje policije samo zoper varnostno vprašljive posameznike med vsemi letalskimi potniki. S tem ta ukrep neposredno ne posega pretežno v pravice državljanov, ki z namenom zbiranja podatkov nimajo nobene zveze. Nasprotno, tako selektivno in usmerjeno delovanje policije tem državljanom omogoča višjo stopnjo varnosti, zmanjšuje možnosti nesorazmernih posegov v človekove pravice pri mejni kontroli na samem letališču, hkrati pa jim omogoča tudi nemoteno

izkoriščanje svoboščine prostega pretoka oseb na schengenskem območju ter hitrejše postopke na letališču.

Dejstvo je, da gre pri obdelavi podatkov o potnikih za neselektivno zbiranje podatkov za vse osebe, ki na notranjih in zunanjih linijah EU potujejo z letalskim prevozom na rednih in posebnih (čarterskih) letih. Z vidika varovanja temeljnih človekovih pravic in svoboščin (informacijske zasebnosti) je neselektivnost pri zbiranju in hrambi podatkov ključni dejavnik pri poseganju v to človekovo pravico. To pomeni, da se z zbiranjem in hrambo podatkov o potnikih v prevladujočem delu posega v informacijsko zasebnost tistih (nedolžnih) potnikov, ki z namenom obdelave podatkov nimajo nobene zveze. Z neselektivnim zbiranjem in hrambo podatkov nastajajo pri upravljavcih obsežne podatkovne zbirke, iz katerih je z analitično obdelavo mogoče izluščiti tudi nekatere okoliščine o vsakdanjem življenju vsakega posameznika, ki uporablja letalski prevoz. S tem pa se povečajo tudi možnosti in tveganje za nezakonit dostop do teh podatkov in njihovo zlorabo. Zato so za posamezna vnaprej opredeljena tveganja vzpostavljeni ustrezni zaščitni mehanizmi, ki ta tveganja zmanjšujejo. Pri tem je upoštevano tudi načelo sorazmernosti. Med najpomembnejše je šteti, da je uporaba podatkov o potnikih selektivna oziroma usmerjena le na storilce hudih kaznivih dejanj. S tega vidika podatkovna zbirka podatkov PNR in API ne bo le preventivno (vnaprejšnje) zbiranje podatkov o potnikih v letalskem prometu, temveč gre pravzaprav za sprotno proaktivno uporabo, pri čemer gre za označevanje samo tistih oseb – potnikov, ki se ujemajo z vnaprej določenimi merili (ocenjevalnimi merili, vnosi v evidencah policije). Tako se označujejo in policistu, ki spremlja obdelavo podatkov, fizično prikažejo le osebe, ki so možni storilci terorističnih in drugih hudih kataloško določenih kaznivih dejanj, iskane osebe in osebe, proti katerim so razpisani zakoniti ukrepi ali imajo druge informacije v zvezi z izvajanjem kriminalnih aktivnosti. Preostali »neuparjeni« avtomatizirano obdelovani podatki o potnikih policistu ne bodo neposredno vidni, saj se bodo takoj po taki obdelavi v sistemu shranili v prvotni kriptirani obliki in se bodo po zaključku časa hrambe podatkov samodejno nepovratno izbrisali.

Vsekakor obstaja realna možnost, da se bodo na podlagi ocenjevalnih meril glede tipičnih potovalnih vzorcev storilcev hujših kaznivih dejanj lahko po naključju uparili tudi podatki o posameznikih, ki s temi kaznivimi dejanji niso povezani. Prav tako se bodo lahko uparili podatki o posameznikih na podlagi razpisanih ukrepov policije, ki pa se dejansko ne bodo nanašali na njih, npr. zaradi morebitne zlorabe (kraje) njihove identitete. V takih primerih sistem i-SUIP omogoča označevanje takih oseb s t. i. lažnimi zadetki, zato te osebe pri potovanju ne bodo vedno znova izpostavljene dodatnim podrobnim ukrepom policije. Možnost »lažnih zadetkov« se bo zmanjšala z izdelavo čim bolj natančnih ocenjevalnih meril, ki se bodo stalno preverjala in se bo ugotavljala njihova aktualnost. Tako se bo zmanjšalo tudi tveganje za poseg v informacijsko zasebnost nedolžnih potnikov.

Vlada meni, da je poseg v informacijsko zasebnost posameznika dovolj zamejen, da je v razumnem ravnovesju s splošno javno koristjo v obliki večje stopnje varnosti, ki jo policija lahko zagotovi z obdelavo in uporabo podatkov o potnikih v letalskem prometu.

Dejstvo je tudi, da pri uvajanju tega pooblastila ne gre za popolnoma novo pooblastilo, temveč za razširitev že prej obstoječega policijskega pooblastila za obdelavo podatkov, kar ureja Direktiva Sveta 2004/82/ES z dne 29. aprila 2004 o dolžnosti prevoznikov, da pošiljajo podatke o potnikih API iz sistema vzletne kontrole (DCS). Ta direktiva je v notranji pravni red vnesena v 84.a in 84.b členu Zakona o letalstvu (Uradni list RS, št. 81/10 – uradno prečiščeno besedilo in 46/16). Za učinkovito pošiljanje podatkov API pristojnim organom so prej navedene mednarodne organizacije WCO, IATA, ICAO v letu 2010 pripravile smernice, v katerih je podrobno predstavljen tudi nabor teh podatkovnih elementov.

Po pozivu Sveta EU se je Evropski parlament odločil, da Sodišču EU predlaga izdajo mnenja o sporazumu med Kanado in EU o prenosu in obdelavi podatkov iz evidence podatkov o potnikih, in sicer o tem, ali je predvideni sporazum združljiv s pravom EU, natančneje z določbami glede spoštovanja zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov. Sodišče EU je tokrat prvič odločalo o

združljivosti osnutka mednarodnega sporazuma z Listino EU o temeljnih pravicah in je 26. 7. 2017 na tej podlagi in v skladu s Pogodbo o delovanju Evropske unije podalo svoje mnenje.¹⁹ V tem mnenju je Sodišče EU sicer ugotovilo nekaj posameznih manjših odstopanj od načel jasnosti, določnosti in sorazmernosti, vendar je že uvodoma potrdilo upravičenost in primernost novega pooblastila organov odkrivanja oziroma kazenskega pregona za obdelavo in uporabo podatkov o potnikih.

Ta pravna dejstva, s katerimi je Sodišče EU pravzaprav nakazalo smer sodne prakse v pravnem redu EU na tem področju, vsekakor dokazujejo, da zaradi izvajanja take obdelave podatkov, ki jo predvideva tudi Direktiva PNR 2016/681/EU, ne gre za nesorazmerne posege v človekove pravice. To še dodatno potrjuje tudi že navedeno dejstvo, da je notranjepravna podlaga v ZNPPol v posameznih ključnih delih še bolj zamejena za organe odkrivanja glede možnosti obdelave in uporabe podatkov o potnikih, kot to dopušča direktiva.

Dejstvo je, da bo v prihodnosti v pravni red Republike Slovenije ustrezno prenesena vsebina PNR Direktive 2016/681/EU, ko bo ta dokončno usklajena oziroma sorazmerna v povezavi z legitimnimi posegi v t. i. informacijsko zasebnost posameznikov. Ker izpostavljeno mnenje Sodišča EU in njegov morebitni vpliv na vsebino že uveljavljene PNR Direktive 2016/681/EU zdaj proučujejo pristojne pravne službe na ravni EU, v državah članicah ostaja le še neodgovorjeno vprašanje glede dokončnega prenosa te direktive oziroma roka za njen prenos v nacionalne pravne rede, ki je bil ob začetki veljavnosti tega akta določen na 25. 5. 2018.

Vlada meni, da 112.a člen ZNPPol ne posega nesorazmerno v človekove pravice, kar je mogoče razbrati tudi iz mnenja Sodišča EU 1/15 (veliki senat) z dne 26. julija 2017, v katerem sodišče ugotavlja, da je v tem primeru poseganje v navedeni človekovi pravici utemeljeno z uresničevanjem cilja (82, 148, 149), ki je v splošnem interesu EU (zagotavljanje notranje varnosti EU in javne varnosti), da sta tako prenos kot tudi obdelava teh podatkov primerna za uresničitev tega legitimnega cilja (153) ter da ta poseganja niso taka, da bi se posegalo v bistveno vsebino temeljnih pravic do zasebnega življenja in varstva osebnih podatkov (151).

Obdelava in uporaba PNR pomeni učinkovito in proaktivno usmerjeno delovanje organov odkrivanja zoper storilce terorističnih in drugih hudih kaznivih dejanj, kar je Evropski svet prepoznal že v stockholmskem programu. Glede na to, da terorizem in druge hujše oblike kriminala še naprej resno ogrožajo notranjo varnost EU, se od držav članic ter pristojnih organov, agencij in ustanov zahteva jasen in celovit odziv.

Če bi se določbe, ki urejajo navedeno pooblastilo v ZNPPol, razveljavile, bi občutili škodljive posledice tako na ravni EU kot tudi na državni ravni. Tako bi namreč oslabili zdaj možno čezmejno izmenjavo podatkov (kot del notranje svobodno izbrane ureditve), pa tudi predvideni sistem EU PNR, ki naj bi deloval za zagotavljanje notranje varnosti EU, policija pa bi izgubila tudi dodaten kakovosten in zanesljiv vir informacij, ki nedvomno lahko pripomore k celoviti zaznavi kriminalnega okolja. To bi pomenilo tudi manjše možnosti oziroma manjšo učinkovitost policije pri zagotavljanju javne, državne in mednarodne varnosti v boju proti hujšim oblikam kriminala, ki resno ogrožajo ustavno ureditev in tudi varnost celotne družbe.

Primer št 1.6 -33/2017 in drugi: Streznitveni učinek neposredno uporabnega pravnega akta sekundarne plasti prava Evropske unije - str. 94.

Odziv Ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo:

Glede vprašanj posameznikov, čemu se morajo pri plačevanju položnic z nizkimi zneski (večinoma pod 100 evrov) oziroma pri prevzemu paketov na Pošti Slovenije identificirati z osebno izkaznico in navesti še kraj rojstva, se MGRT sklicuje na poročilo in navedbe informacijskega pooblaščenca. Ta je

¹⁹ Mnenje Sodišča 1/15 (veliki senat), 26. 7. 2017.

pojasnil, da je bil izveden inšpekcijski postopek pregleda izvajanja transakcij do 1.000 evrov, pri tem pa ni bilo ugotovljenih kršitev s strani Pošte Slovenije, oz. je bilo ugotovljeno, da Pošta Slovenije posluje skladno s pravili.

MGRT ob tem dodaja, da tako, kot se uporabniki s temi vprašanji obračajo na VČP in Informacijskega pooblaščenca, se, kadar gre za storitve, ki jih na svoji mreži nudi Pošta Slovenije (na poštnem okencu ali pri pismonoši), v prvi vrsti obračajo na Pošto samo. Pri tem se ugotavlja, da je izvedba identifikacije stranke v primerih plačila zneska prek UPN obrazca v kombinaciji z različnimi drugimi pogoji (obrazce s QR kodo ali brez, popolni podatki ali nepolni podatki, do 1.000 in nad 1.000 evrov, plačilo ali nakazilo odkupnine, prevzete na terenu, v dostavi ...) za povprečnega potrošnika resnično nekoliko zapletena in pogosto vodi v napačno razumevanje. Pošta Slovenije zato preko svoje spletne strani in preko medijev že vse od uveljavitve Uredbe (EU) 2015/847 o informacijah, ki spremljajo prenose sredstev, vlaga veliko energije v osveščanje in informiranje uporabnikov. To prakso Pošta Slovenije še vedno nadaljuje in jo namerava tudi v prihodnje. Za vsako prejeto pritožbo uporabnika se preverijo okoliščine poslovanja, uporabniku pa podrobno odgovori na njegovo vprašanje.

2.2 DISKRIMINACIJA IN NESTRPNOST

2.2.1 Nacionalne in etnične manjšine

O t. i. romski problematiki

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Varuh opozarja na nujnost prisotnosti policije v romskih naseljih, kjer se še vedno dogajajo razne kršitve reda in miru ali drugi prekrški ali kazniva dejanja (str. 13 in 104).)

Policija uspešno zagotavlja učinkovito policijsko intervencijo z namenom uspešnega obravnavanja vseh varnostnih dogodkov, kot tudi dosledne obravnave vseh storilcev protipravnih ravnanj. Slednje policija dosledno izvaja ob prijavah občanov in oškodovancev, kakor tudi pri lastni zaznavi. Ob zaznavi posameznih varnostnih dogodkov, ki so na območjih z romskimi naselji najbolj pogosti, policija z najrazličnejšimi oblikami dela preprečuje ter odkriva protipravna dejanja in je pri tem v večini primerov tudi uspešna. Poleg osnovne in primarne funkcije, ki jo policija izvaja v smislu zagotavljanja splošne varnosti ljudi in premoženja, ob vseh ostalih temeljnih nalogah iz Zakona o nalogah in pooblastilih policije, je izvajanje policijskega dela v skupnosti izredno uspešen model policijske dejavnosti, ki dosega dobre rezultate pri odpravi vseh varnostno-problemskih situacij v lokalnih skupnostih. Torej izvajanje policijskega dela v skupnosti, tudi v romski skupnosti, je ena izmed stalnih prioritet policije. Policijsko delo v romski skupnosti zahteva poseben pristop in seveda veliko prilagodljivost specifičnostim, ki jih vsaka skupnost ima. Ta pristop nedvomno zelo vpliva na uspešno skupno reševanje problemskih situacij, pravočasni medsebojni izmenjavi informacij in informiranosti ter učinkovitemu odpravljanju vzrokov, ki vodijo do deviantnih problemskih pojavov.

Rezultati takega načina dela se kažejo v zmanjševanju deviantnih pojavov (zmanjševanju števila streljanj, kurjenj, kršitev s hrupom, voženj z neregistriranimi vozili, okoljske problematike...), ki najpogosteje motijo prebivalce na varnostno obremenjenih območjih, kamor sodijo tudi nekatera območja z romsko skupnostjo, kjer je tovrstnih problemov največ. Seveda se učinki policijske preprečitve in osredotočenosti policijske dejavnosti v uporabnike policijskih storitev kažejo tudi v

večjemu občutku varnosti vseh državljanov. Pri preprečevanju protipravnih dejanj na varnostno obremenjenih območjih policija izvaja najrazličnejše oblike in metode preventivnih aktivnosti z namenom osveščanja, opozarjanja in svetovanja posameznikov in skupnosti z namenom, da se poveča samozaščitno ravnanje in zmanjšajo tveganja za nastanek kaznivih dejanj. Eno izmed stalnih oblik policijskih aktivnosti je tudi sodelovanje z najrazličnejšimi subjekti, ki lahko pripomorejo k izboljšanju varnostnih pojavov. Zelo pomembno je tudi delo z oškodovanci in prijavitelji, kjer so slednji seznanjeni z aktivnostmi in ukrepanjem policije ter se na ta način zvišuje zaupanje v policijo, kakor tudi občutek varnosti.

Zelo pomembna pri policijskem delu v skupnosti je aktivna vloga posvetovalnih teles, oz. tako imenovanih varnostnih sosvetov. Večina teh je tudi v lokalnih in krajevnih skupnostih, v katerih živi romska skupnost (samo na območju PU Novo mesto je ustanovljenih 19 varnostnih sosvetov). Policija si prizadeva, da bi ustanovljena posvetovalna telesa bila aktivnejša in bi tudi na ta način s sodelovanjem bistveno bolje obravnavali posamezne varnostne dogodke in skupaj prišli do konkretnjših rezultatov. Nekateri lokalne skupnosti bi lahko omenjena posvetovalna telesa bolje izkoristila za skupen cilj, to je izboljšati občutek varnosti občanov, povečati izmenjavo informacij in informiranost o aktivnostih, ki jih vsi akterji namenjajo za zagotavljanje boljše varnosti ljudi in premoženja.

Policija pri izvajanju policijskega dela v skupnosti in vsakodnevni prisotnosti v romski skupnosti z najrazličnejšimi oblikami dela sodeluje z romsko skupnostjo ter njenimi predstavniki. Pri tem policija sodeluje bodisi s posamezniki kot tudi legitimno izvoljenimi romskimi svetniki v občinskih svetih občin z romsko skupnostjo ter s predstavniki romskih zvez, ki delujejo v JV Sloveniji (Zveza Romov za Dolenjsko, Zveza za razvoj romske skupnosti Preporod, Zveza za razvoj romske skupnosti (Bela Krajina), Zveza romske skupnosti Umbrella - Dežnik). Sodelovanje s predstavniki romske skupnosti na območju občin v Sloveniji je vzpostavljeno na vseh treh nivojih policije, in sicer s predstavniki območnih policijskih postaj, pristojnih policijskih uprav kot tudi koordinatorjem za področje dela policije v večkulturni družbi in s subkulturnimi skupinami iz Policijske akademije, Generalne policijske uprave.

Ker ima neurejenost romskih naselij tako posredno kot tudi neposredno povezavo z varnostjo, je policija aktivno (v vseh fazah) sodelovala tudi v projektu Urada za narodnosti – »Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji z vzpostavitvijo nacionalne platforme za Rome – SIFOROMA«. Namen tega projekta je bil krepitev posvetovalnega procesa na področju socialnega vključevanja Romov prek povezovanja nacionalnih in lokalnih odločevalcev, romske skupnosti in nevladnega sektorja, znotraj česar je bila glavna vsebinska tema aktivnosti vprašanje urejanje bivanjskih razmer v MO Novo mesto, še posebej romskega naselja Žabjak – Brezje. Policija je pri tem tudi aktivno podajala predloge in prenašala izkušnje, ki jih ima pri delu na območjih z romskimi naselji, kar bo nedvomno tudi imelo vpliv na odpravljanje, oziroma zmanjšanje nekaterih težav. Policija v letošnjem letu nadaljuje z aktivnim sodelovanjem v drugem projektu Urada za narodnosti – »Krepitev nacionalnega posvetovalnega procesa v Sloveniji preko nadaljevanja in nadgradnje dela Nacionalne platforme za Rome – SIFOROMA2«, katerega namen je podpreti občine, da postanejo strateški partner vladi pri skupnem naslavljanju izzivov na področju vključevanja Romov; krepiti medinstitucionalno povezovanje in sodelovanje na lokalni ravni in podpreti romske svetnike za polno sodelovanje pri sooblikovanju politik na lokalni ravni.

V Nacionalnem programu ukrepov za Rome 2017–2021 je opredeljen tudi ukrep policije »Izvajanje policijskega dela v skupnosti«, katerega cilja sta okrepiti partnerski odnos z lokalno skupnostjo in se zavzemati za učinkovito reševanje najrazličnejših potreb po varnosti. Tak partnerski odnos omogoča pridobivanje informacij za pravočasno odkrivanje varnostnih problemov. Izvajanje policijskega dela v skupnosti in preventivnih aktivnostih je osredotočeno na neposredno delo policije z romsko skupnostjo in reševanje posameznih problemskih vprašanj skupaj z ostalimi subjekti. Policija je v okviru svojega delovanja intenzivirala izvajanje preventivnih aktivnosti v romski skupnosti. Pri tem kot povezovalni člen aktivno sodeluje in tudi vpliva na dinamiko delovanja različnih posvetovalnih teles ter strokovnih

in multidisciplinarnih timov, v katere se vključijo tudi predstavniki romske skupnosti. Neposredno delo teh timov ima zelo velike učinke pri preprečevanju vseh problemskih situacij in za ugotavljanje ter izvedbo ukrepov ob zaznavi vseh problemskih situacij še posebej pa pri kršitvah zakonodaje. Pri izvajanju policijskega dela v romski skupnosti je policija dosledno uresničevala svoje temeljne naloge. To so predvsem več partnerskega sodelovanja z lokalno skupnostjo, državnimi organi in civilno družbo, večja vidnost in okrepljena prisotnost policistov v lokalni skupnosti, večji občutek varnosti, večje zaupanje v delo policije in zadovoljstvo z njim ter učinkovito preprečevanje in preiskovanje kriminala.

Področje dela policije v večkulturni družbi in s subkulturnimi skupinami je sistemsko umeščeno v Center za raziskovanje in socialne veščine Policijske akademije. V okviru izvajanja aktivnosti na tem področju dela deluje tudi stalna delovna skupina. Policijske uprave so v letu 2017 načrtovale in izvedle skupno 141 preventivnih aktivnosti, delovna skupina pa je v letu 2017 opravila 210 preventivnih aktivnosti v romski skupnosti. Te najrazličnejše aktivnosti, usmerjene v romsko skupnost, so se nanašale na izvajanje sestankov, neformalnih razgovorov, svetovanj in opozarjanj, ozaveščanj o posameznih problemskih situacijah, izobraževanj predstavnikov romske skupnosti ter neposrednih aktivnosti z romsko skupnostjo na terenu. Skupno je bilo v letu 2017 v romski skupnosti izvedenih 351 preventivnih aktivnosti.

Primer št. 10.1-19/2017: Težka bivalna stiska romske družine- str. 108-110

Odziv MDDSZ:

VČP ugotavlja, da je CSD Metlika sledil predlogom in podal ustrezna pojasnila. Z družino so se že dogovorili za začasno zagotovitev pitne vode in z občino sodelujejo glede ureditve prijave stalnega prebivališča prizadete družine. CSD je podal tudi mnenje o izjemni dodelitvi neprofitnega stanovanja zaradi varstva interesov otrok ter v okviru tega občini predlagal, da se družini skladno z možnostmi za najem dodeli primerno neprofitno stanovanje.

O razmerah v romskih naseljih se prepriča varuh tudi neposredno na terenu

Odziv MDDSZ:

Vežano na kadrovsko problematiko na strani 110 v okviru CSD Novo mesto, kjer VČP izpostavlja problem pokrivanja približno 1500 do 1600 Romov iz treh občin (poleg navedene mestne občine še občini Škocjan in Šentjernej) z zgolj dvema zaposlenima delavca. Posledično naj bi bilo občutno premalo dela z Romi in njihovimi družinami ter spremljanja dejanske porabe socialno varstvenih prejemkov. Po navedbah VČP naj bi MDDSZ podalo stališče, da bo delo na CSD okrepljeno, bodisi z informacijskim sistemom bodisi z dodatnimi zaposlitvami. CSD Novo mesto je za namen dela z Romi med vsemi CSD-ji dobil največ kadra, in sicer v letu 2004 dodatno enega zaposlenega, v letu 2017 pa še enega psihologa.

MDDSZ se zaveda povečanih izzivov in kadrovskih omejitev, s katerimi se srečuje CSD Novo mesto pri obravnavi raznovrstne socialne problematike pripadnic in pripadnikov romske skupnosti. CSD Novo mesto s skupaj 38,86 zaposlenimi, od tega 28,86 na delovnih mestih strokovnih delavcev in strokovnih sodelavcev, zaposlenih za opravljanje storitev in javnih pooblastil, vključno z regijskim koordinatorem za preprečevanje nasilja, pokriva območje z 61.646 prebivalci, V zavedanju kadrovske podhranjenosti CSD Novo mesto je bila julija 2017 CSD Novo mesto že omogočena dodatna zaposlitev enega strokovnega delavca za namen reševanja, blaženja in odpravljanja socialnih stisk pripadnikov in pripadnic romske skupnosti. V sklopu reorganizacije centrov za socialno delo in za namen krepitve

strokovnega dela na centrih za socialno delo pa so bile konec leta 2017 vsem 62 centrom za socialno delo v Sloveniji, tako tudi CSD Novo mesto, odobrene dodatne zaposlitve enega pripravnika na posamezen CSD. Na ta račun se centri za socialno delo ne bodo kadrovske okrepili le kratkoročno, za čas pripravništva, temveč je MDDSZ zagotovilo sredstva tudi za naprej, saj vsak CSD na ta način pridobi eno dodatno strokovno delovno mesto za nedoločen čas in v pristojnosti direktorjev centrov za socialno delo je, da določijo, za katero področje dela bodo zaposlili dodatnega strokovnega delavca, odvisno od potreb vsakega posameznega CSD, tako tudi za CSD Novo mesto.

V okviru reorganizacije centrov za socialno delo bo izvedena posodobitev dokumentacijskega sistema kot tudi informacijskega sistema (ISCSD), kar bo v pomoč centrom za socialno delo pri izvajanju njihovih nalog. Eden od stebrov reorganizacije centrov za socialno delo namreč predstavlja informativni izračun in vpeljava le-tega bo dolgoročno poenostavila administrativno upravne postopke. Glavni namen reorganizacije je izboljšanje storitev za uporabnike in s poenostavitvijo in poenotenjem upravno administrativnih postopkov želimo povečati učinkovitost in kakovost dela, izboljšati dostopnost storitev in krepiti strokovne vsebine ter nove oblike strokovnega dela, tudi na način, da bodo centri lahko razporedili svoje resurse za krepitev vsebin, ki so pereče ali bolj izpostavljene na območju njihove pristojnosti, v primeru CSD Novo mesto tudi za romsko problematiko.

Romi, hišne številke in prijavljanje prebivališč

Odziv Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS:

V zvezi z navedenim Sklad pojasnjuje, da so na določenih zemljiščih v lasti RS in upravljanju Sklada nelegalno zgrajeni objekti v katerih prebivajo Romi. Za dokončno rešitev tega vprašanja bo potrebno na nivoju države sprejeti ustrezne zakonske podlage, ki bodo v skladu s sprejetimi prostorskimi akti občin omogočile legalizacijo teh objektov ter lastninsko ureditev zemljišč na katerih so zgrajeni objekti. Pri tem je potrebno imeti v vidu enakopravno obravnavanje Romov na območju cele Slovenije, kajti predvsem na severovzhodnem delu Slovenije so Romi pridobili lastninsko pravico na zemljišču z odplačnim pravnim poslom, kjer imajo legalno zgrajene stanovanjske objekte.

Predlog novele ZRomS-1 je bil razočaranje

Odziv Urada za narodnosti:

»Vlada Republike Slovenije je s sklepom št. 01201-4/2017/4 z dne 11. 5. 2017 ustanovila Medresorsko delovno skupino za pripravo sprememb in dopolnitev Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: medresorska delovna skupina). Članice in člani te medresorske delovne skupine so bili predstavnice in predstavniki pristojnih ministrstev in vladnih služb, pri delu medresorske delovne skupine pa je skladno z vladnim sklepom sodeloval tudi Jožek Horvat Muc, predsednik Sveta romske skupnosti Republike Slovenije.

Urad Vlade RS za narodnosti je z dopisom št. 00701-1/2017/1 predlog zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (v nadaljevanju: predlog zakona) poslal v javno obravnavo 20. 11. 2017 z objavo na portalu E-demokracija in z objavo na spletnih straneh Urada Vlade RS za narodnosti (pod zavihkom Aktualno in pod zavihkom Zakonodaja in dokumenti – Predpisi v pripravi – Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji). Zainteresirana javnost je lahko v 30 dneh po objavi, to je do 20. 12. 2017, posredovala svoje predloge k temu gradivu na elektronski naslov gp.un@gov.si.

Urad Vlade RS za narodnosti je med drugim prejel tudi odziv Varuha človekovih pravic (dopis št. 0.1 – 28 / 2017 – 2 – AD z dne 11. 12. 2017).

Medresorska delovna skupina je dne 21. 12. 2017 na svojem 4. sestanku obravnavala pripombe, prejete v medresorskem usklajevanju, in pripombe civilne družbe ter občin, prejete v javni obravnavi. Zaradi priprave vsebine predloga zakona na področju urejanja bivanjskih razmer so dne 4. 1. 2018, 9. 1. 2018 in 16. 1. 2018 potekali dodatni medresorski delovni sestanki med predstavniki urada, Ministrstva za okolje in prostor, Ministrstva za javno upravo, Ministrstva za pravosodje, Službe Vlade RS za zakonodajo in Generalnega sekretariata Vlade RS.

Dne 29. 1. 2018 je Urad Vlade RS za narodnosti z dopisom št. 012-10/2017-UN/53 Varuhu človekovih pravic poslal celovito in dodatno izboljšano gradivo predloga zakona.

Dne 30. 1. 2018 je predlog zakona, kot je bil dopolnjen na podlagi pripomb in predlogov, prejetih v javni razpravi, na svoji izredni seji ponovno obravnaval Svet romske skupnosti Republike Slovenije (v nadaljevanju: svet). Na sejo sveta so bili poleg njegovih članov vabljeni tudi predstavniki drugih zvez društev, v katera se povezujejo društva, v katera se združujejo pripadniki romske skupnosti. Udeležili so se je predstavniki Zveze romske skupnosti Slovenije Umbrella–dežnik, Zveze za razvoj romske skupnosti in Zveze za razvoj romske manjšine Preporod. Svet romske skupnosti Republike Slovenije je predlagani predlog zakona podprl. Menil je, da so spremembe in dopolnitve veljavnega ZRomS-1 potrebne, da so rešitve, ki jih vključuje predlog zakona, ustrezne, in da jih romska skupnost podpira. Predlagal je, da se predlog zakona dopolni v delu, ki določa sestavo sveta in sicer tako, da se doda določba, iz katere bo razvidno, da izvoljeni predstavnik romske skupnosti soglaša tudi s članstvom v svetu. Predlog je bil upoštevan.

Dne 30. 1. 2018 je potekala tudi 7. seja Komisije Vlade RS za zaščito romske skupnosti (v nadaljevanju: komisija). To je delovno telo vlade, ustanovljeno na podlagi 6. člena ZRomS-1, katerega člani so poleg osmih predstavnikov ministrstev in vladnih služb, tudi štirje predstavniki občin, v katerih biva romska skupnost in v katerih se voli predstavnika romske skupnosti v občinski svet, in štirje predstavniki Sveta romske skupnosti Republike Slovenije. Komisija je na seji opravila razpravo o predlogu zakona in ga podprla.

Urad Vlade RS za narodnosti je dne 2. 2. 2018 Vladi Republike Slovenije v obravnavo predložil predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji – skrajšani postopek, EVA: 2016-1540-0001. Vlada Republike Slovenije je s sklepom št. 00701-16/2017/18 na svoji 170. redni seji dne 1. 3. 2018 pod točko 6A sprejela sklep, s katerim je določila besedilo Predloga zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o romski skupnosti v Republiki Sloveniji – skrajšani postopek in ga poslala v obravnavo Državnemu zboru.«

Avtohtoni narodni skupnosti in poslovanje policije

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Pojasnila MNZ niso pokazala na kakšno očitno težavo na področju poslovanja policije v razmerju do avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti. Ta ugotovitev pa se sklada tudi z dejstvom odsotnosti tozadevnih pobud za začetek postopka pri Varuhu s strani prizadetih posameznikov samih.

Na policijskih upravah Koper in Murska Sobota imajo redne stike s predstavniki madžarske in italijanske narodnostne skupnosti na območjih, kjer živijo predstavniki narodnostnih skupnosti. Tovrstni sestanki potekajo večkrat na leto, in sicer od nivoja vodje policijskih okolišev policijskih postaj, komandirja policijskih postaj, do direktorja policijske uprave.

Policijski upravi Murska Sobota in Koper zgledno sodelujeta tudi z varnostnimi organi Madžarske in Italije pri pripravi varnostnih ocen za varnostne dogodke na območjih kjer živijo predstavniki narodnostnih skupnosti (npr. v času volilnih aktivnosti v sosednjih državah). Sicer pa sproti rešujejo varnostna vprašanja s predstavniki madžarske in italijanske narodnostne skupnosti. Pri sodelovanju pomaga tudi dejstvo, da več policistov govori jezik narodnostnih manjšin na območjih ob madžarski in italijanski meji.

V letih 2015, 2016 in 2017 pritožbe zoper policiste, ki bi se neposredno nanašala na okoliščine v zvezi z dvojezičnim poslovanjem policije oziroma policistovo neupoštevanje predpisov o rabi italijanščine oziroma madžarščine, ni bilo. Še pred letom 2015 naj bi bilo zabeleženih nekaj tovrstnih pritožb, vendar je bilo ugotovljeno, da v večini primerov niso bile podane zaradi kršitve uporabe jezika v postopku, temveč zaradi drugih pritožbenih razlogov (npr. nestrinjanje z rezultatom preizkusa alkoholiziranosti). Zaznali smo tudi očitke, da policija kot prekrškovni organ na prvi stopnji izdaja odločbe le v slovenskem jeziku, kar smo preverili na obeh policijskih upravah in ugotovili, da se odločbe dejansko izdajo v slovenskem jeziku, če pa oseba v postopku pove, da je pripadnik italijanske oziroma madžarske narodnostne manjšine, se odločba prevede v manjšinski jezik. Za leto 2017 pa smo prejeli pojasnilo, da so policijski inšpektorji Policijske uprave Koper vodili en prekrškovni postopek v italijanskem jeziku in naj bi bila odločba v italijanskem jeziku izdana v kratkem, v Policijski upravi Murska Sobota pa so bili v treh prekrškovnih postopkih opravljeni prevodi v madžarski jezik.

V hitrem postopku pred prekrškovnim organom se postopek o prekršku vodi v slovenskem jeziku (smiselna uporaba določb 62. člena ZUP v zvezi s prvim odstavkom 58. člena ZP-1). V slovenskem jeziku se tako vlagajo vloge, pišejo odločbe, sklepi, zapisniki, uradni zaznamki in druga pisanja ter seveda opravljajo vsa dejanja v postopku.

Stranke imajo v postopku o prekršku pravico uporabljati svoj jezik in spremljati potek postopka po tolmaču, če ne znajo jezika, v katerem teče postopek. Pravica do uporabe jezika je temeljna ustavna pravica, ki vsakomur zagotavlja, da pri uresničevanju svojih pravic in dolžnosti ter v postopku pred državnimi in drugimi organi, ki opravljajo javno službo, uporablja svoj jezik in pisavo na način, ki ga določa zakon (62. člen Ustave RS).

Na območjih, kjer sta pri prekrškovnem organu uradna jezika tudi italijanski oziroma madžarski jezik, postopek teče tudi v jeziku narodne skupnosti, če je podana zahteva, na podlagi katere se postopek uvede v jeziku narodne skupnosti ali če upravičenec to pravico uveljavlja kadar koli med postopkom. Če se vodi postopek pri prekrškovnem organu na območju narodne skupnosti, se izda odločba v obeh jezikih (v slovenskem in v jeziku narodne skupnosti), pri čemer se oba akta štejeta za izvirnika.

Policija pri vodenju in odločanju v postopkih o prekrških ne glede na vrsto akta, s katerim je kršitelj spoznan za odgovornega storitve očitane mu prekrška (plačilni nalog, odločba o prekršku...) posebno pozornost namenja in jo bo tudi v prihodnosti uresničevanju ustavne pravice iz 62. člena Ustave RS tako v okviru strokovnih izobraževanj kot tudi v okviru izvajanja nadzorne funkcije, kjer se na izvedbeni ravni preverja dejansko izvajanje in celostna uporaba določb 62. člena ZUP (tudi v primerih obravnave pripadnikov avtohtone italijanske in madžarske narodne skupnosti) v hitrem postopku o prekršku.

Ohranjanje kulturne dediščine italijanske narodne skupnosti

Odziv Ministrstva za kulturo:

MK je Varuha v svojem zadnjem odgovoru št. 6263-2/2015/49 z dne 23. 3. 2017 seznanilo z dejstvom, da je obravnava osnutka Odloka o razglasitvi nesnovne kulturne dediščine zamrznjena, zato pripomb in predlogov za dopolnitev odloka v tem trenutku ni mogoče upoštevati. Če bo odločeno, da se odlok ponovno obravnava, bo ministrstvo vse pravne in strokovne pripombe upoštevalo tako, da se bodo s končnim besedilom strinjali tudi predstavniki italijanske narodnostne skupnosti.

Poudarjamo, da se ne strinjamo z obrazložitvami Varuha, ki posegajo na področje obravnave zgodovinskih dejstev in celostne obravnave nesnovne dediščine, kar je pristojnost konservatorske, muzejske in zgodovinske stroke. Primerjave z Brižinskimi spomeniki, Trubarjem in Vodnikom so strokovno, z zgodovinskega in jezikovnega stališča neutemeljene, saj nimajo nobene povezave z istrskim prostorom in specifičnimi zgodovinskimi dejstvi na tem področju Slovenije.

V naši Ustavi je kulturna dediščina varovana prav tako kot sta varovani italijanska in madžarska narodna skupnost.

Kulturna dediščina, tudi in posebej nesnovna, je na severnem robu Istre nacionalno neopredeljena. Je enako italijanska kot slovenska, nanjo pa so vplivale različne narodnostne skupnosti in jezikovne skupine, ki so od antike naprej prisotne v Istri. Med njimi so ob Slovencih in Italijanih Hrvati, Čiči, celo Črnogorci in Istro-Romuni, ki so živeli in se naseljevali na tem področju v preteklosti in nekateri še ohranjajo svoje navade ter jezikovne posebnosti.

Na območju Sečoveljskih solin, tik ob meji s Hrvaško, zato osnutek odloka ni posebej omenjal nobenega naroda, narodnosti ali jezikovne skupine. So pa zlasti Italijani posebej omenjeni v obrazložitvi. S tem so se strinjale vse strokovne institucije (sporočili smo vam že, da jih vodijo in so v njih strokovnjaki italijanske narodnostne skupnosti) in italijanska politična ter strokovna in civilna združenja.

V postopek priprave so bili vključeni predstavniki italijanske manjšine, ki so bili celo zavestno privilegirani. Strokovne podlage ZVKDS sta pripravljali strokovni delavki z ustreznima strokovnima nazivoma. Ena je predstavnica italijanske manjšine. Besedila je dopolnil največji slovenski strokovnjak za soline, ki je italijanske narodnosti in ima doktorat iz te tematike. Solinarski muzej upravlja Pomorski muzej Sergeja Mašera; vodi ga direktor, ki je italijanske narodnosti. Bistvena pa ni narodnost posameznikov, ključna so strokovna znanja avtorjev strokovnih gradiv. Za akt, katerega podlaga so strokovna izhodišča, je obvezno in temeljno upoštevanje poznavanja zgodovinskih dejstev, konkretne lokacije in vseh elementov kulturne dediščine. Strokovna izhodišča je moral osnutek akta (ki še ni niti sprejet niti uveljavljen) upoštevati. Zgodovinska dejstva ne morejo biti podrejena političnim ali katerikoli drugim željam in zahtevam.

V javni razpravi so sodelovali vsi imenovani strokovnjaki, ob njih predstavniki civilnih združenj, upravljavci solin in občani. Na javni razpravi je bil prisoten in je v razpravi sodeloval podžupan občine Piran, ki je uradni zastopnik italijanske narodnosti v pristojni občini.

V primeru, da posameznik brez strokovnih znanj nasprotuje strokovnim dejstvom, mora poiskati strokovnjaka zgodovinske in dediščinske stroke, ki bi zanikal dejstva, povzeta v osnutku akta in obrazložitvi.

2.2.3 Enake možnosti glede na invalidnost

Nedelovanje Sveta za invalide Republike Slovenije

Odziv MDDSZ:

Na podlagi 28. člena Zakona o izenačevanju možnosti invalidov je bil 28. 10. 2013 ustanovljen Svet za invalide RS (v nadaljnjem besedilu: Svet), ki je neodvisen tripartitni organ, katerega člani so predstavniki reprezentativnih invalidskih organizacij (7 članov), predstavniki strokovnih institucij s področja invalidskega varstva (7 članov) ter predstavniki Vlade RS (7 članov). Svet deluje kot obvezni posvetovalni forum o vprašanih invalidske politike. Člani Sveta izmed predstavnikov reprezentativnih invalidskih organizacij, strokovnih institucij s področja invalidskega varstva in Vlade RS na prvi seji Sveta izvolijo predsednika, ki je vedno predstavnik reprezentativnih invalidskih organizacij in trije podpredsedniki. Oktobra 2017 je potekel Svetu prvi štiriletni mandat, zato so bili izbrani novi člani za drugi mandat. Člani in vodstvo so bili potrjeni na prvi redni seji drugega mandata 7. 12. 2017.

Naloge Sveta so:

- spremlja razvoj in izvajanje programov s področja invalidskega varstva ter daje pobude za njihov razvoj in izvajanje,
- med javno obravnavo predlagateljem zakonov in drugih predpisov daje mnenje o zakonih in drugih predpisih, ki se nanašajo na invalidsko varstvo,
- sodeluje pri pripravi poročil o izvajanju nacionalnih programov in daje mnenje o njih,
- Vladi Republike Slovenije daje pobude, predloge in priporočila v zvezi z invalidskim varstvom,
- skrbi za sodelovanje med ministrstvi in strokovnimi institucijami ter invalidskimi organizacijami,
- spodbuja in spremlja izvajanje Zakona o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov (Uradni list RS – Mednarodne pogodbe, št. 10/08),
- opravlja druge naloge skladno s sprejetimi pravili o delovanju sveta.

Dejavnosti in naloge sveta se financirajo iz proračunskih sredstev MDDSZ. Seje Sveta sklicuje predsednik najmanj štirikrat letno, oziroma po potrebi.

Zaradi celotnega uresničevanja 33. člena Konvencije o pravicah invalidov pa smo se na podlagi ugotovitve odločili, da je potrebno Svet še bolj pravno in trajno finančno urediti kot samostojen in neodvisen subjekt, zato smo pripravili javno naročilo za pripravo analize pravno finančne strukture Sveta, ki bo zadostila vsem pogojem in bo v skladu s Konvencijo o pravicah invalidov in slovensko zakonodajo. Analiza, ki jo pripravlja Inštitut za javno upravo, je v drugi fazi priprave. Pravilna umestitev Sveta je ključnega pomena, kar pa je v našem sistemu velik izziv in zato se zavedamo, da je nujno potrebno narediti kvalitetno in strokovno analizo s strani pravne in upravne stroke, ki jo tudi pripravlja. Svet je torej v fazi preureditve tako kot to zahteva Konvencija.

Diskriminacija javne uslužbenke z invalidnostjo pri povračilu stroškov prevoza na delo in z dela

Odziv Ministrstva za javno upravo:

Glede primera v zvezi s povračilom stroškov prevoza na delo in z dela, ko gre za uslužbenca, ki je invalid Varuh človekovih pravic RS navaja, da bo to problematiko spremljal še naprej in si ob obravnavi primerov prizadeval za odpravo morebitne diskriminacije javnih uslužbencev z invalidnostjo. Varuh s predlogom MJU, ki bi na sistemski ravni lahko pripomogel k enaki obravnavi javnih uslužbencev ne glede na invalidnost, ni uspel (str. 136), kljub temu pa sam poudarja priporočilo VČP RS delodajalcem, ki odločajo o pravici javnega uslužbenca z invalidnostjo do povračila stroškov prevoza: kadar zaposleni zaradi svoje invalidnosti ne more uporabljati javnega prevoza, naj se mu stroški prevoza povrnejo v višini kilometrine, če za prevoz na delo in z dela uporablja osebni avtomobil, oziroma naj se mu povrnejo stroški za uporabo drugega ustreznega prevoza.

MJU se je na dopise VČP RS v tej zvezi vsakič odzval. V zvezi s področjem povračila stroškov prevoza na delo in z dela ponovno pojasnujemo, da je ta materija urejena v kolektivnih pogodbah, za spremembo katerih je MJU v preteklih letih nekajkrat pripravil predloge aneksov in jih posredoval sindikatom javnega sektorja. Žal do dogovora o spremembi kolektivnih pogodb dejavnosti in poklicev, s čimer bi zagotovili enako obravnavo javnih uslužbencev in tudi prispevali k odpravi določenih administrativnih postopkov in s tem k razbremenitvi zaposlenih, ki opravljajo naloge na tem področju, ni prišlo. K drugačni ureditvi tega področja si bo treba prizadevati tudi v prihodnje in v pogajalskem procesu s sindikati doseči rešitev, ki bo odpravila dosedanje pomanjkljivosti te ureditve in bo sprejemljiva za večino sindikatov.

2.3 OMEJITEV OSEBNE SVOBODE

2.3.5 Enota za forenzično psihiatrijo

Splošne ugotovitve

Odziv ministrstva za zdravje:

MZ pozdravlja ugotovitve Varuha, da se razmere v enotiboljšujejo tako glede prostorskih razmer kot tudi zadovoljstva pacientov.

2.3.6 Osebe z omejitvami gibanja v psihiatričnih bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih

Uresničevanje Varuhovih priporočil

Odziv ministrstva za zdravje:

Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2018-2028 je bila sprejeta v letu 2018 (Uradni list RS, št. 14/18).

2.3.7 Mladoletniki v vzgojnih zavodih in zavodu za usposabljanje

Odziv MDDSZ:

V zvezi za navedbo v 3. alineji zadnjega odstavka na str. 176, da naj MIZŠ preuči možnost za jasnejšo opredelitev dolžnosti staršev, katerih otroci/mladostniki so vključeni v vzgojne zavode in ki so ohranili roditeljsko pravico, MDDSZ dodaja, da Družinski zakonik (Uradni list RS, št. 15/17 in 21/18 - ZNOrg, v nadaljevanju DZ), ki se bo v celoti začel uporabljati aprila 2019, spreminja stvarno pristojnost za odločanje o ukrepih za varstvo koristi otrok, in sicer določa stvarno pristojnost sodišč in ne več centrov

za socialno delo. DZ v 174. in 175. členu določa, da z odločitvijo o odvzemu otroka v primeru njegove ogroženosti ali z odločitvijo o namestitvi otroka v zavod zaradi otrokovih psihosocialnih težav, ne prenehajo druge obveznosti in pravice staršev do otroka, razen če sodišče ob tem ukrepu omeji starševsko skrb; sodišče lahko ob tem tudi omeji ali odvzame pravico do stikov z otrokom in obenem odloči o preživitveni obveznosti vsakega od staršev v skladu določbami zakonika o obveznosti preživljanja med starši in otroki.

V zvezi s pobudo varuha, da se naj v Republiki Sloveniji intenzivneje promovira vikend rejništvo in druge oblike oskrbe v skupnosti, MDDSZ pojasnjuje, da je t.i. *vikend rejništvo* ustaljena praksa. Obseg namestitve je zakonsko namreč natančno določen - obseg namestitve otroka v rejništvo je namreč odvisen od otrokovih individualnih potreb po namestitvi: lahko je nameščen zgolj čez teden in se čez vikend vrača domov (npr. namestitev zaradi usposabljanja – drugi odstavek 157. člena Zakona o zakonski zvezi in družinskih razmerij), lahko gre za neprekinjeno namestitev, za čas trajanja ukrepa, lahko pa zgolj namestitev v času vikenda (za zagotavljanje izhodov otrok, nameščenih v zavode).

Problematika mladoletnikov, ki so na begu

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

V letu 2015 in 2016 sta bila člana medresorske delovne skupine v zvezi s problematiko begov in vračanja mladoletnikov v vzgojne zavode predstavnik UKP in UUP, ki sta pripravila tudi izhodišča za delo policije glede begov mladoletnikov iz vzgojnih zavodov. Gre za celovit nabor zakonskih in podzakonskih norm ter internih aktov policije, ki se dotikajo mladoletnikov in postopkov policije z njimi.

Nosilec aktivnosti na tem področju je Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport (MIZŠ), ki mora najprej urediti normative in standarde za izdajo podzakonskih aktov. Z delom je začela tudi nova medresorska delovna skupina za spremljanje dela vzgojnih zavodov, ki jo vodi MIZŠ. Članica te medresorske delovne skupine je namestnica generalnega direktorja policije mag. Tatjana Bobnar.

Policija aktivno sodeluje v medresorskih delovnih skupinah in nudi vso potrebno strokovno pomoč ter se vključuje v iskanje normativnih rešitev za ureditev področja bega in vračanja mladoletnih oseb v vzgojne zavode.

2.3.8 Tujci in prosilci za mednarodno zaščito

Splošne ugotovitve

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Prenova moškega oddelka Centra za tujce – izboljšanje bivalnih razmer tujcev in napredek na področju zagotavljanja varnosti nastanjenih tujcev.)

Načrtovana prenova moškega oddelka Centra za tujce se je začela 23. 5. 2018 in poteka kot načrtovano.

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Svetovalci za begunce izpostavljajo vidike, ki so povezani z omejitvami gibanja zaradi vračanja po dublinski uredbi, in sicer počasnost ukrepanja v postopkih, maksimalni rok za omejitev gibanja po dublinski uredbi, vprašanje izjemne begosumnosti ter pomanjkanje alternativ omejitvi gibanja.)

Ministrstvo za notranje zadeve na podlagi analize primerov prosilcev za mednarodno zaščito, obravnavanih v dublinskem postopku, ki jim je bilo omejeno gibanje in sklep o omejitvi ni bil odpravljen s strani sodišča, ugotavlja, da je bil zahtevek za prevzem odgovorni državi članici posredovan v povprečju 2 dni od podaje prošnje za mednarodno zaščito. Uredba predpisuje, da rok za predložitev zahteve za sprejem ali ponovni sprejem v primeru, da je oseba pridržana v skladu z 28. členom uredbe, ni daljši od 1 meseca od vložitve prošnje. V primeru prosilcev, ki jim je bilo omejeno gibanje, so države članice, katerim je bil zahtevek za prevzem poslan, v veliki večini primerov odgovorile na zahtevek še pred potekom roka, določenega v uredbi. Postopek je trajal več kot 2 tedna zgolj v primerih, v katerih je zaprosena država članica odgovorila, da je za obravnavo prošnje odgovorna druga država članica ter je bilo potrebno zahtevek posredovati tej državi članici.

Postopki po uredbi v primeru prosilcev, ki jim je omejeno gibanje, po mnenju ministrstva potekajo hitro in brez nepotrebne zavlačevanja, in ne na najpočasnejši možni način, ki ga dopušča uredba, kot navajajo svetovalci za begunce.

Po mnenju ministrstva je tudi napačno stališče svetovalcev za begunce glede maksimalnih rokov, ki jih določa uredba, in sicer, da so ti roki določeni predvsem za države, katerih azilni sistemi so tako obremenjeni, da kljub prizadevanjem oblasti po hitrem ravnanju, roki za pridržanje lahko potečejo.

Glede določitve maksimalnega roka omejitve gibanja prosilcev v postopkih po uredbi je po mnenju ministrstva, treba izhajati iz samega namena omejitve gibanja, ki je v teh primerih zagotoviti predajo odgovorni državi članici, pristojni za obravnavo posamezne prošnje, čemur sledi tudi ZMZ-1. Slednji iz določbe glede roka omejitve gibanja izključuje prosilce v omenjenem postopku. Menimo, da določbe uredbe v zvezi s pridržanjem, ki se neposredno uporabljajo, v zadostni meri zagotavljajo, da prosilec ni pridržan dlje, kot je to dejansko potrebno za izvedbo potrebnih postopkov vse do izvršitve predaje, upošteva načeli nujnosti in sorazmernosti.

Ministrstvo zaenkrat ne načrtuje sprememb zakonodaje v povezavi z opredelitvijo izjemne begosumnosti. Te so namreč odvisne tudi sprememb, ki bodo potrebne zaradi prenove zakonodaje s področja mednarodne zaščite, ki je trenutno v fazi pogajanj. Če bomo presodili, da je to potrebno, bomo ob naslednji spremembi ZMZ-1 predlagali ustrezne dopolnitve zakonodaje, ki bodo skladne tako z evropskim pravnim redom, kot relevantno sodno prakso.

V zvezi z alternativami omejitvi gibanja poudarjamo, da je ministrstvo v postopku priprave predloga ZMZ-1 preučilo več alternativ omejitvi gibanja prosilcem za mednarodno zaščito, kot to omogoča 8. člen Direktive 2013/33/EU (redno javljanje organom, predložitev finančnega jamstva). Omenjena direktiva sicer ne določa, koliko milejših ukrepov mora država članica zagotavljati, ampak le, da države članice zagotovijo, da so pravila o alternativah pridržanju določena v nacionalnem pravu. Na podlagi razprav s sodelujočimi v postopku usklajevanja predloga zakona (predvsem predstavniki nevladnih organizacij in Ministrstvom za pravosodje) je ministrstvo ocenilo, da je milejši ukrep obveznega zadrževanja na območju azilnega doma edini izmed alternativ pridržanju, kot jih navaja Direktiva 2013/33/EU, ki bi bil v praksi izvedljiv, saj se je izvajal že s prej veljavnim zakonom. Ministrstvo bo ob naslednji spremembi ZMZ-1 ponovno preučilo možnost uvedbe več alternativ omejitvi gibanja.

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Obisk azilnega doma 15. 12. 2017 – osebe v sprejemnem oddelku so ves čas do zdravniškega pregleda oziroma podaje vloge zaklenjene, brez možnosti izhoda. Čeprav so ti tujci v pogojih dejanskega odvzema prostosti, jim ni izdana nobena odločba o razlogih za odvzem prostosti.)

Pojasnjujemo, da je Ministrstvo za notranje zadeve v skladu z ZMZ-1-UPB1 pristojno za vodenje postopkov za priznanje mednarodne zaščite, Urad Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov pa za zagotovitev sprejemnih pogojev v prostorih azilnega doma, zato za odgovor na zgornji očitek, ministrstvo ne more podati odgovora.

Odziv Urada Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov:

(Obisk azilnega doma 15. 12. 2017 – osebe v sprejemnem oddelku so ves čas do zdravniškega pregleda oziroma podaje vloge zaklenjene, brez možnosti izhoda. Čeprav so ti tujci v pogojih dejanskega odvzema prostosti, jim ni izdana nobena odločba o razlogih za odvzem prostosti.)

V zvezi z omenjeno problematiko je Varuh res obiskal Azilni dom 15.12.2017 in Urad dne 14.2.2018 prosil za pojasnilo oziroma za posredovanje pravnih podlag na katerih naj bi bila tujcem odvzeta prostost. Urad je Varuhu dne 3.5.2018 posredoval dopis št. 2142-1/2018/6 v katerem je pojasnil, da se tujci, ki na policiji, izrazijo namero po vložitvi prošnje za mednarodno zaščito imenujejo vlagatelji namere. Vlagatelji namere so v skladu z 10. točko 2. člena Zakona o mednarodni zaščiti (Ur. l. RS, št.16/17, ZMZ-1-UPB 1, v nadaljevanju ZMZ) državljani tretje države ali osebe brez državljanstva, ki so v Republiki Sloveniji in pred uradnimi organi izrazili namen podati prošnjo za mednarodno zaščito.

Vlagatelje namere, v skladu z drugim odstavkom 42. člena ZMZ obravnava policija, ki ugotovi njihovo istovetnost in pot po kateri so prišli v Republiko Slovenijo, ter izpolni registracijski list. Policija nato vlagatelje namere pripelje v Azilni dom, kjer so v skladu z 81. členom ZMZ nastanjeni v sprejemne prostore Azilnega doma. V sprejemnih prostorih je vlagateljem namere zagotovljena ustrezna prehrana, nujne higienske potrebščine in dostop do nujnega zdravljenja.

Vlagatelji namere so nastanjeni v sprejemne prostore z namenom, da se po dolgi poti odpočijejo in počakajo na sprejem prošnje za mednarodno zaščito. Slednja mora biti sprejeta v čim krajšem možnem času. Pred sprejemom prošnje pa morajo vlagatelji namere, v skladu s četrnim odstavkom 42. člena ZMZ, opraviti sanitarno-dezinfekcijski in preventivni zdravstveni pregled, ki ga opravi zdravnik. Omenjen pregled namreč ni zagotovljen s strani Policije. Glede na to, da vlagatelji namere prehodijo dolgo pot do Slovenije je zdravstveni pregled, z vidika preprečevanja širjenja nalezljivih bolezni nujno potreben.

Vlagateljem namere ni odvzeta prostost, saj se lahko gibljejo po dvorišču azilnega doma oziroma v neposredni bližini sprejemnih prostorov.

Vlagatelje namere pa se zaradi svojega statusa, pred sprejemom prošnje za mednarodno zaščito, ne more nastanjevati v azilni dom, saj ZMZ jasno določa, da je azilni dom v skladu s 27. točko 1. člena ZMZ namenjen nastanitvi prosilcev za mednarodno zaščito in ne vlagateljem namere. Poleg tega, bi lahko prišlo do okužbe z nalezljivimi boleznimi. Praksa namreč kaže, da ima vsaj ena tretjina vlagateljev namere garje ali uši in so po pregledu pri zdravniku tudi ustrezno izolirani oziroma nastanjeni v ločene prostore, da se prepreči stik z osebami, ki so zdrave.

Vlagateljem namere torej ni odvzeta prostost, v sprejemne prostore azilnega doma so nastanjeni zato, ker čakajo na sprejem prošnje za mednarodno zaščito. S prebivalci azilnega doma pa naj ne bi prišli v stik, saj še niso bili zdravstveno pregledani. V kolikor želijo na svež zrak se lahko gibljejo po dvorišču pred azilnim domom oziroma v neposredni bližini sprejemnih prostorov. Praksa zadnjih mesecev pa tudi kaže, da nekateri vlagatelji namere, prvih 24 ur po prihodu, zaradi utrujenosti sploh ne želijo na svež zrak, želijo se le odpočiti in pripraviti na sprejem njihovih prošenj.

Glede na vse do sedaj navedeno lahko sklepamo, da vlagatelji namere do podaje prošnje za mednarodno zaščito niso zaklenjeni in prav tako ne držijo trditve, da jim ni zagotovljen svež zrak.

Uresničevanje varuhovih priporočil

Odziv Urada Vlade RS za oskrbo in integracijo migrantov:

Na delovno področje Urada se nanaša tudi poglavje točke 2.3.8. z naslovom Uresničevanje varuhovih priporočil (str. 179). Poglavje se nanaša na nastanitev mladoletnikov brez spremstva, še zlasti na nastanitev mladoletnikov brez spremstva (v nadaljevanju MBS), ki imajo status ilegalnih tujcev in so nastanjeni v Center za tujce.

Tudi v zvezi z omenjeno problematiko je Varuh dne 4.4.2018 pozval Urad naj pojasni situacijo. Varuh je v svojem dopisu navajal, da Urad ne spoštuje tretje točke sklepov Vlade Republike Slovenije št. 007-235/2016/31 z dne 27.7.2017. Urad je Varuhu v zvezi z omenjeno problematiko odgovoril z dopisom št. 2142-1/2018/5 z dne 3.5.2018.

V zvezi s spoštovanjem omenjenega sklepa Vlade Republike Slovenije je Urad Varuhu pojasnil, da sklep spoštuje in da Urad ni bil seznanjen s poskusi nameščanja MBS s strani Centra za tujce v Dijaški dom Postojna. Urad nadalje meni, da so postopki v zvezi z MBS, ki imajo status ilegalnega tujca v pristojnosti Policije, sama nastanitev pa je v skladu s sklepom Vlade določena v Dijaškem domu Postojna. Urad želi poudariti, da je zaradi preprečevanja širjenja nalezljivih bolezni in ogrožanja drugih nastanjenih MBS v Dijaškem domu Postojna, zdravstveni pregled pred sprejemom prošnje nujno potreben. Omenjen sklep Vlade sicer tega res ne določa, je pa po mnenju Urada zdravstveni pregled del postopka nastanitve tudi v Center za tujce, ki je v pristojnosti Policije.

Urad želi na koncu še opozoriti, da bodo pomanjkljivosti v zvezi z nastanjevanjem MBS, ki imajo status ilegalnega tujca upoštevane pri pripravi sistemskih rešitev, ki jih bo pripravila Medresorska delovna skupine za vzpostavitev sistemske oblike nastanitve in obravnave mladoletnikov brez spremstva kot ločene enote za celovito obravnavo glede na starost, ki je bila ustanovljena s sklepom št. 007/343/201/5 dne 27.11.2018.

Novela zakona o obrambi

Odziv Ministrstva za obrambo:

(Varuh človekovih pravic omenja sodelovanje pri pripravi novega Zakona o obrambi, pri čemer kljub pozitivnemu stališču do predlaganih rešitev v zvezi z izjemnimi pooblastili Slovenske vojske pri varovanju državne meje meni, da bi bilo mogoče zakonsko ureditev v tem delu še izboljšati. Posebej omenja, da v predlogu zakona izjemna pooblastila pripadnikov Slovenske vojske niso kakorkoli dodatno določena (omejena), hkrati pa tudi niso določeni pogoji za pripadnike Slovenske vojske, ki smejo izvajati ta pooblastila in pod katerimi pogoji.)

Dosedanje rešitve glede izjemnih pooblastil Slovenske vojske pri varovanju državne meje (37.a člen Zakona o obrambi) so bile v predlogu novega Zakona o obrambi nadgrajene predvsem v smislu natančnejše opredelitve pooblastil ter določitve pritožbenega postopka. Z nastopom novega mandata Državnega zbora Republike Slovenije je zakonodajni postopek v zvezi z obravnavo predloga Zakona o obrambi formalno zaključen (druga obravnava). Ministrstvo za obrambo bo navedene pomisleke in

predloge Varuha človekovih pravic ponovno proučilo v okviru morebitne prenove obrambne zakonodaje v novem mandatu.

2.4 PRAVOSODJE

2.4.1 Sodni postopki

Druge splošne ugotovitve s področja sodnih postopkov

Odziv Ministrstva za pravosodje:

Zahvaljujemo se Varuhu za sodelovanje pri strokovnem usklajevanju takratnega Predloga KZ-1E. V zvezi s predlogom ob novi določbi o namenu kaznovanja, da se v skladu s Standardnimi pravili ZN za ravnanje z zaporniki doda še »potreba po osmišljanju časa prestajanja kazni« z zagotavljanjem ponovne vključitve v družbo, izobraževanjem in podobno, pojasnjujemo, da besedilo novega 45.a člena KZ-1 vsebuje tudi »omogočanje dostojne vključitve v skupno družbeno okolje«, in to »ob spoštovanju človeškega dostojanstva in osebnosti storilca«, kar na (zakoniku ustrezni) načelni ravni smiselno povzema predlog. Vsakršno podrobnejše določanje »osmišljanja izvrševanja« kazni zapora pa bi, ob potrebnih nadaljnjih proučitvi, sodilo v ZIKS-1.

Kot je Varuhu znano, je takratni Predlog KZ-1E v verziji za prvi krog usklajevanja vseboval tudi črtanje kazni dosmrtnega zapora. Glede na odzive, tako formalne kot neformalne, pa smo ocenili, da ne moremo tvegati nesprejetja celotne novele, ki je prinesla dobre rešitve (s področja boja proti terorizmu, zaščite pravic delavcev, ustreznije določitve zlorabe položaja ali pravic in podobno), le zaradi nasprotovanja črtanju obravnavani kazni.

Primer št. 6.3-41/2017: Ponovna viktimizacija žrtve v okviru kazenskega postopka- str. 198-199 in primer št. 6.3-4/2017: Prezrtje oškodovanke v kazenskem postopku – str- 199-200

Odziv Ministrstva za pravosodje:

V okviru prenosa Direktive 2012/29/EU z dne 25. oktobra 2012 v slovenski pravni red, torej pravnega akta, s katerim je EU na sistemski oziroma celostni ravni uredila položaj oškodovancev kaznivih dejanj, so bile z novelo ZKP-N predvidene tudi rešitve, ki bi preprečile ponovno viktimizacijo žrtev (obvezno snemanje »prvega« sodnega zaslišanja oškodovancev spolnih deliktov; uzakonitev prakse zaslišanja prek videokonference iz t.i. varnih sob, preprečitev večkratnega zaslišanja oškodovancev, preprečitev odvečnih stikov med oškodovanci in storilci ipd.) ter tudi redno obveščanje oziroma informiranje oškodovancev glede stanja kazenskega postopka. Predlog novele ZKP-N sicer po vetu Državnega sveta Republike Slovenije ni dobil potrebne absolutne večine, vendar pa bodo rešitve, povezane z izboljšanjem položaja oškodovancev, predlagane v naslednji noveli ZKP. Z naslednjo novelo ZKP pa bo upoštevana tudi novejša ustavno-sodna praksa glede pravice oškodovanca do pritožbe zoper prvostopenjsko sodbo.

2.4.4 Postopek o prekrških

Splošne ugotovitve (str. 219):

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Ministrstvo za notranje zadeve in policija vsako pobudo za začetek postopka pri Varuhu človekovih pravic (VČP) preučita z največjo mero skrbnosti ter z vidika strokovnega in zakonitega postopanja kritično preverita vse okoliščine izpostavljenega primera v vseh fazah postopka o prekršku (tudi v delu postopka, ki ga pobudnik za začetek postopka pred VČP sicer ne problematizira).

V posameznih primerih, ko je ugotovljeno neupravičeno odstopanje od standarda ravnanja s potrebno stopnjo skrbnosti pooblaščenih uradnih oseb prekrškovnega organa pri vodenju in odločanju v vseh fazah postopka o prekršku, ki rezultira v neupravičeno povzročenih stroških oziroma škodi bodisi zaradi neupravičene davčne izvršbe, tako v sferi pobudnika kot tudi v sferi policije bodisi kakršnega koli drugega dejanja oziroma opustitve, se ugotavlja disciplinska, kazenska in materialna odgovornost pooblaščenih uradnih oseb prekrškovnega organa.

2.4.6 Odvetništvo in notariat

Dostopnost pravne pomoči (str. 231)

Odziv Ministrstva na notranje zadeve:

Ministrstvo za notranje zadeve meni, da tiskanje seznamov zagovornikov po uradni dolžnosti ni racionalno, niti smiselno. Na internetnih straneh Odvetniške zbornice sicer obstajajo sezname zagovornikov po uradni dolžnosti, ki pa v vseh območnih zborih niso ažurno urejeni, zato so za policijo neuporabni. Zaradi tega so bile vse policijske enote seznanjene, da v primeru, ko je pridržani osebi treba postaviti zagovornika po uradni dolžnosti, ta podatek pridobijo preko svojega operativno komunikacijskega centra, ti pa preko dežurnih preiskovalnih sodnikov, ki imajo dnevno, nekateri pa tedensko ažuriran seznam zagovornikov po uradni dolžnosti.

2.5 POLICIJSKI POSTOPKI

2.5.1 Splošne ugotovitve

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Ministrstvo za notranje zadeve in Policija si bosta še naprej prizadevala za čim hitrejšo odzivnost v zvezi s pobudami za začetek postopka občanov in pripravo odgovorov ob obiskih Varuha v policijskih enotah.

2.5.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Ministrstvo za notranje zadeve in policija si stalno prizadevata za dosledno spoštovanje človekovih pravic v policijskih postopkih, primerno komunikacijo in spoštljiv odnos policistov do posameznikov.

Policisti se z področjem varstva človekovih pravic v policijskih postopkih seznanijo med izobraževanjem za poklic policista, vendar se usposabljanja s tem ne končajo. Izobraževanje se nadaljuje skozi celotno kariero policista, kjer se teme različnih policijskih pooblastil obravnavajo skozi razna usposabljanja, praktične postopke in analize posameznih konkretnih primerov. Zakonitost in strokovnost posameznih policijskih postopkov policija preverja na ravni policijskih postaj, policijskih uprav in Generalne policijske uprave, in sicer skozi redne in izredne nadzore ali kot oblike nudenja strokovne pomoči in tudi skozi ugotovitve iz pritožbenih postopkov na podlagi pritožb občanov.

V letu 2018 je v policiji potekalo usposabljanja za prenos znanj in veščin za uporabo policijskih pooblastil, ki jih organizira Generalna policijska uprava. Usposabljanja so potekala na vseh policijskih upravah, udeležilo pa se jih je nekaj manj kot 400 udeležencev, ki neposredno izvajajo policijska pooblastila. Ena od tem so tudi policijska pridržanja po vseh pravnih podlagah, zadržanja, predstavitev analize pridržanj, praktični primeri, zagotavljanje pravic ob odvzemih prostostih, izdelava dokumentacije ob odvzemih prostostih in predstavitev napak ugotovljenih ob obiskih Varuha v policijskih enotah.

Zaradi lažjega in celovitega vpogleda v zakonske podlage, ki opredeljujejo pogoje in način izvedbe posameznih pooblastil, podzakonske predpise, navodila in usmeritve za delo policistov, je bila pripravljena računalniška aplikacija Infopol, ki je preko intraneta policije dostopna vsem policistom. V letih 2017 in 2018 smo za policiste predstavili in opisali že 32 policijskih pooblastil oz. policijskih postopkov. Infopol je lastna rešitev policije, ki je uporabna za opise in razlage katerihkoli postopkov oz. procesov. Uredniški odbor Infopola ob sodelovanju s strokovnimi službami prioriteto pripravljata tiste primere, ki so z vidika posegov v človekove pravice zahtevnejši, s ciljem doslednega zagotavljanja zakonitosti in strokovnosti izvedbe policijskih postopkov (Ugotavljanje identitete, Varnostni pregled, Prekrškovni postopek, Hišna preiskava, Zbir pooblastil za ugotavljanje psihofizičnega stanja, Policijska asistenca, Sprejem obvestila o varnostnem dogodku, Varna izvedba policijskih postopkov, Ukrepanje v primeru zaprtih živali v pregretilih vozilih, Uporaba prisilnih sredstev: sredstev za vezanje in vklepanje, telesna sila, plinski razpršilec, palica, uporaba službenega psa, strelno orožje; Zavrnitev vstopa tujcu v RS, Pregled osebe, stvari in vozila, Postopek s prisilcem za mednarodno zaščito, Prepoved udeležbe na športnih prireditvah, Prekinitev potovanja na športno prireditev, Policijsko delo v skupnosti, Načrtovanje, priprava, izvedba in gradivo za izvajanje preventivnih in drugih aktivnosti policijskega dela v skupnosti, Pravna pomoč policistom, Osebna preiskava, Kontrola prevozov otrok v cestnem prometu, Izvajanje nalog na varnostno obremenjenih območjih, Zbiranje operativnih informacij, Obravnava oškodovancev kaznivih dejanj, Nevarna vožnja v cestnem prometu, Pregled prevoznih sredstev, potnikov in prtljage, Vlom v objekt, Ogled kraja KD, Pridržanja). Opisani primeri v Infopolu služijo izobraževanju in usposabljanju policistov, pripravam policistov na izvedbo nalog, izvedbi nalog in kasnejši analizi izvedenih postopkov. Policija bo tudi v prihodnje prioriteto pripravljala in v Infopolu objavljala tista policijska pooblastila in policijske postopke, pri katerih so bile v nadzorih, pritožbah in obiskih Varuha ugotovljene nepravilnosti, skratka tam, kjer želimo dvigniti nivo kakovosti izvedbe policijskih postopkov.

Na področju obravnave pritožb, vloženih zoper delo policistov, Ministrstvo za notranje zadeve pristopa k proaktivnemu delovanju in namenja več pozornosti spremljanju pomiritev postopkov ter usposabljanju izvajalcev teh postopkov s področja mediacijskih veščin. Da bi prispevali k izboljšanju kakovosti dela policistov, Ministrstvo za notranje zadeve izvaja sistemske nadzore, tudi podrobnejše analize posameznih dogodkov, na podlagi katerih se oblikujejo usmeritve za boljše delo in večjo varnost policistov.

V zvezi s priporočilom št. 32 (2016), s katerim Varuh opozarja, da morajo policisti dosledno spoštovati vse pravice osumljenca, ki mu je odvzela prostost, vključno s pravico do zagovornika, in priporočilom št. 33 (2016), da policisti pri vsakem primeru ugotavljanja in evidentiranja odvzema prostosti ravnajo še posebej skrbno in pri tem vselej upoštevajo, da je treba v čas pridržanja všteti ves čas policijskega postopka do odreditve pridržanja, policija poudarja, da si stalno prizadeva, da policisti pri odvzemu prostosti ravnajo posebej skrbno in dosledno spoštujejo vse pravice osumljenca, ki mu je odvzeta prostost, vključno s pravico do odvetnika. Policija ne beleži primera, ko čas začetka postopka ne bi bil vštet v čas pridržanja niti, da policist pridržani osebi ne bi omogočil uveljavljanja pravice do odvetnika.

V zvezi s priporočilom št. 34 (2016), ki se nanaša na skrbnost evidentiranja vseh zaseženih predmetov na način, ki ne dopušča zamenjave z drugimi predmeti, in njihovo ustrezno shranjevanje, policija izpostavlja, da je v ta namen vzpostavila novo računalniško aplikacijo, ki bo omogočala boljši pregled nad sledljivostjo zaseženih predmetov. Aplikacija je v testni uporabi, v dokončno uporabo pa bo stopila s 1. 1. 2019.

V zvezi s priporočilom, da naj policisti izbor prič pri hišnih in osebnih preiskavah opravljajo še posebej skrbno ter da naj Ministrstvo za notranje zadeve v sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje pripravi sistemsko rešitev za zagotavljanje prič pri izvedbah hišnih ali osebnih preiskav, na primer z vzpostavitvijo sodnega seznama oseb, ki bi lahko sodelovale v predkazenskem postopku kot priče pri izvedbah teh preiskav (priporočilo št. 35 (2016)), Ministrstvo za notranje zadeve in policija izpostavljata, da je v fazi strokovnega usklajevanja novele ZKP-N Ministrstvu za pravosodje predlagala, da se v noveli ZKP-N uredi tudi način zagotavljanja solemnitetnih prič in povrnitev njihovih stroškov. Ministrstvo za notranje zadeve je namreč v okviru izvajanja nadzorne dejavnosti nad delom policije ugotovilo, da v okviru priprav na izvedbo hišne preiskave policistom največ težav še vedno povzroča zagotavljanje prič, ki morajo biti prisotne pri preiskavi, saj povabljene osebe pogosto odklonijo sodelovanje, tako da sam postopek zagotavljanja prič nemalokrat traja toliko časa ali dalj kot sama izvedba hišne preiskave. Problematika zagotavljanja dveh polnoletnih prič pri preiskavah je večplastna, razlogi pa so različni: odklonitev vloge priče zaradi ekonomskih razlogov (npr. priča ni upravičena do povrnitve stroškov), zaradi bojazni pred morebitnim kasnejšim pričanjem na sodišču, zaradi strahu pred maščevanjem osumljenca; dvom o nepristranskosti priče, ki jo predlaga osumljenec, ker je lahko povezana s kaznivim dejanjem (npr. sotorilstvo); vprašljiva primernost priče, ki jo predlaga policija, zaradi morebitne nepristranskosti; nedosegljivost prič ipd. Še večje težave pa so pri hišnih preiskavah, ki se nanašajo na preiskovanje gospodarske kriminalitete, saj so praviloma bolj obsežne in dalj časa trajajoče (npr. deset ur in več), kar terja tudi predhodno organizacijo vabljenih oseb (odsotnost z dela, skrb za varstvo otrok...).

Glede na navedeno sta Ministrstvo za notranje zadeve in policija predlagala, da Ministrstvo za pravosodje v noveli ZKP-N (po potrebi pa tudi v zakonodaji, ki ureja delovanje sodišč) poleg povračila stroškov solemnitetnim pričam uredi tudi način zagotovitve le-teh. Ministrstvu za pravosodje je bilo predlagano:

- vzpostavitev sistema solemnitetnih prič na način zagotavljanja sodnikov porotnikov ali iz vrst sodniških pripravnikov ali,
- vzpostavitev seznama sodno zapriseženih prič, ki bi bil primerljiv s seznamom sodnih izvedencev.

Ministrstvo za pravosodje je ta predlog sprejelo in pojasnilo, da ga bo preučilo v okviru novele Zakona o sodiščih. Ministrstvo za notranje zadeve in policija tako intenzivno opozarjata na problematiko in podajata možne rešitve v zvezi s problematiko zagotavljanja prič pri izvedbah hišnih in osebnih preiskav, vendar pa na sam sprejem novele ZKP-N oziroma novele Zakona o sodiščih nima vpliva.

Tudi pri priporočilu št. 36 (2016), da naj policija pri komuniciranju z javnostjo v vsakem primeru posebej skrbno pretehta, katere informacije o posamezniku in v kakšnem obsegu bo sporočila javnosti (če sploh), policija poudarja, da gre za stalno nalogo, saj se vedno pretehta, kateri podatki bodo objavljeni.

Policija je v zvezi s tem depešno opozorila vse direktorje policijskih uprav (preko njih vse predstavnike za stike z javnostjo), da je potrebno posebno pozornost nameniti podajanju informacij za javnost, da ne bi po nepotrebnem prizadeli svojcev žrtev v njihovem lokalnem okolju. Na področju odnosov z javnostmi pri navajanju storilcev kaznivih dejanj in prekrškov, daje policija v javnost čim bolj splošne podatke, ki onemogočajo njihovo identifikacijo. Skrbno se varujejo tudi osebni podatki oškodovancev, žrtev in prijaviteljev kaznivih dejanj in prekrškov na način, da onemogočamo njihovo identifikacijo. Policija je pri tem še posebej pozorna pri komuniciranju o dogodkih, v katerih so udeleženi otroci ali mladoletniki.

2.5.3 Dopolnjen in spremenjen normativni okvir delovanja policije

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Dne 27. 2. 2017 je bil v Uradnem listu RS, št. 10/17, objavljen Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o nalogah in pooblastilih policije (ZNPPol-A).

19. avgusta in 22. septembra 2015 sta bili organizirani javni predstavitvi osnutka sprememb in dopolnitev ZNPPol, da bi pridobili mnenja in stališča strokovne javnosti ter nevladnih organizacij za človekove pravice. Prve predstavitve so se udeležili predstavniki Ministrstva za pravosodje, Ministrstva za obrambo, Ministrstva za javno upravo, Vrhovnega državnega tožilstva, VČP, Informacijskega pooblaščenca, Pravne fakultete Univerze v Ljubljani in Fakultete za varnostne vede Univerze v Mariboru, druge predstavitve pa predstavniki Pravno-informacijskega centra nevladnih organizacij, Amnesty International Slovenije in Društva za nenasilno komunikacijo.

Predlog zakona je bil februarja 2016 poslan v medresorsko usklajevanje, gradivo pa je bilo na spletni strani objavljeno tri mesece.

Pri pripravi predloga zakona so bile upoštevane mednarodne konvencije o varstvu človekovih pravic, ki zavezujejo Republiko Slovenijo, in priporočila domačih in tujih institucij ter organizacij, ki se ukvarjajo z varovanjem človekovih pravic v policijskih postopkih (npr. Evropskega odbora za preprečevanje mučenja in nehumanega ali ponižujočega ravnanja ali kaznovanja). Izhodišča pri pripravi predloga zakona so bile tudi analize, raziskave in projekti, ugotovitve nadzorov, stališča Varuha, sodne prakse in odločitve ustavnega sodišča ter teorija in praksa sodobnih demokratičnih policij.

Ves čas priprave predloga sprememb in dopolnitev ZNPPol sta Ministrstvo za notranje zadeve in policija delovala transparentno in si ves čas prizadevala pridobiti mnenja in stališča čim širšega kroga javnosti. Vse pripombe so bile skrbno preučene in se jih je poskušalo v največji meri uskladiti s predlagatelji. Iskanje pravega ravnovesja med varnostjo in zasebnostjo je v pristojnosti zakonodajalca, Ministrstvo za notranje zadeve in policija pa menita, da je njuna dolžnost, da opozorita na določene

probleme, izzoveta strokovni diskurz in ponudita rešitve. Varnost je pomembna človekova pravica zato so bile v procesu priprave gradiva izpostavljene varnostne situacije ter rešitve. V okviru medresorskega usklajevanja je bil vzpostavljen dialog z vsemi deležniki izhajajoč iz načela sorazmernosti - z najmanjšimi možnimi posegi v človekove pravice zagotoviti varnost in izvedbo policijske naloge. Končna verzija predloga zakona je bila usklajena tudi z Zakonodajno-pravno službo Državnega zbora Republike Slovenije.

Stališče Vlade Republike Slovenije v zvezi z zahtevo Varuha za presojo ustavnosti posameznih določb ZNPPol so bile že predstavljene, v zvezi z uporabo električnega paralizatorja pa je potrebno izpostaviti, da so v skladu s stališči CPT pogoji za njegovo uporabo strogo omejeni le na primere, ko gre za resno in neposredno ogrožanje življenja ali nevarnosti resnejše poškodbe, če te ni mogoče preprečiti kako drugače. Pri omejitvi uporabe električnega paralizatorja na posamezne skupine policistov je bilo ocenjeno, da ne gre za zakonsko materijo, zato je bilo navedeno urejeno v noveli Pravilnika o policijskih pooblastilih.

2.5.4 Ugotovitve iz obravnavanih pobud

Primer št. 6.1-22/2017: Nevestno delo policistov v postopku o prekršku – str. 239

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

V obravnavanem primeru pobude za začetek postopka pred VČP je bilo tekom kritične in celovite presoje strokovnosti in zakonitosti poslovanja prekrškovnega organa ugotovljenih (poleg sicer zatrjevanih) kar nekaj nepravilnosti oziroma odstopanj od skladnosti poslovanja z določbami ZP-1, in sicer (ne)uporaba jezika v hitrem postopku o prekršku, (ne)uporaba klavzule takojšnje izvršljivosti v hitrem postopku, (ne)spoštovanje roka iz tretjega odstavka 201. člena ZP-1, v katerem bi moral prekrškovni organ odstopiti zahtevo za sodno varstvo skupaj s spisovnim gradivom v reševanje pristojnemu Okrajnemu sodišču.

Policija je o ugotovitvah obravnavane pobude pri Varuhu in o vseh ugotovljenih nepravilnostih pri vodenju in odločanju v postopku o prekršku zoper pobudnico, seznanila vse pooblaščenec uradne osebe prekrškovnih organov, ki vodijo in odločajo v hitrem postopku o prekršku tako na VI. kot tudi na V. ravni izobrazbe (policisti, ki vodijo hitri postopek z izdajo plačilnega naloga) na strokovnih posvetih v letu 2017.

Primer št. 12.2-38/2017: Tujca sta bila v prostorih za pridržanje še več kot štiri ure po njegovem končanju – str. 240

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Policija si stalno prizadeva, da je potrebno odrediti (in navesti) nastanitev tujca v Center za tujce, takoj ko nastopijo razlogi za nastanitev. V konkretnem primeru je bil to trenutek, ko so bili na PU Maribor s strani HVO obveščeni, da tujcev ne bodo sprejeli na podlagi neformalne najave (cca. dve uri pred potekom 48-urnega pridržanja) saj v tistem trenutku ni več zakonskih pogojev za pridržanje, hkrati pa so nastopili razlogi za nastanitev tujcev v Centru za tujce. V policiji se zavedamo, da tujcev, zoper katere je na podlagi 76. člena Zakona o tujcih odrejena omejitev gibanja in nastanitev v Center za tujce, v času izdaje odločbe na policijski postaji, praviloma ni dovoljeno nameščati v prostore za pridržane osebe. Tujca se v postopku namesti v posebne prostore namenjene zadržanim osebam ali v druge primerne prostore. Kljub temu pa, če obstajajo objektivni razlogi, nevarnost samopoškodovanja,

napada, razlogi begosumnosti ipd., in policijska postaja ni zmožna zagotoviti ustrezne namestitve tujca (na postaji ni takih prostorov) ali fizičnega varstva (ni policistov oziroma le-ti opravljajo druge prioritete/needložljive naloge) kot je bilo to v konkretnem primeru, pa menimo, da se tujca v postopku za nujno potreben čas lahko namesti tudi v prostor namenjen pridržanim osebam.

Primer št. 6.1-49/2016: Policisti niso ustrezno sprejeli kazenske ovadbe – str. 242

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Strokovna služba PU je pregledala zadevo, ugotovila nepravilnosti ter z ugotovljenimi nepravilnosti seznanila PP Hrastnik. Na osnovi tega je bil v aprilu 2017 na PP Hrastnik opravljen tudi strokovni nadzor, na katerem pa podobnih primerov s takimi napakami ni bilo zaznati.

2.5.5 Odvzem prostosti

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

V konkretnem primeru (str. 243-246) ni šlo za odvzem prostosti (pridržanje) in s tem za poseg v osebno svobodo osebe, ki je določena v 19. členu Ustave RS, temveč za začasno omejitev gibanja (privedbo) in s tem za poseg v svobodo gibanja, ki je določena v 32. členu Ustave RS, kar je bistvena razlika (predvsem z vidika trajanja posega v človekove pravice). Ustava RS kot tudi različni zakoni (ZNPPol, ZKP...) ne določajo, da bi bilo treba ob začasni omejitvi gibanja osebo seznaniti tudi s pravicami, ki pripadajo osebi, ki ji je odvzeta prostost, zato menimo, da so policisti ravnali skladno z Ustavo RS in zakonskimi predpisi.

Policija skrbi za stalno usposabljanje policistov, pri čemer je velik poudarek na policijskih pridržanjih oziroma odvzemih prostosti saj se zaveda, da poleg uporabe prisilnih sredstev gre tudi za policijsko pooblastilo s katerimi policisti na najbolj občutljiv način posegajo v človekove pravice.

Nujna medicinska pomoč in zdravniška pomoč osebam se zagotovi v vseh primerih, ko zakon tako določa.

Uveljavljanje pravic pridržane osebe

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

V primerih, ko pridržana oseba zahteva uveljavljanje pravic, ji policisti to omogočijo. Zaradi odprave morebitnih dvomov je bil v policiji dopolnjen obrazec, v katerem policisti evidentirajo podatke o izvajanju opravil s pridržano osebo, v katerem pridržana oseba s podpisom potrdi tudi ta podatek.

2.5.6 Policijski postopki z otroki in mladoletniki

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

V zvezi s priporočilom CPT, da se naj sprejmejo ustrezna zakonska določila, s katerimi se zagotovi, da mladoletna oseba, ki ji je policija odvzela prostost, ne bo nikoli podvržena policijskemu zaslišanju oziroma podala izjavo ali podpisala dokument, ki se nanaša na obravnavo kaznivega dejanja, ki ga je osumljena brez navzočnosti zagovornika in zaupne odrasle osebe, menimo, da bi navedeno bilo možno urediti le v Zakonu o kazenskem postopku. Ker je Zakon o kazenskem postopku v domeni Ministrstva za pravosodje, menimo, da v tem delu ne moremo podati dodatnih pripomb oziroma predlagati ukrepov za realizacijo tega priporočila CPT.

Glede Uveljavitve pravice do brezplačne pravne pomoči oziroma priporočila CPT, da bi naj vse pridržane osebe uživale pravico do dostopa do odvetnika od samega začetka odvzema prostosti, po potrebi brezplačno, policija pojasnjuje, da mora policist na podlagi četrtega odstavka 4. člena ZKP ob odvzemu prostosti izrecno poučiti osumljenca, da se mu lahko na njegovo zahtevo postavi zagovornik po uradni dolžnosti, za kar morata biti izpolnjena dva pogoja in sicer:

- da si osumljenec, ki mu je odvzeta prostost, glede na svoje premoženjske razmere ne bo mogel sam postaviti zagovornika in
- da je takšna postavitve zagovornika na stroške države v interesu pravičnosti.

Glede na dejstvo, da je bilo Ministrstvo za pravosodje že opozorjeno na težave glede tega, kako v praksi oceniti, da je postavitve zagovornika v »interesu pravičnosti«, da je bilo CPT v prejšnjih poročilih že večkrat pojasnjen način uveljavljanja pravice do brezplačne pravne pomoči in da je Zakon o kazenskem postopku v domeni Ministrstva za pravosodje, tudi v tem delu policija ocenjuje, da ne more predlagati ukrepov za realizacijo tega priporočila CPT.

Primer št. 6.1-54/2016: Pritožba zoper ravnanje policista v postopku z mladoletnikom – str. 247

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Dne 19. 9. 2016 je Generalna policijska uprava prejela informacijo, da naj bi policist v postopkih s pobudnikovim mladoletnim sinom prekorajčil svoja pooblastila s tem, da je od njega zahteval, da se sleče, z grožnjami in pretepanjem pa želel izsiliti priznanje, da je vrečka z rastlinskimi delci, ki so jo policisti našli v njegovi bližini, njegova. Pri preverjanju je bilo ugotovljeno, da obstajajo razlogi za sum, da je policist, ki je vodil postopek s pobudnikom, storil kaznivo dejanje izsiljevanja izjave po 267/I členu KZ-1 in da sta komandir in pomočnik komandirja policijske postaje, v katero je policist razporejen, storila kaznivo dejanje Opustitev ovadbe kaznivega dejanja ali storilca po 2. odstavku 281. člena KZ-1.

O ugotovitvah je policija obvestila Oddelek za preiskovanje in pregon uradnih oseb s posebnimi pooblastili Specializiranega državnega tožilstva pri Vrhovnem državnem tožilstvu RS.

Komandir in pomočnik s policijske postaje Kozina sta na podlagi 85. člena Zakona o delovnih razmerjih prejela pisno opozorilo zaradi kršitev pogodbene oziroma druge obveznosti iz delovnega razmerja in na možnost odpovedi pogodbe o zaposlitvi v primeru ponovne kršitve. Zoper policista, ki je vodil postopek z mladoletnikom, pa je bil na podlagi 109. člena in prve in druge alineje 1. odstavka 110. člena Zakona o delovnih razmerjih zaradi kršitve pogodbene ali druge obveznosti iz delovnega razmerja, ki ima vse znake kaznivega dejanja, ki je storjeno naklepoma ali iz hude malomarnosti, uveden postopek izredne odpovedi pogodbe o zaposlitvi, tako, da je direktor policijske uprave Koper delodajalcu podal predlog za izredno odpoved pogodbe o zaposlitvi. Po končanem postopku izredne odpovedi je bilo 28. 10. 2016 policistu izdano pisno opozorilo pred redno odpovedjo pogodbe o zaposlitvi z opozorilom na dosledno izvajanje obveznosti in dolžnosti iz delovnega razmerja, kakor tudi

na to, da v prihodnje ne ponavlja nedopustnih ravnanj, ki predstavljajo kršitev pogodbenih in drugih obveznosti iz delovnega razmerja. V primeru ponovne kršitve obveznosti iz delovnega razmerja v enem letu od prejema opozorila, bo policist prejel redno odpoved pogodbe o zaposlitvi.

Glede postopka na SDT zoper policista, policija s podatkom ne razpolaga.

2.5.7 Obravnavanje pritožb zoper policiste

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Ministrstvo za notranje zadeve permanentno stremi k neodvisni, nepristranski in strokovni obravnavi pritožb, ki jih posamezniki vložijo zoper delo policistov. Prioritete delovanja ministrstva so zato na tem delovnem področju usmerjene zlasti v zagotavljanje ustrezne transparentnosti pritožbenih postopkov, v dosledno in popolno ugotavljanje dejanskega stanja pritožbenih očitkov posameznikov (posebej v primerih očitkov o hudih posegih policistov v človekove pravice posameznika, ko naloge poročevalca opravljajo pooblaščenca ministrice za reševanje pritožb – torej uslužbenci ministrstva in ne policije) in v dvig kvalitete izvajanja pomiritvenih postopkov na policijskih enotah (izvajanje monitoringov pomiritvenih postopkov in usposabljanja izvajalcev pomiritvenih postopkov s področja mediacijskih veščin).

Večji poudarek se namenja tudi holističnemu pristopu k obravnavi pritožb, ki temelji na proaktivnem delovanju pooblaščenec ministrice za reševanje pritožb v smeri zagotavljanja korektnega odnosa do strank v pritožbenem postopku, predvsem pa v smeri sistemskih izboljšav delovanja policije (predlaganje izvedbe potrebnih ukrepov, ki temelji na ugotovitvah iz pritožbenih primerov in spremljanje njihove realizacije).

Ministrstvo za notranje zadeve v sodelovanju s Službo generalnega direktorja policije izvaja monitoring pomiritvenih postopkov na posameznih policijskih postajah (s poudarkom na zahtevnejših primerih). Bistvene ugotovitve so, da se v določenih primerih še vedno obstaja deficit komunikacijskih veščin in veščin mediacije pri izvajalcih. Kljub temu, da je bilo pri neposrednem spremljanju pomiritvenih postopkov zaznati napredek glede odlične priprave nekaterih vodij oziroma njihovih pooblaščenec na postopek in popolno ugotovitev dejanskega stanja, bo z namenom izboljšanja kvalitete vodenja pomiritvenih postopkov, potrebno z aktivnostmi monitoringov še nadaljevati. V ta namen so vsi uslužbenci, ki vodijo pomiritvene postopke (vodstvo policijskih enot) vključeni v program usposabljanja s področja mediacijskih veščin, ki ga izvaja Policijska akademija v sodelovanju z uslužbenci Sektorja za pritožbe DPDVN MNZ in SGDP.

Izdaja usmeritev za delo policistov o ugotavljanju neprištevnosti

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Policija je v zvezi z izpostavljeno problematiko (ne)ugotavljanja prištevnosti v postopku o prekršku pred prekrškovnim organom pripravila usmeritve za delo, ki celovito opredeljujejo postopanje pooblaščenih uradnih oseb prekrškovnih organov s V. stopnjo izobrazbe (primarna faza postopka o prekršku) kot tudi z najmanj VI. stopnjo izobrazbe (sekundarna faza postopka o prekršku) pri obravnavanju vseh storilcev prekrškov (in ne zgolj varovancev PSVZ), pri katerih so podane okoliščine, ki vzbujajo dvom v njihovo prištevnost.

S ciljem zagotavljanja sprejetja pravnega in zakonitega materialnopravnega zaključka glede odgovornosti storilca prekrška in s tem posledično zagotavljanja večje stopnje pravnega varstva v postopkih o prekrških pred prekrškovnimi organi policije, je z navedenim dokumentom določena personalna pristojnost (za sprejetje materialnopravne odločitve o (ne)odgovornosti za prekršek, ki se sprejme šele na podlagi skrbne in tehtne presoje vseh v postopku ugotovljenih dejstev in okoliščin posameznega primera tako v primarni kot tudi v sekundarni fazi postopka) pooblašcene uradne osebe prekrškovnega organa z najmanj VI. stopnjo izobrazbe.

2.5.8 Zasebno varovanje, redarstvo in detektivi

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Ministrstvo za notranje zadeve bo v luči pripomb in ugotovitev Varuha sodelovalo pri prenovi internih aktov Detektivske zbornice RS.

2.6. DRUGE UPRAVNE ZADEVE

2.6.1 Tujci

T. i. tujska zakonodaja in njen veliki polemični potencial

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(V postopku priprave in sprejetja ZTuj-2D se je pokazalo, da je bilo časa za preučitev od takrat, ko je predlog postal dostopen, premalo, še posebej glede na zahtevnost vsebine, ki naj bi se obravnavala. Na načelni ravni je pohvalno, da je Vlada RS želela v posledici t. i. begunske krize prilagoditi tudi obstoječo zakonodajo, vseeno pa je bila konkretna rešitev, ki je bila uzakonjena z novim 10. b členom po varuhovem mnenju v preveč pogledih neskladna z dotedanjo stopnjo razvoja ustavnih in konvencijskih standardov človekovih pravic.)

Glede na okoliščine je morala Vlada RS hitro najti učinkovito rešitev za primer ponovnega množičnega migrantskega vala, zato je bil Zakon o spremembi in dopolnitvah Zakona o tujcih sprejet po nujnem postopku (RS se lahko v primeru spremenjenih migracijskih razmer sooči s situacijo, ki predstavlja tveganje javnemu redu in notranji varnosti).

Predlog zakona omogoča hitro in učinkovito obravnavo tujcev, ki ne izpolnjujejo pogojev za vstop v Republiko Slovenijo, ali so na območju, za katerega se bi izvajal predlagani ukrep, nezakonito.

Zakon Vladi RS omogoča, da na predlog MNZ DZ RS predlaga, da v primeru spremenjenih razmer na področju migracij za obdobje šestih mesecev z možnostjo podaljšanja za nadaljnjih šest mesecev odloči o uporabi ukrepa iz 10.b člena zakona, ki se nanaša na obravnavo tujcev, ki želijo na ozemlje vstopiti nezakonito na mejnih prehodih, in tujcev, ki v Republiko Slovenijo vstopijo izven mejnih prehodov.

Varuh človekovih pravic v zvezi z postopkom priprave in sprejetja ZTuj-2D opozarja na omejen čas za proučitev predloga zakona. Po njegovem mnenju se to dogaja pogosto, pri čemer kot primer navaja sprejetje Zakona o dopolnitvi Zakona o obrambi v letu 2015, ko je Vlada Republike Slovenije besedilo določila 20. 10. 2015, Državni zbor pa je navedeno novelo sprejel že kar 21. 10. 2015.

Odziv Ministrstva za obrambo:

Primer postopka sprejemanja Zakona o dopolnitvi Zakona o obrambi v letu 2015, s katerim se je določilo izjemna pooblastila po našem mnenju ni mogoče navajati kot tipičen primer priprave zakona, pri katerem v postopku priprave ni bilo zagotovljeno dovolj časa za njegovo proučitev in posredovanje morebitnih pripomb. Navedena novela Zakona o obrambi (37.a člen) je bila namreč v Državnem zboru sprejeta po

nujnem postopku zaradi takratne migrantske krize, ki je zahtevala nujno ukrepanje, zaradi obvladovanja migrantskega toka in posledično zagotovitve varnosti v državi. Menimo, da so bili v konkretnem primeru, ob upoštevanju navedenega, izpolnjeni vsi potrebni pogoji za obravnavo zakona po nujnem postopku. Ob tem pojasnjujemo, da so bile v zakon vgrajene vse potrebne varovalke, ki so kasneje omogočale zakonito izvajanje nalog Slovenske vojske v okviru pomoči Policiji pri varovanju državne meje, kar se je pokazalo tudi v praksi, saj niso bile zaznane nobene kršitve človekovih pravic, ki bi izhajale iz takrat sprejete ureditve.

Zakonodajna rešitev položaja oseb, ki jim RS dolgotrajno tolerira nezakonito bivanje, je po varuhovem mnenju nezadostna

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Po mnenju varuha je MNZ spregledalo bistven problem: da te osebe še vedno nezakonito prebivajo na ozemlju RS, obenem pa bi glede na prakso ESČP v primeru njihove odstranitve zelo verjetno šlo za kršitev 8. člena EKČP. Varuh pozdravlja spremembo - dopolnitev 51. člena ZTuj-2, vendar meni, da to ni zadosten korak.)

V zvezi s problematiko sistemske ureditve položaja oseb, ki nezakonito prebivajo v Republiki Sloveniji, je Ministrstvo za notranje zadeve (MNZ) v obdobju zadnjih dveh let prejelo s strani Varuha in predstavnikov nevladnih organizacij več pobud in predlogov za ureditev te problematike. Na pobude in dopise je bilo podanih tudi več odgovorov, v katerih so bile podrobneje pojasnjene možnosti urejanja statusa dlje časa nezakonito prebivajočih tujcev v Republiki Sloveniji. Varuha je MNZ sproti seznanjalo glede aktivnosti, ki so bile usmerjene k ustrezni ureditvi te problematike v okviru sprememb in dopolnitev Zakona o tujcih.

Kot sicer Varuh že sam povezama v svojem poročilu, je zakonodajalec s sprejemom Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o tujcih (Ur.l.RS, št. 59/17, ZTuj-2E) delno sledil njegovi pobudi. Z dopolnitvijo 51. člena Zakona o tujcih je namreč pristojno ministrstvo uredilo status tudi tistih tujcev, katerim je bilo v Republiki Sloveniji dovoljeno zadrževanje za čas najmanj 24 mesecev, in njihova odstranitev iz države še vedno ni možna, pri čemer morajo pri tej kategoriji tujcev obstajati tudi drugi utemeljeni razlogi in posebne osebne okoliščine, ki utemeljujejo njihovo prebivanje v Republiki Sloveniji. Tem osebam se je z dopolnitvijo zakonodaje omogočilo pridobitev dovoljenja za začasno prebivanje z veljavnostjo dveh let, z možnostjo podaljševanja z veljavnostjo dveh let, pod pogoji, določenimi z Zakonom o tujcih. Z navedeno dopolnitvijo se je tako razširil krog tujcev, katerim je bilo dovoljeno zadrževanje za čas najmanj 24 mesecev, in lahko pridobijo dovoljenje za začasno

prebivanje na podlagi 51. člena Zakona o tujcih, saj je bila skladno z dosedanjo ureditvijo ta možnost določena zgolj za tujce, katerim je bilo dovoljeno zadrževanje v Republiki Sloveniji za čas najmanj 24 mesecev in njihova odstranitev iz države ni bila možna zgolj iz načela nevračanja.

V zadevnih primerih gre za tujce, ki v Republiki Sloveniji prebivajo nezakonito, njihovo nezakonito bivanje pa je Republika Slovenija dolgotrajno tolerirala. Skladno z določbami Zakona o tujcih so tujci, ki v Republiki Sloveniji prebivajo nezakonito, podvrženi bodisi ukrepu prostovoljne vrnitve ali prisilne odstranitve. Razlogi, zaradi katerih se tujca, ki bi se ga sicer moralo odstraniti iz države, ne odstrani in se mu dovoli zadrževanje, določa Zakon o tujcih taksativno v 73. členu, pri čemer je eden izmed razlogov tudi načelo nevračanja na podlagi 72. člena Zakona o tujcih. Glede na dejstvo, da gre za nezakonito prebivajoče tujce, je pristojno ministrstvo z dopolnitvijo 51. člena sledilo ureditvi, ki je sicer že do sedaj veljala za ureditev statusa nezakonito prebivajočih oseb v Republiki Sloveniji, katerim je bilo dovoljeno zadrževanje, pri čemer pa je dodatno, glede na specifičnost položaja teh oseb, razširila možnost izdaje dovoljenja za začasno prebivanje na tujce, katerih odstranitev iz države ni možna le zgolj iz načela nevračanja, temveč tudi iz drugih razlogov, navedenih v 73. členu Zakona o tujcih. Pri tem je določilo, da morajo obstajati tudi drugi utemeljeni razlogi in posebne osebne okoliščine, ki utemeljujejo njihovo prebivanje v Republiki Sloveniji. Z navedeno rešitvijo je po mnenju Vlade Republike Slovenije vzpostavljena ustrezna pravna podlaga, na podlagi katere bo omogočena legalizacija statusa vseh tistih tujcev, ki so nezakonito prebivali v Republiki Sloveniji in izpolnjujejo pogoje za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje na podlagi 51. člena Zakona o tujcih.

V zvezi z izpostavljenim pomislekom Varuha, da sprejeta rešitev ne pomeni neke trajne rešitve njihovega statusa, MNZ ponovno pojasnjuje, da je obdobje dveh let, za katero se tujcu ob izpolnjevanju zakonskih pogojev (izdano dovoljenje za začasno zadrževanje za čas najmanj 24 mesecev in odstranitev iz države še vedno ni možna; obstoj drugih utemeljenih razlogov in posebnih okoliščin; nespornost istovetnosti; neobstoj razlogov za sum da utegne tujec pomeniti nevarnost za javni red in varnost ali mednarodne odnose Republike Slovenije; neobstoj suma, da bo njegovo prebivanje v državi povezano z izvajanjem terorističnih ali drugih nasilnih dejanj, nezakonitimi obveščevalnimi dejavnostmi, proizvodnjo ali prometom z drogami ali izvrševanjem drugih kaznivih dejanj), lahko izda dovoljenje za začasno prebivanje, dovolj dolgo obdobje, v katerem se bo lahko tujec aktivno vključil v družbo in si nato uredil status po kateri izmed drugih pravnih podlag, ki jih določa Zakon o tujcih, pri čemer dodatno pojasnjuje, da se lahko tujec, kateremu je bilo izdano dovoljenje za začasno prebivanje na podlagi tega člena, v Republiki Sloveniji tudi zaposli ali opravlja delo pod pogoji, določenimi v zakonu, ki ureja zaposlovanje in delo tujcev. Ob tem dodaja, da Zakon o tujcih omogoča tudi možnost podaljševanja dovoljenja z veljavnostjo dveh let, če odstranitev tujca iz države še vedno ni možna in pri njem obstajajo drugi utemeljeni razlogi in posebne okoliščine, ki utemeljujejo njegovo prebivanje v Republiki Sloveniji in če ni predhodno navedenih razlogov za zavrnitev izdaje dovoljenja.

Bi morala država prevzeti pristojnost za odločanje o prošnjah za mednarodno zaščito na podlagi dublinske uredbe?

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Varuhovo stališče je bilo, da so bili v primeru (družina z mladoletnim otrokom) zadostni razlogi za to, da bi Slovenija uporabila diskrecijsko klavzulo in s posledičnim prevzemom odgovornosti za obravnavanje prošelj zadostila zahtevam po zasledovanju otrokovih največjih koristi oziroma ustreznem varstvu človekove osebnosti in dostojanstva v dublinskem postopku. Varuhovo mnenje: diskrecijska klavzula je resda pravica države, ki pa je ni mogoče razumeti tako, da bi se država lahko arbitrarno odločala o njeni (ne)uporabi, saj je treba pri odločanju ne nazadnje upoštevati tudi enako varstvo pravic, ki ga zagotavlja 22. člen Ustave RS.)

Ministrstvo za notranje zadeve vsak postopek obravnava individualno, upoštevajoč vse relevantne okoliščine. Kadar se v postopku ugotovi, da obstajajo posredni ali neposredni dokazi, ki so navedeni v prilogi II Izvedbene uredbe komisije (EU) 118/2014 z dne 30. 1. 2014 (med take dokaze štejejo tudi turistični vizumi), Republika Slovenija pošlje zahtevek za določitev države članice, odgovorne za obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, drugi državi članici EU. O tem, ali je druga država pristojna za obravnavo prošnje za mednarodno zaščito, se ta država izreče v odgovoru. V primeru pozitivnega odgovora Republika Slovenija preuči, da v odgovorni državi članici ne obstajajo sistemske pomanjkljivosti v zvezi z azilnim postopkom in pogoji za sprejem prosilcev, ki bi lahko povzročile nevarnost nečloveškega in poniževalnega ravnanja. V kolikor navedene pomanjkljivosti ne obstajajo Republika Slovenija, izda odločitev, zoper katero ima prosilec možnost vložitve tožbe na Upravno sodišče Republike Slovenije.

Diskrecijsko klavzulo uredba daje državi članici in ne prosilcu, zato je v ničemer ni mogoče tolmačiti kot pravico prosilca. Uporabo diskrecijske klavzule za državne organe in pristojna sodišča nikakor ni mogoče razumeti kot dolžnost njene uporabe po uradni dolžnosti.

Splošno znano je stališče ministrstva, da je treba diskrecijsko klavzulo uporabiti v zelo izjemnih primerih, pri čemer se ministrstvo ne strinja z varuhom, da so bili v primeru, ki ga izpostavlja poročilo podani pogoji za uporabo diskrecijske klavzule, ker je šlo za družino z otrokom. Kot je ministrstvo varuhu v okviru korespondence v zvezi s konkretnim primerom pojasnilo, stanje konkretne prosilke po mnenju ministrstva ni bilo tako izjemno, da bi narekovalo uporabo diskrecijske klavzule, saj okoliščine konkretnega primera niso odstopale bistveno od okoliščin drugih podobnih primerov prosilcev za mednarodno zaščito. Z ustreznim naslavljanjem potreb matere tako tekom nosečnosti kot tudi po porodu je bila po mnenju ministrstva posledično zasledovana tudi največja korist otroka, pri je čemer ministrstvo posebej izpostavilo tudi izredno skrb očeta in njegovo vlogo v okviru konkretne družine. Stališče varuha, da so bili v konkretnem primeru podani razlogi za uporabo diskrecijske klavzule, bi glede na okoliščine konkretnega primera po mnenju ministrstva za notranje zadeve pomenile, da bi bilo treba diskrecijsko klavzulo in s tem prevzem odgovornosti za obravnavo prošnje za mednarodno zaščito, uporabiti v primeru vseh družin z otroki.

Ob tem pa ministrstvo še pojasnjuje, da je v zvezi s konkretnim primerom Sodišče Evropske unije (v nadaljevanju ECJ) dne 16. 2. 2017 izdalo sodbo v postopku prehodnega odločanja v zadevi C-578/16 PPU, ki jo je Vrhovno sodišče Republike Slovenije predložilo zaradi razlage 3(2) in 17(1) člena Uredbe št. 604/2013 (t.im. Dublinska uredba) v povezavi s konkretnim primerom.

Z navedeno sodbo je ECJ pritrdilo stališču ministrstva, in sicer, da diskrecijske klavzule iz 17. člena Dublinske uredbe ni mogoče razlagati kot pravice, ki jo lahko v postopku uveljavlja prosilec in da je odločitev o uporabi diskrecijske klavzule v izključni pristojnosti države članice. Da bi zaradi zdravstvenega stanja prosilke Republika Slovenija morala prevzeti odgovornost za obravnavo prošnje za mednarodno zaščito prosilke in njenih družinskih članov, so ves čas postopka trdili prosilkini pooblaščenca. ECJ je v svoji odločitvi tudi izrecno zapisalo, da okoliščine konkretnega primera niso take, da bi državo članico zavezovalo, da uporabi diskrecijsko klavzulo glede na razlago 4. člena Listine Evropske unije o temeljnih pravicah.

ECJ je odločilo, da je predajo prosilca v okviru Dublinske uredbe mogoče opraviti le v okoliščinah, v katerih ta predaja ne more povzročiti dejanske in izkazane nevarnosti, da bi se z zadevno osebo ravnalo nečloveško ali ponižujoče v smislu 4. člena Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, kar velja tudi v primeru, da v odgovorni državi članici ne obstajajo sistemske pomanjkljivosti azilnega sistema.

Pri tem je ECJ navedlo, da morajo organi države članice in njena sodišča pred predajo odpraviti vsakršen resen pomislek glede učinka predaje na zdravstveno stanje zadevne osebe, kar pomeni, da morajo izvesti vse potrebne preventivne ukrepe, da bo predaja osebe potekala tako, da bo

omogočeno ustrezno in zadostno varstvo njenega zdravstvenega stanja. To obveznost državam članicam nalaga Dublinske uredbe sama, ki določa, da mora država članica pred predajo prosilca odgovorni državi članici posredovati osebne podatke o prosilcu, ki so potrebne za zagotovitev takojšnje pomoči prosilcu ob predaji za zagotovitev pravic in zaščite, ki mu jih daje pravni red Evropske unije. Posebej pa Dublinska uredba v 32. členu določa, da za zagotovitev zdravstvene oskrbe ali zdravljenja, zlasti za invalidne osebe, starejše, nosečnice, mladoletnike in osebe, ki so bile mučene, posiljene ali so bile podvržene drugim hudim oblikam psihološkega, fizičnega in spolnega nasilja, država članica, ki izvede predajo, odgovorni državi članici posreduje informacije, s katerimi razpolaga pristojni organ v skladu z nacionalnim pravom, o kakršnih koli posebnih potrebah osebe, ki jo predaja, kar lahko v določenih primerih zajema informacije o telesnem ali duševnem zdravju te osebe. Odgovorna država članica poskrbi, da se navedene posebne potrebe ustrezno obravnava, vključno tudi na kakršno koli nujno zdravstveno oskrbo, ki bi lahko bila potrebna. Na vse to je ministrstvo opozarjalo ves čas postopka.

Nadalje je sodišče odločilo, da tudi če, ob upoštevanju posebne resnosti bolezni prosilca za mednarodno zaščito, s sprejetjem preventivnih ukrepov ne bi bilo mogoče zagotoviti, da njegova predaja odgovorni državi članici ne bo povzročila dejanske nevarnosti za znatno in nepopravljivo poslabšanje njegovega zdravstvenega stanja, to še ne pomeni, da mora država članica prevzeti odgovornost za obravnavo prošnje, temveč mora zgolj odložiti izvršitev predaje osebe za tako dolgo, dokler ji njeno stanje ne bo omogočalo, da bo zmožna za tako predajo. Šele, če se stanje osebe kratkoročno ne bo izboljšalo ali da bi se zaradi dolgotrajne prekinitve postopka stanje zadevne osebe lahko poslabšalo, bi se država članica lahko odločila, da bo sama obravnavala njeno prošnjo z uporabo „diskrecijske klavzule“ iz člena 17. Dublinske uredbe.

Republika Slovenija je pred sodiščem v Luksemburgu dopuščala možnost, da bi predaja prosilca v državo članico, v kateri ne obstojijo sistemske pomanjkljivosti v zvezi z azilnim postopkom ali pogoji za sprejem prosilcev, zaradi specifičnih osebnih okoliščin prosilca lahko pomenila ravnanje, ki bi pomenilo kršitev 3. člena Konvencije, pod pogojem, da gre za situacijo resne nevarnosti, da bi bil prosilec s predajo izpostavljen ravnanju, ki bi preseglo raven trpljenja, ki je glede na okoliščine posameznega primera še dopustna. Pri tem se je Republika Slovenija sklicevala tudi na sodno prakso Evropskega sodišča za človekove pravice, ki je v več primerih odločilo, da pomeni predaja osebe z resno duševno ali telesno boleznijo kršitev 3. člena Konvencije le v zelo izjemnih primerih (npr. Paposhvili proti Belgiji). Poleg predaje prosilca v kritičnem stanju, ki mu sledi skorajšnja smrt, sodi mednje tudi predaja resno bolne osebe, ki ji sicer ne grozi neizbežna smrt, a bi bila ob odsotnosti ustrezne zdravstvene oskrbe ali dostopa do obravnave v državi predaje izpostavljena resnemu, hitremu in nepopravljivemu poslabšanju zdravstvenega stanja, kar bi imelo za posledico intenzivno trpljenje ali znatno zmanjšanje njene življenjske dobe. Na standard, postavljen v zadevi Paposhvili, se ECJ v predmetni sodbi tudi sklicuje. Takšno stališče je Republika Slovenija zastopala tako v svoji pisni vlogi, ki je temeljila na stališču, ki ga je sprejela Vlada Republike Slovenije, kot tudi na ustni obravnavi v konkretni zadevi.

Primer dublinskega vračanja sirskega begunca na Hrvaško je pokazal na več težav v sistemu mednarodne zaščite

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Varuh meni, da bi bilo treba najprej pravno urediti uporabo diskrecijske klavzule, s katero lahko Slovenija prevzame del odgovornosti za vzpostavitev humanitarnega koridorja. Na ravni države ni urejeno, kdaj se lahko uporabi, in tako je odločitev prepuščena trenutni politiki. Takšna neurejenost lahko vodi k arbitrarnim odločitvam v posameznih primerih. Država bi morala v zvezi s to klavzulo

določiti neka merila uporabe iz humanitarnih razlogov. Razmisliti bi bilo treba tudi o drugačni ureditvi izdaje dovoljenja za začasno prebivanje iz drugih utemeljenih razlogov.)

Diskrecijsko klavzulo uredba daje državi članici in ne prosilcu, zato je v ničemer ni mogoče tolmačiti kot pravico prosilca. Uporabo diskrecijske klavzule za državne organe in pristojna sodišča nikakor ni mogoče razumeti kot dolžnost njene uporabe po uradni dolžnosti.

Ministrstvo se ne strinja z mnenjem varuha, da je treba pravno urediti uporabo diskrecijske klavzule, s katero lahko Slovenija prevzame del odgovornosti za vzpostavitev humanitarnega koridorja. Najprej, v Dublinski uredbi in Zakoniku o schengenskih mejah termina »humanitarni koridor« ni. Dublinska uredba v preambuli določa, da bi moralo biti kateri koli državi članici dovoljeno odstopanje od meril odgovornosti, zlasti iz humanitarnih razlogov in sočutja, da bi omogočili združitev z družinskimi člani, sorodniki ali katerimi koli drugimi svojci ter obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki je bila vložena v njej ali v drugi državi članici, tudi če tako obravnavanje ni njena odgovornost glede na zavezujoča merila iz te uredbe, v členu 17 pa možnost, da lahko država članica, v kateri je podana prošnja za mednarodno zaščito in ki opravlja postopek določanja odgovorne države članice, ali odgovorna država članica, kadar koli pred sprejetjem prve vsebinske odločitve od druge države članice zahteva, da sprejme prosilca, da se zagotovi združitev katerih koli sorodnikov iz humanitarnih razlogov, zlasti na podlagi družinskih ali kulturnih vidikov, tudi kadar ta druga država članica ni odgovorna po merilih iz uredbe. Zakonik o schengenskih mejah v členu 6 določa, da državljanom tretjih držav, ki ne izpolnjujejo enega ali več pogojev za vstop, lahko država članica dovoli vstop na svoje ozemlje iz humanitarnih razlogov, na podlagi nacionalnega interesa ali zaradi mednarodnih obveznosti.

V kolikor varuh ta termin povezuje z množičnim prihodom v EU, pa je v primeru A. S. proti RS Sodišče Evropske unije v odgovoru na predhodno vprašanje Vrhovnega sodišča RS odgovorilo, da je treba šteti, da je državljan tretje države – čigar vstop so organi prve države članice, ki so bili soočeni s prihodom izjemno velikega števila državljanov tretjih držav, ki so želeli prečkati to državo članico, da bi v drugi državi članici vložili prošnjo za mednarodno zaščito, tolerirali, ne da bi izpolnjeval pogoje za vstop, ki načeloma morajo biti izpolnjeni v tej prvi državi članici – »nezakonito prečkal« mejo navedene prve države članice, čeprav je bilo to prečkanje tolerirano ali dovoljeno v nasprotju z veljavnimi pravili ali pa je bilo dovoljeno s sklicevanjem na humanitarne razloge in v nasprotju s pogoji za vstop, ki načeloma veljajo za državljane tretjih držav.

Stališče Sodišča Evropske unije v sodbi C-578/16 PPU C. K proti Sloveniji je bilo, da bi uporaba diskrecijske klavzule za državo članico lahko pomenila obveznost zgolj v zelo izjemnih okoliščinah, ko bi predaja prosilca v okviru Dublinske uredbe pomenila dejansko in izkazano nevarnost, da bi se z zadevno osebo ravnalo nečloveško ali ponižujoče v smislu 4. člena Listine Evropske unije o temeljnih pravicah, kar velja tudi v primeru, da je v odgovorni državi članici ne obstajajo sistemske pomanjkljivosti azilnega sistema, in sicer zgolj pod pogojem, da stanje tako, da predaje ne bo mogoče dolgoročno izvršiti.

Diskrecijsko klavzulo določa že sama Dublinska uredba, ki državam članicam ne nalaga, da podrobneje opredelijo kriterije za uporabo diskrecijske klavzule, vodilo pri njenem izvajanju pa je lahko 17. uvodna izjava uredbe, ki navaja, da bi "kateri koli državi članici moralo biti dovoljeno odstopanje od meril odgovornosti, zlasti iz humanitarnih razlogov in sočutja, da bi omogočili združitev z družinskimi člani, sorodniki ali katerimi koli drugimi svojci ter obravnavanje prošnje za mednarodno zaščito, ki je bila vložena v njej ali v drugi državi članici, tudi če tako obravnavanje ni njena odgovornost glede na zavezujoča merila iz te uredbe." Vsebinski namen diskrecijske klavzule je torej nakazan že z navedeno uvodno izjavo, iz nje pa izhaja, da vsebina humanitarnosti in sočutja pri uporabi diskrecijske klavzule ne bi smela biti brez omejitev.

Obveščanje mladoletnikov kot posebej ranljivih oseb

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Varuh se je na MNZ obrnil z vprašanjem glede tega, kako se način pojasnjevanja pravic in dolžnosti prosilcev prilagaja stopnji duševnega razvoja mladoletnikov brez spremstva. Po njegovem mnenju oprijemljivega odgovora od MNZ bi bilo.)

Ministrstvo za notranje zadeve je začelo s postopkom priprave prilagojenega načina informiranja mladoletnikov, ki bo prilagojen stopnji duševnega razvoja.

Skrb vzbujajoče okoliščine v zvezi z ugotavljanjem starosti (str. 269) in priporočilo št. 34: »Varuh priporoča, naj ministrstvo čim prej najde rešitev, da izdelava izvedeniških mnenj glede starosti ne bo več težava.«

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

(Varuhu se poraja resen dvom o tem, kako poštenega dokaznega postopka so mladoletniki brez spremstva res deležni, čeprav uradna oseba podvomi o njihovi starosti.)

17. člen Zakona o mednarodni zaščiti omogoča oceno starosti mladoletnika brez spremstva, če se pri obravnavi prošnje za mednarodno zaščito na podlagi mnenja uradnih oseb oziroma oseb, ki so vključene v delo z mladoletnikom brez spremstva, podvomi v starost mladoletnika brez spremstva. V tem primeru lahko pristojni organ odredi pripravo izvedeniškega mnenja, ki ga pripravi izvedenec medicinske stroke. Stroške izdelave mnenja krije Ministrstvo za notranje zadeve. Če po pridobitvi izvedeniškega mnenja še vedno obstaja dvom, ali je prosilec mladoleten ali polnoleten, se šteje, da je prosilec mladoleten. Odločitev o zavrnitvi prošnje, ki jo je vložil mladoletnik brez spremstva, ki je odklonil pregled, ne sme temeljiti izključno na tej odklonitvi.

V preteklosti je ministrstvo izdelavo izvedeniškega mnenja za nekaj primerov (3) že naložilo Pediatrični kliniki v Ljubljani. Pediatrična klinika je te postopke izvedla zgolj na podlagi kliničnega pregleda osebe, pri čemer nas je napotila po nadaljnje mnenje bodisi k forenzičnemu stomatologu, bodisi k Inštitutu za sodno medicino.

V 2017 nas je Pediatrična klinika obvestila, da teh postopkov zaradi etičnih zadržkov ne bo več izvajala. Kot so pojasnili, je glede na mednarodne strokovne ugotovitve in posledično smernice na podlagi medicinskih ugotovitev pri človeku v obdobju med 10. in 20. letom nemogoče določiti kronološke starosti, zato je strokovni kolegij Kliničnega oddelka za endokrinologijo, diabetes in boleznih presnove na Pediatrični kliniki sklenil, da teh storitev ne bo opravljal. Po njihovem je možnost napake v določitvi kronološke starosti na podlagi medicinskih preiskav namreč tako velika, da bi lahko posamezniku in družbi povzročila krivico ali škodo.

Ministrstvo za notranje zadeve se trenutno glede možnosti izdelave izvedeniških mnenj dogovarja z Inštitutom za sodno medicino pri Medicinski fakulteti, Univerza v Ljubljani.

2.6.2 Denacionalizacija

Odziv Ministrstva za javno upravo:

Varuh kot svojo pozitivno ugotovitev navaja: "Varuh spodbuja Ministrstvo za javno upravo, naj nadaljuje vse potrebne aktivnosti za pospešeno reševanje še odprtih denacionalizacijskih zadev na upravnih enotah". (str.272)

Varuh kot svoje priporočilo navaja: "Vlada RS naj sprejme ukrepe za dokončanje denacionalizacije". (str.272)

Varuh kot svojo kritiko oziroma opozorilo navaja: "Vračilo odvzetega premoženja traja nerazumno dolgo (1991-2017) ! Na tak način država s svojim neopravičljivim početjem povzroča nove krivice«. (str.273)

MJU na podlagi 34. a člena Zakona o državni upravi (Uradni list RS, št. 113/05-uradno prečiščeno besedilo, 89/07-odločba US RS, 48/09, 21/12, 47/13, 12/14, 90/14 in 51/16) koordinira delovanje upravnih enot (v nadaljevanju: UE) na kadrovskem, finančnem ter organizacijskem področju. V tem okviru spremlja tudi stanje denacionalizacijskih postopkov na UE.

Od skupno 38.470 zahtevkov, ki so jih upravne enote v reševanje prejele na podlagi Zakona o denacionalizaciji (v nadaljevanju: ZDEN), jih je bilo na dan 31.12.2017 pravnomočno rešenih 38.375. Na dan 31.12.2017 je bilo nepravnomočnih zadev po ZDEN 95, dejansko nerešenih zadev (zadev, ki so v reševanju na UE) pa je bilo 57.

V obdobju od 1. 1. do 31. 12. 2017 se je število vseh nepravnomočnih zadev po ZDEN zmanjšalo za 11, od 106 na 95. Število dejansko nerešenih zadev po ZDEN pa se je na UE v tem obdobju zmanjšalo za 20, od 77 na 57.

Po Zakonu o ponovni vzpostavitvi agrarnih skupnosti ter vrnitvi njihovega premoženja in pravic (v nadaljevanju: ZPVAS) pa je bilo na dan 31. 12. 2017 na UE še 9 nepravnomočnih zadev, dejansko nerešenih zadev jih je bilo 8.

V obdobju od 1.1. do 31. 12. 2017 se je število nepravnomočnih zadev po ZPVAS zmanjšalo za 2, od 11 na 9. Število dejansko nerešenih zadev se je v tem obdobju zmanjšalo za 1, od 9 na 8.

Vlada Republike Slovenije je s sklepi z dne 9. 1. 2014, v okviru pospešitve postopkov po ZDEN in ZPVAS, pozvala takratno Ministrstvo za infrastrukturo in prostor, takratno Ministrstvo za kmetijstvo in okolje ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo k meritornemu odločanju, seveda v skladu z Zakonom o splošnem upravnem postopku (v okviru odločanja o pritožbah, podanih na odločitve UE).

Po podatkih, ki jih je MJU pridobilo neposredno od posameznih ministrstev, je razvidno, da so v letu 2017 Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano (v nadaljevanju: MKGP), Ministrstvo za okolje in prostor (v nadaljevanju: MOP) ter Ministrstvo za gospodarski razvoj in tehnologijo (v nadaljevanju: MGRT) v zvezi z odločitvami UE izdala skupno 73 konkretnih upravnih aktov, od tega MKGP 42, MOP 23 in MGRT 8. Meritorno so ministrstva odločila v 12-ih zadevah, od tega: MKGP v 3-ih, MOP v 8-ih ter MGRT v 1-i zadevi. Skupno so ministrstva v letu 2017 v ponovno odločanje na UE vrnila 11 zadev, od tega MKGP 3, MOP 5, MGRT pa 3 zadeve.

Tudi v letu 2017 je med določenimi UE, ki še rešujejo postopke po ZDEN in po ZPVAS, potekala pomoč pri reševanju zadev. Na dan 31. 12. 2017 je bilo v aktivnem reševanju na prvi stopnji, torej na UE, ki nudijo pomoč, 12 zadev, od tega 11 po ZDEN ter 1 po ZPVAS.

MJU spodbuja predmetno sodelovanje, saj prinaša rezultate in nedvomno prispeva k hitrejšemu reševanju še odprtih denacionalizacijskih zadev, ki so sicer že bile predmet pritožbene in sodne presoje.

Na UE so ostale v reševanju najtežje oziroma najobsežnejše denacionalizacijske zadeve, tako po vrednosti podržavljenega premoženja kot tudi teži pravnih dilem.

UE so že konec leta 2017 opozorile na veliko spremembo sodne prakse, ki vpliva na zaključek postopkov po ZDEN. Gre za odločbo Ustavnega sodišča Republike Slovenije številka št. Up – 282/15-30 z dne 5. 10. 2017 (Uradni list RS, št. 59/17) glede drugega odstavka 10. člena ZDEN vezano na Finančno in izravnalno pogodbo med Zvezno republiko Nemčijo in Republiko Avstrijo iz leta 1961.

Spremenjena sodna praksa je v obdobju do 10. 5. 2018 v upravnih enotah povzročila reaktiviranje sedemnajstih (17) pravomočno že rešenih zadev po ZDEN. Te zadeve so bile reaktivirane po v povprečju 1.105 dneh, upravne enote pa poudarjajo, da število ni dokončno.

Primer št. 5.3-7/2014: Upravna enota je plačilo neustrezno pripravljenega izvedeniškega mnenja naložila stranki - str. 273

Odziv Upravne enote Ljubljana številka 007-1/2018-104 z dne 18. 5. 2018:

Upravna enota je podjetju Mejnik d.o.o. s sklepom št. 351d-804/1993-424 z dne 17. 5. 2017 v denacionalizacijski zadevi naložila plačilo stroškov v znesku 742,73 EUR, prejetih za izdelavo neustreznega elaborata parcelacije poddržavljene parc. št. 927/6 v izmeri 7.561 m², k.o. Črnuče. Ker je upravna enota preko davčne izvršbe znesek prejela, je s sklepom z dne 9. 3. 2018 vlagateljici vrnila založeni znesek za izvedenca, zato je primer v tem delu zaključen.

Pred posredovanjem oziroma ukrepom Inšpektorata za javni sektor MJU je Upravna enota Ljubljana menila, da bo Mejnik d.o.o. popravil elaborat oziroma ga uskladi z novimi geodetskimi pravili in da ne bo potrebna izvršba.

Odziv Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano:

MKGP je z ukrepi v preteklih letih odpravilo zaostanke pri reševanju pritožb na področju denacionalizacije s področja kmetijstva in trenutno pritožbe (z nekaj izjemami zaradi npr. dopolnitve postopkov, ...) rešujemo tekoče. Pri tem, skladno s Sklepom Vlade RS št. 49900-8/2013/2010, z dne: 9. 1. 2014, ki je bil sprejet z namenom pospešitve reševanja denacionalizacijskih postopkov na upravnih enotah, v zadevah kjer je to mogoče (popolno ugotovljeno dejansko stanje,), odločamo meritorno.

Odziv Sklada kmetijskih zemljišč in gozdov RS:

Sklad ne vodi postopkov denacionalizacije, zato na samo dolgotrajnost postopkov nima vpliva. V postopkih denacionalizacije je Sklad zavezanec za vračilo kmetijskih zemljišč, kmetij in gozdov v naravi in ga v denacionalizacijskih postopkih pred pravosodnimi in upravnimi organi zastopa državno odvetništvo.

Sklad je tudi zavezanec za vračilo nadomestnih zemljišč kot ene izmed možnih oblik odškodnine na podlagi sklenjenega sporazuma med Skladom in upravičencem. O aktivnosti dodeljevanja nadomestnih zemljišč v posameznih zadevah Sklad redno poroča Ministrstvo za javno upravo in vam v prilogi tega dopisa posreduje tudi zadnje poročilo z 5. januarja 2018.

Vsekakor se Sklad strinja z ugotovitvami Varuha, da je nedopustno, da postopki denacionalizacije po več kot 25 letih še vedno niso zaključeni, kar pa ima za Republiko Slovenijo še dodatne finančne posledice zaradi plačila odškodnin za nemožnost uporabe premoženja vrnjenega v postopkih denacionalizacije.

2.6.3 Premoženskopravne zadeve

Primer (5.4-16/2017): MOP o zahtevku za povrnitev poplavlne škode iz leta 2014 še vedno ni odločilo - str. 274-276:

Odziv ministrstva okolje in prostor:

V zvezi z izpostavljeno problematiko MOP izpostavlja, da je Varuhu človekovih pravic že dvakrat ustrezno odgovoril (z dopisom št. 35425-13/2014-MKO/3281-73600, dne 06.10.2017 in dopisom št.: 35425-13/2014-MKO/3298-73600 dne 05.12.2017).

MOP nadalje dodaja, da ocenjevanje delne škode na stavbah, povzročene po naravni nesreči izvaja Uprava RS za zaščito in reševanje (v sestavi Ministrstva za obrambo Republike Slovenije), na podlagi Uredbe o metodologiji za ocenjevanje škode (Uradni list RS, št. 67/03, 79/04, 33/05, 81/06 in 68/08). V zapisniku o oceni škode je zapisano, da ocena škode šteje kot vloga za dodelitev sredstev državnega proračuna, kar pa skladno z Zakonom o odpravi posledic naravnih nesreč (Uradni list RS, št. 114/05-uradno prečiščeno besedilo, 90/07, 102/07, 40/12-ZUJF in 17/14, v nadaljevanju: zakon), na kar smo nosilca predpisa: »Uredba o metodologiji za ocenjevanje škode (Uradni list RS št. 67/03, 79/04, 81/06 in 68/08)«, to je Ministrstvo za obrambo, večkrat opozorili, saj navedeno povzroča zmotno prepričanje oškodovancev, da so že podali vlogo za pridobitev sredstev državne pomoči.

Na podlagi veljavnega zakona je namreč sprejet Pravilnik o vsebini in obliki vloge za dodelitev sredstev za odpravo posledic naravnih nesreč, (Uradni list RS, št. 103/05), kar posledično pomeni, da v tem segmentu Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP-UPB2) ne velja, saj gre za t.i. lex specialis. Upravni postopek v konkretnem primeru še ni izveden in posledično ni bilo mogoče izdati nobenega upravnega akta.

MOP pojasnjuje, da je ravno tako zmotno prepričanje, da gre za povrnitev poplavlne škode, kar izhaja iz navedbe v letnem poročilu varuha človekovih pravic. Z zakonom je določena dodelitev dela sredstev, vloženih v obnovo poškodovanega objekta, skladno z zakonom in Uredbo o načinu izračuna višine sredstev za odpravo posledic naravnih nesreč na objektih in stanovanjih ter višine hipotekarnih sredstev za obnovo stanovanj (Uradni list RS, št. 36/05 in 95/10).

Ministrstvo izvaja postopke skladno z zakonom, prej navedeno Uredbo in Pravilnikom ter sprejetim Programom odprave posledic neposredne škode na stvareh zaradi poplav med 12. in 16. septembrom 2014. Za konkretnega oškodovanca postopki še niso zaključeni.

Primer (5.4-12/2016): Ministrstvo za okolje in prostor ni odgovorilo pobudnici - str. 276:

Odziv ministrstva okolje in prostor:

V zvezi s predmetno zadevo MOP pojasnjuje, da je ministrstvo na podlagi predloga pobudnice, ki ga je podala 29. 7. 2016 na MJU, izvedlo nadzor nad zakonitostjo prostorskih aktov - tehničnih popravkov prostorskih sestavin planskih aktov občine Maribor – Ruše za območje občine Selnica ob Dravi. V postopku nadzora je MOP izvajalo potrebne aktivnosti oz. poizvedbe in zbiralo dejstva, na podlagi katerih je v postopku nadzora kasneje odločalo. Med potekom nadzora pobudnice ni obveščalo o aktivnostih. O poteku in zaključku nadzora je MOP pobudnico obvestilo z dopisom dne 22. 11. 2017, dodatna pojasnila pa je na vprašanja pobudnice MOP podalo še z dopisom dne 29. 1. 2018.

2.6.5 Upravni postopki

Priporočilo št. 40: »Varuh priporoča spremembo prvega in drugega odstavka 251. člena Zakona o splošnem upravnem postopku tako, da bodo organi druge stopnje zavezani meritorno odločati v zadevah, ne pa, da imajo možnost o tem odločati samostojno, kar v praksi pomeni, da v večini primerov le odpravijo odločbo organa prve stopnje in mu zadevo vrnejo v ponovni postopek« (str. 283)

Odziv Ministrstva za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano:

Ministrstvo za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano, kot organ druge stopnje, v zadevah, kjer je možno odločiti meritorno, ne da bi se dopolnjeval postopek, odloči meritorno, v precej primerih pa tudi dopolni postopek in v zadevi odloči.

Menimo, da brez resnejše analize v kakšnih primerih oziroma zaradi katerih napak organa prve stopnje se zadeva odpravi in vrne v ponovno odločanje, ni mogoče trditi, da organi druge stopnje v večini primerov le odpravijo odločbo organa prve stopnje in mu zadevo vrnejo v ponovni postopek.

Primer (5.7-19/2017): Nesprejemljivo stanje postopkov na Inšpekciji za energetiko in rudarstvo - str. 284:

Odziv ministrstva za infrastrukturo:

Inšpekcijski postopki so v teku.

Primer (5.7-67/2016): Prepočasno ukrepanje v primeru množičnega pojava posteljnih stenic - str. 287:

Odziv ministrstva za zdravje:

Vlada Republike Slovenije je dne 23. 11. 2017 sprejela Odgovor na zaprosilo Varuha (dopis št. 5.7 – 67 / 2016 – 73 - HA z dne 19. 10. 2017) v zvezi s sistemsko ureditvijo ukrepov za zaščito pred posteljnimi stenicami.

V nadaljevanju je Vlada Republike Slovenije dne 19. 4. 2018 (na zaprosilo Varuha po poročanju) sprejela Odgovor na zaprosilo Varuha (dopis št. 20.0 - 2 / 2018 - 21 - HA z 22. 2. 2018) v zvezi s problematiko množičnega pojava posteljnih stenic, in sicer, da intenzivnejše pripravljalne aktivnosti glede priprave pregleda obstoječe zakonodaje in oblikovanja predlogov sprememb zakonodaje sledijo prihajajočih mesecih.

V mesecu juniju je Varuh pozval Vlado Republike Slovenije, da poroča o izvedenih aktivnostih, Vlada Republike Slovenije je sprejela pojasnilo, da gre za problematiko, ki jo lahko celovito uredi zgolj tako, da jo uredi na zakonski ravni. Na ta način se namreč lahko dopolnijo določbe, ki se nanašajo na sam nadzor in določi tudi prekrškovne določbe v primeru kršitev.

2.7 OKOLJE IN PROSTOR

2.7.5 Sprejemanje okoljevarstvene zakonodaje

Primer (7.0-17/2017) – str. 302: MOP neustrezno pripravljalo spremembe Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju:

Odziv ministrstva za okolje in prostor:

Ministrstvo za okolje in prostor je v postopku sodelovanja javnosti pri sprejemanju predpisov, in sicer Uredbe o spremembah Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju z oznako EVA 2014-2330-0102 in Uredbe o spremembah Uredbe o mejnih vrednostih kazalcev hrupa v okolju z oznako EVA 2015-2250-0016, omogočilo sodelovanje javnosti in seznanitev z osnutkom predpisa, dajanje mnenj in pripomb v skladu z členom 34. a Zakona o varstvu okolja (Uradni list RS, št. 39/06 – uradno prečiščeno besedilo, 49/06 – ZMetD, 66/06 – odl. US, 33/07 – ZPNačrt, 57/08 – ZFO-1A, 70/08, 108/09, 108/09 – ZPNačrt-A, 48/12, 57/12, 92/13, 56/15, 102/15, 30/16, 61/17 – GZ in 21/18 – ZNOrg).

V obeh primerih je bil rok javne obravnave predpisa 14 dni. V skladu s četrnim odstavkom člena 34. a predhodno navedenega zakona ima javnost pravico vpogleda in možnost dajanja mnenj in pripomb na osnutek predpisa v trajanju najmanj 30 dni, pri čemer se ta rok lahko skrajša na 14 dni, če gre za manj pomembne spremembe predpisov izdanih na področju varstva okolja.

Na pobudo Varuha Človekovih pravic RS, ter tudi nekaterih pripomb prejetih v javni obravnavi, v katerih je bilo predlagano podaljšanje javne obravnave osnutkov predpisa je Ministrstvo za okolje in prostor v obeh primerih čas namenjen za sodelovanje javnosti podaljšalo. Tako je bil osnutek predpisa z oznako EVA 2014-2330-0102 v javni obravnavi od 4. 9. 2014 do 10. 10. 2014 in osnutek predpisa z oznako EVA 2015-2250-0016 v javni obravnavi od 8. 6. 2016 do 8. 7. 2016.

2.8 GOSPODARSKE JAVNE SLUŽBE

2.8.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil

Odziv Ministrstva za infrastrukturo:

V zvezi z varuhovim predlog o nujnosti ureditve področja izvajanja avtotaksi prevozov navajamo naslednje.

Ministrstvo za infrastrukturo pripravlja spremembe in dopolnitve Zakona o prevozih v cestnem prometu, ki zadevajo tudi avtotaksi prevoze. Področje je prenovljeno v delu, ki zadeva varnost potnikov (kaznovanost voznika), nova tehnologija - nadomestilo taksimetra (ponudba prevoza z informacijsko storitvijo), poenostavitev - dovoljenja občine.

Posebna pozornost je zaradi velikega pomena varnosti otrok in mladoletnih potnikov v javnem prometu namenjena morebitni predkaznovanosti voznikov zaradi kaznivih dejanj zoper spolno nedotakljivost izvršenih proti mladoletnim osebam.

Avtotaksi prevozi so opredeljeni kot lokalni prevozi, zaradi česar se urejanje izvajanja teh prevozov prepusti oz. omogoči lokalnim skupnostim. Za izvajanje teh storitev je bilo do sedaj potrebno imeti dve dovoljenji in sicer licenco za taksi prevoze in še posebno dovoljenje lokalne skupnosti. Tako se z novelo predlaga ukinitve »državne« licence za taksi prevoze. Taksi prevoze bodo tako lahko izvajali tisti, ki bodo imeli dovoljenje lokalne skupnosti. To pa pomeni tudi večjo konkurenco.

Država tako regulira le najbolj elementarne pogoje za opravljanje dejavnosti avtotaksi prevozov, in sicer zaradi zagotavljanja varnosti potnikov v javnem potniškem prometu ter preglednosti opravljanja dejavnosti avtotaksi prevozov.

Razvoj nove informacijske tehnologije omogoča prevozniku, ki izvaja taksi prevoz, in tudi potniku nove možnosti, ki so v obliki ponudbe prevozov, podrobne ponudbe prevoza, dogovora o izvedbi prevoza in predvideni ceni in potrditvi tako naročila kot storitve s pomočjo t.i. platform in mobilnih naprav, ki jih ima potnik. Taksi prevoz se ponudi s pomočjo platforme in je dogovor med prevoznikom in potnikom urejen s pomočjo tehnologije informacijskih platform, ki tako ponudniku in potniku zagotavlja celovit pregled. Velja, da taksimeter ni več obvezna oprema za izvajanje taksi prevozov, se pa v teh primerih vzpostavlja enaka obveznost registracije informacijske platforme, kakršna velja za posredovanje najema vozila z voznikom, prek informacijskih platform.

2.8.6 Promet

Primer (8.4-3/2017) – str. 317-318: Nezadovoljstvo v zvezi z obvozom po ulici Šutna v Kamniku in z nesodelovanjem javnosti v postopkih izdaje kulturno varstvenega soglasja:

Odziv ministrstva za kulturo:

MK glede navedb v letnem poročilu Varuha v poglavju 2.8 Gospodarske javne službe, 2.8.6 Promet (str. 317, 318), ki se nanaša na ohranjanje kulturne dediščine, dodatno pojasnjuje:

Varuh je z dopisom z dne 8. 8. 2017 zaprosil MK, da se opredeli do potencialne uvedbe pravice društev s statusom delovanja v javnem interesu, da zastopajo interese varstva kulture v vseh upravnih in sodnih postopkih, kot stranke v postopku.

MK je pripravilo odgovor (dopis št. 620-7/2017/3 z dne 12. 9. 2017) v katerem je poudarilo razlike med področjema ohranjanja narave in varstva okolja ter področjem kulturne dediščine, zaradi katerih na slednjem ni uveljavljeno sodelovanje javnosti in društev, ki delujejo v javnem interesu, v upravnih postopkih izdaje pogojev in soglasij za posege v kulturno dediščino.

Dne 10. 10. 2017 je MK prejelo ponovni dopis Varuha v katerem le-ta navaja, da razume pomisleke MK v zvezi z uvedbo pravice društev s statusom delovanja v javnem interesu, ki bi zastopala interese varstva kulturne dediščine v vseh upravnih in sodnih postopkih kot stranke v postopku. Hkrati pa opozarja na osnutek predloga Zakona o varstvu okolja, ki širi sodelovanje zainteresirane javnosti s statusom stranskih udeležencev tudi na civilne iniciative s področja varstva kulturne dediščine in ne samo na društva s področja narave, v postopkih izdaje okoljevarstvenega soglasja. Na tej podlagi Varuh zaključí, da »bi bilo tako mogoče bolje razmisliti o možnosti sodelovanja javnosti predvsem v postopkih, kjer gre za vprašanja varovanja kulturne dediščine večjega (posebnega) pomena, ki pa niso vsebovana v postopku izdaje okoljevarstvenega soglasja, na podoben način, kot je urejeno naravovarstveno soglasje.«. Nadaljuje navaja, da pričakuje morebitna nadaljnja pojasnila MK ter da z

obravnavo zaključuje z željo, da njihove predloge MK upošteva pri spreminjanju zakonodaje v prihodnosti.

Iz letnega poročila Varuha pa izhaja, da se MK na poziv Varuha k ponovni opredelitvi do predloga glede sodelovanja javnosti v postopkih izdaje kulturnovarstvenega soglasja, kadar gre za vprašanja varovanje kulturne dediščine večjega (posebnega) pomena, ki niso vsebovana v postopku izdaje okoljevarstvenega soglasja, ni odzivalo, zato je Varuh pobudo končal kot utemeljeno s kršitvijo pravice do zaščite naravne in kulturne dediščine.

MK želi opozoriti, da se je na dopis Varuha z dne 8. 8. 2017 ustrezno odzvalo z obsežno obrazložitvijo in pojasnili, zakaj ocenjuje, da je zakonodaja na področju sodelovanja javnosti pri izdaji kulturnovarstvenih soglasij ustrezna. Na nadaljnji dopis Varuha, iz katerega izhaja delno strinjanje s stališčem MK, pa se ministrstvo ni odzvalo, saj iz dopisa Varuha jasno izhaja, da je nadaljnji odziv ministrstva neobvezen ter da Varuh z zadevo zaključuje s priporočilom, da njegove predloge MK upošteva pri spreminjanju zakonodaje v prihodnosti.

Poleg tega je opozoriti, da se Varuh v ponovnem dopisu sklicuje na osnutek predloga Zakona o varstvu okolja, ki pa ga MK še ni prejelo v pregled in medresorsko usklajevanje, zato z njim ni seznanjeno in se do njega v tej fazi ne more opredeljevati. Bo pa predlog novega Zakona o varstvu okolja zagotovo proučilo in do njega zavzelo stališče, tudi z vidika sodelovanja zainteresirane javnosti v upravnih postopkih, ko ga bo prejelo v obravnavo.

Ponovno poudarjamo, da med področjema ohranjanja narave in varstva okolja ter področjem kulturne dediščine obstajajo pomembne razlike, zaradi katerih na slednjem ni uveljavljeno sodelovanje javnosti v upravnih postopkih izdaje soglasij za posege v kulturno dediščino. Po našem vedenju tudi nobena druga država v teh postopkih v svoji zakonodaji ni uveljavila pravice do sodelovanja javnosti. S projektnimi pogoji in soglasji, ki se izdajajo na področju varstva kulturne dediščine, se namreč odloča o dopustnosti posegov v kulturno dediščino na precej bolj detajlni ravni kot pri naravovarstvenih soglasjih. Tako lahko na primer Zavod za varstvo kulturne dediščine pri kulturnih spomenikih določa ne le pogoje za obnovo zunanosti, pač pa tudi pogoje za obnovo notranosti zasebnih hiš, za izbiro materiala, okenskih okvirjev, vrat, stenskih oblog itn. Zato se ne zdi niti smiselno niti dopustno, da bi pri takšnih posegih - ne le v lastninsko pravico, ampak lahko celo v lastnikovo pravico do zasebnosti in do nedotakljivosti stanovanja - sodelovala javnosti, kot je to mogoče na področju varovanja narave in izdajanja naravovarstvenega soglasja.

MK bo vprašanje sodelovanja zainteresirane javnosti v zadevah varstva kulturne dediščine ponovno proučilo ob prihodnji spremembi Zakona o varstvu kulturne dediščine.

2.8.7 Koncesije

Odziv ministrstva za gospodarski razvoj in tehnologijo:

(Glede ureditve pravice svojcev do groba (str. 319))

V zvezi s priporočilom VČP glede enotne ureditve pravice svojcev do groba pojasnjujemo, da je pravica enotno urejena v 30. členu Zakona o pogrebni in pokopališki dejavnosti.²⁰ V njem je določeno, da je najemno razmerje za grob mogoče prenesti na drugo osebo, ki ima za to interes (npr. sorodniki), le pod pogoji, ki so določeni z najemno pogodbo. Pogoji najema so določeni v občinskih predpisih in

²⁰ Ur. l. RS št. 62/16

pokopaliških redih ter ne smejo določati pogojev, ki bi ovirali prenos te pravice. Najem groba kakor tudi prenos najemnega razmerja na drugo osebo je brezplačen. Vsekakor pa je najemnik ali najemnica groba lahko le ena fizična ali pravna oseba. Razlog za tako ureditev je preprečitev morebitnih sporov o tem, kdo je lahko v grobu pokopan. V primeru, ko bi zakon dopuščal več najemnikov groba, bi za vsak pokop potrebovali soglasje vseh najemnikov, kar pa bi bilo v praksi pogosto nemogoče doseči.

2.10 DELOVNOPRAVNE ZADEVE

2.10.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil

Odziv MDDSZ:

Z vidika MDDSZ bi želeli poudariti, da ministrstvo vsako letno poročilo in vsako posamezno priporočilo VČP prouči z vso skrbnostjo ter poskuša najti najustreznejše rešitve za uresničevanje teh priporočil. V kolikor je potrebno, si MDDSZ prizadeva iskati rešitve za posamezno problematiko tudi v sodelovanju s samim Uradom Varuha in drugimi pristojnimi institucijami.

2.10.5 Invalidni delavci

Odziv MDDSZ:

Varuh navaja, da nadzor nad invalidskimi podjetji skladno z Zakonom o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (ZRZZI) izvaja tudi MDDSZ, vendar ta nadzor ni ustrezen, poteka prepočasi in ne varuje dovolj pravic tam zaposlenih. Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov v 82. členu določa, da nadzor po tem zakonu obsega:

- strokovni nadzor, ki ga izvajajo strokovne komisije, ki jih imenuje minister, pristojen za invalidsko varstvo,
- finančni nadzor, ki ga izvaja Računsko sodišče Republike Slovenije,
- nadzor nad poslovanjem izvajalcev zaposlitvene rehabilitacije v zvezi z izvajanjem storitev zaposlitvene rehabilitacije in izvajalcev programov socialne vključenosti, zaposlitvenih centrov, invalidskih podjetij, Sklada in Zavoda, ki ga izvaja ministrstvo, pristojno za invalidsko varstvo,
- nadzor nad izvajanjem pravic iz naslova delovnih razmerij in zaposlovanja po tem zakonu, ki ga izvaja Inšpektorat Republike Slovenije za delo,
- nadzor nad izpolnjevanjem kvote, ki ga izvaja Sklad,
- nadzor nad izpolnitvijo pogodb o poslovnem sodelovanju zaradi nadomestne izpolnitve kvote, ki ga izvaja Sklad oziroma njegov pooblaščenec,
- nadzor nad porabo oproščenih prispevkov iz 74. člena tega zakona in nagrade za preseganje kvote iz 75. člena tega zakona, ki ga izvaja komisija, ki jo imenuje minister, pristojen za invalidsko varstvo in
- nadzor nad izvajanjem ocenjevanja doseganja delovnih rezultatov zaposlenih invalidov, ki ga izvaja Inštitut in o rezultatih nadzora poroča ministrstvu, pristojnemu za invalidsko varstvo.

2.10.6 Zaposleni v javnem sektorju

Pojasnilo Ministrstva za obrambo:

(Varuh človekovih pravic na Vlado Republike Slovenije naslavlja poziv, naj preskrbi ustrezne finančne, kadrovske in druge vire za delo v zanesljivem in varnem delovnem okolju, kar bo zaposlenim v Slovenski vojski omogočalo zagotavljanje obrambne varnosti države. Na vse to je treba skrbeti v stabilnih razmerah ter z vso resnostjo in odgovornostjo poskrbeti za primerno stanje v SV.)

Ministrstvo za obrambo podpira stališče Varuha človekovih pravic, da je za ustrezno stanje v obrambnem sistemu in znotraj njega Slovenski vojski treba skrbeti v stabilnih razmerah (miru) in na ta način ustvariti ustrezne pogoje za učinkovito delovanje obrambnega sistema v krizah, izrednem in vojnem stanju. Nesporno dejstvo je, da je obrambni resor v obdobju od leta 2010 do 2015 nosil eno največjih bremen gospodarske krize, saj so se obrambni izdatki znižali za kar 40 odstotkov, kar je imelo

vpliv tudi na razvoj načrtovanih zmogljivosti Slovenske vojske, uresničevanje sprejetih zavez v okviru Nata ter sposobnost izvajanja zakonsko opredeljenih nalog Slovenske vojske.

V tem mandatu je Vlada Republike Slovenije, kot enega bistvenih ukrepov na področju obrambe države uspela zaustaviti trend zmanjševanja obrambnega proračuna ter ga postopno povečevati. Vlada je ob obravnavi zaključkov Strateškega pregleda obrambe 2016 sklenila, da se mora obrambni proračun povečevati za najmanj 30 mio evrov letno v obdobju 2018-2025. Povečevanje obrambnega proračuna se je delno že izvajalo v okviru proračuna za leto 2017, še bolj pa je to upoštevano s proračunoma za leto 2018 in 2019, pri čemer je vlada 2. 7. 2018 sprejela sklep o zagotovitvi še dodatnih sredstev Slovenski vojski v letu 2018. S tem bo omogočeno tudi, da bo Slovenska vojska lahko vzpostavila prednostne zmogljivosti najprej za nacionalne potrebe kot tudi zmogljivosti, dogovorjene v okviru zavezništva.

Kadrovska problematika je nedvomno področje, s katerim se Slovenska vojska sooča vse od prehoda na poklicno popolnjevanje, pri čemer se v zadnjih petih letih sooča s konstantnim upadanjem številčnega stanja stalne sestave. Z okrepitevijo gospodarstva je namreč utemeljeno pričakovati še naprej manjše zanimanje za zaposlitev v Slovenski vojski, če vojaški poklic ne bo bolj konkurenčen na trgu delovne sile.

V mandatu te vlade je bilo v okviru obstoječe zakonodaje sprejeto vrsto ukrepov, s katerim se je poskušalo trend zmanjševanja zaposlenih v Slovenski vojski zaustaviti, predvsem pa povečati interes za zaposlitev. Tako je bila postopno odpravljena večina varčevalnih ukrepov iz leta 2012, ki so se nanašali na nagrajevanje pri prostovoljnem služenju vojaškega roka, na izplačevanje posebnih nagrad za sklenitev in podaljšanje pogodbe za zaposlitev v Slovenski vojski, spremenjen je bil sistem izplačevanje dodatkov po 59. členu Zakona o službi v Slovenski vojski, skrajšani so bili postopki za zaposlitev, prostovoljno služenje vojaškega roka je organizirano na več lokacijah.

Vlada Republike Slovenije je kot enega bistvenih ukrepov za izboljšanje stanja v Slovenski vojski pripravila paket prenovljene obrambne zakonodaje, ki jo sestavljata predlog novega Zakona o obrambi in predlog novega Zakona o službi v Slovenski vojski in ju konec avgusta 2017 poslala v Državni zbor Republike Slovenije. Kot enega najpomembnejših ciljev se je zasledovalo povečanje zanimanja za zaposlitev v Slovenski vojski oziroma popolnjevanje tudi ostalih struktur, programirano zadrževanje in zaustavitev zmanjševanja kadrovske sestave Slovenske vojske, za kar so v obeh predlogih zakonov predlagani sistemski ukrepi. S tem namenom je posebno pozornost v predlogih obeh zakonov namenjena ustrežnejši ureditvi statusa pripadnikov Slovenske vojske in izboljšanju njihovega socialnega položaja. Bistvena je tudi nadgraditev pravic pripadnikov po dopolnjenem 45 letu in s tem izboljšanje njihove socialne varnosti. Zakonodajni postopek za oba zakona v preteklem mandatu

Državnega zbora ni bil zaključen in zakona žal nista bila sprejeta. Z nastopom novega mandata Državnega zbora Republike Slovenije pa je zakonodajni postopek v zvezi z obravnavo obeh zakonov formalno zaključen.

2.11 POKOJNINSKO IN INVALIDSKO ZAVAROVANJE

2.11.4 Pokojninsko in invalidsko zavarovanje obsojencev

Odziv ministrstva za delo, družino in socialne zadeve:

Vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje je tudi za osebe, ki prestajajo zaporno kazen ali so v priporu odvisna od podlage, na kateri opravljajo delo. Za zavarovance, ki so imeli pred časom nastanka zaporne kazni sklenjeno pogodbo o zaposlitvi ali so bili v zavarovanje vključeni kot družbeniki, samostojni podjetniki ali kmetje, ZPIZ-2 v 23. členu ureja prekinitev obveznega zavarovanja v času, ko pravno razmerje, na podlagi katerega je zavarovanje vzpostavljeno, še traja, pa zavarovanec iz nekaterih razlogov ne more opravljati svojega dela oziroma dejavnosti in tudi ne izpolnjevati obveznosti iz zavarovanja. 23. člen izrecno navaja primere, v katerih se zavarovanje prekine in tudi zavarovance, na katere se tako zavarovanje nanaša. Za zavarovance, ki jih ta člen ne naslavlja direktno, pa so v drugih predpisih določene prekinitve ali mirovanje pravnega razmerja in se prekinitev obveznega zavarovanja izvede na podlagi splošnega pravila o vezanosti zavarovanja na trajanje pravnega razmerja (npr. mirovanje pravice do denarnega nadomestila za primer brezposelnosti).

Prekinitev zavarovanja za zavarovance, ki so vključeni v zavarovanje na podlagi delovnega razmerja, je vezano na suspenz pogodbe o zaposlitvi in je časovno vezano na čas suspenza pogodbe o zaposlitvi, v katerem pravice in obveznosti iz delovnega razmerja mirujejo. Če pa oblika prestajanja kazni omogoča nadaljnje opravljanje dela na podlagi pogodbe o zaposlitvi oziroma opravljanje dejavnosti, na podlagi katere je zavarovanec vključen v zavarovanje na podlagi 15., 16. in 17. člena ZPIZ-2, se zavarovanje ne prekine ter je oseba, ki je sicer na prestajanju kazni, še nadalje vključena v pokojninsko in invalidsko zavarovanje na tej podlagi.

V zvezi z opravljanjem dela na podlagi drugega pravnega razmerja pojasnjujemo, da je zavarovanje na tej podlagi urejeno v 18. členu ZPIZ-2, ki ga 23. člen ZPIZ-2, ki ureja prekinitev zavarovanja ne vključuje, saj je specifično in je posebna tudi ureditev zavarovanja na tej podlagi (prijava podatkov v zavarovanje za preteklo leto v odvisnosti od višine plačanih prispevkov, pridobivanje pokojninske dobe, itd.). Osebe na prestajanju kazni niso izvzete iz zavarovanja na podlagi drugega pravnega razmerja. 18. člen ZPIZ-2 določa, da se obvezno zavarujejo tudi osebe, ki v okviru kakšnega drugega pravnega razmerja opravljajo delo, razen če so uživalci pokojnine. Če zaporniki opravljajo delo na tej podlagi (npr. avtorske pogodbe), se na tej podlagi vključijo v zavarovanje, če niso obvezno vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na drugi zavarovalni podlagi. Ureditev vključitve v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje torej ni vezana na status, ki ga taka oseba ima in je torej enako kot za druge posameznike urejeno tudi za osebe, ki so na prestajanju kazni, če seveda delo opravljajo v takih oblikah. Če je oseba na prestajanju kazni prejemnik dohodka iz drugega pogodbenega razmerja, ki se obdavčuje po 38. členu ZDoh-2, se ne glede na prestajanje zaporne kazni morajo obračunavati prispevki in se doba, pridobljena na tak način, priznava enako kot vsem drugim zavarovancem.

Obsojenci pa lahko delo opravljajo v gospodarskih dejavnostih zavoda, na delih, potrebnih za normalno poslovanje zavoda, ali v okviru delovne terapije oziroma tudi zunaj zavoda pri pravnih ali fizičnih osebah, če je to skladno z osebnim načrtom. Iz ZIKS-1 ne izhaja izenačevanje tega dela z delovnim razmerjem, ravno tako po mnenju sodne prakse ne gre enačiti delavcev v delovnem razmerju ter obsojencev, ki delajo med prestajanjem kazni zapora, saj niso v enakem položaju. Za razliko od obsojenca si mora delavec sam zagotavljati osnove eksistenčne pogoje, ravno tako pa je odnos delodajalca in delavca v delovnem razmerja ekonomski, pri delu obsojencev pa gre prvenstveno za rehabilitacijski vidik opravljanja dela. V teh primerih torej ne gre za delovno razmerje ter obsojenci niso vključeni v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje na podlagi delovnega razmerja, vendar pa ne iz razloga prekinitve zavarovanja, temveč zato, ker podlaga za obvezno vključitev v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje, zgolj na podlagi opravljanja dela na tej osnovi, ne obstoji. ZPIZ-2 te osebe opredeljuje v 7. alineji tretjega odstavka 20. člena ZPIZ-2 kot "osebe na prestajanju kazni zapora, ki niso obvezno zavarovane po tem zakonu, ter mladoletniki, proti katerim se izvršuje vzgojni ukrep oddaje v prevzgojni dom, pri delu, poklicnem izobraževanju in pri opravljanju dovoljenih dejavnosti, v skladu z zakonom". Te osebe so obvezno zavarovane za invalidnost in smrt, ki je posledica poškodbe pri delu, pri čemer se besedilo "ki niso obvezno zavarovane po tem zakonu" nanaša na osebe, ki med prestajanjem zaporne kazni opravljajo delo, pa iz naslova opravljanja tega dela niso obvezno zavarovani po 14. do 17. členu ZPIZ-2. Zavarovanje na tej podlagi pokriva zavarovalne primere, ki nastanejo kot posledica poškodbe pri delu ali izobraževanju, ki ga zavarovanec opravlja v okviru prestajanja zaporne kazni – če opravlja delo ali izobraževanje v času odvzema prostosti oziroma če opravlja dela v splošno korist v času izven delovnega časa zaposlitve ali samozaposlitve ali rednega šolanja.

Hkrati pojasnjujemo še, da se posamezniki na prestajanju zaporne kazni v vsakem primeru lahko prostovoljno vključijo v obvezno pokojninsko in invalidsko zavarovanje in na tej podlagi pridobivajo pokojninsko dobo.

2.11.6 *Problematika Zakona o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb*

Odziv MDDSZ:

Državni zbor RS je aprila 2018 sprejel Zakon o socialnem vključevanju invalidov (Uradni list RS, št. 30/2018, v nadaljnjem besedilu: ZSVI), ki je nadomestil Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb. ZSVI je določil višino nadomestila za invalidnost v višini seštevka denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka. Hkrati je izenačil dodatek za tujo nego in pomoč z dodatkom za pomoč in postrežbo po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Bistvena novost je v možnosti prehajanja prejemnikov nadomestila za invalidnost v zaposlitev. Prejemniki nadomestila ohranijo nadomestilo in plačo do zneska neto minimalne plače. Po prenehanju zaposlitve iz kateregakoli razloga so brez posebnih postopkov znova upravičeno do nadomestila za invalidnost. ZSVI začne veljati 1.1.2019, razen poglavje III. socialno vključevanje invalidov v skupnost. Storitve socialnega vključevanja je potrebno zdefinirati, zato se v tem delu zakon začne uporabljati 1.1.2022. Tekom enomesečne javne obravnave je bil predlog zakona deležen pozitivnih odzivov s strani zainteresiranih invalidskih organizacij, ki združujejo invalide in njihove svojce, ki jih zakon zadeva.

2.12 ZDRAVSTVENO VARSTVO

2.12.3 Zakon o zdravstveni dejavnosti

Priporočilo št. 61 (2017): Ministrstvo za zdravje naj brez odlašanja pripravi merila za določitev mreže izvajalcev zdravstvene dejavnosti, na podlagi katerih bo Vlada RS še leta 2018 določila mrežo in s tem zagotovila enakopravne možnosti javnim in zasebnim izvajalcem zdravstvene dejavnosti, uporabnikom pa enakopravno dostopnost do izvajalcev (str. 353)

Dodatno pojasnilo Ministrstva za zdravje:

Že iz Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2008-2013 (v nadaljnjem besedilu: Resolucija 2008-2013) izhajajo nekatera splošna merila za upravljanje mreže javne zdravstvene službe. Konkretnih nosilcev in rokov za določitev mreže ter drugih jasnih planskih opredelitev glede razvoja potrebnih zmogljivosti (ob kadrih še prostori, oprema idr.) za izvajanje zdravstvene dejavnosti na primarni, sekundarni in terciarni ravni, ki bi sledile zdravstvenim potrebam prebivalstva in finančno-ekonomskim možnostim pa ni vsebovala.

Sprejem ali opuščanje zdravstvenih programov kot tudi modifikacije zdravstvenih nosilcev so se izvajali na neargumentiran način, prepuščeni presoji posameznih izvajalcev in plačnika, brez sistemskega nadzora, predvsem pa brez predhodne analize dejanskih potreb po posameznih zdravstvenih programih in storitvah. Utemeljenost fizične oziroma geografske razporeditve izvajalcev zdravstvene dejavnosti pravzaprav ni bila nikdar resno preverjena, temveč prepuščena posameznim predlagateljem.

Glavni motiv in gonilo razprav o "mreži" je bilo tekmovanje različno močnih izvajalcev za posamezne programe, ki pa največkrat niso imeli zagotovljenih ustreznih kadrovskih in prostorskih virov ter medicinske opreme.

Pri sprejemanju vsakoletnega splošnega dogovora so pogajalci, v odsotnosti celovitega načrtovanja, nase vzeli pravico upravljanja z mrežo, ki jo zakonodaja nalaga le nosilcu zdravstvene politike, torej Ministrstvu za zdravje. Zaradi različnih pritiskov posameznih interesnih skupin se je tako velik delež razvojnih vprašanj reševal s pomočjo arbitraže.

Merila za postavitve mreže, ki izhajajo iz Resolucije o nacionalnem planu zdravstvenega varstva "Skupaj za družbo zdravja" 2016-2025 (v nadaljnjem besedilu: Resolucija 2016-2025) so:

- število prebivalcev, njihova starostna in spolna struktura in projekcije gibanja prebivalstva posameznega območja;
- zdravstveno stanje in potrebe prebivalstva;
- geografska in prometna dostopnost;
- posebne potrebe ranljivih skupin in demografsko ogroženih območij.

Poslovno povezovanje in povezovanje temeljnih procesov za večjo uspešnost sistema zdravstvenega varstva bo pripeljalo do specializacije ustanov za posamezna področja, kjer se bodo lahko koncentrirali in učinkovito uporabili vsi viri, vključno s kadri in opremo, ter se bosta dosegli višja kakovost storitev in nižja cena na enoto.

Mrežo javne zdravstvene službe, zdravstvene programe in storitve je potrebno načrtovati skladno s potrebami prebivalstva in zmogljivostjo obstoječega sistema zdravstvenega varstva. Načrtovanje mreže izvajalcev zdravstvene dejavnosti mora za primarno zdravstveno raven temeljiti na principu povečevanja dostopnosti do kakovostne zdravstvene oskrbe, za sekundarno raven zdravstvene

dejavnosti pa ob dostopnosti tudi na principu zagotavljanja visoke kakovosti bolnišnične in ambulantne specialistične dejavnosti.

Projekt Načrtovanje in upravljanje mreže javne zdravstvene službe

Da bi izpolnili zapisano aktivnost, ki izhaja iz Resolucije 2016-2025, tj. razvoj mreže javne zdravstvene službe z vidika dostopnosti in spreminjajočih se potreb prebivalstva, se je oktobra 2017 s podporo Službe Evropske komisije za podporo strukturnim reformam na pobudo Ministrstva za zdravje (v nadaljnjem besedilu: Ministrstvo) v sodelovanju z Nacionalnim inštitutom za varovanje zdravja (v nadaljnjem besedilu: NIJZ), ki kot nosilec aktivnosti na slovenski strani (v tesnem sodelovanju z Ministrstvom) začel izvajati dvoletni projekt: Načrtovanje in upravljanje mreže javne zdravstvene službe.

Strokovno podporo nam pri tem zagotavlja izvajalec, ki ga je izbrala Evropska komisija, ki financira projekt.

Namen projekta: izdelava obsežnega nabora orodij in vzpostavitev mehanizmov upravljanja mreže javne zdravstvene službe z vidika pravične dostopnosti, spreminjajočih se potreb prebivalstva, kakovostne in varne zdravstvene oskrbe ter racionalne rabe virov.

S tem namenom želimo v okviru projekta določiti kriterije za prostorsko in časovno razporeditev virov v zdravstvu glede na ocenjene potrebe prebivalstva po zdravju in razpoložljivost ter zmogljivost izvajalcev v zdravstvu.

V okviru projekta se izvaja petih različnih delavnic, v katerih so v okviru delovne skupine projekta vključeni predstavniki vseh pomembnih deležnikov v zdravstvu:

- Zdravniška zbornica Slovenije,
- Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije,
- Zbornica zdravstvene in babiške nege - Zveza strokovnih društev medicinskih sester, babic in zdravstvenih tehnikov Slovenije,
- Združenje zdravstvenih zavodov Slovenije,
- Strokovno združenje zasebnih zdravnikov in zobozdravnikov Slovenije,
- NIJZ,
- Ministrstvo,
- Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport.

K sodelovanju v projektu smo povabili tudi predstavnike organizacij Europa Donna in Mrežo nevladnih organizacij 25x25.

V trenutni fazi projekta konkretni rezultati še niso na voljo, pričakujemo pa, da bo vmesni izdelek vseboval neko projekcijo kadrov izhajajoč iz ponudbe, brez korekcij za povpraševanje in osnutek poročila o rabi storitev. Poudarjamo, da ti vmesni dokumenti ne bodo namenjeni javnosti ali konkretni uporabi.

Želimo si, da bi nas projekt pripeljal do metodologije za projekcije specializacij. V okviru projekta je eden od ciljev, da bi se bolj podrobno osredotočili na nekaj specialnosti, med njimi pediatrija.

2.12.4 Zakon o pacientovih pravicah

Odziv Ministrstva za zdravje:

Varuh opozarja na težave zastopnikov pacientovih pravic, ki jim nekateri izvajalci zdravstvene dejavnosti (pogosteje pri zdravnikih zasebnikih) ne pošiljajo anonimiziranih zapisnikov o zahtevi in obravnavi kršitev.

Naj pojasnimo, da nadzor nad izvajanjem obveznosti določitve pristojne osebe za sprejemanje in obravnavo zahtev za prvo obravnavo kršitve pacientovih pravic pri vseh izvajalcih zdravstvene dejavnosti (prvi odstavek 57. člena ZPacP), obveznimi objavami glede uveljavljanja zahtev pri izvajalcu (58. člen ZPacP) ter obveznost seznanjanja zastopnika pacientovih pravic z anonimiziranimi zapisniki o zahtevi in obravnavi kršitve ter pisnimi zaznamki o zaključku postopka (prvi odstavek 63. členu ZPacP) izvaja Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije. Kršitev teh določb je prekršek, za katerega je zagrožena globa za izvajalca zdravstvene dejavnosti in odgovorno osebo.

Varuh opozarja, da se je povečalo število pobud v zvezi z dolgimi čakalnimi dobami na zdravstvene storitve.

Ministrstvo pojasnjuje, da je bila v letu 2017 sprejeta novela ZPacP-A, katere pglavni cilji so bili zagotavljanje transparentnosti in boljšega upravljanja čakalnih seznamov, ureditev ustreznega in celostnega nadzora na področju zagotavljanja pacientovih pravic in obveznosti ter zagotovitev kakovostne, primerne in varne zdravstvene obravnave prek nekaterih drugih inštitutov (npr. določitev posebnega varovalnega ukrepa, ureditev drugega mnenja, zahteva po prednostni obravnavi v sodnih postopkih zaradi obravnave napak v zdravstvu). Na podlagi novele zakona je bil sprejet tudi nov Pravilnik o naročanju in upravljanju čakalnih seznamov ter najdaljših dopustnih čakalnih dobah. Oba predpisa z več zornih kotov bistveno prispevata k večji učinkovitosti in spoštovanju pacientovega časa, saj določata ukrepe tako na strani izvajalca zdravstvene dejavnosti, pacienta in tudi nadzornih organov.

Zastopniki so nas opozorili tudi na težave, saj jim nekateri izvajalci zdravstvene dejavnosti ne pošiljajo anonimiziranih zapisnikov obravnave pritožb. Ta težava je pogostejša pri zdravnikih zasebnikih. Opozorili so nas tudi na neustrezen sistem pritožb zoper zdravniško spričevalo zdravnika medicine dela, prometa in športa. Pritožbo je mogoče podati na posebno zdravniško komisijo, ki pa pacientu zaračuna stroške pregleda. Stroške nosi pacient in so lahko tudi do 500 EUR ali več.

V zvezi z pritožbami nad neustreznim sistemom pritožb zoper zdravniško spričevalo zdravnika medicine dela, prometa in športa in visokimi stroški pregledov je Ministrstvo od posebne komisije v preteklosti že zahtevalo pojasnila o načinu izvajanja pritožbenih postopkov in o načinu izračuna stroškov pregleda, vključno s specifikacijo posameznih postavk.

Posebna komisija je pojasnila, da je cena pregleda okrog 200 evrov, občasno pa so za celovito ugotovljeno zdravstveno stanje posameznika potrebne dodatne preiskave, katerih cene pa so oblikovane na podlagi cen, kot tudi sicer veljajo v sistemu zdravstvenega varstva. So pa, po navedbah posebne komisije, dodatne preiskave zelo redko potrebne, saj posebna komisija že razpolaga s celotno zdravstveno dokumentacijo.

Primer 3.4-4//2017: Razmejitev pristojnosti med zastopniki pacientovih pravic in zastopniki pravic oseb na področju duševnega zdravja – str. 354:

Odziv ministrstva za zdravje:

Varuh je podal pobudo za organizacijo skupnega sestanka z vsemi zastopniki pacientovih pravic in zastopniki pravic oseb na področju duševnega zdravja.

Ministrstvo v sodelovanju z Ministrstvom za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti že pripravlja skupen sestanek zastopnikov pacientovih pravic in zastopnikov pravic oseb na področju duševnega zdravja, katerega prvenstveni namen bo medsebojno navezovanje stikov in pogovor o odprtih vprašanjih.

Ne glede na navedeno menimo, da so zakonske pristojnosti zastopnikov pacientovih pravic po 49. členu Zakona o pacientovih pravicah (ZPacP) in zastopnikov po 24. členu Zakona o duševnem zdravju (ZDZdr) jasno definirane in razmejene.

Zastopnik pacientovih pravic pri uresničevanju pravic po ZPacP (t.j. pravica do dostopa do zdravstvene obravnave in zagotavljanja preventivnih storitev, pravica do enakopravnega dostopa in obravnave pri zdravstveni obravnavi, pravica do proste izbire zdravnika in izvajalca zdravstvene dejavnosti, pravica do primerne, kakovostne in varne zdravstvene obravnave, pravica do spoštovanja pacientovega časa, pravica do obveščenosti in sodelovanja, pravica do samostojnega odločanja o zdravljenju, pravica do upoštevanja vnaprej izražene volje, pravica do preprečevanja in lajšanja trpljenja, pravica do drugega mnenja, pravica do seznanitve z zdravstveno dokumentacijo, pravica do varstva zasebnosti in varstva osebnih podatkov, pravica do obravnave kršitev pacientovih pravic, pravica do brezplačne pomoči pri uresničevanju pacientovih pravic) pacientu svetuje, pomaga ali ga zastopa zlasti tako, da:

- pacientu na primeren način svetuje o vsebini pravic, načinih in možnostih njihovega uveljavljanja v času pred ali med zdravljenjem in kadar so te kršene,
- daje konkretne usmeritve za uveljavljanje pravic in predlaga možne rešitve,
- pacientu nudi pomoč pri vlaganju pravnih sredstev po tem zakonu,
- za pacienta opravlja potrebne poizvedbe v zvezi z domnevnimi kršitvami pri izvajalcih zdravstvene dejavnosti,
- pri izvajalcih zdravstvenih storitev neformalno posreduje z namenom hitrega odpravljanja kršitev,
- kadar ne gre za kršitev pravic po tem zakonu, pacienta napoti na pristojno pravno ali fizično osebo ali pristojen državni organ,
- v okviru pacientovega pooblastila vlaga pravna sredstva po tem zakonu in daje predloge, pojasnila in druge izjave v imenu in v korist pacienta za hitro in uspešno razrešitev spora.

Zastopnik po ZDZdr pa za osebe v času obravnave v oddelku pod posebnim nadzorom, v varovanem oddelku in v nadzorovani obravnavi opravlja predvsem naloge, vezane na uveljavljanje pravic, določenih v 12. členu ZDZdr:

- pravica do dopisovanja in uporabe elektronske pošte, pravica do pošiljanja in sprejemanja pošilk, pravica do sprejemanja obiskov, pravica do uporabe telefona, pravica do gibanja, pravica do zastopnika, za osebe v oddelku pod posebnim nadzorom in varovanem oddelku
- pravica do gibanja in pravica do zastopnika, za osebe v nadzorovani obravnavi.

Zastopnik po ZDZdr lahko sicer pri uveljavljanju pravic osebe kot uporabnika zdravstvenih storitev tudi sodeluje z zastopnikom pacientovih pravic.

Primer (3.4-42/2017): Dolgotrajnost postopkov na Zdravstvenem inšpektoratu – str. 354-355:

Odziv ministrstva za zdravje:

Z ugotovitvijo Varuha, da je število zdravstvenih inšpektorjev prenizko, se strinjamo. Kadrovski deficit namreč nedvomno vpliva na njihovo učinkovito delo in odzivnost. Ob pripravi novele ZPacP-A smo zato v predlogu zakona predvideli 4 nove zaposlitve, in sicer vse kot zdravstvene inšpektorje, vendar

jih v Skupni kadrovski načrt žal nismo mogli uvrstiti. Ministrstvo si prizadeva realizirati dodatne ukrepe v smeri povečanja kvote zdravstvenih inšpektorjev.

V zvezi z izpostavljenim primerom. Dolgotrajnost postopka na Zdravstvenem inšpektoratu RS (3.4-42/2017), stran 354-355 pa Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije pojasnjuje naslednje:

"Zdravstveni inšpektorat RS (v nadaljnjem besedilu: ZIRS) je v oktobru 2016 prejel prijavo zoper Splošno bolnišnico Murska Sobota, ki je sodila na področje pacientovih pravic, obravnaval kot prekrškovni organ, poleg tega je prijavo tudi odstopil v reševanje Ministrstvu za zdravje in Zdravniški zbornici Slovenije.

V juliju 2017 je ZIRS prejel poizvedbo Varuha z zahtevo za poročilo o obravnavi zadevne prijave in opredelitev do navedb pobudnika, razvidnih iz dopisa, ki ga je Varuh prejel junija 2017. V dopisu je pobudnik navajal, da ZIRS ni izdal nobene odločbe v zvezi s prijavo, čeprav je od njene podaje minilo že več kot devet mesecev, hkrati ga je čudilo, da kljub popolnoma jasnim dejstvom v zvezi s kršitvami Zakona o pacientovih pravicah, organ še zbira informacije, o čemer je ZIRS pobudnika pisno obvestil v mesecu juniju 2017. Izrazil je skrb v zvezi z ustrezno strokovnostjo ZIRS in uradnih oseb, kakor tudi glede njihove integritete in morebitne koruptivnosti. Podobne pomisleke je pobudnik v svojih telefonskih klicih na ZIRS na nesprejemljiv način izražal od samega začetka vodenja postopka. Na nesprejemljivost načina komunikacije je bil pobudnik opozorjen, nazadnje tudi pisno v predhodno navedenem dopisu ZIRS.

Pobudnika je o poteku in posameznih fazah zadevnega prekrškovnega postopka ZIRS obvestil šestkrat – (dvakrat ustno po telefonu, štirikrat pisno). Prvo obvestilo je pobudnik prejel ustno v mesecu decembru 2016, ostalih pet obvestil je prejel v letu 2017.

Pri obravnavi zadevne prijave smo opravili vrsto aktivnosti. V postopku je bilo izdelanih 15 različnih dokumentov, eden od teh je prekrškovna odločba.

V obdobju vodenja zadevnega prekrškovnega postopka je oseba, ki je postopek vodila, vzporedno obravnavala in z izrekom ustreznih sankcij zaključila še 42 drugih prekrškovnih zadev, opravila 426 rednih (planiranih) inšpekcijskih pregledov, 32 izrednih inšpekcijskih pregledov (prijave) na 13 različnih področjih delokroga ZIRS in izrekla 29 upravnih ukrepov (odločbe, izvršbe odločb). Med izrednimi inšpekcijskimi pregledi je obravnavala nekaj težjih zadev, pri katerih je šlo za ogrožanje javnega zdravja na področju nalezljivih bolezni, higienske ustreznosti kopalnih vod, zdravstvene ustreznosti pitne vode, omejevanja uporabe tobačnih izdelkov ter preprečevanja dela in zaposlovanja na črno, ki so zahtevale prioriteto obravnavo.

Varuh navedeni primer v svojem poročilu zaključuje s pričakovanjem, da bodo prihodnji postopki ZIRS vodeni hitro in brez odlašanja.

Gre za problematiko vodenja tiste vrste prekrškovnih postopkov, ki je bila z Zakonom o prekrških (v nadaljnjem besedilu: ZP) s 1. 1. 2005 prenesena s sodnih organov na nadzorne organe, katerih večino predstavljajo inšpekcijske službe. Cilj prenosa pristojnosti je bila odprava takratnih velikih zaostankov pri vodenju postopkov o prekrških na sodiščih, hkrati je zakon za nove prekrškovne organe določil tudi standard, po katerem naj bi le-ti po uradni dolžnosti brez odlašanja, hitro in enostavno ugotovili tista dejstva in zbrali tiste dokaze, ki so potrebni za odločitev o prekršku. Ob tem velja poudariti, da kadar pobude za uvedbo postopka o prekršku ne vsebujejo zadostnih dejstev in dokazov, da je bil prekršek storjen, oseba, ki vodi postopek, v zvezi z indici, ki kažejo na morebitni prekršek, po uradni dolžnosti dodatno ugotavlja dejstva in okoliščine, kar pa v praksi ni mogoče vedno storiti hitro in enostavno v smislu hitrega prekrškovnega postopka, kot ga predvideva ZP.

ZIRS vse do leta 2010 s takratnimi kadrovskimi viri in takratnim delokrogom pri prekrškovnih postopkih ni imel večjih težav glede hitrega in enostavnega ugotavljanja relevantnih dejstev in posledično ustrezno hitrega odločanja. Nato se je s spremembami delokroga zahtevnost prekrškovnih postopkov stopnjevala in se še stopnjuje tako glede potrebnih aktivnosti kot tudi potrebnega časa, kar je povezano z novimi področji. Izpostaviti velja področje pacientovih pravic, kamor sodi primer, kjer je zaradi narave kršitev ustreznost hitrega postopka, ki je bil mišljen predvsem za takšne kršitve, ki jih je možno zaznati in praktično rešiti že na terenu (npr. točenje alkoholnih pijač, kajenje), vprašljiva. Naša dosedanja praksa z vodenjem prekrškovnih postopkov na tem področju je pokazala, da se je pri zadevah, kjer so bile kršitve na prvi pogled povsem jasne in celo medijsko odmevne, kasneje, v podrobno vodenem postopku, ki pa zahteva svoj čas, nemalokrat izkazalo ravno obratno.

Prizadevanja ZIRS za zagotovitev skladnosti z zahtevami postopkovnega standarda ZP ovira tudi problem omejenih kadrovskih virov, število inšpektorjev se je po letu 2010 zmanjšalo za 43, obremenitev posameznega inšpektorja se je zato in zaradi širitve delokroga z novimi področji znatno povečala. Tega problema ZIRS brez dejanske zagotovitve pogojev za učinkovito delo, na kar opozarja Varuh, vključno z realizacijo sklepov Vlade o ustrezni kadrovski popolnitvi inšpektorskih delovnih mest in zavez, povezanih z novelami Zakona o pacientovih pravicah in Zakona o zdravstveni dejavnosti glede zaposlitve 14 dodatnih zdravstvenih inšpektorjev, sam ne bo mogel rešiti."

2.12.7 *Privezovanje s pasovi kot del zdravstvene oskrbe*

Odziv Ministrstva za zdravje:

V spremembi Zakona o pacientovih pravicah (novela ZPacP-A), ki je bila sprejeta v oktobra 2017, je uresničen predlog Varuha, saj določba 31.a člena ureja uporabo posebnih varovanih ukrepov zunaj oddelkov pod posebnim nadzorom psihiatričnih bolnišnic.

2.12.8 *Paliativna oskrba*

Odziv Ministrstva za zdravje:

Ministrstvo se je v mesecu maju 2018 sestalo s predstavniki društva Hospic, na sestanku so nam predstavili nekatere izpostavljene problematike.

Ministrstvo je Društvo Hospic na sestanku tudi seznanilo z načrtovanimi zakonodajnimi rešitvami v okviru priprav predloga zakona o dolgotrajni oskrbi in aktivnostih, ki se načrtujejo v sklopu izvedbe t.i. pilotnih projektov, kjer bi bil možen deležnik tudi Društvo Hospic. Predvsem glede možnosti izobraževanja prostovoljcev.

Dogovorili smo se za sodelovanje pri pripravi izobraževalnih programov in tudi za obisk Društva Hospica.

2.12.10 *Zdravstveno zavarovanje*

Odziv Ministrstva za zdravje:

Glede ugotovitve Varuha o potrebi po ustrežnejši ureditvi pravice do obveznega zdravstvenega zavarovanja za osebe v navedenem primeru, Ministrstvo pojasnjuje, da bo ob naslednji spremembi Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju ali novem predlogu Zakona o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju navedeno področje ustrežneje uredilo.

Primer 3.3.-3/2017: Odjava iz obveznega zdravstvenega zavarovanja v Sloveniji in prijava na Hrvaškem – str. 357-358:

Odziv ministrstva za zdravje:

Ministrstvo pozdravlja dobro delovanje strokovnih služb Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

Primer 3.5-15/2017: Težave pri zagotavljanju nenujnega reševalnega prevoza – str. 358:

Odziv ministrstva za zdravje:

Ministrstvo je v okviru projekta vzpostavitve dispečerske službe zdravstva vzpostavilo posebno delovno skupino, ki bo v okviru svojih nalog predlagala spremembe podzakonskih aktov (Pravilnik o prevozih pacientov, Pravila obveznega zdravstvenega zavarovanja na področju nenujnih reševalnih prevozov) s ciljem zagotoviti dostopnost storitev v vsakem času.

Z uvedbo urgentnih centrov se je princip zdravljenja spremenil (možnost odpusta po nujni oskrbi), čemur mora slediti tudi dostopnost do nenujnega prevoza. Do systemske rešitve se morebitne težave rešujejo na posameznih območnih enotah ZZZS v sodelovanju z Ministrstvom.

Dispečerska služba zdravstva bo imela tudi nalogo razporejanja koordinacijo nad dejavnostjo nenujnih prevozov, kar bo vsekakor zagotavljalo ustrezno storitev na področju celotne države. Predviden začetek delovanja na tem področju je v drugi polovici I. 2019.

2.13 SOCIALNE ZADEVE

2.13.1 Splošno

Uresničevanje Varuhovih priporočil

Odziv MDDSZ:

V zvezi s priporočilom št. 74 (2015), s katerim Varuh predlaga, da MDDSZ okrepi kadrovske zmožnosti centrov za socialno delo, pojasnjujemo:

S ciljem, da zagotovimo primerljiv standard storitev, prilagodimo organizacijo novim strokovnim izzivom ter zagotovimo kakovostno obravnavo vseh uporabnikov, je med prioritetai MDDSZ reorganizacija CSD. Centri za socialno delo so bili v preteklih letih na eni strani podvrženi dodatnim delovnim obremenitvam na račun uvedbe Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (v nadaljevanju: ZUPJS), na drugi strani pa so se povečevale tudi potrebe po nujenju strokovne pomoči različnim skupinam uporabnikov. Sedanja praksa je kazala na preveliko razdrobljenost CSD in obremenjenost z upravnimi postopki, premalo poudarka na razvoju in krepitvi storitev, različne standarde storitev, pomanjkanje specialistov v manjših CSD, uporabo različnih pisarniških, računovodskih, upravljaljskih sistemov idr. MDDSZ namerava s projektom reorganizacije CSD vzpostaviti posodobljen socialnovarstven sistem, ki bo omogočal enovit, hiter, strokoven in učinkovit, v uporabnika usmerjen, način ukrepanja. Cilji projekta reorganizacije CSD so: poenostaviti upravne postopke ZUPJS in s tem razbremeniti delavce CSD, povečati učinkovitost, vzpostaviti skupne službe in s tem racionalizirati upravljaljske procese (racionalizacija dela, virov in sredstev), omogočiti ustrezno izvajanje strokovnih nalog (več časa namenjeno tem nalogam), omogočiti razvoj novih oblik strokovnega dela, poenotiti delovanje CSD in drugo. Rok zaključka reorganizacije CSD je 1.10.2018. Reorganizacija vključuje tri spremembe: uvedbo informativnega izračuna, socialno aktivacijo in novo organizacijsko strukturo. Z reorganizacijo uvajamo rešitve, ki prinašajo predvsem koristi uporabnikom storitev centrov za socialno delo po vsej Sloveniji. Z reorganizacijo ustanovljamo 16 novih centrov za socialno delo. Iz obstoječih 62 centrov za socialno delo se oblikuje 63 enot centrov za socialno delo (do sedaj največji Center za socialno delo Maribor se bo preoblikoval v dve enoti), ki bodo ohranile svojo avtonomnost. Takšna organizacija omogoča več časa za terensko delo, saj bodo posamične enote centrov za socialno delo razbremenjene administrativno upravnih postopkov. Na centrih za socialno delo Slovenije se je postopno, od 1. 10. 2017 dalje, zaposlilo 62 pripravnikov.

Varuh v **priporočilu št. 75 (2015)** nalaga MDDSZ naj pripravi program odprave zaostankov in ga javno objavi, potem pa tekoče spremlja njegovo uresničevanje.

Priporočilo je delno uresničeno. Ponovno poudarjamo, da se na MDDSZ ves čas trudimo, da bi rešili čim večje število pritožb, kar pa je ob velikem številu pritožb glede na število uslužbencev, ki pritožbe rešujejo (pri čemer poudarjamo, da na ministrstvo prispe le okoli 1 % vseh pritožb zoper odločbe centrov za socialno delo v zvezi s pravicami iz javnih sredstev) in neprestanem prilivu novih ter ob vseh drugih zadevah, ki jih je tudi treba reševati na socialnem področju (priprava predlogov zakonov, izvedba projekta reorganizacije centrov za socialno delo, itd.), izredno zahtevno delo. Tako se ob povečanju števila nujnih nalog, število rešenih pritožb posledično zmanjša. Opozarjamo še, da socialna zakonodaja rešuje socialne stiske, zato se pritiski na socialne pravice večajo.

V Poročilu iz leta 2016 smo že obrazložili razloge za kadrovske podhranjenosti (kljub temu, da se je ministrstvo trudilo organizirati delo z razpoložljivimi kadri, se je ta le še zmanjševal) ter povezavo z večanjem števila zaostankov pri reševanju pritožb zoper pravice iz javnih sredstev. V izogib ponavljanju jih ne navajamo znova, dodajamo pa, da smo decembra 2017 Vlado Republike Slovenije ponovno zaprosili za izdajo soglasja k 5 zaposlitvam za nedoločen čas in zagotovitvi sredstev za plačilo delovne uspešnosti iz naslova povečanega obsega dela oziroma za nadaljevanje posebnega spodaj navedenega projekta, ki omogoča, da zaostanki naraščajo počasneje.

Vlada Republike Slovenije je januarja 2018 s sklepom izdala soglasje k nadaljevanju posebnega projekta »Odprava zaostankov pri reševanju pritožb na ministrstvu«, ki bo trajal do 31. 10. 2018 v okviru povečanega obsega dela. Ocenjuje se, da bo v okviru tega projekta rešenih okoli 160 dodatnih pritožb na mesec (poleg reševanja pritožb v okviru rednega dela). V zvezi s prošnjo za dodatne zaposlitve pa je Vlada Republike Slovenije sprejela sklep, št. 024-20/2017/13 z dne 10. 1. 18, da se v okviru usklajevanja skupnega kadrovskega načrta organov državne uprave pri kadrovskem načrtu ministrstva posebej upošteva okoliščina odprave zaostankov pri reševanju pritožb.

V zvezi s priporočilom št. 63 (2016), s katerim Varuh predlaga, da naj MDDSZ v sodelovanju z Ministrstvom za pravosodje prouči možnost, da bi uveljavljanje socialnih pravic potekalo po posebnih predpisih, saj Zakon o splošnem upravnem postopku ni prilagojen posebnostim na tem področju:

MDDSZ se je na priporočilo že večkrat odzvalo. Z Zakonom o spremembah in dopolnitvah Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (ZUPJS-G, Uradni list RS, št. 75/17), smo še dodatno prilagodili oz. odstopili od koncepta Zakona o splošnem upravnem postopku (ZUP). Ponovno bi poudarili, da je uporaba ZUP subsidiarna, saj je v področnih zakonih urejena večina procesnih določb glede uveljavljanja pravic iz javnih sredstev. Opozarjamo še, da Ministrstvo za pravosodje ni resorno ministrstvo, ki je pristojno za vprašanje v zvezi z ZUP, ampak je za to pristojno Ministrstvo za javno upravo.

V zvezi s priporočilom št. 64 (2016), s katerim Varuh predlaga, da naj vsi državni organi, ki pripravljajo akte, dosledno spoštujejo Resolucijo o normativni dejavnosti, razloge za morebitne izjeme pa nanj posebej utemeljijo v dokumentaciji, ki je sestavni del predloga predpisa, pojasnjujemo:

MDDSZ pri pripravi predpisov spoštuje Resolucijo o normativni dejavnosti, razlogi za morebitne izjeme pa so posebej utemeljeni.

Zaostanki pri odločanju o pravicah skrbijo le Varuha:

Odziv MDDSZ:

V zvezi z navedbami VČP glede zaostankov pri odločanju o pravicah dodajamo pojasnila v naslednjih poglavjih.

Odziv Ministrstva za delo, družino in socialne zadeve na priporočilo št. 68 iz tega poglavja je v tabeli - Odziv Vlade Republike Slovenije na priporočila iz Triindvajsetega rednega Letnega poročila VČP za leto 2017

Posledice dolgotrajnega odločanja MDDSZ o pritožbah (str. 364):

Odziv MDDSZ:

Dodatno v zvezi s Priporočilom št. 69: MDDSZ naj zagotovi odločanje na drugi stopnji v zakonsko določenih rokih, stranke pa pravočasno pisno seznanj, kako lahko preprečijo izgubo pravic zaradi dolgotrajnega odločanja, na katero niso vplivale (stran 365)

Glede predloga, da naj MDDSZ zagotovi odločanje na drugi stopnji v zakonsko določenih rokih odgovarjamo, da smo pojasnila podali že pri vsebini vezano na navedbe o programu odprave zaostankov.

V zvezi s predlogom, da naj se stranke pravočasno pisno seznanj, kako lahko preprečijo izgubo pravic zaradi dolgotrajnega odločanja, na kateri niso vplivale, MDDSZ odgovarja, kot sledi v nadaljevanju. Takšno opozorilo bi bilo lahko del prvostopenjske odločbe ali dopisa, s katerim je odločba poslana. Določbe ZUP nalagajo uradni osebi dolžnost, da pravno neuki in nevedni stranki zagotovi vso nujno pomoč za uveljavljanje njenih pravic. Pomoč neuki stranki se ne omejuje zgolj na dolžnost poučevanja o procesnih pravicah v upravnem postopku, saj le tega ni mogoče ločiti od pouka o materialnih pravicah, ker so prve povezane z drugimi. Uradna oseba je zaradi svojega strokovnega znanja dolžna opozoriti vsakogar na možnost uveljavitve pravice po materialnih predpisih, kadar glede na dejansko

stanje zve ali sodi, da ima opozorjeni podlago za uveljavitev kakšne pravice (2. odstavek 7. člena ZUP).

Večja aktivnost uradne osebe se zahteva pri uveljavljanju socialnih pravic, ki so namenjene zagotavljanju preživetja in dostojnega življenja najbolj ranljivih skupin, kot so stari, bolni in brezposelni. Pravica do socialne varnosti je z Ustavo RS izrecno priznana kot človekova pravica in je za njeno uresničevanje potrebno aktivno delovanje države. Od uradne osebe se zahteva, da stranki zagotovi pridobitev socialnih pravic tudi z aktivnim postopanjem, tako da jo v okviru načela zaslišanja opozori, kdaj in kako lahko pridobi določeno pravico. S tem je zadoščeno tako varstvu pravic strank kot tudi varstvu javne koristi. Uradna oseba mora stranki posredovati svoje videnje dejanskih in pravnih okoliščin zadeve, med njimi tudi uspeh dokazovanja in predvideno vsebino odločitve, kar je še posebej pomembno v primeru, ko je rezultat postopka za stranko neugoden. MDDSZ bo predlog proučilo.

2.13.2 Socialni prejemki in pomoči

Še vedno ni sprememb glede upravičencev do pogrebnine

Odziv MDDSZ:

MDDSZ pojasnjuje, da je pripravilo predlog Zakona o spremembah in dopolnitvah Zakona o socialno varstvenih prejemkih (ZSVarPre-F), s katerim je med drugim predlagalo tudi razširitev kroga upravičencev do pogrebnine in posmrtnine na brate ali sestre, nečake ali nečakinje ter vnuke ali vnukinje. Državni zbor RS je ZSVarPre-F sprejel aprila 2018. ZSVarPre-F je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 31/18 in že velja, uporabljati pa se je začel s 1. 6. 2018.

2.13.3 Socialne storitve

Primer št. 3.6-5/2017: Kdo je lahko družinski pomočnik - str. 367

Odziv MDDSZ:

Drugi odstavek 18. b člena Zakona o socialnem varstvu je izrecno določil, da lahko oseba postane družinski pomočnik zgolj, če je kot samostojni podjetnik prenehal opravljati dejavnost. Razlog za sprejetje navedene dikcije v Zakonu o socialnem varstvu v letu 2008, naj bi bil nezmožnost izvajanja nadzora pri delu samostojnih podjetnikov in plačevanjem prispevkov. MDDSZ je odstopilo predlog VČP RS glede izenačevanja položaja samostojnih podjetnikov z zaposlenimi po pogodbi o delu pri delodajalcih, Ministrstvu za zdravje, z možnostjo da zakonodaja o dolgotrajni oskrbi izenači osebe, ki delajo kot samostojni podjetniki z zaposlenimi pri delodajalcih, ki delajo za krajši delovni čas, hkrati pa so družinski pomočniki.

Predlog Zakona o dolgotrajni oskrbi je v 2. odstavku 39. člena (pogoji za določitev osebnega pomočnika) določil tudi, da je lahko osebni pomočnik oseba, ki je začela opravljati samostojnost dejavnost v polovičnem obsegu.

2.13.4 Institucionalno varstvo

Odziv Ministrstva za zdravje:

Ministrstvo je problematiki kadrovskih normativov na področju socialnih zavodov v letu 2017 posvetilo posebno pozornost, saj je to področje vedno izpostavljeno kot izjemno podhranjeno z zaposlenimi na področju zdravstvene nege. Ugotovljeno je bilo, da večino neposrednega dela pri uporabnikih – tudi storitve oskrbe, ki jih plačajo uporabniki iz lastnega žepa, izvajalci prelagajo na ramena zdravstvenih delavcev, ki so plačani iz sredstev obveznega zdravstvenega zavarovanja. Iz navedenega je očitno, da je zdravstveni kader zaradi neustrezne razmejitev dela preobremenjen.

Ministrstvo se zavzema za sistemsko ureditev področja dolgotrajne oskrbe, ki bi omogočila dostopanje do primerljivih pravic oziroma storitev v vseh okoljih, transparenten sistem izvajanja integriranih storitev dolgotrajne oskrbe, krepitev obstoječih kapacitet z novimi kadri, okrepila notranji in zunanji nadzor in zagotovila dodatne finančne vire.

V poročilu je korektno povzeto stališče Ministrstva, da je problem financiranja zdravstvenih storitev v socialno varstvenih zavodov širši, kot ga navaja Skupnost socialnih zavodov Slovenije. Po predlogu zakona o dolgotrajni oskrbi in obveznem zavarovanju za dolgotrajno oskrbo, bi se spremenili okviri za financiranje dolgotrajne oskrbe iz javnih in zasebnih virov, vendar pa predlog zakona, zaradi predčasnega zaključka mandata ter posledičnega izvajanja zgolj tekočih poslov, ni bil sprejet.

Ministrstvo je na podlagi pridobljenih podatkov, v letu 2017 in 2018, primerjalo cene zdravstvene oskrbe v socialnih zavodih, kjer ugotavlja velike razlike. Zaradi navedenega je k postopnemu približevanju cen za primerljive storitve pristopilo v okviru Aneksa št. 1 k Splošnemu dogovoru za leto 2018.

Višina »žepnine« upravičencev do institucionalnega varstva

Odziv MDDSZ:

Vežano na vprašanje žepnine na strani 368 pojasnjujemo, da so po veljavni zakonodaji do pravice do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev (DZ) upravičene osebe, ki izpolnjujejo pogoje za denarno socialno pomoč (DSP) in ne izpolnjujejo pogojev za varstveni dodatek (VD). V primeru institucionalnega varstva so osebe lahko upravičene le do DSP, ne pa tudi do VD (tretji odstavek 7. člena ZSVarPre), kar pomeni, da so upravičene tudi do pravice do kritja razlike do polne vrednosti. Zaradi navedenega pride do različne obravnave ljudi, ki imajo lastne dohodke (najpogosteje pokojnino) in prejemniki DSP. MDDSZ bo navedeno stanje proučilo.

Gluhoslepe osebe

Odziv MDDSZ:

Gluhoslepoto priznavamo kot samostojno invalidnost zato je tudi Združenju gluhoslepih Slovenije DLAN in Zvezi društev gluhih in naglušnih Slovenije podeljena reprezentativnost za zastopanje oseb z gluhoslepoto. Gluhoslepi imajo pravice po Zakonu o izenačevanju možnosti invalidov predvsem na področju pridobivanja tehničnih pripomočkov. Prav tako imajo osebe z gluhoslepoto pravice po Zakonu o osebni asistenci ter Zakonu o socialnem vključevanju invalidov.

Osebe z motnjami v duševnem razvoju

Odziv MDDSZ:

Možnost prehoda med statusi - Državni zbor RS je aprila 2018 sprejel Zakon o socialnem vključevanju invalidov (Uradni list RS, št. 30/2018, v nadaljnjem besedilu: ZSVI), ki je nadomestil Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb. ZSVI je določil višino nadomestila za invalidnost v višini seštevka denarne socialne pomoči in varstvenega dodatka. Hkrati je izenačil dodatek za tujo nego in pomoč z dodatkom za pomoč in postrežbo po Zakonu o pokojninskem in invalidskem zavarovanju. Bistvena novost je v možnosti prehajanja prejemnikov nadomestila za invalidnost v zaposlitev. Prejemniki nadomestila ohranijo nadomestilo in plačo do zneska neto minimalne plače. Po prenehanju zaposlitve iz kateregakoli razloga so brez posebnih postopkov znova upravičeno do nadomestila za invalidnost. ZSVI začne veljati 1.1.2019, razen poglavje III. socialno vključevanje invalidov v skupnost. Storitve socialnega vključevanja je potrebno zdefinirati, zato se v tem delu zakon začne uporabljati 1.1.2022. Tekom enomesečne javne obravnave je bil predlog zakona deležen pozitivnih odzivov s strani zainteresiranih invalidskih organizacij, ki združujejo invalide in njihove svojce, ki jih zakon zadeva.

Vključenost v storitve VDC - Trenutno deluje 34 VDC, od tega je 23 javnih zavodov in 11 izvajalcev s koncesijo. V Sloveniji je bil v vsem tem času na področju skrbi za osebe s posebnimi potrebami narejen pomemben strokovni razvoj, tako z vidika doktrine kot tudi razvoja novih, diferenciranih in inovativnih oblik storitev ter številnih dobrih praks. Mreža VDC se je v zadnjih dvajsetih letih dobro regijsko razvila, saj v Sloveniji trenutno deluje 157 dislociranih enot, v katere je ob upoštevanju vseh storitev vključenih 5.128 uporabnikov. V prihodnje je nujno potrebno nadgraditi in prenoviti to področje. V zadnjih letih smo bili soočeni z večjimi proračunskimi primanjkljaji, vendar smo uspeli zagotoviti 388 novih vključitev v storitev vodenja, varstva in zaposlitev pod posebnimi pogoji ter institucionalnega varstva. Do leta 2020 ima ministrstvo interes pridobiti evropska sredstva za investiranje v infrastrukturo bivalnih enot in stanovanjskih skupin, ki bi omogočale razvojno naravnane skupnostne oblike nastanitve. Za večje vključevanje oseb s posebnimi potrebami v družbo in boljše urejanje invalidske in socialne problematike na področju VDC mora biti nujno okrepljeno tesnejše sodelovanje med posameznimi resornimi ministrstvi, vladnimi ustanovami, invalidskimi in drugimi organizacijami.

Populacija uporabnikov, ki se vključujejo v VDC se stara, delež mlajših uporabnikov se torej znižuje. Starostni razpon je sicer od 18 let do 95 let. Povprečna starost je okoli 40 let. Največ uporabnikov je starih med 36 in 45 let. Podatki nakazujejo trend širitev tudi na področju institucionalnega varstva, število vključitev je v obdobju od leta 2014 do 2017 naraslo za 167 mest. Število vključenih v 24 urno obliko storitve IVO v navedenem obdobju ostaja na isti ravni, število vključenih v 16 urno obliko IVO pa strmo narašča (v navedenih letih kar za 228 mest). V obliki 16 urne storitve so uporabniki pretežno nameščeni v stanovanjskih skupinah in bivalnih enotah. Na MDDSZ se zavzemamo za ločitev mreže institucionalnega varstva za mlajše in starejše uporabnike, ki bi bila nujno potrebna z vidika potreb uporabnikov po prilagojenih storitvah (program, aktivnosti, socialni, zdravstveni in tehnični vidik itd.). Po podatkih čakajočih na listah z aktualnimi vlogami je trenutno okoli 200 oseb (24 urno IVO: skupaj 130 - od tega zavodska oblika - 120 in bivalna enota 11 ter 16 urno IVO skupaj 70 - od tega zavodska oblika - 20, bivalna enota - 25 in stanovanjska skupina – 25).

Izvajalci imajo izjemne težave na področju pogajanj v okviru splošnega dogovora (za VDC je pogajalec SOUS) oziroma zagotavljanj (s strani ZZS) zdravstvenih sredstev za izvajanje storitve institucionalnega varstva (zdravstvene storitve so del socialno varstvene storitve) ter s tem izvedbo projektov širitev nastanitvenih kapacitet za izvajanje storitve institucionalnega varstva, ki je za uporabnike plačljiva (skladno s potrebami uporabnikov in aktualnimi vlogami za sprejem). Z vidika plačila so problematične velike razlike v priznanih cenah (zdravstvene storitve) med izvajalci za isto kategorijo oskrbe.

Pri uveljavljanju sprememb, ki so s strani izvajalcev socialno varstvenih storitev opredeljene na podlagi spreminjajočih se potreb oseb s prirojeno znižano stopnjo inteligentnosti, nižjimi sposobnostmi na kognitivnem, govornem, motoričnem in socialnem področju s pomanjkanjem veščin ter osebnostnimi in težje senzornimi motnjami ali oseb, pri katerih je takšno stanje posledica okvare oziroma poškodbe, je podpora države ključnega pomena. Podaljšana življenjska doba in družbene spremembe predstavljajo nove izzive na področju izvajanja storitev in potrebe po dodatnem strokovnem razvoju ter zagotavljanju novih storitev, ki ustrezajo spremenjenim potrebam uporabnikov.

2.14 BREZPOSELNOST

2.14.1 Splošne ugotovitve

Odziv MDDSZ:

VČP v poročilu izraža nezadovoljstvo nad obravnavo pritožb na MDDSZ, saj ocenjuje, da so vsi razumni roki odločanja po Zakonu o splošnem upravnem postopku prekoračeni.

Na MDDSZ si prizadevamo, da so roki reševanja pritožb na področju, ki ga ureja ZUTD, razumni. Sicer zaznavamo trend upadanja števila pritožb, zaradi česar se skrajšujejo tudi roki reševanja pritožb, vendar pa se hkrati povečuje število socialnih sporov pri Delovnem in socialnem sodišču. Januarja 2017 je ministrstvo reševalo pritožbe v roku 6 mesecev, julija 2017 v roku 5 mesecev, decembra v roku 4 mesecev, v maju 2018 so se roki skrajšali na 2-3 mesece. Naša prizadevanja gredo v smeri dodatnega skrajševanja rokov reševanja pritožb.

2.14.2 Uresničevanje Varuhovih priporočil

Odziv MDDSZ:

VČP meni, da napotitev brezposelne osebe na delo k delodajalcu z blokiranim transakcijskim računom (TRR) pomeni kršitev načela dobrega upravljanja Zavoda Republike Slovenije za zaposlovanje.

V kolikor ZRSZ v okviru vzpostavljenih pisarn za delodajalce ugotovi, da ima delodajalec blokirani TRR (kar predstavlja le enega od kazalnikov poslovanja tega delodajalca), svetovalec pri delodajalcu preveri vzroke ter stanje v zvezi z blokado TRR, nato pa se z njim običajno dogovori o omejitvi izvajanja storitev ter mu ne napotuje brezposelnih oseb, vse dokler blokada TRR ni odpravljena. Pri tem gre po navedbah ZRSZ večinoma za primere, ko delodajalec čaka na plačilo za opravljene storitve ipd. (večinoma gre za nizke zneske), nato pa delodajalec v kratkem času poskrbi za odpravo blokade računa. Delodajalci z blokiranimi TRR, ki imajo večje težave in svojim zaposlenim iz tega razloga ne bi mogli izplačevati plač, pa so praviloma že vpisani v evidenci delodajalcev z negativnimi referencami.

ZRSZ je na podlagi sklenjene pogodbe z ustreznim izvajalcem ažurne podatke o blokadah TRR začel prejemati v aprilu 2018, od takrat pa jih tudi upošteva pri napotovanju brezposelnih na prosta delovna mesta.

2.14.3 Aktivna politika zaposlovanja

Odziv MDDSZ:

Varuh v poročilu navaja: »Da se zagotovita večja javnost in preglednost ter se je mogoče izogniti morebitnim očitkom o tem, da Zavod RS za zaposlovanje (v nadaljevanju: ZRSZ) posameznim brezposelnim (in delodajalcem) daje prednost, drugim pa že leta ni ponudil nobenega ukrepa, podajamo naslednji predlog: Objavijo naj se podatki o tem, kako so posamezni ukrepi APZ razpršeni ali razporejeni med brezposelnimi osebami, o številu ukrepov, v katere je bila največkrat vključena posamezna brezposelna oseba, o številu brezposelnih oseb, ki sploh niso bile vključene v noben ukrep, in drugi podatki, vse ob upoštevanju obdobja brezposelnosti in vključenosti v evidenco ZRSZ.«

Ministrstvo pojasnjuje, da je napotovanje brezposelnih oseb v posamezne programe APZ v izključni pristojnosti ZRSZ oziroma svetovalca, ki mora v postopku napotovanja brezposelnih oseb v primerne programe APZ upoštevati smiselnost vključitve v skladu z določbo 114. člena ZUTD (pri vključitvi osebe v program APZ se upoštevajo zlasti stanje na trgu dela na določenem območju in v določenem poklicu, stroški vključitve, osebne, poklicne, delovne in druge sposobnosti osebe ter njena starost, možnosti za uspešen zaključek ukrepa, želje osebe, če so utemeljene in jih je smiselno upoštevati glede na možnosti za zaposlitev v določenem okolju in obdobju, socialna ali zdravstvena oviranost osebe, razpoložljiva finančna sredstva in realne možnosti zaposlitve po zaključenem ukrepu). V postopku napotovanja pa mora zavod upoštevati tudi določbo 35. člena ZUTD, na podlagi katere imajo prednost pri vključevanju v ukrepe APZ brezposelne osebe, ki prejemajo denarno nadomestilo za primer brezposelnosti ali socialno varstvene prejemke, osebe iz ranljivih skupin na trgu dela ter brezposelne osebe, ki še niso bile vključene v noben ukrep APZ. V okviru APZ v zadnjih letih sredstva v pretežnem delu namenjamo za spodbujanje zaposlovanja ranljivih skupin brezposelnih oseb (dolgotrajno brezposelni, starejši od 50 let, osebe z nizko izobrazbo, mladi).

Nabor programov APZ je predstavljen v Katalogu ukrepov APZ kot izvedbenem dokumentu, ki je objavljen na spletni strani MDDSZ. V katalogu ukrepov APZ so pri vsakem programu natančno opredeljene skupine oseb (ti. ciljne skupine), ki se lahko vključijo v posamezen program APZ.

ZRSZ na svoji spletni strani redno objavlja letna poročila o izvajanju ukrepov na trgu dela. Tudi MDDSZ vsako leto pripravi Letno poročilo o izvajanju ukrepov na trgu dela, s katerim seznanijo socialne partnerje (na Ekonomsko-socialnem svetu) in Vlado RS. V navedenih letnih poročilih je za vsak program APZ opisano izvajanje programa v preteklem letu, število in struktura vključenih brezposelnih oseb. Ključne podatke o stanju na trgu dela ZRSZ redno objavlja na svojih spletnih straneh.

Pravila za napotovanje brezposelnih oseb v ukrepe APZ pa moramo razlikovati od pogojev in meril, ki so podlaga za odločanje o izboru delodajalcev, ki bodo vključeni v ukrepe APZ. Ti pogoji se objavijo v javnih povabilih za zbiranje ponudb, pri katerih gre za povabilo delodajalcem, ki se želijo vključiti v izvajanje programov APZ, da oddajo ponudbo za dodelitev subvencij in drugih oblik pomoči iz javnih sredstev. Potrebno je omeniti tudi, da so v okviru javnih povabil, s katerimi ZRSZ dodeljuje sredstva za subvencije, določeni jasni pogoji, ki jih mora izpolnjevati vsak delodajalec, ki želi prejeti sredstva APZ.

Glede na navedeno in upošteva v poročilu omenjeno ustavno presojo 47. člena ZUTD pojasnjujemo, da se predmetna ustavna presoja nanaša na ustreznost oziroma zakonitost pravne ureditve pravil za

izbor delodajalcev, ki bodo vključeni v izvajanje programov APZ, ne pa na napotovanje brezposelnih oseb v programe APZ. Glede ustavne presoje je ministrstvo svoje stališče predstavilo v odgovoru na zahtevo za presojo ustavnosti. Ministrstvo bo počakalo do odločitve ustavnega sodišča in bo do takrat postopke javnih povabil izvajalo v skladu z veljavnimi predpisi in ustaljeno prakso.

Primer št. 4.2-12/2016: Kljub obljubam ministrice po starem: Izbris iz evidence brezposelnih oseb za čas starševskega dopusta in otežena vključitev v programe aktivne politike zaposlovanja – nadaljevanje primera iz leta 2016 - str. 379-380:

Odziv MDDSZ:

Odgovor MDDSZ v zvezi s tem primerom in priporočilom št. 73 je v tabeli »Odziv Vlade Republike Slovenije na priporočila iz Triindvajsetega rednega Letnega poročila VČP za leto 2017«

Primer št. 4.2-13/2017: Vračanje denarnega nadomestila - str. 380 - 381

Odziv MDDSZ:

VČP meni, da je v nasprotju z načelom pravičnosti, da v obravnavanem primeru pobudnica nosi celotno breme vračila zneska (glede na finančni položaj pobudnice je to izredno neetično) izključno zaradi napake organa, ki je odločal o njeni pravici.

Ministrstvo pojasnjuje, da lahko skladno s 142. členom ZUTD ZRSZ in oseba, ki je na podlagi 140. člena ZUTD zavezana k vračilu neupravičeno izplačanega denarnega nadomestila za brezposelnost, skleneta dogovor o načinu in času vračila neupravičeno prejetega denarnega nadomestila. Pri sklenitvi dogovora s fizičnimi osebami se upoštevajo višina terjatve in višina dohodkov zavarovanca in njegov socialni položaj ter se omogoči vračilo dolga tako, da ni ogroženo preživljanje zavarovanca (tj. dolžnika) in njegovih družinskih članov. Odlog vračila se lahko dogovori za največ šest mesecev, obročno vračanje pa v največ 24 obrokih (drugi odstavek 142. člen ZUTD). Predlog za odlog oziroma obročno vračilo dolжник vloži pri ZRSZ. Na podlagi podatkov iz svojih evidenc in evidenc drugih organov, ki jih lahko pridobi, ter predloženih dokazil dolžnika ZRSZ v roku največ 60 dni po prejemu predlog sprejme in pripravi dogovor o vrnitvi ali pa predlog dolžnika zavrne. Zoper dogovor o vrnitvi oziroma zoper zavrnitev dolžnikovega predloga ni pritožbe. Pojasnujemo še, da ZUTD v 143. členu določa tudi možnost odpisa dolga, ki se izvede skladno z zakonom, ki ureja javne finance. Podrobnejše kriterije za odpis, delni odpis, odlog plačila ali obročno plačilo pa določa Pravilnik o odpisu in delnem odpisu dolga, odlogu plačila ter obročnem plačilu pri financiranju ukrepov trga dela in izvajalcev.

Upošteva se citirano zakonsko ureditev se pri vračilu neupravičeno izplačanega denarnega nadomestila za brezposelnost upošteva socialno stanje dolžnika, saj je možen dogovor o vračilu denarnega nadomestila za brezposelnost, s čimer se dolžnika finančno razbremeni, da denarno nadomestilo vrne v enkratnem in višjem znesku. Oseba je dolžna vrniti zgolj znesek neupravičeno izplačanega denarnega nadomestila in nima dodatnih stroškov oziroma bremen z njegovim povračilom.

Glede v poročilu izraženega vprašanja Inšpektorata za javni sektor, da bi bilo treba zahtevek za vračilo preveč izplačanih sredstev izdati v obliki upravnega akta, pojasnujemo, da skladno s tretjim odstavkom 140. člena ZUTD Zavod RS za zaposlovanje v vseh odločbah, s katerimi odpravi odločbo o pravici do denarnega nadomestila, v izreku odločbe hkrati odloči tudi o vračilu zneska, ki ga mora fizična oziroma pravna oseba vrniti.

2.15 PRAVICE OTROK

2.15.1 Uresničevanje Varuhovih priporočil

Odziv MDDSZ:

MDDSZ pojasnjuje, da je Državni zbor RS dne 20. 3. 2018 sprejel Zakon o ratifikaciji Izbirnega protokola h Konvenciji o otrokovih pravicah glede postopka sporočanja kršitev (MIPKOPSK). Zakon je bil v Uradnem listu RS objavljen 13. 4. 2018, veljati pa je pričel 28. 4. 2018.

2.15.2 Projekt Zagovornik – glas otroka je končan

Odziv MDDSZ:

MDDSZ se strinja, da je Projekt Zagovornik – glas otroka pomemben projekt, ki je v širši družbi dobro sprejet in prepoznan kot pomemben mehanizem za varstvo koristi otroka, na kar kaže tudi statistika imenovanih zagovornikov v posameznih primerih. MDDSZ je ves čas trajanja pilotskega projekta financiralo njegovo izvajanje, v besedilu DZ smo podali splošno opredelitev instituta, v prehodnih določbah pa napotitev na poseben zakon, ki bi uredil postopek za postavitve zagovornika otroku, pogoje, ki jih zagovornik mora izpolnjevati ter njegove pristojnosti, način prenehanja zagovorništva in ostala vprašanja v zvezi z izvajanjem zagovorništva. MDDSZ je pri Inštitutu RS za socialno varstvo tudi naročilo in financiralo izvedbo Naloge o analizi pilotnega projekta »Zagovornik – glas otroka«, ki je služila kot strokovna podlaga za novelo zakona o Varuhu človekovih pravic, ter v postopku medresorskega usklajevanja navedene novele aktivno sodelovalo.

MDDSZ podpira projekt Hiša za otroke (Barnahus), ki ga vodi Ministrstvo za pravosodje, pri katerem v okviru medresorske delovne skupine tudi aktivno sodelujemo.

2.15.3 Družinska razmerja

Odziv MDDSZ:

V zvezi z implementacijo DZ (in s tem povezanim daljšim obdobjem med samo uveljavitvijo in pričetkom uporabe zakonika) MDDSZ pojasnjuje, da je bila - glede na to, da gre za obsežno zakonodajno materijo in ker določbe DZ prinašajo bistvene spremembe na področju pristojnosti in dela tako centrov za socialno delo kot sodišč - v postopku priprave zakonika sprejeta odločitev, da se večina določb prične uporabljati šele dve leti po uveljavitvi zakonika, da bodo v tem vmesnem obdobju pristojni organi lahko pripravili vse potrebno za nemoten pričetek izvajanja zakonika v praksi. Že ob pripravi zakonika smo v uvodnih določbah tudi navedli, da se bo za potrebe lažje uveljavitve zakonika in

reševanja odprtih vprašanj tako na strani CSD kot sodišč pri MDDSZ ustanovila implementacijska delovna skupina, za strokovne delavce centrov za socialno delo, sodnike in sodno osebje pa so bila predvidena ustrezna usposabljanja in izobraževanja. Implementacijska delovna skupina za lažjo uveljavitev in izvajanje Družinskega zakonika je bila ustanovljena meseca marca 2017, sestavljajo pa jo predstavniki Ministrstva za pravosodje, Ministrstva za notranje zadeve in Policije, Okrožnega sodišča v Ljubljani, Skupnosti CSD, CSD Ljubljana Vič Rudnik ter MDDSZ. Članice in člani navedene implementacijske delovne skupine v okviru svojih organov intenzivno delajo na pripravi potrebnih predpisov, delovna skupina pa na sestankih rešuje odprta vprašanja in spremlja napredek pri delu posameznih organov.

Primer št. 11.0-1/2017: Center za socialno delo mora preprečiti ogrožanje otroka, če je s tem seznanjen - str. 393-396:

Odziv MDDSZ:

Varuh navaja primer obravnavanja družine, pri čemer bi moral CSD po mnenju varuha preprečiti ogrožanje otroka, če je s tem seznanjen. Mnenje varuha je, da kadar eden od staršev onemogoča, da drugi od staršev soodloča ali pristojni organ odloči o skrbi za otroka, to pomeni ogrožanje otroka, saj takšna samovolja ni v otrokovo največjo korist.

S konkretnim primerom je varuh seznanil MDDSZ, na kar je bil pripravljen odziv MDDSZ in tudi izveden skupni sestanek varuha, MDDSZ in Socialne inšpekcije.

MDDSZ se ne želi izrekati o pravilnosti in zakonitosti dela centra za socialno delo v predmetni zadevi. Obrazložitev mnenja varuha, v nekaterih delih ni povsem jasna oziroma obstaja bojazen, da mnenje določa pristojnosti centrom za socialno delo, ki jih ti nimajo in tudi pravno sistemsko v njihovo stvarno pristojnost tudi ne sodijo. Odziv MDDSZ se v tem delu nanaša izključno na sistemsko pravno ureditev pristojnosti centrov za socialno delo.

Glede na pristojnosti centrov za socialno delo za izvajanje zaščitnih ukrepov predvsem glede na 119. člen (ki določa splošno pooblastilo za ukrepanje) in 120. člen (odvzema otroka staršem), centru za socialno delo ni mogoče pripisati pristojnosti, ki bi preprečila morebiten protipravni odvzem otroka. Zaščitni ukrepi po ZZZDR niso namenjeni reševanju sporov med staršema glede zaupanja otroka v varstvo in vzgojo, glede izvajanja stikov kot tudi sicer glede vprašanj izvrševanja roditeljske pravice in tudi ne preprečevanju morebitne samovolje enega od staršev. Reševanje teh sporov sodi izključno v sodno pristojnost. Ravno tako zaščitni ukrep odvzem otroka iz ZZZDR ni namenjeni preprečitvi morebitnega prehoda državne meje oziroma preselitve enega od staršev, skupaj z otrokom. Vendar tovrstne kršitve (ali nameravane kršitve) otrokovih pravic zaradi morebitne samovolje enega od staršev, same po sebi ne dajejo pravne podlage za oceno ogroženosti v smislu potrebe po odvzemu otroka in namestitvi v eno od oblik institucionalnega varstva, četudi bi bil tovrsten ukrep kratkotrajen. Ocenjujemo namreč, da v kolikor starši za otroka ustrezno skrbijo in glede tega ni ugotovljena ogroženost, centri za socialno delo nimajo podlage za odločitev o ukrepu odvzema otroka. Okoliščina ogroženosti otroka ne more biti utemeljena tudi z dejstvom, da zaščita otrokovih koristi v za to določenih postopkih ne bo pravočasna. V kolikor je v mnenju varuha apelirano na možnost tudi kratkotrajnega odvzema otroka, naj pa ob tem navedeno, da v praksi Evropskega sodišča za človekove pravice (ESČP) MDDSZ namreč ni zasledilo stališča oziroma meril pri presoji kršitve pravice do družinskega življenja v smislu, da država ni zagotovila zaščitnega ukrepa (npr. odvzema otroka in namestitve v drugo obliko varstva) z namenom preprečitve morebitnega protipravnega mednarodnega odvzema otroka. Ustavno sodišče RS je v odločbi Up-383/11 z dne 18. 9. 2013 navedlo, da ESČP tudi v svojih novejših odločitvah poudarja, da je v primerih, ki zadevajo izvrševanje odločitev v sferi družinskega prava, odločujoče vprašanje, ali so državni organi storili vse potrebne korake za izvršitev odločbe, kolikor je to razumno pričakovati v okoliščinah vsakega konkretnega

primera (predvsem morajo imeti pred očmi koristi otroka) in da na tem občutljivem področju niso zaželeni prisilni ukrepi zoper otroka.

Ogroženost otroka zaradi morebitnih samovoljnih ravnanj enega od staršev v sferi pravice otroka in drugega od staršev bi morala biti dejanska podlaga za zaščito otrokovih koristi v za to predvidenih sodnih postopkih. Pri tem ne gre le za odločanje o zaupanju otroka v varstvo in vzgojo ter o stikih (tudi z izdajo začasne odredbe), pač pa lahko sodišče, kot to izhaja iz 20. člena Zakona o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08 in 68/16, v nadaljevanju ZPND), zaradi zagotavljanja varstva otrok med drugim tudi prepove prehod državne meje otroku, prepove izdajo osebnega dokumenta otroku ali prepove vročitev osebnega dokumenta otroka enemu ali obema staršema). V teh postopkih ima center za socialno delo omejeno možnost predlaganja: v skladu z določbo 421. člena Zakona o pravnem postopku lahko predlaga spremembo sodne odločbe o varstvu in vzgoji otroka ter o stikih, če to zahtevajo spremenjene razmere in koristi otroka; v skladu z ZPND je center za socialno delo lahko tudi predlagatelj ukrepov, vendar le s soglasjem žrtve. Poleg predlaganja postopkov, center za socialno delo lahko ponudi storitve, ki so za uporabnika prostovoljne, sicer pa lahko center za socialno delo zgolj z oblastno odločbo odloči o zaščiti koristi otroka.

Varuh tudi ugotavlja, da v primeru umika žrtve skupaj z otrokom, pride do posega v pravico drugega starša, zato bi moral biti center za socialno delo še posebej skrben. V primeru prijave nasilja se v obravnavo vključijo vse pristojne službe in domnevni žrtvi omogočijo umik na varno, pri čemer se ne raziskuje in ni pomembno, ali je do nasilja dejansko prišlo, kar navaja tudi varuh. V kolikor je ob nasilju prisoten tudi otrok, ki v skladu z določbami ZPND uživa posebno varstvo, ni jasno, kako bi lahko bilo v primeru zaščite mld. žrtve storilcu omogočeno celovito izvrševanje roditeljske pravice. Zagotavljanje zaščite žrtvi pred storilcem pomeni, da se ta pred storilcem fizično umakne na varno, kar po naravi stvari za ta čas pomeni tudi prekinitev fizičnega (verjetno pa tudi komunikacijskega) stika. V primeru mladoletne žrtve navedeno pomeni začasno prekinitev izvajanja določenih upravičenj iz roditeljske pravice - za zagotavljanje izvajanja roditeljske pravice imata oba starša možnost le to uveljavljati v sodnem postopku. V primeru prijavljenega nasilja ni mogoče zagotavljati ustrezne zaščite mladoletni žrtvi, v kolikor bi za zaščito potrebovali soglasje storilca. V doktrini nasilja namreč je, kot to navaja tudi varuh, da se ne raziskuje, ali je do nasilja zares prišlo, pač pa se zagotavlja zaščita posamezniku, ki nasilje navaja.

2.15.5 Preživnine, otroški dodatki in upravljanje otrokovega premoženja

Primer št. 11.2-11/2017: Dolžnost preživljati otroka, ki se šola - str. 399:

Odziv MDDSZ:

Varuh opozarja na težavo staršev, ki so dolžni preživljati polnoletne otroke, ki se šolajo, da bi nedvoumno ugotovili, ali se otrok redno šola. Pri tem navaja, da potrdilo o vpisu ne zadošča za nedvoumno ugotovitev, ali se otrok šola, starši pa nimajo pravice do vpogleda v dejanske ocene ali opravljene izpite svojega otroka. Nadalje navaja, da je MDDSZ po tem, ko je bilo obveščeno o tej problematiki, menilo, da je ureditev ustrezna ter da je mogoče v zvezi z dolžnostjo preživljanja vedno vložiti tožbo.

MDDSZ se z mnenjem varuha glede izraženih težav zavezancev za plačilo preživnine o pravici do pogleda v dejansko šolanje otroka, delno strinja. Dolžnost preživljanja je vezana na dva izpolnjena pogoja, to je starost manj kot 26 let in redno šolanje. Že sedaj veljavna ureditev in tudi nova ureditev v

DZ določa vsakoletno usklajitev preživnin, ki se izvede centralno. Tako DZ v poglavju Zbirke podatkov v 288. členu določa pridobitev podatkov med drugim tudi s strani izvajalcev vzgojne in izobraževalne dejavnosti o vključitvi v vzgojni ali izobraževalni zavod. Ti podatki so nadalje podlaga za vsakoletno usklajevanje preživnine, tudi če upravičenec v skladu z 198. členom DZ sam ne predloži potrdila o vpisu ali ne obvesti center za socialno delo o tem, kje se redno šola. Nadalje bi bila verjetno bolj smiselna določba, ki bi zavezancu omogočila, da po otrokovi polnoletnosti preveri ali se upravičenec dejansko redno šola (to je ali redno opravlja šolske/študijske obveznosti), kot je razumeti tudi varuhovo mnenje. Kljub temu pa ocenjujemo, da je ureditev sorazmerna, saj upravičencu obenem ne daje možnosti preverbe materialnih zmožnosti zavezanca iz dostopnih evidenc (za namen določitve preživnine, morebitne njene spremembe ali izvršbe). Ob tem želimo opozoriti tudi na spremembo zakonodaje na področju srednješolskega izobraževanja, ki omejuje možnost prepisovanja iz enega izobraževalnega programa v drugega (Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o poklicnem in strokovnem izobraževanju in Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o gimnazijah, Uradni list RS, št. 68/17).

Z navedbo varuha, da mora biti sodna pot vedno zadnja možnost, ko so izčrpane vse druge možnosti, se MDDSZ strinja in ob tem navaja, da DZ najprej v 140. členu, nadalje pa tudi v 192. 193 in 197. členu napotuje na možnost sporazumne določitve oziroma spremembe preživnine.

2.15.6 *Rejništvo, skrbništvo, zavodsko varstvo*

Primer št. 11.3-55/2016: Center za socialno delo ne sme vzpostavljati stikov med otroki in starši, če jih je sodišče prepovedalo - str. 401-402:

Odziv MDDSZ:

MDDSZ se strinja s stališčem varuha.

Primer št. 11.3-56/2016: Ime je pomemben del otrokove identitete - str. 401-402:

Odziv MDDSZ:

MDDSZ se strinja s stališčem varuha, da je ime pomemben del otrokove identitete ter z nadaljnjimi aktivnostmi glede postopnega privajanja otroka na njegovo pravo ime.

2.15.7 *Otroci s posebnimi potrebami*

Uveljavljanje pravice do delnega plačila za izgubljeni dohodek in dodatka za nego otroka

Odziv MDDSZ:

Center za socialno delo odloča o teh dveh pravicah na podlagi mnenja zdravniške komisije prve stopnje, prav tako ministrstvo odloči o pritožbi na podlagi mnenja zdravniške komisije druge stopnje. Z

novelo Zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 14/18) je bila pravica do delnega plačila za izgubljeni dohodek razširjena tudi na zakonca ali zunajzakonskega partnerja, kadar dejansko neguje in varuje otroka svojega zakonca ali zunajzakonskega partnerja, če te pravice ne koristi mati oziroma oče otroka in izpolnjuje druge s tem zakonom predpisane pogoje. Prav tako je bil sprejet Pravilnik o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o kriterijih za uveljavljanje pravic za otroke, ki potrebujejo posebno nego in varstvo, v katerem je na predlog zdravniških komisij posodobljen Seznam hudih bolezni. V februarju 2018 je bil sprejet Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o starševskem varstvu in družinskih prejemkih (Uradni list RS, št. 14/18), veljati začel 17. 3. 2018. Staršem se več ne ukine pravica do delnega plačila za izgubljeni dohodek, če je otrok zaradi zdravljenja v zavodu, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo več kot 30 dni. Če je otrok v zavodu, v katerem ima celodnevno brezplačno oskrbo, so starši upravičeni do sorazmerne višine delnega plačila za izgubljeni dohodek; upravičenci - starši so zavarovani za 10 ur tedensko.

Sočasno uveljavljanje dodatka za nego otroka in dodatka za pomoč in postrežbo in Priporočilo št. 76 (str. 404)

Odziv MDDSZ:

MDDSZ je v predmetni zadevi zavzelo stališče, da ni pravne podlage za priznanje pravic za nazaj. V več sodbah na prvi stopnji je sodišče tožbeni zahtevki zavrnilo. Višje delovno in socialno sodišče je sodbo sodišča prve stopnje razveljavilo ter vrnilo sodišču prve stopnje v ponovno sojenje. Sodišče na prvi stopnji je v ponovljenem postopku prišlo do enakega zaključka kot prvič in sicer, da ni zatrjevane protipravnosti na strani centra za socialno delo niti ministrstva. Ker ni bila dokazana protipravnost, sodišče ni ugotavljalo obstoja nadaljnjih predpostavk odškodninske odgovornosti in višine odškodnine. Postopki še tečejo pred Delovnih in socialnim sodiščem.

IV. ODZIVNO POROČILO VLADE REPUBLIKE SLOVENIJE NA POROČILO O IZVAJANJU NALOG DPM V LETU 2017 (DRŽAVNI PREVENTIVNI MEHANIZEM PO OPCIJSKEM PROTOKOLU H KONVENCIJI OZN PROTI MUČENJU IN DRUGIM KRUTIM, NEČLOVEŠKIM ALI PONIŽEVALNIM KAZNIM ALI RAVNANJU)

1. IZVAJANJE NALOG IN POOBLASTIL DRŽAVNEGA PREVENTIVNEGA MEHANIZMA V LETU 2017

1.4 Predlogi in pripombe k veljavnim ali predlaganim zakonom

Odziv Ministrstva za zdravje:

Ministrstvo je s sklepom, št. 024-23/2016/18 z dne 3. 11. 2016, imenovalo delovno skupino, ki pripravlja spremembo Zakona o duševnem zdravju (Uradni list RS, št. 77/08 in 46/15 – odl. US).

Ministrstvo si bo prizadevalo, da bo predlog sprememb posredovan v javno obravnavo do konca leta 2018.

4.1 Obiski domov za starejše in (4.2) obisk posebnih socialnovarstvenih zavodov

Odziv MDDSZ v zvezi s problematiko varovanih oddelkov ter oblikovanja kadrovskih in prostorskih standardov in normativov:

MDDSZ se je seznanilo s priporočili VČP v okviru DPM in ustrezno ukrepalo. Nekaj priporočil se nanaša na potrebo po sistemskih spremembah, npr. uporaba posebnih varovalni ukrepov (Zakon o duševnem zdravju), za kar si MDDSZ prizadeva v okviru članstva v delovni skupini za spremembo zakon. Pri ukrepih zavodov (npr. za ustrezno opremljenost in dekoracijo prostorov in zagotavljanja zasebnosti) MDDSZ v odgovorih VČP na poročila o obiskih spodbuja zavode k uresničevanju le-teh.

Vežano na Poročilo VČP RS (VČP) in vsebino podpoglavja 2.3.6 Osebe z omejitvami gibanja v psihiatričnih bolnišnicah in socialnovarstvenih zavodih (str. 159) in priporočilo št. 17 (VČP poziva vse pristojne k čimprejšnji izvedbi priporočil, ki jih je Državni zbor RS izdal ob obravnavi Varuhovega Posebnega poročila o kršitvah človekovih pravic oseb z duševno motnjo pri njihovem neprostoovoljnem nastanjanju in obravnavi v varovanih oddelkih socialnovarstvenih zavodov) na strani 161 ter posebno poročilo VČP o izvajanju nalog DPM, pojasnjujemo:

Vlada RS je s sklepi z dne 21.3.2018 določila, da resorni ministrstvi (MDDSZ in Ministrstvo za finance), v roku 14 dni najdeta rešitev za sofinanciranje in odprtje dodatnega varovanega oddelka v enem od posebnih ali kombiniranih socialnovarstvenih zavodov. Kljub zavedanju, da večanje kapacitet na varovanih oddelkih ne bo rešilo osnovnega problema varovanih oddelkov (torej spremembe sistema), si na MDDSZ z namenom kratkoročne rešitve razbremenitve obstoječih varovanih oddelkov prizadevamo za odprtje dodatnega varovanega oddelka. MDDSZ je že pristopilo k realizaciji navedenih sklepov in bo predvidoma povečalo kapacitete za 20 mest. V Domu Nine Pokorn Grmovje se načrtuje gradnja dodatnega varovanega oddelka, vendar le za osebe z demenco. Odprtje dodatnega varovanega oddelka posledično pomeni razbremenitev drugih varovanih oddelkov. Gradnja navedenega oddelka bo financirana iz lastnih sredstev zavoda, realizacija je predvidena v letu 2018. V Domu Lukavci je s prenovo možna širitev kapacitet (predvidoma 12), realizacija pa je predvidena v sredini leta 2019. Sredstva za to bo namenila država v skladu s sklepi Vlade RS.

Delovni skupini za vzpostavitev specializirane enote za obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju je Vlada RS skladno z navedenimi sklepi naložila, da v roku 6 mesecev (21.9.2018) pripravi kadrovske in prostorske standarde ter normative za novo specializirano obravnavo oseb z najtežjimi oblikami motenj v duševnem zdravju. Na podlagi zbranih predlogov kadrovskih in prostorskih normativov, bo predvidoma konec junija sledila peta seja delovne skupine ter nadaljuje delo skupine (predlogi zakonodajnih sprememb, priprava elaborata, ogled prakse v tujini...).

Problematika varovanih oddelkov socialnovarstvenih zavodov je kompleksna in medresorska in je posledica slabega izvajanja Zakona o duševnem zdravju (ZDZdr) in postavljenega neustreznega koncepta obravnave oseb z najtežjimi oblikami duševnih motenj v kombinaciji z nevarnim vedenjem (delovna skupina za t.i. poforenziko trenutno pripravlja kadrovske in prostorske standarde in normative specializirane obravnave, predvidena naslednja seja konec junija).

V okviru slabega izvajanja ZDZdr je problematično predvsem naslednje: a.) nezadostno razvita mreža nadzorovane obravnave ter nezadostna komunikacija med posameznimi deležniki, b.) problematika sodnih izvedencev oziroma izvedencev psihiatrične stroke - nov zakon o sodnih izvedencih od marca 2018, večina členov v veljavo stopi v letu 2019, c.) nameščanje nepokretnih oseb na varovane oddelke, d.) nameščanje na varovane oddelke zgolj zaradi reševanja socialnih stisk, e.) postavitve osebe pod skrbništvo zgolj zaradi lažjega oziroma hitrejšega sprejema v socialno varstveni zavod.

Vezano na priporočilo št. 18 (*VČP priporoča, naj Ministrstvo za zdravje čim prej pripravi potrebne spremembe in dopolnitve Zakona o duševnem zdravju, ki bodo zagotovile visoko raven spoštovanja temeljnih pravic oseb med zdravljenjem na oddelku pod posebnim nadzorom psihiatrične bolnišnice ali obravnavo na varovanem oddelku socialnovarstvenega zavoda.*) na strani 162, pojasnjujemo: spremembe Zakona o duševnem zdravju (ZDZdr) so v pristojnosti Ministrstva za zdravje. Ministrica za zdravje je konec leta 2016 imenovala delovno skupino za pripravo predloga sprememb ZDZdr. Predstavnica MDDSZ je članica te delovne skupine. Prizadevamo si tudi za ureditev področij, na katera opozarja VČP (npr. nujni sprejemi v SVZ, problematika posebnih varovalnih ukrepov).

Vezano na navedbe na strani 170 glede prenove standardov in normativov ter problematiko pomanjkanja osebja na varovanih oddelkih med vikendi, kjer VČP ugotavlja, da je zaradi navedenega ob koncu tedna na voljo manj (organiziranih) aktivnosti za stanovalke in stanovalce, vključno z odhodi na sveži zrak, predvsem za tiste stanovalke in stanovalce, ki nimajo obiskov DPM predlaga prevetritev kadrovskih normativov na način, da bo tudi ob koncu tedna na voljo dovolj osebja za izvajanje aktivnosti.

Na MDDSZ se zavedamo, da so standardi in normativi socialnovarstvenih storitev potrebni prenove, kar je ena od prioritet do konca leta. Ustanovljena je bila delovna skupina za pripravo osnutka Pravilnika o spremembah in dopolnitvah Pravilnika o standardih in normativih socialnovarstvenih storitev. Načrtuje se, da bo delovna skupina jeseni nadaljevala s svojim delom. Predlogi DPM iz poročila o tematskem obisku bodo vključeni v predloge sprememb in dopolnitev standardov in normativov socialnovarstvenih storitev.

Odziv MDDSZ v zvezi s problematiko izvajanja oskrbe oseb z demenco v domovih za starejše:

Nenajavljeni obiski domov s strani Državnega preventivnega mehanizma omogočijo vpogled trenutnega in dejanskega stanja. Za ministrstvo pa so v veliko pomoč podrobna poročila ugotovljenega stanja, ki jih prejmemo po obisku domov. V odgovoru VČP komentiramo njihova priporočila in aktivnosti, ki smo jih po potrebi sprožili pri izvajalcih, za odpravo pomanjkljivosti. Da se ugotovljene pomanjkljivosti ne bi ponavljale in z željo, da dosežemo primerljivo obravnavo stanovalcev v vseh domovih, najpogostejša priporočila zajamemo v vsebini Usmeritev za delo z osebami z demenco v institucionalnem varstvu starejših.

Prve Usmerite za delo z osebami z demenco so nastale leta 2011, predvsem iz potrebe, da se nudi pomoč domovom pri razvoju sodobnih konceptov dela z osebami z demenco (ki so koncepti brez oviranja svobode gibanja) ter pri izvajanju nalog, ki jih je z varovanimi oddelki predpisal Zakon o duševnem zdravju. Razvoj sodobnih konceptov dela ter pomanjkljivosti, ki so jih pri izvajanju Zakona o duševnem zdravju v nadzorih in obiskih ugotavljali predstavniki Socialne inšpekcije in predstavniki Državnega preventivnega mehanizma, so narekovale še dve dopolnitvi usmeritev, leta 2014 in zadnje v februarju 2018.

Usmeritve nimajo obvezujoče pravne narave, temveč so v pomoč domovom pri izvajanju oskrbe oseb z demenco, vsebina dokumenta pa je usklajena s predstavniki VČP in SI. Letošnje dopolnitve Usmeritev se nanašajo predvsem na izvajanje koncepta dela v varovanih oddelkih po ZDZdr ter na glavna priporočila in ugotovljene pomanjkljivosti v zvezi z obravnavo stanovalcev v varovanih oddelkih. Dopolnitve Usmeritev obravnavajo tudi Posebne varovalne ukrepe in Varovalne ukrepe ter odgovore na najpogostejše dileme izvajalcev. Dopolnitve so bile v aprilu predstavljene direktorjem domov v Portorožu, pravkar pa potekajo tudi regijska srečanja, na katerih Usmeritve pregledamo skupaj z udeleženci srečanj in smo na voljo za dodatna pojasnila.

Sodelovanje s predstavniki DPM pri pripravi Usmeritev in njihova pripravljenost za sodelovanje na posvetih in izobraževanjih, v povezavi z vsebino usmeritev ali pa s predstavitvijo nalog in ugotovitev ter priporočil DPM, se je pokazala kot dobra praksa, ki bi jo želeli ohranjati tudi v prihodnje.

Na MDDSZ se zavedamo pomena Državnega preventivnega mehanizma pri ugotavljanju nepravilnosti in pri izboljševanju razmer v katerih živijo ljudje, ki jim je bila odvzeta prostost. Postali smo veliko bolj pozorni in subtilni na primere omejevanja svobode gibanja in čeprav nas na tem področju čaka še kar nekaj dela, ugotavljam, da smo v sodelovanju naredili pomembne premike.

Na področju oseb z demenco, kjer VČP navaja, da delež pobud vezano na osebe nameščene v SVZ ostaja še naprej velik (kar je povezano z ZDZdr) dodajamo naslednja pojasnila:

Obravnava oseb z demenco v domovih za starejše poteka z osebnim spremljanjem (brez oviranja svobode gibanja) ali v varovanih oddelkih po ZDZdr. Ministrstvo skupaj z izvajalci

institucionalnega varstva že dalj časa opozarja na potrebo po spremembi in dopolnitvi ZDZdr, saj imajo izvajalci zaradi veljavnih določb zakona številne težave pri izvajanju oskrbe oseb z demenco. Pripravili smo tudi predloge za spremembe in dopolnitve zakona, ki smo jih predstavili pristojnemu ministrstvu.

Glede mnenja VČP, da je treba podrobneje urediti zlasti vprašanje, kdaj je mogoče posamezniku pomagati s skrbnikom, kdaj pa le s skrajnim primerom odvzema poslovne sposobnosti pojasnjujemo:

Aktiv socialnih delavcev pri SSZS je bil sklicatelj konference, na kateri smo se seznanili s primeri iz prakse in iskali rešitve, kako bi ustrezneje uredili skrbništvo za starejše v zakonodaji in v praksi okrepili sodelovanje med domovi in centri za socialno delo. V ta namen se je pri SCSD že ustanovila delovna skupina.

Vezano na ugotovitev VČP, da predvidene spremembe in Dopolnitve usmeritev za delo z osebami z demenco sledijo njegovim priporočilom in priporočilom državnega preventivnega mehanizma iz poročil o obiskih posameznih domov za starejše dodajamo:

Dopolnitve usmeritev za delo z osebami z demenco v institucionalnem varstvu starejših so vodstva domov prejela v mesecu februarju 2018. V njih so upoštevane ugotovitve in priporočila predstavnikov VČP in Socialne inšpekcije. Doplnitve usmeritev bile predstavljene na srečanju direktorjev domov, 12. aprila 2018 ter na različnih strokovnih in regijskih srečanjih izvajalcev institucionalnega varstva starejših.

4.3 Obisk psihiatričnih bolnišnic

c) Uporaba posebnih varovalnih ukrepov

Odziv Ministrstva za zdravje:

Uporaba posebnih varovalnih ukrepov v Enoti za forenzično psihiatrijo Univerzitetni klinični center Maribor ne zadostuje sodobnim strokovnim standardom, zlasti ker osebe, pri katerih se ukrep izvaja, niso zaščitene pred pogledi drugih.

Na Ministrstvu pozdravljamo posodobljena Priporočila in smernice za uporabo posebnih varovalnih ukrepov v psihiatriji, ki jih je sprejel Razširjeni strokovni kolegij za psihiatrijo v letu 2018 in pričakujemo, da bodo vplivale na večje spoštovanje človekovih pravic pri njihovi uporabi.

4.4 Obiski policijskih postaj

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Na vsa poročila Varuha ob obiskih na policijskih postajah je policija sproti in ažurno odgovorila. Večina napak je bilo odpravljenih že med obiskom Varuha, o napakah so bile obveščene vse enote, v posameznih primerih so morale posamezne enote sprejeti posamezne ukrepe za zmanjšanje napak ugotovljenih pri obiskih VČP RS. V letu 2017 je policija nadaljevala tudi z izvajanje strokovne pomoči na policijskih enotah, ki imajo prostore za pridržanje zaradi zmanjšanja napak na tem področju ugotovljenih bodisi ob nadzorih ali obiskih VČP. Prav tako je bilo v letu 2017 na vseh policijskih upravah izvedeno usposabljanje iz policijskih pooblastil v okviru le tega pa so bile vsem udeležencem predstavljene najpogostejše napake ugotovljene ob izvajanju policijskih pridržanj in ukrepi za odpravo le teh. Glede eventualnih pomanjkljivosti pri opremljenosti prostorov le-te odpravljajo pristojne policijske uprave ali pa pristojne službe Ministrstva za notranje zadeve.

Pomanjkljivosti oz. priporočila vezane na zagotavljanje pitne-tekoče vode, zagotavljanje dnevne svetlobe, sprehajališča za pridržane osebe, prostore za odvetnike ipd. odpravljamo v okviru večjih investicijsko vzdrževalnih del na posameznem objektu. V okviru novih investicij pa so vse zadeve predvidene že v okviru priprave dokumentacije.

V letu 2018 bomo nadaljujemo z realizacijo odprave nekaterih pomanjkljivosti v posameznih prostorih za pridržanje s poudarkom zagotoviti namestitve fiksnih pepelnikov v prostorih za prosto gibanje oseb, ki jim je odvzeta prostost.

4.5 Obisk Centra za tujce

Odziv Ministrstva za notranje zadeve:

Skupno število postelj v Centru za tujce je trenutno 130, in sicer zaradi obnove moškega oddelka in odstranitve dodatnih postelj, ki so bile nameščene v času begunskega vala leta 2015. S tem je Center za tujce sledil tudi priporočilom CPT.

V nadaljevanju dopolnjujemo le odgovore na naslednja priporočila:

- *DPM pričakuje, da bo dejansko v najkrajšem času prišlo do načrtovane prenove moškega oddelka in s tem izboljšanja razmer za nameščene tujce. V okviru te prenove priporoča razmislek o ureditvi odprte brezžične povezave do spleta.*

Obnova moškega oddelka se je začela 23. 5. 2018. Predviden rok za zaključek del pa je 20. 9. 2018.

- *DPM nameravano ureditev fitnesa na notranjem igrišču pozdravlja in hkrati pričakuje, da bo le ta urejen v čim krajšem času in da bo tujcem obisk le-tega omogočen neomejeno.* Fitnes naprava je bila montirana in dana v uporabo tujcem 15. 3. 2018.

- *Predlog, da se prouči možnost, da bi se dnevni red oziroma vsaj predviden čas za zunanje obiske, objavil na spletni strani, kjer je tudi sicer CT predstavljen.*

Navedeno priporočilo je bilo realizirano.

4.6 Obisk vzgojnih zavodov, mladinskih domov in zavoda za usposabljanje

Odziv Ministrstva za zdravje:

3-letni projekt pedagoško zdravstvenega modela se je zaključil v letu 2017. Sedaj se izvaja pilotni projekt z evropskimi sredstvi v vzgojnih zavodih.

4.7 Obiski zavodov za prestajanje kazni zapora, njihovih dislociranih oddelkov in Prevzgojnega doma Radeče

Odziv Urada RS za izvrševanje kazenskih sankcij:

Iz poročila DPM izhaja, da je bilo v letu 2017 URSIKS izdanih skupno 163 priporočil. Večino priporočil je URSIKS sprejela, od teh pa večji del tudi že uresničila. Od izdanih priporočil jih 20 ni bilo sprejetih, do enega pa se URSIKS ni posebej opredelila. URSIKS se z ugotovitvami, pobudami in predlogi, ki izhajajo iz obiskov v okviru DPM, redno in ažurno seznanja in se nanje odziva. Spremljanje in uresničevanje priporočil DPM oziroma priprava pojasnil v primerih, ko se URSIKS s priporočili DPM ne strinja, je zato živ in kontinuiran proces sodelovanja. Na to poročilo URSIKS posledično nima posebnih dodatnih stališč – z izjemo pojasnila glede priporočila, do katerega se URSIKS še ni opredelila.

Priporočilo, na katerega se URSIKS ni odzvala, se nanaša na prakso deljenja terapije (zdravil) zaprtim osebam v ZPKZ Ig (se je pa URSIKS odzvala na enako priporočilo, ki se je nanašalo na ZPKZ Koper in pri katerem gre za enake razmere, na katerih opiramo svoja pojasnila tudi glede ZPKZ Ig in ostalih zavodov). V ZPKZ Ig (in tudi drugih zavodih) zaprtim osebam predpisana zdravila večinoma delijo pravosodni policisti in policistke. Strinjamo se s stališčem DPM, da bi zdravila moralo deliti zdravstveno osebje, vendar nam tega standarda, zaradi pomanjkanja zdravstvenega kadra, ne uspe dosežati. Gre za že dlje trajajočo problematiko, na katero sta nas opozorila tudi že VČP in CPT, in za katero si tudi URSIKS želi, da bi jo uspeli odpraviti. Delitev terapije, kot jo predlaga DPM, je tudi v interesu URSIKS, zato trenutno iščemo še dodatne rešitve v obliki reorganizacije dela zdravstvenih delavcev, zaposlenih v URSIKS.

f) Zdravstveno varstvo

Odziv Ministrstva za zdravje:

Ministrstvo je na podlagi tretjega odstavka 25. člena Zakona o izvrševanju kazenskih sankcij (Uradni list RS, št. 110/06-uradno prečiščeno besedilo, 76/08, 9/11-ZP-1G, 96/12 ZPIZ-2, 109/12 in 54/15) dne 17.1.2017 s sklepom, št. 007-214/2015/49, imenovalo posebno zdravniško komisijo.

Naloga komisije je, da na podlagi zahteve sodišča oziroma direktorja zavoda za prestajanje kazni po pregledu zdravstvene dokumentacije obsojenca izdela mnenje o morebitni zlorabi instituta odloga oziroma prekinitve izvrševanja kazni oziroma izdela mnenje o tem, ali je zavod

za prestajanje kazni zapora zmožen obsojencu zagotoviti ustrezno zdravstveno oskrbo oziroma pomoč.

Upoštevajoč naloge komisije je bilo na posebnem sestanku s predstavniki Ministrstva za pravosodje dogovorjeno, da bo komisija je pripravila predlog razporeda za ogled posameznega zavoda za prestajanje kazni glede pogojev za ustrezno zdravstveno oskrbo ob prisotnost zdravnika, ki sicer izvaja zdravstveno varstvo obsojencev v določenem zavodu.

SEZNAM KRATIC IN OKRAJŠAV

ZAKONI IN DRUGI PRAVNI AKTI

KZ-1	Kazenski zakonik
MOPPM	Zakon o ratifikaciji Opcijskega protokola h Konvenciji proti mučenju in drugim krutim, nečloveškim ali poniževalnim kaznim ali ravnanju
ObrZ	Obrtni zakon
SZ-1	Stanovanjski zakon
ZBan	Zakon o bančništvu
ZBPP	Zakon o brezplačni pravni pomoči
ZCes-1	Zakon o cestah
ZDavP-2	Zakon o davčnem postopku
ZDavPR	Zakon o davčnem potrjevanju računov
ZDDDČPNO	Zakon o dodatnem davku od dohodkov članov poslovdstev in nadzornih organov v času finančne in gospodarske krize
ZDen	Zakon o denacionalizaciji
ZDIJZ	Zakon o dostopu do informacij javnega značaja
ZDPra	Zakon o državnem pravobranilstvu
ZDR-1	Zakon o delovnih razmerjih
ZDRS	Zakon o državljanstvu Republike Slovenije
ZDSS-1	Zakon o delovnih in socialnih sodiščih
ZDT-1	Zakon o državnem tožilstvu
ZDU-1	Zakon o državni upravi
ZDVDT	Zakon o družbenem varstvu telesno in duševno prizadetih oseb
ZDZdr	Zakon o duševnem zdravju
ZFO	Zakon o financiranju občin
ZFPPIPP prenehanju	Zakon o finančnem poslovanju, postopkih zaradi insolventnosti in prisilnem
ZFPPOd	Zakon o finančnem poslovanju podjetij

ZGD-1	Zakon o gospodarskih družbah
ZGim	Zakon o gimnazijah
ZGO-1	Zakon o graditvi objektov
ZIKS-1	Zakon o izvrševanju kazenskih sankcij
ZIMI	Zakon o izenačevanju možnosti invalidov
ZIN	Zakon o inšpekcijskem nadzoru
ZIntPK	Zakon o integriteti in preprečevanju korupcije
ZIP	Zakon o izvršilnem postopku
ZIRD	Zakon o izvajanju rejniške dejavnosti
ZIUPTD	Zakon o interventnem ukrepu na področju trga dela
ZIZ	Zakon o izvršbi in zavarovanju
ZJC	Zakon o javnih cestah
ZJF	Zakon o javnih financah
ZJRM-1	Zakon o varstvu javnega reda in miru
ZJU	Zakona o javnih uslužbencih
ZKP	Zakon o kazenskem postopku
ZKDPZJU	Zakon o kolektivnem dodatnem pokojninskem zavarovanju za javne uslužbence
ZLDUVCP	Zakon o letni dajatvi za uporabo vozil v cestnem prometu
ZLS	Zakon o lokalni samoupravi
ZMat	Zakon o maturi
ZMed	Zakon o medijih
ZMinP	Zakon o minimalni plači
ZNB	Zakon o nalezljivih boleznih
ZMV	Zakon o motornih vozilih
ZMZ-1	Zakon o mednarodni zaščiti
ZN	Zakon o notariatu

ZNDM-2	Zakon o nadzoru državne meje
ZNP	Zakon o nepravdnem postopku
ZNPPol	Zakon o nalogah in pooblastilih policije
ZObr	Zakon o obrambi
ZOdv	Zakon o odvetništvu
ZOPRZUJF	Zakon o odpravi posledic razveljavitve drugega, tretjega in četrtega odstavka 143. člena Zakona za uravnoteženje javnih financ
ZOsn	Zakon o osnovni šoli
ZOFVI	Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja
ZP-1	Zakon o prekrških
ZPacP	Zakon o pacientovih pravicah ZPIUOD Zakon o pogojih za izvedbo ukrepa odpusta dolgov
ZPIZ	Zakon o pokojninskem in invalidskem zavarovanju
ZPCP	Zakon o prevozih v cestnem prometu
ZPFOPIZ	Zakon o poračunavanju finančnih obveznosti Republike Slovenije iz pokojninskega in invalidskega zavarovanja
ZPIUOD	Zakon o pogojih za izvedbo ukrepa odpusta dolgov
ZPP	Zakon o pravnem postopku
ZPND	Zakon o preprečevanju nasilja v družini
ZPSOIRSP prebivalstva	Zakon o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva
ZPPDUP	Zakon o pokopališki in pogrebni dejavnosti ter o urejanju pokopališč
ZPPreb	Zakon o prijavi prebivališča
ZPPZV91	Zakon o posebnih pravicah žrtev v vojni za Slovenijo 1991
ZPrCP	Zakon o pravilih cestnega prometa
ZPSI	Zakon o poklicnem in strokovnem izobraževanju
ZPSV	Zakon o prispevkih za socialno varnost
ZPŠOIRSP prebivalstva	Zakon o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva

ZPUOOD	Zakon o postopkih za uveljavitev ali odpustitev odgovornosti družbenikov za obveznosti izbrisanih gospodarskih družb
ZRomS-1	Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji
ZS	Zakon o sodiščih
ZSKZDČEU unije	Zakon o sodelovanju v kazenskih zadevah z državami članicami Evropske unije
ZSpo	Zakon o športu
ZSS	Zakon o sodniški službi
ZSSloV	Zakon o službi v Slovenski vojski
ZST	Zakon o sodnih taksah
ZSV	Zakon o socialnem varstvu
ZSVarPre	Zakon o socialno varstvenih prejemkih
ZŠolPre-1	Zakon o šolski prehrani
ZŠtip	Zakon o štipendiranju
ZTP	Zakon o tajnih podatkih
ZTuj-1	Zakon o tujcih
ZUJF	Zakon o uravnoteženju javnih financ
ZUNEO	Zakon o uresničevanju načela enakega obravnavanja
ZUOPP	Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami
ZUP	Zakon o splošnem upravnem postopku
ZUPJS	Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev
ZUS-1	Zakon o upravnem sporu
ZUSDDD Sloveniji	Zakon o urejanju statusa državljanov drugih držav naslednic SFRJ v Republiki Sloveniji
ZUSJ	Zakon o uporabi slovenskega znakovnega jezika
ZUstS	Zakon o ustavnem sodišču
ZUUJFO	Zakon o ukrepih za uravnoteženje javnih financ občin
ZVarCP	Zakon o Varuhu človekovih pravic

ZVDZ	Zakon o volitvah v državni zbor
ZVDAGA	Zakon o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih
ZVDAGA-A	Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o varstvu dokumentarnega in arhivskega gradiva ter arhivih
ZVO-1	Zakon o varstvu okolja
ZVOP-1	Zakon o varstvu osebnih podatkov
ZVPSBNO	Zakon o varstvu pravice do sojenja brez nepotrebnega odlašanja
ZVRS	Zakon o Vladi Republike Slovenije
ZVZD-1	Zakon o varnosti in zdravju pri delu
ZVZelP	Zakon o varnosti v železniškem prometu
ZVV	Zakon o vojnih veteranih
ZZasV	Zakon o zasebnem varovanju
ZZDej	Zakon o zdravstveni dejavnosti
ZZdrav	Zakon o zdravilstvu
ZZOD	Zakon o zajamčenih osebnih dohodkih
ZZRZI	Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov
ZZSDT	Zakon o zaposlovanju, samozaposlovanju in delu tujcev
ZZVN	Zakon o žrtvah vojnega nasilja
ZZVZZ	Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju
ZZZDR	Zakon o zakonski zvezi in družinskih razmerjih

DRUGE KRATICE IN OKRAJŠAVE

AJPES	Agencija RS za javnopravne evidence in storitve
ARSO	Agencija Republike Slovenije za okolje
BPP	Brezplačna pravna pomoč
CČP	Center za človekove pravice
CINIP	Civilna iniciativa nasilno izbrisanih podjetij
CIRIUS	Center za izobraževanje, rehabilitacijo in usposabljanje

CUDV	Center za usposabljanje, delo in varstvo
DPM	Državni preventivni mehanizem
DPRS	Državni pravobranilec Republike Slovenije
DRSC	Direkcija Republike Slovenije za ceste
DRSI	Direkcija Republike Slovenije za infrastrukturo
DZ RS	Državni zbor Republike Slovenije
ESČP	Evropsko sodišče za človekove pravice EU Evropska unija
EUR	Evro, enotna valuta Evropske unije
FURS	Finančna uprava Republike Slovenije
GGSI	Gradbena, geodetska in stanovanjska inšpekcija
IP	Informacijski pooblaščenec
IJS	Inšpektorat za javni sektor
IRSD	Inšpektorat Republike Slovenije za delo
IRSOP	Inšpektorat Republike Slovenije za okolje in prostor
IRSPEP	Inšpektorat RS za promet, energetiko in prostor
IRSVNDN	Inšpektorat Republike Slovenije za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami
IVNDN	Inšpektorat za varstvo pred naravnimi in drugimi nesrečami
JSS MOL	Javni stanovanjski sklad Mestne občine Ljubljana
KPK	Komisija za preprečevanje korupcije
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve
MDDSZ	Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti
MI	Ministrstvo za infrastrukturo
MIP	Ministrstvo za infrastrukturo in prostor
MIPUP	Mednarodni inštitut za psihoterapijo in uporabno psihologijo
MIZŠ	Ministrstvo za izobraževanje, znanost in šport
MJU	Ministrstvo za javno upravo
MKO	Ministrstvo za kmetijstvo in okolje

MKPI	Konvencija Združenih narodov o pravicah invalidov
MNZ	Ministrstvo za notranje zadeve
MO	Mestna občina
MOP	Ministrstvo za okolje in prostor MP Ministrstvo za pravosodje
MZ	Ministrstvo za zdravje
Mzl	Ministrstvo za infrastrukturo
MZZ	Ministrstvo za zunanje zadeve
NPUR	Nacionalni program ukrepov za Rome Vlade RS za obdobje 2010–2015 NVO Nevladna organizacija NZS Notarska zbornica Slovenije
ODT	Okrožno državno tožilstvo
OECD	Organizacija za gospodarsko sodelovanje in razvoj
OESKP	Odbor za ekonomske, socialne in kulturne pravice
OPCAT	Opcijski protokol h Konvenciji OZN proti mučenju
OPN	Oddelek pod posebnim nadzorom
OPN	Občinski prostorski načrt
OŠ	Osnovna šola
OZN	Organizacija združenih narodov
OZS	Odvetniška zbornica Slovenije
OZS	Obrtno-podjetniška zbornica Slovenije
PIC	ravno-informacijski center nevladnih organizacij
PIS	Prostorski informacijski sistem
PP	Policijska postaja
PSVZ	Posebni socialnovarstveni zavod
PU	Policijska uprava
PVU	Posebni varovalni ukrepi
RTV	Slovenija Radiotelevizija Slovenija
SB	Splošna bolnišnica

SDS	Slovenska demokratska stranka
SDT	Specializirano državno tožilstvo Republike Slovenije
SE	Svet Evrope
SPZP (MNZ)	Sektor za pritožbe zoper policijo
SVZ	Socialno varstveni zavod
THC	Test za odkrivanje najpogostejših drog
UE	Upravna enota
UIKS/URSIKS	Uprava Republike Slovenije za izvrševanje kazenskih sankcij
UKC	Univerzitetni klinični center
UL	Uradni list
VDC	Varstveno-delovni center
VDT RS	Vrhovno državno tožilstvo Republike Slovenije
VO	Varovani oddelek
VS RS	Vrhovno sodišče Republike Slovenije
ZD	Zdravstveni dom
ZIPOM	Središče za zagovorništvo in informiranje o pravicah otrok in mladostnikov (pri ZPMS)
ZIRS	Zdravstveni inšpektorat RS
ZPIZ	Zavod za pokojninsko in invalidsko zavarovanje
ZPMS	Zveza prijateljev mladine Slovenije
ZPMZKZ	Zavod za prestajanje mladoletniškega zapora in kazni zapora
ZPKZ	Zavod za prestajanje kazni zapora
ZRSZ	Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
ZZZS	Zavod za zdravstveno zavarovanje Slovenije